

Національний університет
водного господарства
та природокористування

V ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛІНГВІСТИКИ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

15 травня 2024 року

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА УКРАЇНОЗНАВСТВА**

***СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
ЛІНГВІСТИКИ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ***

**V ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
15 травня 2024 р.**

РІВНЕ – 2024

УДК 81+82+37
С91

Редакційна колегія:

Головний редактор –

Відповідальні редактори –

Купчик Л. Є., канд. пед. наук, доцент

Крутько Т. В., канд. філол. наук, доцент

Літвінчук А. Т., канд. пед. наук, доцент

Кінащук А. В., доктор філософії з філології

Голубєва І. В., канд. пед. наук

Осіпчук Н. В., канд. пед. наук

Потапчук С. С., канд. філол. наук

*Рекомендовано до видання Вченою радою Національного
університету водного господарства та природокористування.
Протокол № 5 від 31 травня 2024 р.*

С91 Сучасні тенденції розвитку лінгвістики та лінгводидактики :
збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції
(15 травня 2024 р.). [Електронне видання]. – Рівне : НУВГП, 2024. – 350 с.
**Modern Tendencies in the Development of Linguistics and
Linguodidactics: Conference Proceedings (May 15, 2024).** [Electronic
edition]. – Rivne : NUWEE, 2024. – 350 p.
ISBN 978-966-327-596-3

У збірнику матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку лінгвістики та лінгводидактики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичних та літературознавчих досліджень, лінгводидактики, традиційних та новітніх аспектів методики викладання іноземних мов.

Conference Proceedings “Modern Tendencies in Development of Linguistics and Linguodidactics” focus on the issues of linguistic and literary studies, language didactics, traditional and innovative aspects of foreign languages teaching methodology.

УДК 81+82+37

ISBN 978-966-327-596-3

©Автори публікацій, 2024

© Національний університет водного господарства та природокористування, 2024

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

УДК 81:811.112.2+811.111

Валентин БАРТОШИК

здобувач І рівня вищої освіти

ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Ірина МАСЛО

асистентка кафедри іноземних мов,

Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне

СХОЖІСТЬ НІМЕЦЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ

Сьогоднішній світ, насичений різноманіттям культур і мов, надзвичайно цікавий для дослідження схожостей та відмінностей між різними мовами. У цьому контексті особливо цікаво порівнювати дві великі та впливові мови – німецьку й англійську. Деякі схожості між ними можуть нас здивувати та розширити наше розуміння мовного спілкування.

Отож:

- ✓ обидві мови мають спільні голосні звуки, такі як [a], [e], [i], [o], [u];
- ✓ в обох мовах є тенденція відокремлювати голосні та враховувати їхню довжину;
- ✓ німецька мова має деякі приголосні, які відсутні в англійській, та навпаки.

Важливими аспектами також можна визначити:

Умляут: важливо враховувати умляут у німецькій мові, оскільки він змінює вимову й значення слів.

Інтонація: в обох мовах інтонація може відігравати важливу роль у розумінні мовлення.

Звуки в англійській та німецькій мовах схожі. Разом з тим в німецькій відсутній звук, який передається англійським буквосполученням *-th*, тому нерідко у носіїв німецької мови виникають складності з правильною вимовою слів із цим буквосполученням. Німецькі слова, що починаються з букви *w*, вимовляються зі звуком [v], звідси і неправильна вимова англійських слів типу *'we'* як [vi:].

У німецькій мові є свої особливості порядку слів, яких немає в англійській: 1) відмінна частина присудка завжди розташовується на другому місці в головному реченні. Часто для цього потрібна інверсія підмета і присудка, наприклад: *Heute gehe ich in die Schule.* (Сьогодні йду я до школи.);

2) причастя минулого часу (Partizip II) має бути останнім елементом в головному реченні, наприклад: *Ich habe Deutsch in der Schule gelernt.* (Я вивчав німецьку мову в школі.); 3) основним дієсловом повинен бути останній елемент, наприклад: *Er schrieb seiner Mutter, als er Geld brauchte.* (Він написав своїй мамі, коли йому знадобилися гроші).

Доволі цікавим є те, що ці мови мають однакові або схожі за написанням слова, які відрізняються за своїм перекладом. Ось деякі з них: німецьке слово *'bekommen'* співзвучне з англійським *'become'*, однак, перекладається не як «ставати», а як «отримувати». Описуючи світлу кімнату, у німецькій мові використовуємо слово *'hell'*, яке в англійській мові має значення «пекло». А у пошуках подарунка комусь, вживаємо іменники *'das Geschenk'* або *'das Präsent'*. *'Das Gift'* у німецькій, на відміну від англійської, перекладається як «отрута». Якщо хтось боїться *'snake'* («змія» з англійської), то в німецькій – *'Die Schnecke'* – це равлик.

Також, у процесі вивчення німецької мови певні труднощі можуть виникати з граматикою, а саме [1]:

✓ відмінювати дієслова у німецькій мові набагато складніше, оскільки існує більше дієслівних часів та їх важче сформулювати, ніж у англійській граматиці. Хоча неправильні німецькі дієслова схожі на англійські.

✓ На відміну від англійських, німецькі іменники, прикметники і займенники відмінюються.

✓ В англійській мові немає такої граматичної категорії, як «рід». А ось німецький іменник має три граматичні роди, тому конструкція його множини дуже складна. Є правила для визначення чоловічого, жіночого та середнього роду, хоча іноді варто просто вивчити напам'ять рід німецького слова.

✓ Вживання прийменників теж зовсім непросто. На відміну від англійських прийменників, кожен німецький прийменник може використовуватися в декількох випадках, які необхідно запам'ятати. А дієслово у німецькому реченні може супроводжуватися прийменником для завершення значення.

Вивчення нової мови – це не лише розширення словникового запасу та тренування пам'яті, але й відкриття дверей до нових культур і можливостей. В цьому контексті перспектива вивчення німецької мови надає нам не лише засіб спілкування в німецькомовних середовищах, а й розширює наші можливості у навчанні, професійному зростанні та міжнародному співробітництві.

А перспективами для вивчення німецької мови є [2]:

➤ німецька мова посідає друге місце після англійської за кількістю створених сайтів в Інтернеті. Їх понад 160 мільйонів: бізнесових, новинних, розважальних, освітніх – будь-яких.

➤ Беручи до уваги умови для навчання, Німеччина переважає Велику Британію, оскільки освіта є безкоштовною і країна пропонує сотні грантів для студентів, молодих науковців, громадських діячів з усього світу.

➤ Економіка Німеччини і німецькомовних країн зростає, їхня політика до мігрантів лояльна, тому люди розглядають ці країни для переїзду та вивчають німецьку мову.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпалый К. Ю. Зв'язок англійської та німецької мов. *SCRIBD*. URL: <https://www.scribd.com/document/691083178/> (дата звернення: 17.04.2024).

2. Завінська О. М. Про німецьку мову: перспективи вивчення / ВСП Заліщицький ФК імені Є. Храпливого НУБіП України. URL: <https://zakuh.org.ua/index.php/novini/naukova-robota/2272-pro-nimetsku-movu-perspektivu-vyvchennia> (дата звернення: 17.04.2024).

3. English language. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/English_language (дата звернення: 17.04.2024).

4. German language. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/German_language (дата звернення: 17.04.2024)

УДК 811.111+791[(410.1)

Ірина БОЙКО

*асистент кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне*

КЛЮЧОВЕ СЛОВО ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ MAFIA В АНГЛОМОВНОМУ КІНОДИСКУРСІ “THE GODFATHER”

Вивчення вербалізованого концепту передбачає отримання вичерпного списку мовних одиниць, які його об'єктивують. Сукупність мовних засобів, які об'єктивують концепт у конкретний період розвитку суспільства, визначають як номінативне поле концепту, що включає одиниці всіх частин мови і має польову структуру. *Ядро* номінативного поля утворюється прямими номінаціями концепту, а його *периферія* – номінаціями окремих когнітивних ознак концепту, що розкривають його зміст і ставлення до нього в різних комунікативних ситуаціях [1].

Для з'ясування особливостей лінгвокультурних та семантичних вербалізацій концепту MAFIA доцільно скористатись саме теорією

номінативного поля, яка припускає, що слова та терміни навколишнього світу організовані у певний спосіб і утворюють систему сприйняття світу людиною [3]. Таким чином, теорія номінативного поля є концептуальним підходом у лінгвістиці та семіотиці, спрямованим на вивчення взаємодії між семантичними одиницями (назвами, термінами) в мові та їхніми взаєминами в певному семантичному просторі [4].

Переваги використання даної теорії при дослідженнях сприйняття людиною семантичних одиниць та відображення їх ментального простору детально викладені у градації, де прийнято розрізняти наступні складові номінативного поля: 1) *ключове слово*; 2) *слова, що передають ознаки концепту*: синоніми, гіпероніми, антоніми, гіпоніми, варіанти, спільнокореневі слова, переносні значення; перифрази, симіляри, фразеологізми, афоризми, прислів'я тощо, тобто слова, що мають безпосередні синтагматично-парадигматичні зв'язки з ключовим словом та змістовно передають ознаки концепту; 3) *одиниці для передавання психолінгвістичного змісту концепту*: асоціації, або суб'єктивні тлумачення семантики ключового слова; 4) *словникове передавання дефініцій слів різних частин мови, які здатні актуалізувати концепт*, наприклад наукові статті та тексти, що розкривають зміст концепту; 5) *тексти публіцистичного й художнього жанрів*; 6) *синтаксичні концепти* [2].

Основною сферою функціонування концепту MAFIA став дискурс кінематографу. На позначення лінгвального масиву, що за часів процвітання цього кримінального явища в англomовному соціумі, був інструментом влади, страху, певної політичної й економічної диктатури, маніпулятивних технологій, ми можемо використовувати таку дефініцію як «мова мафії», основними ознаками якої є ряд певних мовних штампів, кліше й узуальних метафор тощо.

Ядром концепту MAFIA є лексеми *mafia, mafia hood, mafioso, caprone (The Godfather, The Godfather 2, The Godfather 3)*. Показовим для кінодискурсу «Хрещений батько» (Godfather) є обмежене вживання лексеми “mafia”, проте із розширенням його семантики. Замість двох основних значень, поданих в Кембриджському онлайн словнику, де мафія – це «кримінальна організація, що зародилась на Сицилії та функціонує в Італії і США»; «група близьких людей, які займаються схожою діяльністю, і, які допомагають й захищають один одного, іноді завдаючи шкоди іншим» (Cambridge Dictionary, 2024), для лексичної одиниці “mafia”, у межах досліджуваного кіно дискурсу, актуалізуються значно більше значень: «мафія як кримінальна організація»: *That no proof linking me to any criminal conspiracy, whether it is called Mafia or Cosa Nostra or any other name ... (The Godfather 2); You in the press and the police*

use works like Mafia, Cosa Nostra (The Godfather 3), «мафія як бізнес»: This is a fantasy. We Italian-Americans laid the bricks that built this city. And this is what gives Italian-Americans a bad name. A “capone” like this (The Godfather 3), «мафія як сім'я чи дружба»: Godfather is a term used by his friends. One of affection and respect (The Godfather 2); You were around the old-times, who built the organization of the families (The Godfather 2), «мафія як спосіб життя»: I'll do business with you, but the fact is that I despise your masquerade, we're both part of the same hypocrisy (The Godfather 2).

Найчастіше ця лексема є маркером, умовним знаком, що виконує функцію творення міфу влади / могутності: *“The richest man is the one with the most powerful friends”, “Now that you're so respectable, you're more dangerous than ever” (The Godfather 3);* нещадності: *“You devised the murder of the heads of the “Five Families” in New York, to assume and consolidate your nefarious power” (The Godfather 2),* кровопролиття: *“I don't feel I have to wipe everybody out, Tom. Just my enemies, that's all” (The Godfather 2),* помсти: *“My master is dead. Blood calls for blood” (The Godfather 3).*

Отже, використання номінативного поля, яке визначається множиною термінів чи назв, що вказують на один концепт, дозволяє виявляти спільні риси, різноманіття та ієрархію понять, які об'єднані загальним семантичним простором. Комплекс мовних та культурних елементів, що формують концепт МАФІА, має ряд специфічних особливостей, що формують його лінгвокультурну та семантичну вербалізацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дріч Ю. С. Номінативне поле концепту ‘радість’/ ‘печаль’ в українській мові: етимолого-культурологічний аспект. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. Проблеми граматики і лексикології української мови.* 2014. Вип. 11. С. 22–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_10_2014_11_7 (дата звернення: 12.04.2024).
2. Руснак К. С. Вербалізація концепту *багатство* в дискурсі радянської преси 50–70-х років ХХ ст. *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2011. Вип. 31. С. 67–72.
3. Riemer N. Cognitive linguistics and the public mind: Idealist doctrines, materialist histories. *Language & Communication.* 2019. Vol. 64. P. 38–52.
4. Zhao Q. Book review. *Journal of Pragmatics.* 2022. Vol. 199. P. 72–74.

УДК 811.1

Тетяна БОНДАР

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземної та української філології

Ірина ШКЛЯЄВА

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ В ПРОМОВАХ СВІТОВИХ ПОЛІТИКІВ

У суспільстві мова – це один із основних інструментів маніпулятивного впливу. Вона впливає на формування думок та позицій громадськості. Промови і дебати є своєрідним полем бою для політиків, адже за їх допомогою представники влади створюють свій імідж, здійснюють комунікацію з громадянами та пропагують ті чи інші ідеї.

Чимало українських та іноземних науковців досліджують політичний дискурс. Серед українських дослідників слід зазначити І. Бутову, О. Ковальову, Н. Кондратенко, Л. Нагорну, К. Серажим та ін. Питання політичного дискурсу викликає особливий інтерес у наші дні, коли триває війна.

Наразі не існує єдиного визначення політичного дискурсу. У нашій розвідці ми послуговувалися визначенням Н. Кондратенко, яка зазначає, що політичний дискурс – це «конкретний вияв політичної комунікації, що передбачає актуалізацію політичного тексту в комунікативному акті взаємодії політичного суб'єкта (політика, політичної сили, влади) та політичного об'єкта (аудиторії, електорату, виборця)» [2, с. 12]. О. Ковальова робить висновок, що «базовою характеристикою політичного дискурсу є його інституційність», а необхідними умовами функціонування – «взаємодія адресанта й адресата» [1, с. 105]. Зауважимо, що в лінгвістиці термін *політичний дискурс* має вузьке та широке трактування. При вузькому трактуванні науковці досліджують лише тексти, які були використані політичними діячами, при широкому – досліджують та аналізують тексти, присвячені політичним питанням.

У нашій розвідці ми проаналізували промови двох світових лідерів, виголошені 24 лютого 2022 р. у перший день війни росії проти України. Президент США Джо Байден та экс-прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон висловили свою підтримку українському народу.

Метою дослідження було виокремити лексичні одиниці, що репрезентують концепт РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА, та об'єднати їх у

тематичні групи.

На початку війни найбільш вагомим для України була підтримка Сполучених Штатів. Промова Джо Байдена [3] була публічною реакцією країни на повномасштабне вторгнення росії в Україну.

Проаналізувавши відео-звернення американського лідера, ми виокремили чотири тематичні групи, що репрезентують війну росії проти України: «агресія», «реакція США на вторгнення росії», «підтримка України» та «роль НАТО».

Центральними одиницями тематичної групи «агресія» є: *putin (putin is the aggressor, putin chose this war), aggression (naked aggression), assault (a brutal assault on the people of Ukraine without provocation, without justification, without necessity; to commit an assault), attack (a premeditated attack; shelling), a great pain, violation of international law.*

Тематична група «реакція США на вторгнення росії» представлена лексичними одиницями: *sanction (additional strong sanctions), limit and restrictions (new limitations on what can be exported to russia; limit russia's ability to do business in dollars, euros, pounds and yen; to apply the same restrictions to russia's largest state-owned enterprises); bank (to cut off russia's largest bank; cut it off from the US financial system; to block four more major banks).*

Ключовими одиницями тематичної групи «підтримка України» є лексичні одиниці: *support, coalition, allies (the United States, together with our Allies and partners in Europe, will support the Ukrainian people as they defend their country; The United States is not doing this alone; We'll provide humanitarian relief to ease their suffering).*

Четверта тематична група «роль НАТО» представлена ключовими одиницями: *NATO, forces (Our forces are not going to Europe to fight in Ukraine but to defend our NATO Allies; United States will defend every inch of NATO territory).*

Звернення екс-прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона [4], було коротшим у порівнянні з промовою Джо Байдена. У цій промові ми виокремили три тематичні групи, що репрезентують війну росії проти України: «агресія», «підтримка України» та «Україна – країна вільних людей».

До тематичної групи «агресія» належать такі ключові лексичні одиниці: *putin, attack (President putin of russia has unleashed war in our European continent. He has attacked a friendly country without any provocation and without any credible excuse), aggression (reckless aggression is an attack not just on Ukraine), violence (violence against a fellow Slavic people), missiles (innumerable missiles and bombs).*

До тематичної групи «підтримка України» належать лексеми: *we, Ukraine,*

defence та їхні похідні: *we are with you, we are praying for you and your families and we are on your side; the UK became one of the first countries in Europe to send defensive weaponry to help the Ukrainians.*

Центральними одиницями тематичної групи «Україна – країна вільних людей» є лексеми: *democracy, freedom (Ukraine is a country that for decades has enjoyed freedom and democracy and the right to choose its own destiny).*

Отож, аналіз двох промов – президента США Джо Байдена та експрем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона – дозволяє виокремити як спільні, так і відмінні характеристики їхніх промов.

Промова Джо Байдена була довшою за тривалістю. Він акцентує увагу на превентивних діях, санкціях, на спланованості нападу росії, на допомозі Україні (але НАТО не братиме участь у війні). Промова Бориса Джонсона видається більш експресивною та емпатичною. Він висловлює своє захоплення українцями, їхньою незламністю. Обидва виступи об'єднує провідна ідея засудження війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковальова О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 27. Т. 2. С. 101–107.
2. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: текстуалізація реальності : монографія. Одеса : Чорномор'я, 2007. 156 с.
3. Biden addresses russia's invasion of Ukraine. URL : https://www.youtube.com/watch?v=gZ_-VpGrJDs (last accessed: 01.05.2024).
4. Boris Johnson – The UK stands with Ukraine. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=0kCqUxXWbtY> (last accessed: 01.05.2024).

УДК 811.111

Ольга БОРИСЮК
здобувач II рівня вищої освіти
ОПП «Фармація, промислова фармація»
Науковий керівник: Галина ТРИГУБ
кандидат психологічних наук, доцент кафедри
іноземних мов природничо-математичних спеціальностей,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У ІНСТРУКЦІЯХ ДО ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Медична термінологія визначається як складна система наукової лексики, що перебуває у постійному розвитку. З виникненням нових лікарських засобів

та методів лікування постійно збільшується медичний термінофонд, що робить актуальним завдання його систематизації та семантичного аналізу. Однією з ключових частин медичної термінології є інструкції до лікарських засобів, які містять ряд специфічних термінів, що потребують уважного семантичного розгляду. Сучасні досягнення в медицині призводять до появи нових термінів, а також до переосмислення та модифікації існуючих. Саме системні визначення, а також нейтральність у вживанні, роблять медичну термінологію ефективним інструментом для передачі конкретних медичних концепцій [1, с. 115].

Інструкції до лікарських засобів, що включають в себе складні медичні терміни, є необхідною частиною взаємодії між медичним персоналом та пацієнтами [4, с. 109]. Семантичний аналіз цих термінів дозволяє розібратися в їх значенні та забезпечити коректне їх розуміння та вживання. Важливо враховувати, що багато термінів можуть мати різне значення в залежності від контексту. Медична лексика відрізняється не лише своєю специфічністю, але й структурою. Окремі мовознавці стверджують, що понад 70% термінів у різних терміносистемах – це словосполучення, адже саме вони становлять основний масив термінофонду. Не є винятком і сучасна українська медична термінологія. Її базу формують однослівні (одновербальні) терміни, та чимало медичної лексики сформовано двокомпонентними (полівербальними) термінами, які також часто доповнюються багатоконпонентними: відповідно три-, чотири-, п'яти-, шестиконпонентними одиницями [2, с. 173].

До основних характерних ознак медичної термінології також відносимо системність, наявність дефініцій, семантичну єдність та стислість, і стилістичну нейтральність: алергічна реакція (*allergic reaction*), кровоносна система (*circulatory system*), донорська кров (*donated blood*) й інші.

Терміни можуть утворюватися також за різними схемами. Виділяють моделі двокомпонентних словосполучень, утворених на основі субстантивно-субстантивного та субстантивно-ад'єктивного зв'язків. Слова першої групи, субстантивно-субстантивні медичні терміносполуки, сформовані за наступною схемою: іменник (Н. в.) + іменник (Р. в.): відшарування сітківки (*retinal detachment*), корінь зуба (*tooth root*) тощо. Проте згідно досліджень, більшу групу складають субстантивно-ад'єктивні словотворення, що виражені іменником у Н. в. та узгодженого з ним відносного прикметника (рідко – дієприкметника): зубний канал (*dental canal*), бронхіальна астма (*bronchial asthma*), вузький таз (*narrow pelvis*) та інші [3, с. 192–193].

Крім двослівних термінів, у інструкціях зустрічаються прикметники, що входять до складу багатослівних виразів, що передають цілісні медичні поняття: запалення лімфатичних вузлів (*inflammation of the lymph nodes*).

Схему трикомпонентної медичної лексики формують: прикметник + іменник + іменник (велике коло кровообігу – *large circle of blood circulation*); прикметник + прикметник + іменник (хронічний обструктивний бронхіт – *chronic obstructive bronchitis*), іменник + прикметник + іменник (шлуночок правого передсердя – *right atrial ventricle*) [5, с. 464–465].

Однією з характерних рис медичної термінології є використання іншомовних термінів або професіоналізмів. Це впливає з потреби точності та єдності в передачі медичних концепцій. Однак, при необхідності, їх можна замінити українськими термінами для полегшення розуміння пацієнтами.

Тому досить часто можна зустріти заміни (коли це можливо). Наприклад, *вагус* – блукаючий нерв (гальмує функцію багатьох внутрішніх органів); *гемоглобін* – це складний білок, який входить до еритроцитів (червоних кров'яних клітин крові).

Особливим видом інструкції, який широко використовується в медичній галузі, є інструкція щодо використання медичних препаратів, яка додається практично до кожної упаковки ліків, що продаються в аптечній мережі. Перед використанням ліків такі інструкції читають дуже багато людей, але як стверджують, на жаль, досі вони не стали еталоном мовної грамотності.

Отже, семантичний аналіз медичних термінів у інструкціях до лікарських засобів виявляється надзвичайно важливим для забезпечення ефективної комунікації в медичній галузі. З огляду на постійний розвиток медицини, семантичний аналіз залишається актуальним завданням для лінгвістів, медиків та інших фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Литвиненко Н. П., Місник Н. В. Термінологічні проблеми в новій навчальній літературі медичного профілю. *Філологічні дослідження: Філологія і медицина*. 2014. № 11. С. 114–121.
2. Перхач Р.-Ю. Т. Корпус інструкцій до медичних препаратів як метод дослідження медичної термінології. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Філологічні студії*. 2015. № 13. С. 171–175.
3. Перхач Р.-Ю. Т., Сусуловська М. Р. Семантичний аналіз лікарських термінів у інструкціях до лікарських препаратів / Національний університет «Львівська політехніка». *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2019. № 10 (74). С. 190–193.
4. Снітовська О. Й. Медична термінологія англomовних текстів інструкцій медичних препаратів та відтворення її в українських перекладах. *Записки з*

романо-германської філології. 2017. № 2 (39). С. 108–117.

5. Ткач А. В. Прикметникові словосполучення термінологічного характеру в сучасній мові медицини. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Філологічні студії. 2011. Вип. 6. С. 463–468.*

УДК 811

Марія ВОЛОШИНА

здобувач II рівня вищої освіти

ОПП «Середня освіта (Українська мова і література)»

Наталія МУШИРОВСЬКА

кандидат філологічних наук, в. о. доцента кафедри

стилістики та культури української мови,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ МОВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЗИ Р. ІВАНІЧУКА

Роман Іваничук, видатний український письменник, є однією з найяскравіших фігур у літературі України ХХ століття. Його твори вирізняються глибоким національним колоритом, вишуканою мовою та унікальними стилістичними знахідками. Лексико-стилістичний аспект мовної організації його прози ще заслуговує на особливу увагу, адже він відображає не тільки авторські наміри, але й широкий культурний контекст. Його проза, багата на культурні референції, емоційну глибину і мовну витонченість, відображає багатство української мови та традицій. Мова історичної прози письменника, його індивідуальна манера письма були предметом аналізу в окремих наукових розвідках і потребує більш комплексного дослідження. Аналіз лексико-стилістичного аспекту мовної організації його творчості відкриває нові перспективи для розуміння специфіки його письменницької манери, що і стане предметом нашого розгляду в цій статті.

Метою нашої статті є проаналізувати історичну прозу Р. Іваничука з погляду використання лексико-стилістичних засобів, які визначають мовну палітру творів письменника та характеризують особливості його манери письма.

Роман Іваничук відомий багатим лексичним складом своїх творів, який включає архаїзми, діалектизми, історизми, неологізми. Використання цих лексичних засобів дозволяє йому точно передати історичний період, мовні особливості, настрої та психологію персонажів. Аналізуючи мовну палітру творів Іваничука, Г. П. Городиловська зазначає, що «прозаїк у своїх творах вміло і свідомо здійснює стилізацію мовних ознак, характерних для відповідної

історичної доби. Концептуальне наповнення, характерні прийоми організації мови історичних творів і створюють індивідуальний стиль письменника, що вироблявся поступово в процесі його творчої діяльності» [1, с. 33]. Справді, Р. Іваничук свідомо вибудовує мову свого твору, яка відповідає часовому контексту.

Творчість Романа Іваничука яскраво демонструє злиття традиційних і модерністських підходів у літературі. Його здатність вплітати архаїзми та історизми у художнє мовлення не тільки збагачує текст, але й дозволяє читачу зануритись у історичний контекст. З іншого боку, Р. Іваничук активно користується діалектизмами, що надає його мові автентичності та локального колориту, зокрема, через гуцульські лексеми. Це підсилює ефект реалізму і допомагає читачу відчувати особливості культури та побуту описуваних персонажів [6].

Роман Іваничук, називаючи себе модерністом, ніколи не відмовляється від традицій, що виявляється у його здатності поєднувати сучасні та історичні теми, традиційні стилі та новаторські методи. Це забезпечує глибокий діалог між минулим і сучасним у його роботах, створюючи багатоголосся, яке дозволяє письменнику виступати не просто розповідачем історій, а справжнім художником слова, здатним майстерно послуговуватися мовними засобами для досягнення емоційного впливу та інтелектуальної глибини.

Роман Іваничук у своєму особливому ідіостилі майстерно поєднує місцевий колорит з універсальними темами, перетворюючи регіональні особливості мовлення на засіб художнього вираження, що сприяє глибшому розумінню культури та історії. Його тексти є свідченням того, як мовні особливості можуть відігравати велику роль у формуванні персонажів та їхніх світоглядів, допомагаючи читачеві відчувати їхні мотивації та емоційні стани.

Твори Р. Іваничука також демонструють глибоку працю з метафорами, символами та іншими тропами, які використовуються для створення багатогранних образів та алюзій, що відкривають можливість багатозарової інтерпретації його творів. Його здатність через символіку втілювати глибокі ідеї та емоції є особливістю його стилю. Р. Іваничук часто вдається до використання природної символіки для опису емоційних станів персонажів, що дозволяє читачам на інтуїтивному рівні сприймати їхні внутрішні світи.

Роман Іваничук розширює межі традиційної новели, інтегруючи автобіографічні елементи та експериментуючи з наративною формою, що демонструє його неперевершену майстерність у використанні мови та стилю [6]. Автор часто експериментує з точками зору, переключаючи фокус нарації між різними персонажами, що дозволяє збагатити розповідь та надати їй

більшої об'ємності та глибини.

Розглядаючи функціональні стилі у романах Іваничука, Г. П. Городиловська виділяє елементи офіційно-ділового, розмовного й конфесійного стилів [1]. Проаналізуємо їх.

Вивчення особливостей використання офіційно-ділового стилю в творах Романа Іваничука відкриває багатогранність його літературної майстерності. Письменник інтегрує елементи цього стилю в свою історичну прозу, що дозволяє глибше розкривати історичний контекст та забезпечувати достовірність зображення історичних подій. Особливо ефективно Р. Іваничук використовує документально-канцелярські терміни та конструкції, які допомагають читачу зануритися в атмосферу історичних періодів.

Зокрема, офіційно-діловий стиль не лише збагачує текст лексичними засобами, а й підсилює реалістичність наративу, надаючи голосів інституціональному дискурсу, через який виражаються юридичні, адміністративні та інші офіційні процеси. Синтаксичні звороти, типові для цього стилю, зокрема, пасивні конструкції або офіційні шаблони, використовуються для створення урочистої, нейтральної тональності.

Роман Іваничук також майстерно стилізує тексти під ділові документи, що дозволяє відтворити суспільно-політичний контекст та детально описати діяльність персонажів. Наприклад, у романі «Журавлиний крик» автор використовує стилізовані уривки з тексту царських маніфестів – письмового звернення Катерини II до запорозьких козаків: *«Слухайте маніфест її величності! – пролунав над занімілою юрбою голос писаря ... – Ми з крайнім здивуванням дізналися, – читав Глоба царицин маніфест, – що партія запорозьких козаків, ватажками якої підписуються Залізняк, Швачка, Односум, заявляє, нібито вона прислана за нашим указом від кошового отамана і всієї старшини для визволення православних від іга римського дворянства..»* [4, с. 132]. Це не тільки збагачує текст, але й підкреслює інтелектуальну наповненість та історичну обізнаність автора. Отже, використання офіційно-ділового стилю в історичній прозі Іваничука є ефективним засобом для досягнення глибшого розуміння історичних процесів, а також сприяє формуванню об'єктивного і авторитетного наративу, що надає його творам додаткової ваги і значущості.

Розмовний стиль в історичних романах Романа Іваничука відіграє важливу роль у характеристиці персонажів та відтворенні аутентичної атмосфери доби. Використання розмовної мови, діалектизмів, вульгаризмів, лайливих слів та інших колоритних мовних елементів забезпечує реалістичність і емоційну насиченість тексту, а також підсилює динаміку і

безпосередність спілкування між персонажами.

Через розмовний стиль читачі можуть глибше зануритись у соціальне та культурне середовище періоду, яке описується в романах. Мова персонажів, їхня просторічна лексика та діалектні особливості не тільки розкривають їх соціальну приналежність й особистісні характеристики, але й служать інструментом для передачі історичних реалій та звичаїв. Ось деякі приклади просторічної лексики у романі «Вогненні стовпи»: *«Не говоріть такого, вуйку Василю, мені анітіцьки не жаль, нащо мала-м то берегти, а потім нелюбому віддати, та я така втішена, що ви мене взяли, бо лишень вас одного люблю..»* – *«А що нам з тої любви буде, дівче, – та нічого..»* – *«Але любила-м хоч раз, йой як любила-м, а коли не зможу більше здибатися з вами, то піду за когось, мене й таку візьмуть...»* [3, с. 167]; *«Кого я бачу, кого я бачу? Пане Миронцю, ви таки прийшли, ніде не пропали, а вже думала... бо таке діється на світі, таке діється... о, я вам розповім, я вам таке розповім... йой, а що мала-м казати... та нема про що говорити: люди нині ніби здичіли – свої, а гірші від ворогів найтяжчих... ви лишень подумайте: ота Макольондра з-над Чорного потоку по всьому місту трубить, нібито мій покійний пан Бурмістр був на пів голови нижчий за мене... я їй очі повибираю, але найспершу подивиться на знимку, присєсто боже, на цілий цаль вищий був мій чоловік, хіба не пам'ятаєте, яким штрамаком виглядав пан Бурмістр...»* [3, с. 126]; *«Згорбився ти, Пилипку, надірвався, сарако, на господарці... Але що не збоявся прийняти партизанів до хати – того-м від тебе таки не чекала»* [3, с. 368]; *«Мой, яка ж ти файна, душко! Візьми мене, опришку, – відказала Ганна. – Візьми сьогодні, бо іншого разу, може, й не буде... А я віднині до смерті ходитиму за тобою, завжди буду стояти коло тебе, й ти про це знатимеш... Візьми мене, любчику»* [3, с. 384].

Уплетення діалектних, суржикових та інших стилістично забарвлених елементів у мовлення персонажів також вказує на змішування культурних впливів у регіоні, що є типовим для багатьох історичних періодів України. Ці елементи додають текстам глибини, збагачують їхній контекст і допомагають читачам краще розуміти історичні та соціальні процеси. Таким чином, розмовний стиль у творчості Р. Іваничука не просто відтворює мовні реалії часу, але й активно сприяє художньому вираженню, глибокій психологізації персонажів і підсилює загальне враження від прочитаного.

Конфесійний стиль у творчості Романа Іваничука відіграє ключову роль у передачі духовності, релігійних переживань та історичних традицій українського народу. Через стилізовані молитви, церковні відправи, проповіді, текстури Святого Письма та біблійних притч автор не тільки збагачує мовний світ своїх романів, але й глибоко інтегрує читача у культурно-релігійний

контекст доби, яку відтворює. Наприклад, у творі «Орда» містяться зразки тексту молитви, церковної відправи, проповіді з відповідними лексичними засобами церковнослов'янської лексики: *«Вірую, Господи, й ісповідую, яко єси Христос, син Бога живого», а карбовані слова Закону»* [5, с. 153–154]; *«Єще малися, – правив священик панахиду, – о упокоєнії душі усопшаго раба Божія Іоанна і о єжи проститься єму всяке прогрішеніє вольное і невольное! – Господи помилуй!..»* [5, с. 153–154]; *«Уж сокира в прокорінках дерев лежить: дерево, що не приносить доброго плоду, рубують і кидають у вогонь... І Мойсей водив по арабській пустелі сорок літ ізраїльський люд, терпеливо вичікуючи, поки не вимруть ті, які пам'ятали зваби єгипетського рабства»* [5, с. 153–154].

Це не просто художні прийоми, а спосіб підкреслити неперервність духовних пошуків і віри, що слугують маяком для персонажів у часи випробувань і розгубленості. Конфесійний стиль дозволяє Р. Іваничуку втілити в текстах поняття моральної сили та духовної чистоти, що особливо важливо для оцінки історичних подій та їх учасників. Окрім того, використання цього стилю в історичних романах стає мостом між минулим і сучасністю, дозволяючи сучасному читачу зрозуміти внутрішній світ минулих епох через призму релігійної свідомості та віровчення. Таким чином, конфесійний стиль не тільки забезпечує автентичність художнього зображення, але й виступає як ключ до розуміння історичної дійсності та менталітету епохи, що в свою чергу збагачує загальну наративну структуру творів.

Отже, лексико-стилістичний аспект мовної організації прози Р. Іваничука відіграє ключову роль у формуванні його письменницької ідентичності. Через свою мову він не тільки розповідає історії, але й передає емоції, створює атмосферу та висловлює культурні та історичні реалії. Р. Іваничук залишається одним із найбільш впливових українських письменників, чия мовна майстерність продовжує надихати нові покоління читачів та літераторів. Офіційно-діловий стиль у його творах дозволяє не лише точно відтворювати документальний контекст історичних періодів, але й слугує для підкреслення авторитету тексту, змушуючи читача відчувати вагу і значення історичних реалій. Розмовний стиль дозволяє йому розкрити психологію персонажів, їх соціальне походження та емоційний стан, вносячи динаміку та емоційну наповненість у діалоги, а також відіграє важливу роль у створенні живої, автентичної атмосфери. Просторіччя, діалектизми та інші елементи розмовного мовлення збагачують текст, роблять його близьким і зрозумілим для читача, дозволяючи йому емоційно зв'язатися з персонажами та їхніми історіями. Конфесійний стиль використовується для висвітлення релігійних аспектів і

духовних пошуків персонажів, що поглиблює їхній внутрішній світ та ілюструє культурні та духовні традиції. Через використання стилізованих молитв, церковних відправ і текстів з Святого Письма Іваничук підсилює відчуття історичної достовірності та занурення в епоху, одночасно підкреслюючи важливість духовних цінностей.

Інтеграція цих стилів, з їх відповідними мовними особливостями, створює багатий і комплексний ідіостиль, який дозволяє Іваничуку більш повно виразити теми, ідеї та емоції у його творах. Це, у свою чергу, робить твори письменника не тільки літературним надбанням, але й важливим джерелом для вивчення мови, історії та культури. Його тексти є взірцем того, як література може служити мостом між поколіннями, відкриваючи нові шляхи для розуміння історичної та культурної спадщини через мовну майстерність і стилістичне різноманіття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Городиловська Г. П. Мовна палітра творів Романа Іваничука. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*. Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2016. № 21. Т. 1. С. 32–36.
2. Городиловська Г. П. Художня проза Романа Іваничука з погляду стильової характеристики. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*. Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2015. № 15. Т. 1. С. 22–25.
3. Іваничук Р. Вогненні стовпи: тетралогія. Харків : Фоліо, 2009. 507 с.
4. Іваничук Р. Журавлиний крик : історичний роман. Львів : Каменяр, 1989. 375 с.
5. Іваничук Р. Орда: псалом. Львів : Вид. спілка «Просвіта», 1992. 199 с.
6. Колядич Ю. В., Поляруш Н. С., Ткаченко В. І., Хоцянівська І. В. Традиційне і модерністське у художньому мовленні малої прози Романа Іваничука. *Наукова спадщина*. 2020. № 43. С. 45–50.

УДК 81'24

Ірина ГАРБЕРА

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

ТЕРМІНОЛОГІЙНИЙ АПАРАТ СУЧАСНОЇ ЛІНГВОКОНФЛІКТОЛОГІЇ

Лінгвоконфліктологія – порівняно нова наукова галузь, що набуває особливо стрімкого розвитку з кінця ХХ століття – з часу актуалізації проблеми

обрізи честі та гідності особистості за допомогою прийомів сугестивного впливу та маніпулювання свідомістю реципієнтів різноманітними семантико-стилістичними засобами мовлення. Сьогодні лінгвоконфліктологія охоплює розмовно-побутовий, політичний, публіцистичний, юридичний, науковий, міжособистісний дискурси. Як окремих (і таких, що здатний концентрувати в собі конфліктні продукти всіх вищеназваних типів дискурсу) варто виокремити дискурс конфліктної комунікації, інструментом вивчення якого й виступає сучасна лінгвоконфліктологія.

Лінгвоконфліктологія – це галузь прикладної лінгвістики, яка досліджує основи виникнення, розвитку й завершення конфлікту (що зумовлений специфічною мовленнєвою інтеракцією та інтенціями комунікантів) за допомогою аналізу вжитих у конфліктній ситуації мовних засобів.

Центральним термінопоняттям лінгвоконфліктології виступає **конфлікт**. **Конфлікт** – це стан (або ситуація) зіткнення сторін (учасників конфлікту), які мають несумісні погляди, мету тощо, через що кожна з них діє всупереч іншій, послуговується мовними та / або позамовними засобами. Поняттяве поле концепту «конфлікт» розглядаємо у двох аспектах: конфлікт усвідомлюють як явище, що породжене впливом (позамовним, мовним) на опонента (наприклад: «бійка», «боротьба», «зіткнення», «ворожнеча», «війна», «протидія», «протиборство», «сварка», «суперечка», «сутичка», «чвари») – це близька навколоядерна зона; поняття «колізія», «незгода», «нелад», «непорозуміння», «несхвалення», «протистояння», «розбрат», «розлад», «тертя» тощо, що визначають невідповідності в поглядах, позиціях сторін, фіксують непорозуміння між ними, проте цей стан не обов'язково є чи буде конфліктним – це віддалена навколоядерна зона.

Вихідними із поняття конфлікт є терміни [1]:

– **Конфліктна взаємодія** – це процес, де відбувається мовна та / або позамовна, випадкова або спланована, прихована або відкрита, тривала або короткочасна, активна або пасивна боротьба між суб'єктами, які відстоюють власні потреби. Конфліктна комунікативна взаємодія (тобто конфліктна комунікація) є складником конфліктної взаємодії.

– **Конфліктна комунікація** – це репрезентація засобами мови процесу створення, підтримки комунікативного простору, що зумовлений зіткненням різних поглядів, потреб, цінностей індивідів, напруженням і загостренням їхніх суперечностей. Конфліктна комунікація стає реальністю, коли людина має задум, бажання (навіть неочікуване) використати власні комунікативні дії на шкоду іншій людині. Цей процес передбачає й обмін інформацією за допомогою несловесних засобів.

– **Комунікативний конфлікт** – це і процес, і результат конфліктної комунікації.

Наступне поняття, важливе для лінгвоконфліктології, – поняття **структури й динаміки конфліктної комунікації**. *Перша фаза КК*: особи усвідомлюють проблемність ситуації, тому готові до того, щоб позначити свою позицію, бачення цієї ситуації, своє ставлення до співрозмовника резервами мови. Вибір стратегії, тактики для реалізації цієї мети зумовлений їхніми комунікативними очікуваннями. *Друга фаза КК*: початок відкритого комунікативного протиборства, під час якого суб'єкти засобами мови чітко позначають свою конфліктну мету, починають діяти на свою користь і на шкоду іншій стороні. Власне конфліктна комунікативна фаза – це і мова, що є засобом оформлення комунікативного акту, й інформація, яка передається від суб'єкта до суб'єкта. На фазі ескалації до опонента застосовують будь-які комунікативні дії. *Фаза завершення КК*: містить результат конфліктної комунікації – усі зміни ситуації контакту осіб, як очікувані, так і неочікувані. Ця фаза характеризується поведінкою індивідів, що ідентифікує їхні поступки, відхід від проблем, зміну теми, образу конфлікту тощо.

Стратегії поведінки в конфліктній комунікації – це напрямок і особливості дії сторони конфлікту, що витримуються до його завершення [2]. Стратегії краще розглядати як специфічні типи поведінки, тобто стратегія співвідноситься з категоріями поведінки, а не з типом особистості. Таке уявлення дозволяє врахувати зміни в поведінці залежно від ситуації, створює основу для агресивної поведінки в конфлікті і водночас дає підстави більш оптимістично оцінювати перспективи вирішення конфлікту самою особистістю. Виокремлюють кілька основних стратегій поведінки в КК:

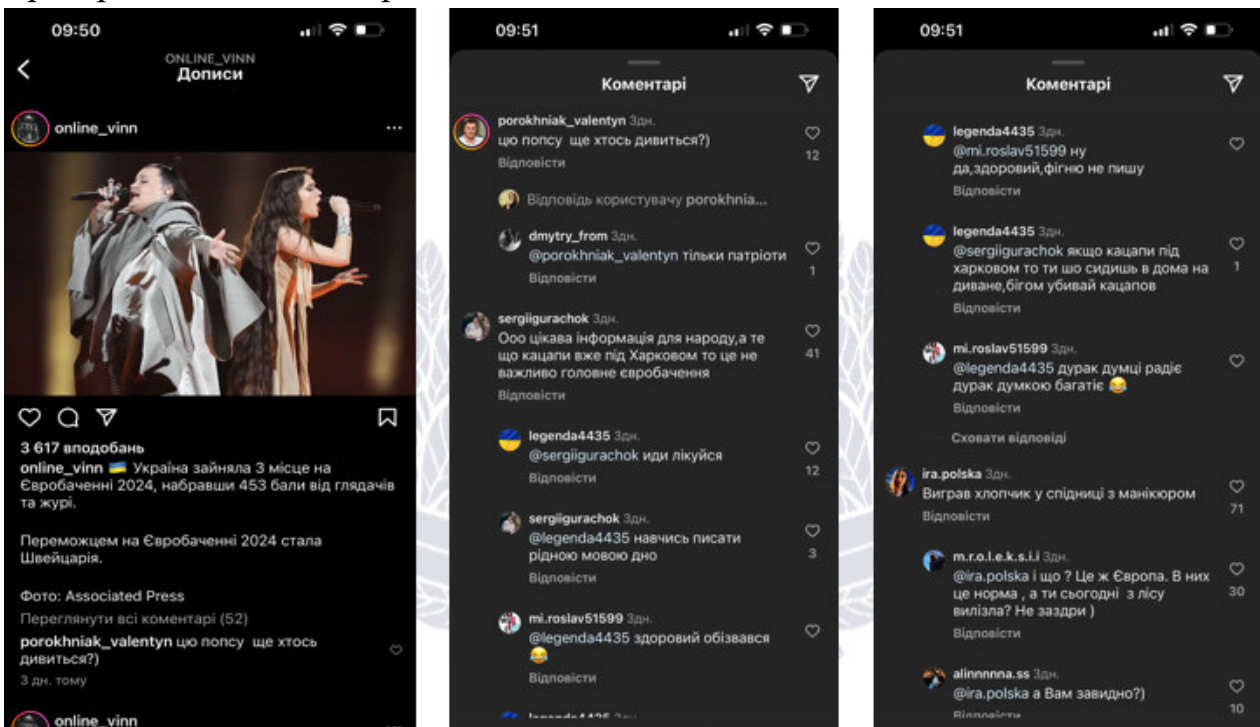
- **Конкуренція** є таким видом конфліктної поведінки, коли суб'єкт прагне до задоволення власних інтересів, навіть завдаючи шкоди інтересам опонента.
- **Пристосування** як стратегія поведінки в конфлікті передбачає, що одна зі сторін конфлікту зовсім не захищає своїх інтересів і діє, як того вимагає опонент.
- **Уникнення (ухилення)** полягає в тому, що людина намагається зробити все можливе, щоб відкласти конфлікт і прийняття важливих рішень на потім.
- **Компроміс** передбачає часткове задоволення інтересів усіх суб'єктів конфліктної взаємодії.
- **Співпраця** передбачає, що суб'єкт конфлікту налаштований на вирішення конфлікту на взаємовигідних засадах.

*V Всеукраїнська науково-практична конференція
«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛІНГВІСТИКИ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ»*

- **Придушення** актуальне, коли стає зрозумілим, що конфлікт неможливо або не вигідно вирішувати жодній зі сторін.

- **Переговори** дозволяють опонентам знайти спільну мову, мінімалізуючи втрати завдяки нейтралізації агресії, дає сторонам час на обмірковування причин конфлікту й пошук нових, оптимальних рішень.

Маркери комунікативного конфлікту – це специфічні засоби комунікації, які використовують сторони конфлікту у процесі його розгортання. Типи: мовні (лексичні, фразеологічні, морфологічні, синтаксичні); графічні; паравербальні та ін. Наприклад:

У цьому комунікативному конфлікті фіксуємо такі маркери: лексичні (*кацапи, дно, фігну*), фразеологічні (*дурак думці радіє дурак думкою багатіє, хлопчик у спідниці з манікюром, з лісу вилізла*), морфологічні (*цього попсу, іди лікуйся, навчись писати рідною мовою*), синтаксичні (риторичні питання – *цього попсу ще хтось дивиться?*, антитеза – *ооо цікава інформація для народу, а те що кацапи вже під Харковом то це не важливо головне євробачення*) та ін.

Можна констатувати, що: в основі конфліктної ситуації та її розгортання – внутрішня агресія й бажання її експлікувати в мовленнєвій комунікації; свідоме порушення етикетних, соціальних, комунікативних норм + інвективність; засобом репрезентації негативної оцінки виступають, у першу чергу, як специфічні лексико-фразеологічні засоби, так і стилістично нейтральна лексика, а також морфологічні, синтаксичні й стилістичні компоненти мовленнєвої комунікації; серед типових ознак конфліктної комунікативної ситуації – тиск на опонента, негативно-оцінна конотація,

прагнення домінувати, різке небажання дійти згоди, наявність специфічних мовних засобів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоконенко Л. А. Українськомовна репрезентація міжособистісного конфлікту : автореф. дис. ... д-ра філол. наук. Київ, 2017. 39 с.
2. Швелідзе Л. Д. Мовні засоби реалізації комунікативних стратегій у дискурсі соціальних мереж (на матеріалі української й англійської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. 22 с.

УДК 811.112.2'373.43:004

Максим ГНІДЕЦЬ

здобувач І рівня вищої освіти

ОПП «Мова і література (німецька). Переклад»

Лариса РИСЬ

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології,
Волинський національний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк*

НЕОЛОГІЗМИ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність дослідження неологізмів у сфері інформаційних технологій зумовлено швидким розвитком цієї сфери людської діяльності, її впливом на наше спілкування та мову, адже саме в цій галузі у мові постійно з'являються нові слова та терміни. Для кращого розуміння сучасних тенденцій сучасного суспільства та технологічних інновацій важливо розуміти ці неологізми. Метою цього дослідження є аналіз сучасних неологізмів німецької мови, які виникають у сфері інформаційних технологій. Основними завданнями є виявлення нових слів і термінів, вивчення їхнього походження та варіантів використання, а також визначення впливу цих неологізмів на мовну систему та суспільство в цілому.

Сучасна німецька мова, як і інші мови світу, пережила значні зміни впродовж останніх десятиліть, особливо в контексті розвитку лексико-семантичної системи галузі інформаційних технологій. Зростаюча цифрова сфера та постійне впровадження нових технологічних ідей змінюють способи спілкування, вимагаючи постійного поповнення нашого словникового запасу. Неологізми, які з'являються у цій галузі, стають не лише значними нововведеннями, але й відображають сучасні суспільні тенденції.

Для початку визначимо поняття неологізму. На думку О. П. Глазової, «Власне неологізми – слова, що характеризуються абсолютною новизною як

щодо форми, так і щодо змісту. Вони дають найменування новим реаліям і поняттям, що виникли в зв'язку з динамічним розвитком соціально-політичного, економічного, науково-технічного, культурного життя, побуту як у світовому масштабі, так і в межах України» [1, с. 1].

Найбільше неологізмів утворюється у сферах масової комунікації, комп'ютерних технологій, мережі Інтернет, медицині, науці, суспільно-політичному й повсякденному житті, соціально-економічній галузі. Попри це, всі неологізми можна розділити на кілька видів. На мовознавчому порталі Wortwuchs [3] визначено наступні види: 1) нові слова – слова, які повністю нові та раніше не використовувалися в цій формі, напр.: дієслово *simsen*, яке означає написання SMS; 2) нові значення – нові значення вже існуючих лексичних одиниць, напр.: *Maus* як гризун та як комп'ютерний пристрій; 3) нові комбінації – об'єднання існуючих у мові слів чи словотворчих компонентів у нові словотвірні комбінації, напр.: *Internetcafe*, *Laptoptasche*. Основними ж способами утворення неологізмів є морфологічний (афіксація, словоскладання, конверсія, скорочення), семантичний та запозичення.

Аналізуючи неологізми німецької мови у сфері інформаційних технологій, слід зазначити, що основним способом їхнього творення є запозичення з англійської мови. Завдяки цифровій революції, появі Інтернету та лідируючій ролі США на міжнародному ринку новітніх технологій, англійська мова стала мовою міжнародного спілкування у цій галузі, що сприяло поширенню англійської термінології в німецькій та інших мовах світу.

У словнику неологізмів на платформі OWID представлено нові поняття досліджуваної галузі останніх трьох десятиліть у трьох тематичних групах: 1) комп'ютер / інтернет / технології; 2) діяльність, пов'язана з комп'ютером / інтернетом; 3) комп'ютерна злочинність. Розглянемо детальніше неологізми останнього десятиліття. Так, у словнику представлено всього 64 новотвори у сфері технологій, 7 неологізмів називають нові види діяльності та 17 неологізмів пов'язані із злочинністю в інтернеті.

Більшість із проаналізованих неологізмів є запозиченнями з англійської мови, а саме було виділено 53 неологізми-запозичення (*Emoji*, *Facepalm*, *Selfie*, *Second Screen*, *Like*, *Hashtag*), що становить 60% від загальної кількості зафіксованих у словнику неологізмів останнього десятиліття у сфері технологій. Багато лексичних одиниць утворено різними способами словотворення, найпоширенішим серед яких є словоскладання: *Bezahlshranke*, *Netzpolitiker*, *Computeruhr*, *Flugmodus*, *Chefmasche*. Багато композитів містять у своєму складі раніше запозичені англіцизми, що демонструє високий рівень адаптації англіцизмів у німецькій мові та включення їх до словотвірних

процесів: *Bestellbutton, Betrugsoftware, Doodleliste, Computeruhr*. Афіксальних утворень спостерігаємо невелику кількість, в основному це префіксальні новотвори із запозиченими префіксами *cyber-* (*Cyberabwehr*), *krypto-* (*Kryptohandy*). Було виокремлено і окремі складноскорочені слова: *Katwarn, VR-Brille*.

Серед зафіксованих неологізмів зустрічаємо неосемантизми – слова, які набули нових значень, часто теж під впливом відповідного англійського слова. Так, слово *Kachel* (плитка) під впливом англійського слова *tile* почало застосовуватись у технічному контексті щодо поверхневих елементів на екрані, які містять важливу інформацію або функціональні можливості. Є і новоутворені фразеологічні словосполучення: *viral gehen* – стати вірусним.

Сучасні німецькі неологізми у сфері інформаційних технологій відображають постійний розвиток цієї галузі, виникають для опису нових технологій, концепцій або явищ, що виникають у цифровому світі. Великий вплив на розвиток лексики у цій сфері мають запозичення з англійської мови, менш продуктивним є словотворення, часто утворюються нові терміни на основі німецької та раніше запозиченої англійської лексики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глазова О. П. Вивчення в школі неологізмів. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. 20 с. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2653/1/O_Glazova_MD_10_IPPO.pdf (дата звернення: 24.04.2024).
2. Wortwuchs. Neologismus. URL : https://wortwuchs.net/stilmittel/neologismus/#arten_von_neologismen (дата звернення: 24.04.2024).
3. OWID. Neologismenwörterbuch. URL : <https://www.owid.de/docs/neo/start.jsp> (дата звернення: 24.04.2024).

УДК 811.111

Анастасія ГРАБАР

здобувачка І рівня освіти

ОПП «Маркетинг»

Тетяна КРУТЬКО

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов

Національний університет водного господарства

та природокористування, м. Рівне

РЕКЛАМНІ ПОВІДОМЛЕННЯ НА ПЕРСОНАЛЬНИХ FACEBOOK-СТОРІНКАХ

Специфічною ознакою рекламного тексту є наявність у його структурі двох обов'язкових компонентів: перший містить інформацію про пропонований товар, а другий впливає на емоційну сферу покупця, реалізуючи таким чином маніпулятивну функцію рекламного тексту [2].

У фокусі нашої уваги – рекламні повідомлення Facebook-сторінки голлівудської акторки Різ Візерспун, яка, окрім усього іншого, є власницею компанії Draper James – виробника жіночого одягу, взуття, аксесуарів. Слоган компанії: *Be charming if you can; witty if you must. But always have grace* (<https://draperjames.com/>).

Різ Візерспун так описує кредо своєї компанії: *Walking down memory lane with @draperjames. I started this brand in 2015 in my hometown of Nashville, TN, as a way to celebrate my Southern roots. Since then @draperjames has grown and evolved to become a trusted favorite for so many of you who have visited our store or bought online. Our amazing team at DJ has welcomed thousands of people over the years... we love to have you visit our Nashville and KY stores! I just want to say THANK YOU to everyone who has stopped by, bought something that made them feel special or shared the brand with your friends. We are still going strong over here, and we love helping make your lives a little more beautiful! Feeling very grateful for all the support and the love! (1).*

Аналіз фактичного матеріалу свідчить, що рекламні повідомлення компанії Draper James здебільшого короткі і містять аксіологічно марковані мовні одиниці [3, с. 19], які репрезентують позитивне ставлення адресанта до інформації, що повідомляється, з метою реалізації певного комунікативного наміру: *This happy store makes me smile. 😊 Thank you to all of you who have shopped and supported Draper James this past year!! 💙 If you're driving through #Nashville and spot our blue and white awnings, come on in and say hello! 🍎 (1); Loving all of these new gorgeous @draperjames styles! Shop the looks now!! That pretty apple print is making these late summer days so sweet (1).*

Як свідчать приклади, щоб підвести свою аудиторію до позитивної оцінки повідомлень, Різ Візерспун експлікує оцінні ідеї, надавши їм форму лінгвістичної аргументації. Окрім використання позитивно оцінної лексики, у рекламних повідомленнях спостерігаємо типову синтаксичну організацію, дослідження якої тісно пов'язане з дослідженням мовленнєвих актів як одного з засобів реалізації прагматичної мети рекламного повідомлення.

Типи речень за метою висловлення відповідають мовленнєвим актам: питальні речення відповідають квеситивам, спонукальні – директивам, розповідні – констативам [1, с. 102].

Для досягнення ефекту прямого звертання до адресатів у рекламних повідомленнях Різ Візерспун використовує:

– квеситиви: *Looking for a distraction? How about some early Holiday cheer?! Lots of cozy pj's & festive dresses in our new Draper James collection 🎁❤️🎄 (1); Who has shopped Draper James, the clothing line by Reese Witherspoon ??? I am IN LOVE!! (1);*

– директиви: *Check out our new BEAUTIFUL Fall collection Draper James 🛍️💛🥰 <https://draperjames.com/collections/new-arrivals> (1); Find out where you can buy Reese Witherspoon's palm print top here: <https://www.socialmediastyle.org/post/reese-witherspoon-s-palm-print-top> (1).*

У нашій вибірці зустрічаємо випадки поєднання в одному повідомленні:

– констатива і директива: *Summertime and the livin' is easy. Shop the @draperjames RSVP Summer Collection at @kohls now! (1); All that glitters is definitely gold ✨💛 Shop the gorgeous @draperjames x @kohls RSVP holiday looks now! (1); Walking on sunshine 🌞 our Draper James spring dresses are here! Drop a 🥰 if you are ready to wear real clothes again (1);*

– констатива і квеситива: *Spring is in the air 🌻🌷🌸 Who wants to have a picnic? Draper James (1);*

– квеситива, констатива і директива: *Who else is ready for warmer weather? The new @draperjames Spring collection is pure sunshine! Head to their page to shop each piece as it comes out (1).*

Аналіз дібраного матеріалу свідчить, що за допомогою використання у повідомленнях квеситивів окреслюється проблема чи формулюється питання, констативи номінують предмет рекламування та презентують інформацію про нього, тоді як директиви вказують на спосіб вирішення проблеми.

Унаслідок поєднання квеситивів, констативів, директивів рекламні повідомлення набувають ефекту діалогічності, імітації дружньої розмови, що полегшує їхнє сприйняття адресатом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної генології. К. : Вид. центр «Академія», 2006. 248 с.
2. Краснопера О. О. Мовні особливості реклами (на матеріалі преси Івано-Франківська). *Альянс наук: учений – ученому* : матеріали VIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 2013. URL : www.confcontact.com/2013-alyansnauk/fl4_krasnoper.htm (дата звернення: 20.09.2023).
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- (1) URL: <http://www.facebook.com//ReeseWitherspoon>

УДК 811.111

Дарина ДАВИДЮК
здобувач II рівня вищої освіти
ОПП «Фармація, промислова фармація»
Науковий керівник: Галина ТРИГУБ
кандидат психологічних наук, доцент кафедри
іноземних мов природничо-математичних спеціальностей,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк

**ПЕРЕКЛАД МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ: ПОМИЛКА,
ЯКА МОЖЕ ВАРТУВАТИ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ**

Перекладання медичних текстів є надзвичайно важливою складовою медичної індустрії, оскільки навіть найменша похибка може спричинити серйозні наслідки для пацієнтів, наприклад, через неправильне розуміння медичної інформації. Навіть найдрібніша помилка у перекладі тексту може призвести до постановки неправильного діагнозу, призначення невірної лікування чи інших серйозніших проблем.

Переклад медичних текстів вимагає не лише знань мови, але і глибокого розуміння медичних термінів і процедур. Спеціалізовані перекладачі, які мають медичну освіту або спеціалізовану підготовку, можуть забезпечити більш точний та надійний переклад, що є критичним для збереження життя та здоров'я пацієнтів.

Розглядаючи конкретні приклади невірної перекладу медичного тексту, можна виокремити помилки в рецептах, невірне розуміння інструкцій щодо застосування лікарських препаратів та неправильне інтерпретування результатів

медичних тестів.

Високі вимоги до якості перекладу текстів медичних зумовлені тим, що вони на пряму стосуються не тільки здоров'я, а й життя людини. Через це є важливим розуміння наслідків, що можуть бути спричинені певними помилками: деякі можуть бути неістотними і викликати здивування, інші ж можуть спричинити постановку помилкового діагнозу, некоректної терапії або навіть смерті.

Основні проблеми під час перекладу медичних текстів полягають у такому:

– використання різних термінів і частин мови (наприклад, *MPT*, *EKG*, *KT*, *лапароскопія*, *фізіотерапія*, *ін'єкції*, *реабілітація після хвороби або травми*, *лікарська терапія*);

– синонімія та полісемія термінів (синоніми: *bronchitis* можна перекласти як «бронхіт» або «запалення бронхів» залежно від контексту); омонімія: *reproductive effects* не «репродуктивні ефекти», а «вплив на репродуктивну систему»; *angina pectoris* не «ангіна», а «стенокардія»; *doze* зазвичай перекладають як «доза», а не «в'ялість»; полісемія (*medicine* може мати декілька значень: крім «ліки», ще також «медикаменти» або «лікування»);

– помилковий переклад дозування та листків-вкладок до лікарських засобів щодо їх застосування (наприклад, 100 mg перекладається як «100 мкг» замість «100 мг»; або *apply twice daily* перекладають «наносити двічі на тиждень» замість правильного «наносити двічі на день»);

– неправильне тлумачення медичних термінів і назв хвороб (наприклад, переклад *acute lymphoblastic leukemia* як «гостра лімфатична лейкемія» замість «гостра лімфобластна лейкемія» або *insulin shock* можна перекласти як «інсуліновий шок» замість правильного терміну «інсулінова кома»);

– труднощі перекладу аббревіатур (наприклад, аббревіатура *CP* може перекладатись по-різному: *Campylobacter pyloridis* – кампілобактер пілорі; *cardiac pool* – це серцевий об'єм; *Clinical Pharmacology* – клінічна фармакологія; *chest pain* – біль у грудях; *chicken pox* – вітряна віспа; *chronic pancreatitis* – хронічний панкреатит і т. д.);

– переклад найменувань організацій та лікувальних закладів і відмінності в організації систем охорони здоров'я в різних країнах (різноманітні країни використовують відмінні моделі охорони здоров'я: системи загальної практики, системи обов'язкового медичного страхування або системи на основі медичних центрів);

– граматичні та орфографічні помилки (наприклад, *antithrombotic drugs* «антитромбічні препарати» замість «антитромботичні препарати»).

Варто також звертати увагу на правильний переклад матеріалів для пацієнтів та протоколів випробування. До цієї групи матеріалів відносяться переклади документів, пов'язаних із клінічними випробуваннями (література для дослідників, інструкції, доповіді про результати, форми згоди та інше). Переклади мають бути відповідними до вимог законодавства в країні, де буде проводитись клінічне дослідження, і бути оформленими згідно правил.

Професійні перекладачі мають не тільки знати медичні терміни, але й дотримуватися етичних стандартів. Вони повинні розуміти конфіденційність медичної інформації та додержуватися високих стандартів точності та відповідальності.

Усвідомлення того, наскільки важливим є точний переклад медичних текстів, важливо для всіх учасників медичного процесу. Невірний переклад може вартувати не лише гроші, але й життя пацієнтів. Тому вкладення в якісний переклад медичних текстів – це вкладення в безпеку та добробут пацієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карабан В. І. Переклад наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2002. 564 с.
2. Козоріз І. С., Куцак А. Ю. Англійська медична термінологія та її функціонування в текстах різних стилів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*. 2018. № 37. Том 4. С. 52–54
3. Косенко А. В. Основні характеристики англійської медичної термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : зб. наук. праць. Сер. Філологія*. 2015. Вип. 18. Том 2. С. 68–70.

УДК 81'28

Юлія ДАНИЛЕЙКО

здобувачка I рівня освіти ОПП «Прикладна лінгвістика»

Ірина ГАРБЕРА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ЛЕКСИЧНІ ДІАЛЕКТИЗМИ

М. ТЕРЕБОВЛЯ ТА ЧОРТКІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ:

ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ ТА КОРПУСНИЙ ПІДХОДИ

Мета дослідження – проаналізувати лексичні діалектизми м. Тербовля та Чортків Тернопільської області з використанням тлумачного словника та Генерального регіонально анотованого корпусу української мови (ГРАК).

Завдання: за тлумачним словником здійснити пошук дефініцій зібраних діалектизмів; відібрати корпусні контексти вживання зібраних діалектизмів.

Матеріал дослідження – лексичні діалектизми тематичних груп «Родинні зв'язки» та «Професія або рід діяльності», зібрані методом опитування місцевих жителів м. Терехів та Чортків Тернопільської області.

Діалектизм – слово або елемент іншого мовного рівня, узятий із певного діалектного різновиду літературної мови (у нашому випадку – української) [1]. Діалект – місцевий різновид літературної мови; говірка [2]. За цими визначеннями можемо сформулювати значення «лексичних діалектизмів»: це слова чи словосполучення, характерні для живого мовлення певної групи людей певної території, які не входять до унормованої, кодифікованої словникової бази української літературної мови і які є елементом лексичного рівня певного діалекту.

У виокремлену нами тематичну групу «Родинні зв'язки» входять 8 лексичних діалектизмів (опис їх здійснено за таким алгоритмом: лексичний діалектизм – дефініція за тлумачним словником [3] – контекст за ГРАКом [4]):

– *вуйко* – «дядько по матері, брат матері»: *У мене вуйко лікар pomoже здобути тобі практику; лиш заспокійся!* (ГРАК: Кисілевська О., Султанська палата, 1937);

– *свах / сват* – «батько або родич одного з подружжя щодо батьків або родичів другого»: *Писав, мовляли, що воєвода Лупул відводить Ракоція від союзу з козаками, але Ракоцій відписав тому «гетьмановому сватові», що він його поради не приймає і буде спільно з козаками воювати короля* (ГРАК: Грушевський М., Історія України-Руси Том IX, 1931);

– *сваха* – «мати або родичка одного з подружжя щодо батьків або родичів другого»: *Лізе на колінах і просить: Мамко моя люба, свахо моя щира!* (ГРАК: Галиця М., Лінтур П., Казки зелених гір (збірка), 1965);

– *вуйна* – «тітка, сестра матері або дружина матиного брата»: *Вуйна Домініка, кругленька, вузликувата особа, могла б підійти на роль однієї з отих традиційно ласкавих сільських матерів, що мають постійну прописку в наших фільмах* (ГРАК: Гончар О., Циклон, 1970);

– *стрийко* – «пестливе до стрий (дядько по батькові, брат батька та чоловік батькової сестри)»: *Уже й стрийко дивується, що тітонька так часто пише.* (ГРАК: Немцова Б., Дика Бара (збірка), 1970);

– *стриянка / стрийна* – «тітка, сестра батька або дружина батькового брата»: *Всі бажання та задуми боярині Ольги, воєводи Святополка та братів Станка були йому звісні куди краще, ніж самому молодцеві, який умить це зрозумів і спитав: – Так гадаєте, дядечку, що після смерти стрийка мати*

прожене **стрийну** з Заріччя? (ГРАК: Опільський Ю., Ідоли падають, 1935);

– **цьотка** – «згрубіле до цьоця»: *Й ось дорослі дядьки та **цьотки** вели неіснуючий м'яч, бігли вперед, обмотували одне одного, перехоплювали, пасували, тріумфували, забиваючи гол* (ГРАК: Гаврилів Т., Гарні дівчата, 2018);

– **швагро** – «сестрин чоловік; зять»: *Старший серед них, мій майбутній **швагро** Славко, одразу розтанув, його очі стали по-телячому дурнувато-добрими, як у тих попередніх Дарчиних шанувальників* (ГРАК: Камаєв Ю., Мед з дікалоном (збірка), 2009).

Тематичну групу «Професія або рід діяльності» формують 3 лексичні діалектизми:

– **газдиня** – «господарка»: *В хаті вона була **газдинею** і її боялись миші, де б не було* (ГРАК: Парфанович С., Попід Кичерами та над потоком, 1973);

– **ксьондз** – «польський католицький священик»: *А все на те, щоб від Сатанова та й по Случ була таки наша, правдивая Україна – без пана, без жида, без **ксьондза*** (ГРАК: Косач Ю., День гніву, 1948);

– **жовнір** – «солдат»: *Тоді розпитувала вона знайомих і незнайомих, що писали до своїх **жовнірів**, де обритається полк, при котрім він служить* (ГРАК: Кобринська Н., Воєнні новели (збірка), 1918).

Отже, нами було виокремлено 11 лексичних діалектизмів, які входять у тематичні групи «Родинні зв'язки» та «Професія або рід діяльності» діалекту жителів м. Теремовля та Чортків Тернопільської області. Можна констатувати, що лексичні діалектизми на позначення родинних зв'язків здебільшого описують не найближчих родичів; лексичні діалектизми на позначення професії та діяльності описують досить вузьке тематичне коло.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник. URL: <https://sum.in.ua/s/dialektyzm> (дата звернення: 23.04.2024).

2. Академічний тлумачний словник. URL: <https://sum.in.ua/s/dialekt> (дата звернення: 23.04.2024).

3. Бусел В. Т. Великий тлумачний словника української мови. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

4. Генеральний регіонально анотований корпус української мови (ГРАК). URL: <https://uacorporus.org/Kyiv/ua> (дата звернення: 23.04.2024).

УДК 81'23

Діана ДАНИЛЮК

здобувачка І рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Ірина ГАРБЕРА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

РОЛЬ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИХ МЕТОДІВ У СУДОЧИНСТВІ

Мета дослідження – проаналізувати роль психолінгвістичних методів у судочинстві з метою покращення якості комунікації та прийняття обґрунтованих рішень в правовій практиці. **Завдання:** розглянути теоретичні основи психолінгвістики та їх застосування в судочинстві, а також визначити перспективи подальшого розвитку психолінгвістичних методів у судочинстві та їх можливий вплив на правову систему. **Матеріал дослідження** – наукові праці дослідників сфер лінгвістики, психології та юриспруденції, а саме: Петрасова С. В., Хайрова Н. Ф., Ряшка О. В. та Шепітька В. Ю.

Психолінгвістика в судовій діяльності вивчає мовленнєву поведінку під час свідчень, допиту та слідства. Застосування психолінгвістичних методів дозволяє виявити недостовірність свідчень, розкрити психологічний стан особи та виявити можливі зміни в її мовленні, що можуть свідчити про стрес або намагання приховати інформацію. Судова психолінгвістика може застосовуватися в різних сферах, таких як мовленнєва взаємодія під час допиту, аналіз показань свідків, визначення правдивості (або неправдивості) висловлювань та ідентифікація особистості за особливостями мовлення [1].

Допит відіграє важливу роль у зборі доказової інформації, займаючи більше 80 % від усього часу, який слідчий витрачає на проведення слідчих дій. Есенція допиту полягає в отриманні від допитуваної особи інформації про обставини та факти, важливі для кримінального розслідування. Допит є пізнавальним процесом. Підготовка до допиту охоплює аналіз соціально-психологічних характеристик допитуваного, його характеру, темпераменту, рівня інтелекту, способу мислення, схильностей до референтної групи, а також способу життя та виховання в сім'ї. Будь-який вид допиту (свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого) розпочинається з встановлення психологічного контакту, сприяючи раціональному витрачання часу та оцінці отриманих показань. Психологічний контакт створює найбільш сприятливу психологічну «атмосферу» допиту, що сприяє взаємодії та відносинам між учасниками, і є певним «настроєм» для спілкування [2; 3].

У психології розслідувань сформувалися три методи психологічного аналізу особистості, які спільно вивчають загальний об'єкт, але відрізняються за програмними цілями, завданнями, предметом і техніками:

1) метод контактної психодіагностики, що полягає в створенні психологічного портрета особистості під час безпосередньої взаємодії з нею.

2) метод слідчої психодіагностики, який передбачає формування психологічного портрета особистості на основі слідів її життєдіяльності, таких як житло, особисті речі, об'єкти впливу тощо.

3) метод дистанційної психодіагностики, який включає опосередковане вивчення особистості через аудіовізуальне спостереження, аналіз фото- і кінодокументів, опитування близьких, використання технік непрямого допиту і непрямого обстеження тощо.

У сучасності можна порівняти мовний стиль чоловіків і жінок на рівні мовленнєвої поведінки та самого мовлення. Структурно чоловіки утворюють коротші речення, частіше використовують абстрактні іменники, у той час як жінки надають перевагу конкретним (включаючи власні імена). У мовленні чоловіків переважають іменники, зокрема конкретні, та прикметники, тоді як жінки використовують більше дієслів. Чоловіки активніше вживають відносні прикметники, тоді як жінки віддають перевагу якісним. Чоловіки частіше використовують дієслова доконаного виду в дійсному стані. У мові жінок спостерігається значна кількість емоційно-оцінних висловів, тоді як оцінна лексика чоловіків частіше має стилістично нейтральний відтінок.

Наразі актуальні експериментальні дослідження з ідентифікації особистості через голос та усне мовлення. Основні характеристики голосу – тембр, висота тону та гучність. За допомогою голосу можна виявити різні фізичні стани (гальмування або збудження) та емоційні стани особистості (тривога, роздратованість, радість, сум, засмученість). Окрім цього, з голосу можна визначити, чи налаштована людина на виконання певної дії, тобто чи є в неї впевненість (емоційний підйом, гарний настрій, спокій) або розгубленість (невпевненість, задуманість, байдужість, довірливість, співчутливість, пригніченість, безнадійність, роздум). Також за голосом можна визначити, чи виражає оратор насмішку (єхидство, знуцання), образу (досаду) або ніжність.

Отже, ми розглянули теоретичні основи психолінгвістики та їх застосування в судочинстві, а також визначили перспективи подальшого розвитку психолінгвістичних методів у судочинстві та їх можливий вплив на правову систему. Таким чином, психолінгвістичні методи можуть сприяти аналізу мови допитуваного для виявлення обману, стресу або психологічних особливостей. Стандартизація методів допиту та їх адаптація до різних мовних

та культурних груп можуть підвищити об'єктивність судових процесів та зменшити ризик помилок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петрасова С. В., Хайрова Н. Ф. Сучасні інформаційні технології в лінгвістиці : навч. посіб. Харків, 2020. 124 с.
2. Ряшко О. В. Психологічні особливості допиту підозрюваного під час досудового слідства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 1. С. 511–518.
3. Шепітько В. Ю. Довідник слідчого. К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2001. 208 с.

УДК 811

Мирослава ДАНИЛОВИЧ
здобувач II рівня вищої освіти
ОПП «Середня освіта (Українська мова і література)»
Науковий керівник: Наталія ШУЛЬЖУК
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри стилістики та культури української мови,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ЛЕКСИЧНІ ВЕРБАЛІЗАТОРИ КОНЦЕПТУ *ВІЙНА*

У РОМАНІ «ГЕРОЇ, ХЕРОЇ ТА НЕ ДУЖЕ» ВІТАЛІЯ ЗАПЕКИ

Постановка проблеми. Однією з найактуальніших проблем людства з давніх часів і до сьогодні була і, на жаль, залишається проблема осмислення війни. Практично кожна галузь науки вивчає війну з різних аспектів. Особливо ця тема актуальна у літературі. Тому цілком очевидно, що війна знайшла свою художню інтерпретацію. З-поміж таких творів про війну на Сході України – «Інтернат» С. Жадана, «Абрикоси Донбасу» Л. Якимчук, «Аеропорт» С. Лойка, «Моноліт» В. Пузіка, «Піхота» М. Бреста, «За спиною» Гаськи Шиян та ін.

Свою історію пережитої війни на Донбасі, яка ще досі триває, запропонував і В. Запека – полтавський доброволець, автор воєнно-сатиричного роману «Герої, херої та не дуже», що викликав неабиякий читацький інтерес, оскільки заснований на реальних подіях. У перервах між бойовими діями автор робив відповідні нотатки, які за два роки переросли у роман. У творі письменник відтворив реалії війни крізь призму свого сприйняття.

В українському мовознавстві накопичений чималий досвід вивчення засобів презентації різних концептів. У поле дослідницької уваги лінгвістів потрапляв і концепт *ВІЙНА*. Проте лексичні вербалізатори концепту *ВІЙНА* у романі «Герої, херої та не дуже» не були предметом спеціального

лінгвістичного опису, з чим і пов'язуємо **актуальність** нашого дослідження.

Мета наукової розвідки – визначити лексичні вербалізатори концепту *ВІЙНА* у романі В. Запеки «Герої, херої та не дуже» та систематизувати їх за принципом лексико-семантичного поля.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепт *ВІЙНА* досліджували різні науковці. Так, Є. Васянович здійснив докладний аналіз структурно-семантичного наповнення цього концепту у працях сучасних українських та зарубіжних дослідників [2]. Т. Вільчинська запропонувала лінгвокогнітивний аналіз концепту *ВІЙНА* на матеріалі тернопільського регіонального видання [3]. Л. Зіневич дослідила засоби вербалізації концепту *ВІЙНА* в сучасному суспільно-політичному дискурсі на матеріалі текстів соціальних мереж, ЗМІ, які охоплюють як авторське, так і народне мовотворення [4].

Дослідити концепт *ВІЙНА* на засадах лексико-семантичного поля зробили спробу Н. Бойко на матеріалі кіноповісті О. Довженка «Україна в огні», Л. Марчук, вивчаючи творчість Т. Шевченка, Н. Сологуб, досліджуючи тексти повістей «Бригантина», «Людина і зброя» Олеся Гончара.

Виклад основного матеріалу. Аналіз літератури з теми дослідження дозволяє визначити лексико-семантичне поле «як сукупність пов'язаних за змістом лексем, що позначають близькі або подібні явища позамовної дійсності» [5, с. 287].

Як слушно зауважує О. Селіванова, лексико-семантичне поле – це «семантико-парадигматичне утворення, що має певну автономність, специфічні ознаки організації та ядерно-периферійну структуру» [5, с. 319].

В основу систематизації матеріалу джерельної бази нашого дослідження покладена структура лексико-семантичного поля, запропонована Л. Брославською та І. Шевченко, які виокремлюють ядро поля та його периферію, представлену такими пластами, як образний, асоціативний та оцінно-ціннісний [1]. Ядро становить спільна сема (гіперсема), тобто семантичний компонент вищого ладу, що семантично розгортає поле. Периферія поля включає одиниці, які найбільш віддалені від ядра. Крім ядерної зони, виокремили приядерну, яку склали спільнокореневі одиниці.

Ядром лексико-семантичного поля концепту *ВІЙНА* у романі «Герої, херої та не дуже» В. Запеки є лексема «війна». Наведемо приклади: «*Але ж тут **війна!** Кожен спить зі своєю зброєю!*» (1, с. 199); «*Перший день на **війні** пройшов для Шрамка, як одна мить*» (1, с. 51); «*В країні **війна**, а у військкоматі питають, з якого приводу я прийшов!...*» (1, с. 12).

До приядерної зони концепту *ВІЙНА* увійшли лексичні одиниці, які у своїй морфемній будові містять корінь *війн-* (*війна, воїн, воєнний*) та *військ-*

(військо, військовий, військкомат). Наведемо приклади: «Усі розуміли важливість свого завдання на **війні...**» (1, с. 82); «В яких **військах** рядовим?» (1, с. 15); «З автомобіля вилізли двоє в російській **військовій** формі» (1, с. 99); «В країні війна, а у **військкоматі** питають, з якого приводу я прийшов! Не де-небудь, уявіть собі, а у **військкоматі**» (1, с. 12).

Ближню периферію концепту *ВІЙНА* в романі становлять лексичні одиниці, що номінують предмети та явища, які мають безпосереднє відношення до війни. З-поміж них виокремили такі лексико-тематичні групи, як-от: номінації військової техніки («Перший **танк** задимів, завертівся юзом» (1, с. 37); «Було видно, що **БТР** зовсім знищили...» (1, с. 62); воєнних чинів («– На передок! – почув Шрамко ледве чутний шепіт **командира**» (4, с. 199); «– Та ти поглянь на їхній зовнішній вигляд! – **полковник** показав пальцем на Шрамка» (4, с. 210); «– Чому він брудний, **комбате!**?...» (4, 130); номінації зброї («Раніше ніколи з **кулемета** не стріляв...» (1, с. 37); «Спілберг підбіг до своєї **гранати**» (1, с. 30); «Щоб не лишитися ні з чим, він схопив **кулемета**» (1, с. 55)).

Середня периферія лексико-семантичного поля концепту *ВІЙНА* у романі «Герої, херої та не дуже» представлена трьома лексико-семантичними пластами, які наповнені образними, оцінно-ціннісними та асоціативними номінаціями, кожна з яких виконує відповідну функцію.

Вагомим складником в аналізованому романі виявилися кольористичні епітети, які дозволяють письменнику виразити думки й почуття, викликані пережитим, а читачеві – намалювати у своїй уяві жахливі картини війни. Загалом такі лексичні одиниці створюють моторошну картину, яку читач відтворює у своїй уяві під час читання роману «Герої, херої та не дуже». Наведемо приклади: «Після обстрілів і небо стало **сірим**» (1, с. 172); «Мені не хотілося цих **брудних** справ» (1, с. 166); «Його обличчя лишилось **брудним, а темні** плями, здавалось, уже ніколи не зникнуть з одягу...» (1, с. 183).

Оцінно-ціннісний пласт периферійних номінацій концепту *ВІЙНА* представлений у романі «Герої, херої та не дуже» лексемами на позначення емоцій та почуттів героїв, для вираження яких автор послуговується такими лексемами, як *біль, ненависть, тривога*. Наведемо приклади: «**Ненависть** до головнокомандувача виухала» (1, с. 90); «Він уже не відчував **болі...**» (1, с. 116); «Спілберг цілий день відчував **тривогу**» (1, с. 122).

Асоціативний пласт формують номінації, пов'язані з характерними ознаками війни. Наведемо приклади: «**Стрілянина** не виухала до ранку...» (1, с. 120); «Я дуже боявся **вторгнення**, але діватись нікуди» (1, с. 138); «Під **обстрілом** загинув товариш, був без шолома» (1, с. 198).

Дальню периферію лексико-семантичного поля концепту *ВІЙНА* у романі

«Герої, херої та не дуже» становлять сленгізми, які фактично є стилістичними синонімами до відповідних військових термінів. Наведемо приклади: «*Дивлюсь, а навкруги лежать двоохсоті...*» (1, с. 97); «*Багато там трьохсотих?*» (1, с. 102); «*На посту стояли «нацики»...*» (1, с. 168). Сленгізми передають правдиві реалії війни та суттєво увиразнюють художній виклад.

Висновки. У структурі лексико-семантичного поля концепту *ВІЙНА* у романі «Герої, херої та не дуже» В. Запеки виокремили три основні зони: ядро, представлене лексемою «війна», приядерну, що становлять лексичні одиниці, які в своїй морфемній будові містять корінь *-війн-* і *-військ-*, та периферію. Вона представлена трьома пластами: з-поміж лексичних одиниць образного – кольористичні епітети, які створюють страшну картину в уяві читача, в асоціативному – лексеми на позначення характерних ознак війни, які підкреслюють усі її реалії, оцінно-ціннісний складають лексичні номінації, які відображають емоційні стани та дають можливість читачеві пережити той біль.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брославська Л. Я., Шевченко І. С. Ідіостиль і концептуальна ідіосфера автора у художньому дискурсі. *Вісник ХНУ. Дискурсологія: семантика і прагматика*. 2012. Вип. № 1003. С. 22–27.

2. Васянович Є. Структорно-семантичне наповнення концепту «Війна» у лінгвістичних дослідженнях. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2018. Вип. № 38. С. 5–10.

3. Вільчинська Т. Концепт «війна»: особливості мовної об'єктивації у газетному тексті. *Лінгвістичні студії*. 2017. Вип. № 34. С. 33–38.

4. Зіневич Л., Красавіна В. Концепт «війна» у сучасному українському суспільно-політичному дискурсі. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2017. Вип. № 1. С. 70–72.

5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2008. 712 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Запека В. Л. Герої, херої та не дуже. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2021. 236 с.

УДК 81'36

Марина ДЖИГА

здобувачка I рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Анатолій ЗАГНІТКО

доктор філологічних наук, професор кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ПРОЦЕС АБРЕВІАЦІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Мета дослідження – систематизація та аналіз абревіатур, визначення їхнього впливу на мовну культуру та розкриття тенденцій їхнього розвитку в сучасних умовах. Для досягнення поставленої мети визначено низку **завдань**, а саме: вивчення історії та етимології обраних абревіатур, аналіз їхнього використання в різних контекстах, а також вивчення впливу абревіатур на процеси мовленнєвого спілкування. **Матеріал дослідження** – абревіатури, взяті з матеріалів сучасної преси, та їхні особливості, походження, семантика.

Абревіатура – це, перш за все, іменник, що формується з двох або більше слів шляхом скорочення, принаймні, одного з них, а термін *абревіація* означає спосіб творення таких слів. Однак відповідно до чинного видання «Українського правопису», від абревіатур ми відокремлюємо умовні графічні скорочення (і т. д., і т. ін., див., пор.), які вимовляються повністю і скорочуються лише на письмі. Абревіатури виникають після повного найменування, і є основною закономірністю у їх утворенні – усі вони формуються шляхом усічення основ, відрізняючись від звичайних скорочених слів. Як видно, використання абревіатур в мові засобів масової інформації є повністю обґрунтованим, оскільки вони дозволяють зменшити обсяг тексту і трошки спростити його розуміння. У сучасній українській лінгвістиці існують кілька класифікацій абревіатур. Їх можна розділити за характером будови на прості, складені, подільні і неподільні. Також можна враховувати їхню структуру та вимову, поділяючи на ініціальні, складового типу (уламкові), телескопічні, комбіновані, змішаного типу (часткові).

Часткові абревіатури в українській мові:

- медпрепарат – *МВС розслідує схеми спекуляцій медпрепаратами;*
- облгаз – *За попередніми даними, господар будинку працював в облгазі;*
- Євробачення – *Емоційний фінал пісенного конкурсу Євробачення, у якому перемогла українська співачка Джамала із піснею про депортацію*

кримських татар.

Ініціальні аббревіатури в українській мові:

- ДНУ – *Бібліотека ДНУ поповнилася новими латвійськими виданнями;*
- МОЗ – *МОЗ розпочало у столиці пілотний проєкт перетворень усієї галузі із запровадженням страхової медицини;*
- ООН – *Такі дані наводить Управління ООН із координації гуманітарних питань.*

Звукові аббревіатури в українській мові:

- ЖЕК – *Урешиті ЖЕК (Житлово-експлуатаційна контора) вирішив звільнити недбалого двірника за невиконання обов'язків;*
- БЮТ – *Він то набивається «у друзі» президентові Ющенку, то балотується від БЮТу до кримської Ради;*
- БТР – *З якогось пекла, мов біси, повиринали сотні фігур у чорних одностроях із «калашами» та бетеерами (БТР).*

У сучасному англійському мовленні аббревіатури швидко розвиваються. Їхнє використання прискорює засвоєння інформації, оскільки вони скорочують обсяг слова, і тому аббревіатури стають засобом зосередження інформації. Аббревіатури в англійській мові: скорочення для технологій, позначення назв установ, організацій, посад та пристроїв:

- CDU – *Annegret Kramp-Karrenbauer, the CDU's secretary general and Merkel's long-time ally, is among her possible successors;*
- SPD (Social Democrats) – *Maas, member of the SPD.*

Колоквіальні хаотичні аббревіатури:

- Ppl (people) – *Kind Boston ppl helped me today;*
- PLS (please) – *Pls help me.*

Колоквіальні лексико-фонометатичні аббревіатури:

- b4 (before) – *Guy takes dab and gets stuck in time (I know this video had to be posted on here b4;*
- B2B (business to business) – *Fifteen people have lost their jobs at B2B Portfolio, based in Bristol.*

Графічні аббревіатури:

- Gov. (Government) – *Democratic Gov. Andy Beshear calls for unity in GOP-leaning Kentucky to uplift economy, education;*
- St. (Street) – *Detectives investigate unexplained death of baby in St Andrews;*
- Dr (Doctor) – *Dr Marta Krawiec, 41, was in central London cycling to*

work when she was hit by Kevin Allen's HGV, in August 2021.

Отже, ця робота дозволила систематизувати та проаналізувати різноманітні аспекти використання аббревіатур в українській та англійській мовах. Важливою частиною дослідження стало використання різноманітних методів, таких як контекстуальний, словотвірний та компонентний аналіз, які дозволили нам розглянути аббревіатури як складові частини мовленнєвого середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (редактор В. Т. Бусел). Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1728 с.
2. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001. 221 с.
3. BBC Ukrainian.com, 17 листопада 2009 року.
4. Високий Замок, 29 жовтня 2013 року.
5. Український тиждень. 2015. № 14.

УДК 81'37

Олександра ЖДАНОВА

здобувачка I рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Науковий керівник: Ірина ГАРБЕРА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

АНАЛІЗ ТРАКТУВАННЯ ТЕРМІНУ «ДОПИТ»

Мета дослідження: проаналізувати значення поняття допиту в українськомовних та англійськомовних словниках. **Матеріал дослідження:** тлумачні та юридичні словники, наукові статті українською та англійською мовами.

За тлумачним словником slovnyk.ua допит визначається таким чином: «опитування обвинувачуваного, підозрюваного, потерпілого, свідка для з'ясування чого-небудь». Академічний тлумачний словник sum.in.ua пропонує аналогічне визначення.

Юридичний словник mego.info надає значення цього терміну в юридичному, судовому контексті: «Процесуальна дія, що полягає в одержанні у формі бесіди усних відомостей-показань про суттєві для даної справи обставини. Показання обов'язково фіксуються від першої особи у протоколі.

Процедура Д. залежить від процесуального становища допитуваного (свідок, потерпілий, підозрюваний, обвинувачений, підсудний, експерт), його вікових особливостей. Свідки й потерпілі попереджаються про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань, а свідки – й за відмову давати показання. Їм також роз'яснюється право не давати показань щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів».

Визначення тлумачних словників відрізняється від юридичних своєю спрощеністю та лаконічним поясненням, проте не має жодних відмінностей від поняття, яке подають юридичні словники. В українській мові слово *допит* має лише одне значення та не набуває іншого змісту в різних контекстах. Синонімами до цього слова можуть бути лише дієслова *розпитувати*, *випитувати*, які не є юридичними термінами.

Визначення *допиту* в наукових статтях:

1. Допит – найрозповсюдженіша слідча дія у кримінальних провадженнях, особливо за статтею 200 КК України. Це спосіб з'ясування важливих обставин справи, переважно від свідків та підозрюваних (Бараш Л. Є., «Особливості тактики допиту на стадії досудового розслідування злочинів, передбачених ст. 200 КК України»).

2. Допит є однією з найпоширеніших слідчих (розшукових) дій, що застосовується стороною обвинувачення під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди суддями для отримання доказів або перевірки вже отриманих доказів (Бобровник О. В., «Допит підозрюваного як засіб отримання доказів у досудовому розслідуванні прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди суддями»).

В англійськомовних джерелах термін «допит» має чотири відповідники за даними перекладача DeepL: *interrogation, questioning, inquiry, interview*. Проте у юридичному контексті, зокрема в правових словниках, можна зустріти лише термін *interrogatories*, який дещо відрізняється від загаданого вище як за написанням, так і за значенням.

Такі визначення надають тлумачні словники Cambridge та Oxford:

Cambridge Dictionary: “Interrogation – a process of asking someone a lot of questions for a long time in order to get information, sometimes using threats or violence”.

Oxford Learner's Dictionary: “Interrogation – the act of asking somebody a lot of questions over a long period of time, especially in an aggressive way”.

Можна зауважити, що такі визначення притаманні повсякденному або художньому контексту, а не правовому, адже в суді забороняється

використання жорстокої поведінки та допит в агресивному вигляді.

Юридичний словник Dictionary.Law.com надає наступне значення: “questioning of a suspect or witness by law enforcement authorities. Once a person being questioned is arrested (is a “prime” suspect), he/she is entitled to be informed of his / her legal rights, and in no case may the interrogation violate rules of due process”.

Правові словники jes.unm.edu, uscourts.gov, justice.gov визначають допит як письмовий вид опитування, що являє собою запитання на аркуші, на які допитуваний має надати письмову відповідь: “Written questions asked to one party by an opposing party, who must answer them in writing under oath. Interrogatories are a part of discovery in a lawsuit”. Ці словники використовують термін “interrogatories”.

Можна зазначити, що такий тип допитів в англійськомовному просторі досить поширений і може використовуватися в будь-яких судових процесах. Тоді як в українських джерелах інформація про письмові допити відсутня й сам факт допиту не розглядається у письмовому варіанті.

Отже, значення допиту в загальному є аналогічним в усіх словниках, незалежно від їхнього типу, але правові джерела надають більш чітке й відповідне до правового контексту визначення цього терміну, аніж тлумачні. Англійськомовні джерела відрізняються від українськомовних у цьому плані, адже їхні тлумачні та правові словники надають значення допиту у двох контекстах, які дещо відрізняються один від одного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобровник О. В. Допит підозрюваного як засіб отримання доказів у досудовому розслідуванні прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди суддями. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу*. Харків, 2017. С. 53–54.

2. Мего-Інфо – Юридичний портал № 1. URL: <http://mego.info/%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%82> (дата звернення: 17.04.2024).

3. Словник: портал української мови та літератури. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%82> (дата звернення: 17.04.2024).

4. Словник української мови: академічний тлумачний словник. URL: <https://sum.in.ua/s/dopyt> (дата звернення: 17.04.2024).

5. Adrian P. Schoone, Edward I. Miner The effective use of written interrogatories. 1976. С. 29–60.

6. Offices of the United States Attorneys: Department of Justice. URL:

<https://www.justice.gov/usao/justice-101/glossary> (дата звернення: 17.04.2024).

7. Judicial Education Center. URL: <http://jec.unm.edu/manuals-resources/glossary-of-legal-terms> (дата звернення: 17.04.2024).

8. Glossary of Legal Terms. URL: <https://www.uscourts.gov/glossary> (дата звернення: 17.04.2024).

УДК 811

Анатолій ЗАГНІТКО

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри загального та прикладного
мовознавства і слов'янської філології,
Донецький національний університет
імені Василя Стуса, м. Вінниця*

ТИПОЛОГІЯ СПОЛУЧНИКОВОЇ АНАЛІТИЧНОСТІ: КОНСТРУКЦІЙНО-ГРАМАТИЧНИЙ ВИМІР

0. У частиномовній системі сполучник традиційно посідає статус допоміжного і/чи службового елемента, в силу чого його покваліфікування відбувається в усталених межах структурних особливостей, семантичних різновидів з опертям на поєднуванні ним компоненти та ін., наголошуючи на невідмінюваності сполучників, перебуванням поза членами речень, оскільки вони мають своїм завданням сполучування одиниць – окремих предикативних частин у структурі більшого утворення – складного (сурядного та підрядного) речення (пор. погляди І. Вихованця, О. Мельничука, Л. Теньєра та ін. (аналіз поглядів див. [1, с. 12–14; 2, с. 34–54, 67–72 і далі; 3, с. 71–82, 93–101 і далі; 4, с. 92–111, 137–145 і далі; 5, с. 87, 99, 105]), інколи приєднування як доповнення, уточнення, конкретизування [3, с. 92–111, 137–145 і далі; 5, с. 87, 99, 105], в силу чого виділяють приєднувальні, уточнювальні та інші конструкції. Функційне наближення до сполучника уможливило кваліфікацію сполучних слів як своєрідних аналогів сполучника, істотна відмінність між якими полягає в належності до підрядних предикативних частин останніх, їхньому структурувальному статусі, відмінюваності (займенникові), семантичній достатності, включенні в систему внутрішньореченневих синтаксичних зв'язків та ін.

1. У типології предикатів сполучник здебільшого розглядають як предикат предикатів, оскільки функційно він обтяжений значеннєвим простором поєднаних елементів із власними предикатами (предикатні утворення), де співвідносність останніх може бути однопорядковою (єднальність, зіставність, протиставність, причиновість, умовність і под.), а може набувати різного виміру

синкретизму – від рівнорядного до нерівнорядного, пор., наприклад: умовно-наслідкові, причиново-наслідкові, причиново-допустові, з'ясувально-об'єктні і т.ін., з одного боку, та протиставно-допустові, атрибутивно-об'єктні, з'ясувально-протиставні і под., з другого.

Значеннево кваліфікаційний статус сполучника має відносний характер, конкретизуючись лише в межах тих чи тих утворень, що охоплюють прості ускладнені, складносурядні та складнопідрядні речення. Повноцінно простежити новітні тенденції в сполучниковому полі можна скваліфікувати в межах конструкційної граматики (Ч. Філлмор), де виявлюваними постають динамічні зміни в лексичній, морфологічній, синтаксичній і семантичній інформації, формуванням семантичних мереж, що у відповідних контекстуальних умовах накладають обмеження семантичного і/чи лексичного упорядкування. Композиційна сфера в конструкційній граматиці відображає тенденції утворення похідних конструкцій на ґрунті тяглової подібності, дискурсивно цілісних одиниць, синтаксичної фраземності або фразем-конструкцій (не досить регулярні, хоча частотні лексикалізовані сполуки слів і нестандартизовані утворення (*а в силу, а тому й, а подібно до*; пор. також: на прикладі, на основі, на ґрунті), що інколи є лінгвоспеціалізованими та лінгвомаркованими.

2. Семантична усталеність і/чи багатозначність сполучників мотивує необхідність їхньої конкретизації, що зумовлює лінеарне закріплення відповідних конкретизаторів (*і, а також* – єднальні; *або, чи то ... чи то* – розділові; *як, наче, подібно до того як* – порівняльні; *коли, за умови* – умовні, *якщо ... то, не лише ... але й, не тільки ... але й, не лише ... а й, не тільки .. а й* – градаційні; *лише, тільки, хіба що* – обмежувальні та ін.). Контекст вносить зміни в семантичне наповнення сполучника, його у формуванні новітніх утворень: *Вони ще тричі з'їжджалися до Златовара при кожній новій звістці про різке погіршення імператорового здоров'я – і щоразу старий Михайло пошивав їх у дурні* (О. Авраменко), де *і* набуває протиставно інтенсивної семантики в конструкції *і щоразу*, оскільки '*щоразу*' – це 'Час від часу, раз у раз' (СУМ: В 11-ти т. Т. 11, с. 606); *Ріку можна повернути праворуч, ліворуч, загатити її, поливати нею поля, і все-таки вона докотить свої води до моря, до океану* (О. Бердник), де *і* набуває висновко-результативної ↔ протиставно-допустової семантики через поєднання з постпозитивним компонентом *все-таки*, тому що '*все-таки*' – це 'Уживається (звичайно із сполучниками *і, а, та, але*) для поєднання речень (або їх членів) із протиставно-допустовим значенням; однак' (СУМ: В 11-ти т. Т. 1, с. 766).

3. Дослідження сполучників у їхній синтаксичній і семантичній

усталеннях та закріплення в морфологічній ідентифікації вимагає розширення окремих методологічних та алгоритмових процедур. Насамперед необхідним постає активне використання методики функційної аналогійності, Підхід до сполучника з опертям на функційне усталення стає на заваді для кваліфікації прилеглих до нього елементів у сполучній функції. Застосування методики функційної аналогійності має підґрунтям тлумачення такого аналітичного утворення як реалізатора сполучниковості. Втягування повнозначного слова в релятивну підсистему має континуумний характер, де кваліфікаторами континуумної шкали є множина ознак, що відображають релятивізацію не як постання, а як процес. Діагностування таких ознак передбачає створення та застосування відповідного алгоритму.

4. Розгляд сполучникової синтагмальності в конструкційно-граматичному вимірі має охоплювати діагностування синонімічних, антонімічних та омонімічних відношень у частиномовній системі та класифікації синтаксичної лексики. Не менш істотним постає формування цілісного реєстру сполучникових слів та їхніх аналогів, що стане опертям для простеження їхнього позиційного усталення, вияву силових полів сполучникових слів загалом та кожного з них зокрема.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вихованець І. Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті. Київ : Наукова думка, 1988. 255 с.
2. Городенська К. Граматичний словник української мови. Сполучники. Київ-Херсон : Херсонський державний університет, 2007. 340 с.
3. Городенська К. Г. Сполучники української літературної мови. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 204 с.
4. Загнітко Анатолій. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. 991 с.
5. Загнітко Анатолій. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : Твори, 2020. X, 992 с.

УДК 81'38

Олександр КАЧАН

*здобувач I рівня вищої освіти
ОПП «Геодезія та землеустрій»*

Галина ЛЕВУН

*асистент кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕКСТІВ АНГЛОМОВНИХ ВЕБСАЙТІВ ВИРОБНИЧИХ КОМПАНІЙ

Інтернет в наш час є не лише засобом доступу до інформації на будь-яку тему, широким набором засобів для спілкування, ресурсом для роботи, навчання та професійного розвитку, а й одним з ключових інструментів для маркетингу, реклами та онлайн-бізнесу.

З огляду на важливість Інтернету у сучасному бізнесі, не дивно, що більшість компаній і підприємств інвестують у створення та підтримку своїх вебсайтів, які служать не тільки візитівками компаній, але й джерелами інформації для клієнтів, партнерів та інших зацікавлених сторін. Там зазвичай містяться відомості про компанію, її профіль, продукцію та послуги.

Незважаючи на те, що виробничі компанії мають свою термінологію, на сайтах вони намагаються уникати надмірного перевантаження викладу специфічними термінами – щоб інформація на них була максимально зрозумілою не лише фахівцю, а й значно ширшій аудиторії, включаючи потенційних покупців, дилерів, постачальників, логістів та інших зацікавлених осіб. Тому на відміну від оформленої в офіційному стилі техдокументації (інструкції, техпаспорти тощо), де основними вимогами є насамперед точність, стислість та відповідність стандартам, мова таких веб-сайтів має свою специфіку – вона стає не лише інформаційним інструментом, а й засобом для створення враження про компанію та емоційного зв'язку з аудиторією.

Розглянемо вебсайти декількох компаній-виробників обладнання та матеріалів для скляної промисловості: *Horn Glass Industries* – виробник скловарного обладнання, *Bohemi Chemicals s.r.l.* – виробник хімічних реагентів для покриття поверхні скла та *IMASA b.v.* – виробник самих систем для покриття поверхні скловиробів.

Оскільки головною метою даних вебресурсів є надання інформації стосовно продуктів виробника, це неодмінно передбачає використання специфічних, зрозумілих фахівцю термінів, ілюстрацій, технологічних схем тощо. В той самий час, будучи розрахованою на значно ширшу аудиторію, мова

вебсайтів відзначається певною своєрідністю.

Однією з ключових її особливостей є висока інформативність. Наприклад:

Oxyfuel furnaces are usually designed as cross fired melting furnaces where the fuel used (mostly natural gas) is combusted together with oxygen. The greatest advantage is in the low energy consumption as well as low NOx pollution, since little nitrogen is used for combustion.

Як бачимо, лише ці два речення містять доволі значний об'єм інформації про скловарні печі на киснево-паливній суміші, а саме: їх конструкцію – *печі з поперечним розміщенням пальників* (*cross fired melting furnaces*), паливо – *природний газ* (*mostly natural gas*), окислювач – *кисень* (*oxygen*), переваги – *нижчі витрати енергії та менше забруднення атмосфери оксидами азоту* (*the low energy consumption as well as low NOx pollution*), оскільки окислювачем використовується чистий кисень, а не атмосферне повітря, яке містить азот.

Для емоційного впливу та привернення уваги нерідко використовуються питальні та окличні речення, особливо в заголовках. Наприклад: *Why are glass treatments so important? These are two main reasons for taking care of good quality glass treatments! Is that all? – Not at all, we have some more options for you. For this you will have to navigate to our control cabinet page!*

В текстах веб-сайтів, в першу чергу, маркетингового характеру, широко застосовуються різні художні засоби – епітети, порівняння, метафори, гіперболи тощо. Ці художні засоби сприяють створенню позитивного враження про компанію, її продукти, а також підсилюють вплив на аудиторію. Наприклад: *Due to its high flexibility and low energy consumption regenerative end fired furnace is the working horse of the glass industry ...* – через найбільшу поширеність в скловиробництві регенераторна піч з заднім розміщенням газових пальників метафорично названа «робочою конячкою склопромисловості»; *Glass bottles have to sustain kilometers of conveyor belts, filling and packaging operations and much more processes until they reach the final consumer ...* – твердження про те, що шлях скляних пляшок по конвеєрних стрічках під час виробництва, наливу, пакування та ін. обчислюється кілометрами, є значно гіперболізованим.

Щодо епітетів, то, на відміну від технічної документації, їх використання у мові веб-сайтів є річчю цілком звичайною і досить поширеною: *superior performance, crystal-clear transparency, brilliant clarity, tremendous load, sturdy construction, unrivaled durability, seamless integration* та ін.

Однією з рис веб-сайтів є також рекламні гасла (слогани) – лаконічні фрази, що впадають в око, легко запам'ятовуються та відображають основну діяльність компанії, як-от: *Your partner in coating technology – Design, Create,*

Support.

Отже, тексти на вебсайтах виробників різноманітного обладнання та матеріалів переважно призначені для інформування про їхні продукти, але з лексико-стилістичного погляду вони суттєво відрізняються від сухого, точного стилю, характерного для науково-технічної літератури. Крім лаконічності, вони також відзначаються емоційністю, образністю та широким використанням художніх засобів. Це мовне оформлення допомагає підкреслити унікальність та конкурентоспроможність бренду, підсилити загальний вплив на аудиторію та сприяючи позитивному іміджу компанії і її продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лотоцька К. Стилістика англійської мови : навч. посіб. Львів : видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 253 с.
2. HORN Glass Industries. URL: <https://hornglass.com> (дата звернення: 10.04.2024).
3. Bohemi Chemicals s.r.l. URL: <https://bohemichemicals.com> (дата звернення: 10.04.2024).
4. IMACA b.v. URL: <https://imaca.nl/en> (дата звернення: 10.04.2024).

УДК 81'2/44:811.111

Катерина КОВАЛЕЦЬ

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Ірина МАСЛО

асистентка кафедри іноземних мов

Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

СУФІКСИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Більшість слів мови складаються з кількох частин або морфем. Корінь, префікс, суфікс і закінчення є основними компонентами слова. Префікси та суфікси складають групу, яка називається **афіксами**. Ці морфемні додаються до основного слова, щоб змінити його значення: префікси – на початку слова, суфікси – в кінці.

В англійській мові найпоширенішими є префікси та суфікси, які складаються з одного або двох складів (хоча суфікс *-ology* складається з трьох).

У граматиці англійської мови **суфікс** – це буква або група літер, доданих до кінця слова чи кореня, що служить для утворення нового слова або функціонує як флективне закінчення. Слово «суфікс» походить від латинського «*suffixus*» (кріпити знизу): від *sub-* (під) + *fixus* (дієприкметник dokonаного виду

пасивного стану від *figere* (закріплювати, фіксувати)), еквівалентно *sub-* + *-fix* [2].

Суфікси відіграють важливу роль в англійській мові не лише в граматиці, але й у розумінні письма та читання. Тому варто знати **функції суфіксів в англійській мові** [4]:

Зміна значення слова. Суфікси можуть змінювати значення слова, або ж перетворювати слово з однієї частини мови в іншу: *help* (дієслово) – *helper* (іменник) – *helping* (іменник) – *helpless* (прикметник) – *helpful* (прикметник) – *helpfully* (прислівник).

Утворення нових слів. За допомогою суфіксів утворюються нові слова: *drive* – *driver*, *act* – *actor*, *art* – *artist*, *dark* – *darkness*.

Зміна граматичної ролі. При додаванні суфікса *-ing* до інфінітива отримуємо герундій: *read* – *reading*.

Відмінювання дієслів. Додавання суфікса *-s* або *-es* до дієслова вказує, що це третя особа однини у часовій формі Present Simple Tense: *make* – *makes*. Додавання *-ed* вказує на часову форму Past Simple Tense: *watch* – *watched*. Однак не можна використовувати суфікси з кожним дієсловом. У відмінюванні неправильних дієслів зазвичай покладаються на унікальне написання (таблиця неправильних дієслів в англійській мові), а не на стандартні суфікси.

Утворення форм. Деякі суфікси використовуються для утворення різних форм слова:

- множина іменників: у більшості випадків додають *-s* або *-es*: *nut* – *nuts*, *bus* – *buses*. Але треба бути обережним з неправильними іменниками у множині, які мають унікальні варіанти написання: множина слова *child* не є *childs*, а – *children*.

- Присвійний відмінок в англійській мові виражається за допомогою суфікса *'s* – *Ann's bag* (сумка Анни), або лише апострофа *'* – *my parents' house* (будинок моїх батьків).

- Вищий та найвищий ступені порівняння прикметників: *small* – *smaller* – *the smallest*.

В залежності від здатності змінювати клас слова, суфікси в англійській мові можна поділити на [1]:

- **флективний суфікс** (Inflectional suffixes) змінює лише граматичні властивості слова (наприклад: часові форми дієслова *talk* – *talked*, ступені порівняння прикметників *tall* – *taller* – *the tallest*, утворення множини іменників *dog* – *dogs*).

- **дериваційний суфікс** (Derivational suffixes) створює нові слова з іншим значенням (*child* – *childhood*) або частиною мови (перехід однієї частини

мови в іншу: додавання суфікса *-ly* до прикметника, щоб утворити прислівник, *slow – slowly*).

Оскільки суфікси можуть надавати словам різних частин мови нових значень та функцій, можна виокремити чотири типи суфіксів, які використовуються для утворення нових слів в англійській мові [2]:

1. **Прикметникові суфікси** (Adjective suffixes) – суфікси, додані до іменників або дієслів, що перетворюють їх у прикметники. Новий прикметник матиме певне значення вихідного слова, але це значення використовуватиметься для опису іменника, а не функціонуватиме як іменник чи дієслово. Найбільш розповсюдженими є суфікси *-ful, -less, -able, -ous*: *careful, useless, capable, dangerous*.

2. **Дієслівні суфікси** (Verb suffixes) змінюють значення або часову форму слова та використовуються для утворення дієслівних форм, які вказують на дію, стан чи спосіб виконання. Суфікси *-s, -es, -d, -ed* утворюють часові форми дієслів, а суфікси *-ite, -ate, -ize, -en* додаються до частин мови, щоб змінити їхнє значення. Наприклад, слово *general* є іменником, при додаванні суфікса *-ize*, слово змінює своє значення і стає дієсловом *generalize*.

3. **Іменникові суфікси** (Noun suffixes) в основному перетворюють іменники з однини на множину: *fox – foxes, cherry – cherries, wolf – wolves*. Проте іноді до дієслова або прикметника додається суфікс, який змінює написання та значення цього слова на іменник: *bake* (дієслово) – *bakery* (іменник), *dance* (дієслово) – *dancer* (іменник), *sad* (прикметник) – *sadness* (іменник), *active* (прикметник) – *activity* (іменник).

4. **Прислівникові суфікси** (Adverbial suffixes) додаються до прикметників або іменників, щоб утворити прислівники. Суфікси *-ly, -ily* вказують на спосіб виконання дії або повідомляють, як чи як часто виконується дія: *quickly, softly, calmly*. Суфікси *-ward(s), -wise, -way(s)* вказують на напрямок або спосіб дії: *forward(s), likewise, anyway(s)*.

Кожен з цих суфіксів відіграє свою роль у зміні значення та структури слів. Однак, варто відзначити, що в англійській мові є й інші види суфіксів, які також впливають на словотворення. Деякі з них вказують на присвоєння (*Jack's house*), зменшення – міні-версії (*book – booklet, duck – duckling*), числові значення (*seven – seventeen, six – sixty*) та інші ознаки.

Використання суфіксів не лише розширює словниковий запас, робить мовлення лаконічним, надає додаткову інформацію про слово, а й допомагає покращити загальне використання англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Matt Ellis. What Are Suffixes in English? Definition and Examples.

Grammarly: Free AI Writing Assistance. URL: <https://www.grammarly.com/blog/suffixes/> (дата звернення: 25.04.2024).

2. Michel Martin del Campo. Suffix | Definition, Rules & Examples. *Study.com | Take Online Courses.* URL: <https://study.com/academy/lesson/english-spelling-rules-for-suffixes-endings.html> (дата звернення: 24.04.2024).

3. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 25.04.2024)

4. Suffixes in English. *LinguoDan – Learn English by yourself!* URL: <https://linguodan.com/en/suffixes-en/> (дата звернення: 24.04.2024).

УДК 81'37

Юлія КОРОВІНА

здобувачка I рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Елла КРАВЧЕНКО

доктор філологічних наук, доцент кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

СПЕЦИФІКА ОНІМНОГО ПРОСТОРУ

У РОМАНІ І. ПАВЛЮКА «БІЛИЙ ПОПІЛ»

Мета дослідження – проаналізувати та дослідити поетоніми роману. Через аналіз отримати глибше розуміння тематичних, структурних та естетичних аспектів твору, а також усвідомити внесок роману у сучасну українську літературу. **Матеріал дослідження** – поетоніми та контекст, у якому фігурують власні імена роману українського письменника Іларіона Павлюка «Білий попіл».

Ономастика (грецьк. *ὀνομαστική* – мистецтво давати імена / *onomasia* – найменування від *ονομα* – ім'я) – розділ мовознавства, об'єктом якого є власні назви (оніми), що функціонують у мові. Поетонім (поет- + -онім) – ім'я в літературному творі, у художньому мовленні, що виконує поряд з номінативною характеристичною, ідеологічною та стилістичною функціями, вторинне щодо реальної онімії з властивою для нього динамічною семантикою.

Іларіон Павлюк вважається одним із провідних українських письменників. Творчість автора відзначається глибоким осмисленням сучасної української дійсності, умінням майстерно створювати захоплюючі образи, використанням філософських та міфологічних мотивів. У мирний час він автор творів, під час воєнного стану – офіцер Збройних Сил України.

Роман «Білий попіл» – це захоплюючий трилер у стилі нуар, який вражає

своєю атмосферою та динамікою. Головні герої Тарас Білий та Настя закохуються на хуторі, у якому є щось лихе, диявол. Твір сповнений загадок, які чекають на своє розкриття до останнього моменту. Відповідно до жанру, навіть найдрібніші деталі мають своє значення. Однак особливість цього роману полягає в тому, що кожна таємниця має два можливих пояснення: логічне та містичне.

Головний герой – приватний детектив Тарас Білий, його наймають для розслідування вбивства молодої дівчини. Головним підозрюваним виявляється молодий семінарист Хома Брут, і справа здається зрозумілою... Але місцевість, де трапився злочин, приховує собою таємницю, яка виявляється ще страшнішою за всі легенди про панночку, що, як кажуть, воскресла з могили.

– Славний сищик Тарас Білий на прізвисько Білий Циган?..

Прізвисько Циган чоловік отримав тому що виріс серед циган. Але Тарас не є частиною племені, цигани знайшли його на березі річки, бідолаха ледь не втопився.

Ось що сам письменник сказав про головного героя на одному з інтерв'ю: *«Оскільки я писав слово "Я", від початку Тарас був моєю кращою половиною. Так, як ми б хотіли себе бачити, такий він і був, так він і поведився. І я зрозумів десь на середині (написання книги), що він занадто позитивний, таких людей не буває»*. Цей відрізок інтерв'ю дає нам зрозуміти, що автор використовував головного героя як відображення того, як він би хотів себе бачити. На початку процесу написання образ героя був майже бездоганним, але потім стало зрозуміло, що персонаж є нереалістичним. Тому автор вирішив змінити характер, надавши Тарасу більшої реалістичності.

Головна героїня – Настя, дівчина, що працює у маєтку сотника. Є одним із ключових персонажів у розгортанні подій, зберігає у собі велику кількість таємниць, що і робить її цікавим та загадковим об'єктом для розслідування.

– А це – Настя, – сказав сотник. Я озирнувся й побачив струнку темноволосу дівчину в простому селянському одязі. Навряд чи їй уже виповнилося двадцять років.

З інтерв'ю можемо зрозуміти думку автора щодо героїні: *«Насправді в неї немає реального прототипу в житті, але я дуже чітко уявляю її. Вона дитина великого кохання. Вона була така, тому що батьки дуже кохали її та одне одного. Тому вона виросла щаслива, впевнена, смілива, і потім вона потрапляє на роботу до сотника, який теж бачить в ній доньку. Настя для мене – це уособлення всього гарного в українських жінках, які здатні в момент небезпеки взяти на себе все що завгодно. Вона сильна, вона не дасть спуску Тарасу, а з іншого боку вона буває і ніжна. Вона мені дуже подобається. Я хотів її*

створити саме такою, немислимою».

У висновку можна сказати, що онімний простір роману сформовано 36 номінативними одиницями. Аналіз власних імен твору дозволяє розкрити семантичну значущість, особливу символіку або психологічну глибину. Кожне ім'я виконує певну функцію у тексті, може вказувати на характеристику персонажа або його роль у сюжеті. Саме це є важливим елементом у створенні образності у романі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Донецьк : ДонНУ, 2012.
2. Ілларіон Павлюк – письменник, який осучаснив «Вія». URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46399842> (дата звернення: 23.04.2024).
3. Ілларіон Павлюк [Білий попіл]. URL: <https://coollib.in/b/508665-illarion-pavlyuk-biliy-popil/read> (дата звернення: 23.04.2024).

УДК 811.111

Анастасія ЛИНДЮК

здобувач II рівня вищої освіти

ОПП «Фармація. Промислова фармація»

Науковий керівник: Галина ТРИГУБ

кандидат психологічних наук, доцент

Волинський національний університет

імені Лесі Українки, м. Луцьк

СТРУКТУРНО-ПРАГМАТИЧНІ ПАТЕРНИ АНГЛОМОВНИХ НОМІНАЦІЙ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Щороку фармацевтичний дискурс збагачується новими номінаціями лікарських засобів, які відіграють важливу роль у комунікації між фармацевтичними компаніями, представниками професійних груп та пацієнтами. Процес вибору найменування вимагає включення спеціалістів з різних галузей: фармакології, менеджменту та маркетингу, психології, а також лінгвістики. Сьогодні значення цього процесу надзвичайно зростає, оскільки від правильно обраної назви лікарського засобу залежить не лише швидкість його реалізації, але й здоров'я людини.

Фармацевтичний дискурс являє собою пряму та опосередковану комунікацію між спеціалістами в галузі фармакології і споживачами лікарських засобів. Тобто фармацевтична лексика є як термінологічною, так і загальноживаною [2, с. 49].

Структурно-семантичний аналіз сучасних найменувань лікарських

засобів дозволяє виявити певні патерни утворення фармацевтичних термінів. Торгові назви, що базуються на хімічній або міжнародній непатентованій назві, а також на назві діючої речовини, яка складає лікарський засіб, належать до першої групи. Сюди належать такі торгові номінації: *Tylenol*, *Benadryl*, *Calcemin Advance*, *Motrin*, *Glucerna*, *Sudafed*, *Lotrimin*. До прикладу, *Sudafed* – це засіб для зменшення симптомів синуситу, застуди та грипу, який випускає американська компанія Johnson & Johnson. Склад номінації лікарського засобу включає міжнародну непатентовану назву (*Pseudoephedrine*) із застосуванням способу заміни буквосполучень *oe* на *a* та *ph* на *f* [2, с. 3].

Основу другої групи складають торгові номінації лікарських засобів, які вказують на конкретний орган або частину тіла. Також сюди належать органічні сполуки, для лікування яких призначені ліки. Наприклад, *Tums*, *Nasonex*, *Nasol*, *Clear Eyes*. *Nasonex* – це протинабряковий препарат у вигляді спрею, від фармацевтичної компанії Merck. В основі назви лікарського засобу лежить слово латинського походження (*Nāsus* – ніс) та суфікс *-ex*, що частково вказує на дію препарату, тобто позначає рух назовні.

Третя група – це торгові назви, які вказують на захворювання, для лікування якого призначені ліки. Наприклад, *Imodium*, *Theraflu*, *Antiflu*, *Preparation H*. *Antiflu* – лікарський засіб, який застосовують від грипу та застуди. Номінація є поєднанням слів: *thera* (від гр. *ἀντί* – проти) та *flue* (від англ. *influenza* – грип).

Препарати, що своєю назвою вказують на фармакологічну дію та режим прийому належать до четвертої групи. Наприклад, мультивітаміни *One-A-Day* від фармацевтичної фірми Bayer, назву яких можна перекласти як «один раз на день».

Основу п'ятої групи складають фармацевтичні найменування, які містять частину, що вказує на науковця, який виготовив лікарський засіб або на власника компанії [4, с. 110]. Наприклад, *Ben-Gay* – це знеболюючий крем компанії Ben Gay Inc. Для того щоб зрозуміти семантичне значення потрібно ознайомитись з історією виготовлення лікарського засобу. Виявлено, що вперше препарат був винайдений французьким лікарем Жюль Бенгеєм (Dr. Jules Bengué), згодом ім'я транскрибувалось англійською [2, с. 5].

До шостої групи належать найменування, що містять топонім, тобто вказують на місце виготовлення або місце походження діючої речовини, також назву фармацевтичної компанії. Наприклад, *Bayer Aspirin*, *Alka-Seltzer*. *Aspirin Bayer* – це препарат з групи нестероїдних протизапальних засобів. Склад номінації включає назву фармацевтичної компанії-виробника Bayer.

Основу сьомої групи складають найменування, що викликають у

споживача позитивні емоції, спонукаючи до покупки. Наприклад, *ZzzQuil* – це снодійний засіб від фармацевтичної фірми Procter & Gamble. Номінація утворена за допомогою поєднання звуконаслідування сопіння (*Zzz*) та скороченого фрагменту *quil* (від лат. *tranquillare* – заспокоювати) [5].

Таким чином, аналіз структурно-прагматичних патернів англомовних номінацій лікарських засобів передбачає використання творчих здібностей та професійних навичок лінгвістів-брендологів. Використання антропонімів та топонімів у назвах фармацевтичних препаратів допомагає не лише спрощеному пошуку лікарського засобу на ринку, а й зміцненню довіри споживача до виробника. Вдало підібрана торгова назва враховує соціально-психологічні особливості та потреби споживачів. Саме тому сьогодні фармацевтичний дискурс ґрунтується на безлічі торгових назв, що потребує від спеціалістів використання новітніх стратегій та інноваційних підходів до словотворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравченко Л. О. Українська ономастика: антропоніміка : навч посіб. Київ : Знання. 2014. 239 с.
2. Медвідь Олена, Вашист Катерина, Стеценко Оксана. Структурно-прагматичні патерни англомовних номінацій лікарських засобів. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/339164084.pdf> (дата звернення: 10.03.2024).
3. Насакіна С. В. Структура та функціональне навантаження власних назв у рекламних текстах фармацевтичних препаратів : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Одеса, 2014. 205 с.
4. Хирівська Г. П. Вивчення української фармацевтичної термінології в іншомовній аудиторії. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. № 11. С. 105–112.
5. Latinitium – Online Latin Dictionaries. URL: <https://latinitium.com/latin-dictionaries/> (accessed: 10.03.2024).

УДК 81'33

Наталія ЛУЦИШИНА

здобувачка І рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Ірина ГАРБЕРА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ЛІНГВІСТИЧНА БАЗА ДАНИХ ЯК СПОСІБ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНФЛІКТНИХ КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЙ

Комуникативний конфлікт в онлайн-ЗМІ як органічній частині сучасного інтернет-дискурсу виникає через порушення правил кооперативного спілкування та в разі наміру самих комунікантів.

У нашому дослідженні ми розглядаємо конфлікт, який реалізується саме за допомогою вербальних засобів. Для вербального конфлікту характерні: наявність адресанта й адресата, певного контексту, теми, комуникативної інтенції мовця і слухача, загальної когнітивної бази та індивідуального когнітивного простору, із наголосом на значенні. Є дві фази виникнення ситуації вербального конфлікту. Особливість першої фази: адресант вживає мовну одиницю, яка сприймається адресатом як конфліктогенна. Друга: адресат інтерпретує повідомлення адресанта і порівнює невідповідність вживаної ним мовної одиниці своїм уявленням [8, с. 288–294].

Лінгвістична база даних (ЛБД) є одним із найпоширеніших способів упорядкування, формалізації та структурування мовних одиниць [2, с. 108–114].

Учені по-різному трактують поняття ЛБД: це масив інформації про певну предметну галузь, який є формалізованим і структурованим [5, с. 188]; це масив даних, що складається з незалежних від умов реалізації та зв'язків мовних об'єктів [3, с. 114]; це множина пов'язаних між собою даних, об'єднаних спільним середовищем застосування, зберігання, формою представлення та єдиними способами та методами керування [1, с. 152].

Проектування баз даних передбачає такі етапи:

1) інфологічний – етап, на якому відбувається підбір інформації та її структурування.

2) датологічний – етап, на якому здійснюється оформлення інформації для комп'ютерного опрацювання. Саме на цьому етапі інформація перетворюється на дані.

Дослідження у галузі прикладної лінгвістики Донецького національного університету імені Василя Стуса, зокрема праці А. Загнітка [4, с. 13–20],

**V Всеукраїнська науково-практична конференція
«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛІНГВІСТИКИ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ»**

Ж. Краснобаєвої-Чорної [6, с. 289–298], Г. Ситар [7, с. 385–392] та ін., визнають базу даних як один із найбільш оптимальних способів структурування лексико-семантичних і фразеологічних одиниць та всього мовного фонду.

Наша ж база даних зосереджена на дослідженні лексико-семантичних та фразеологічних маркерів сучасного комунікативного конфлікту в онлайн-ЗМІ, даючи змогу простежити випадки реального вживання цих мовних одиниць у публіцистичних контекстах, а також використовує альтернативне програмне забезпечення.

Лінгвістична база даних була створена шляхом програмування. Використовувалися мова програмування Python та JavaScript, мова стилю сторінок CSS (англ. Cascading Style Sheets, укр. Каскадні таблиці стилів), інструмент управління базами даних DBeaver та мова розмітки HTML.

Це є альтернативною базою даних для здійснення лінгвістичних досліджень. Користувач може шукати конкретну лексему або фразеологізм, які його цікавлять, та здійснювати вибірку за рівнем (лексичним / фразеологічним) та за морфологічними характеристиками.

Маркери комунікативного конфлікту в онлайн-ЗМІ

Пошук
За рівнем
За морфологічною характеристикою
Скинути фільтри

Маркер комунікативного конфлікту	Контекст	Рівень	Морфологічна характеристика
(не) мати клепки	1. Якщо ці депутати вибачаться і скажуть, що це помилка, ми залишимо це без уваги. Хай це буде свідченням відсутності клепок їхніх головах.	фразеологічний	-
алкаш	1. Там і без медкомісії видно, що людина – алкаш, але військомат вирішив, мабуть, що обличчя такого вигляду достойне представити ЗСУ і підходить для виконання бойових завдань 2. Природжений алкаші дегенерат ніколи не помудрішає	лексичний	іменник
амеба	1. Це – Гордон : аполітична амеба, без принципів та ідеологій, для якого Україна і Росія – до цього часу монолітне ціле, якимось чином розділене негідниками, для якого тринародинединаство не піддається сумніву, для якого Майдан є державним заволодом, патріотичні українці – бандерами, а ті, які здійснювали і продовжують здійснювати злочини в Українських Криму і Донбасі, роблять це тільки тому, щоб протидіяти порожняківському фашизму 2. Його сплски були обмежені лише фразами на зразок : " Я ж лише клята амеба".	лексичний	іменник
бабій	1. Чоловіка, якщо він бабій, розважається чи що він там робить, часто вихваляють	лексичний	іменник
базарити	1. Як повідомляють "" Никести "", одіозний депутат Максим Невенчанний просив про виступ на комісії, проте його колега Олександр Медведев закликав його "" небазарити"".	лексичний	дієслово
базікало	1. Президент Володимир Зеленський переконаний, що брат керівника Офісу президента України Андрія Єрмака Денис, який фігурує у пльках щодо можливої корупції під час призначення на посади в органах влади, "" точно не брав грошей "" і просто базікало 2. Тому у нас і виникла ідея бліц-тесту на « ліберальну російську опозиційність » та / або реальний російський імперіалізм : якщо ви не почувте у відповідь на ці запитання швидко, чітко, однозначно і ствердне « так », значить, перед вами чергове імперське базікало, що лише прикривається « лібералізмом » і « за все хороше проти путіна », щоб використати момент у своїх корисливих імперських цілях, змінивши царя-батькушу на більш просунуту версію і залишивши недоторканими всі основи самодержавства і « скреп »	лексичний	іменник

Рис. 1. Створена база даних

Пошук
За рівнем
За морфологічною характеристикою
Скинути фільтри

Контекст	Рівень	Морфологічна характеристика
Насправді ж, як зауважує Олександр Коваленко, сьогоднішній вкид примітивний: «Просто достатньо подивитися відео, щоб зрозуміти,»	лексичний	прикметник
"Кадирівці", яких в Україні прозвали ТікТок-воїнами за абсолютну бездарність на полі бою, вирішили продемонструвати свою ""хоробрість "" , але вистава не вдалася - її зіпсували ляпи.	лексичний	іменник

Рис. 2. Приклад застосування фільтрів

Метод моделювання лінгвістичної бази даних (ЛБД) є одним із найадекватніших способів структурування, формалізації й упорядкування мовних даних. ЛБД сприяють автоматизації підготовки словників різних типів

та забезпечують можливість створення запитів, перегляду та аналізу даних відповідно до різних параметрів досліджуваних одиниць.

У перспективі плануємо розширити й доповнити ЛБД «Комунікативний конфлікт на матеріалі сучасних онлайн-ЗМІ» за рахунок аналізу наступних мовних рівнів реалізації маркерів конфліктності – морфологічного, синтаксичного, дискурсивного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берко А., Верес О. Організація баз даних: практичний курс. Л. : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2003. 152 с.
2. Бороденко Л. М. Лінгвістична база даних «Графічно-орфографічні іншомовності у творах українських письменників пострадянського періоду»: структура та функції. *Вісник ОНУ. Сер. Філологія*. 2016. Вип. 2(14). Т. 21. С. 108–114.
3. Дарчук Н. Комп'ютерна лінгвістика (автоматичне опрацювання тексту). К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 351 с.
4. Парадигмально-категорійні основи прикладної лінгвістики / Загнітко А., Данилюк І., Краснобаєва-Чорна Ж., Путиліна О., Ситар Г. Вінниця : «ТОВ Нілан-ЛТД», 2015. 472 с.
5. Карпіловська Є. Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2006. 188 с.
6. Краснобаєва-Чорна Ж. Идеографічна класифікація фразеологічних одиниць у Словнику фразеологічних термінів сучасної української мови. *Лінгвістичні студії* : зб. наук. праць. Донецьк : ДонНУ, 2011. Вип. 22. С. 289–298.
7. Ситар Г., Милостна О. База даних як інструмент лінгвістичного дослідження (на прикладі аналізу лексичних конверсивів). *Лінгвістичні студії* : зб. наук. праць. Донецьк, 2008. Вип. 16. С. 385–392.
8. Чайка Л. В. Дискурсивні аспекти породження вербальних конфліктів та їх конфліктогенні чинники. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. К. : Логос, 2011. С. 288–294.

УДК 811.161.2

Леся МАЛЕВИЧ

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри журналістики та українознавства*

Микола ВЕРЕЩУК

*здобувач вищої освіти I рівня ОП «Журналістика»
Національний університет водного
господарства та природокористування, м. Рівне*

ЗАГОЛОВКИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНТЕНТ-ПОЛІТИКИ САЙТУ ІНФОРМАЦІЙНОГО АГЕНТСТВА «АРМІЯ INFORM»

Військова сфера – одна з найважливіших галузей у кожній державі. У сучасних умовах, коли інформаційний простір переповнено найрізноманітнішими матеріалами різного ступеня достовірності, доступ до якісної та перевіреної інформації про воєнні події та зміни в армії набуває особливої ваги, а тому актуальність проведення різноаспектних досліджень видань, присвячених військовій та військовій тематиці, не викликає сумнівів.

Принципи та стратегії, які визначають способи підбору, редагування та публікації матеріалів, становлять суть контент-політики того чи іншого медіа. У дослідженні контент-політики медіа значне наукове зацікавлення викликають мовні аспекти, зокрема роль, функції, класифікація заголовків.

Загальноновизнано, що заголовок є одним із найважливіших елементів журналістських матеріалів. Коли ж ідеться про матеріали інформаційного агентства, розміщені онлайн, то роль і вагомість заголовка ще більше зростає. Дослідженню типології, функцій, комунікативно-прагматичного потенціалу заголовків присвятили свої праці О. Гусак, Х. Дацишин, В. Іванов, А. Євграфова, А. Калиниченко, Г. Микитів та Г. Попруга, В. Михайленко, О. Пискач, В. Шевченко, Н. Шульська і Р. Зінчук та ін. Проте структурні особливості заголовків у контексті реалізації контент-політики сайту інформаційного агентства військового спрямування предметом аналізу поки що не були.

Мета нашої розвідки – з'ясувати структурні особливості заголовків на сайті інформаційного агентства «Армія-INFORM» як засобу реалізації контент-політики медіа.

Об'єктом дослідження слугували медіаназви матеріалів у рубриці «Новини» на сайті інформаційного агентства «Армія INFORM», опублікованих за період з 1 січня до 15 травня 2024 року.

В інтернет-виданнях роль заголовка найважливіша, оскільки саме від нього залежить, чи відкриє відвідувач сайту текст публікацію і чи прочитає її.

Бажання у будь-який спосіб збільшити кількість переглядів іноді штовхає журналістів до клікбейту, порушення журналістських стандартів, зокрема відділення фактів від коментарів, і в підсумку – до зниження якості контенту і знецінення уваги й довіри аудиторії. У випадку інформаційного агентства, основна мета контент-політики якого полягає в забезпеченні доступу до якісної та достовірної інформації про воєнні події та діяльність армії, такі назви неприпустимі.

Одним із мовних прийомів привернення уваги до матеріалів є урізноманітнення структури заголовків. Аналіз заголовків на сайті інформаційного агентства «Армія INFORM» дав змогу виділити медіаназви кількох типів:

1. Прості заголовки, які складаються з одного речення. У рубриці «Новини» використовують прості двоскладні речення: *«Ентоні Блінкен прокоментував можливість застосування американської зброї по росії»* [15.05.2024]. Такі назви становлять не менше половини новинних медіаназв.

2. Складні заголовки, які складаються з кількох речень різних типів, серед яких:

- складнопідрядні: *«У Міноборони пояснили, як зміниться бронювання від мобілізації для держслужбовців»* [14.05.2024]; *«Українські дрони наздогнали два ворожі танки, що летіли на повному газу»* [14.05.2024];
- безсполучникові: *«Окупанти обстріляли амбулаторію на Харківщині, постраждали медики»* [14.05.2024]; *«Цілковите попелище: як зараз виглядає Серебрянський ліс»* [12.05.2024];

1. Заголовки з цитатами, які передають пряму мову або вказують на джерело інформації. Серед таких назв розрізняємо два підтипи:

- пряма мова / цитата на початку заголовка: *«“Не треба панікувати”: Кирило Буданов розповів про стабілізацію ситуації на Харківщині»* [14.05.2014]; *«Якщо людина знаходиться на передовій, то має отримувати більше – Рустам Умеров»* [12.05.2024];
- пряма мова / цитата в кінці заголовка: *«Снайпер “Тринадцятий”:
Найважче було у Соледарі проти зеків-вагнерівців, але я знав напевне: їх треба лупити»* [12.05.2024];

3. Комбіновані заголовки, які містять основний заголовок і підзаголовок. У таких медіаназвах можуть бути поєднані речення різних типів: *«Ситуація на Харківщині, вибухи в росії, приліт по ворожій нафтобазі: стрім із прифронтового міста»* [11.05.2024]. Заголовки такого типу дослідники Г. Микитів та Т. Попруга називають терміном «заголовні комплекси» [1, с. 235]. Проте використаний нами термін «комбіновані

заголовки», на наш погляд, точніше відбиває позначуване поняття, оскільки акцентує увагу на синтаксичних особливостях таких найменувань у запропонованій нами типології заголовків.

Отже, використання заголовків різних типів, з одного боку, дає змогу урізноманітнити новинну стрічку, а з другого боку, забезпечує високу інформативність і точність таких медіаназв, що робить їх важливим засобом реалізації контент-політики сайту інформаційного агентства доводить потребу їх подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Микитів Г. В., Попруга Т. В. Інтерпретація газетних заголовків у сучасному інформаційному просторі. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 1. С. 233–237.

УДК 821.161.2:82-3:355.01=111

Анастасія МОЙСЕЙКО

здобувач II рівня вищої освіти

ОПП «Середня освіта. Українська мова і література»

Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ

Науковий керівник: Ірина МАСЛЮ

асистентка кафедри іноземних мов,

Національний університет водного господарства та

природокористування, м. Рівне

MODERN UKRAINIAN MILITARY PROSE

The current stage of developing Ukrainian literature is connected with military prose. This is directly related to the ever-growing public demand for patriotic literature, as well as to the historical events that happened in Ukraine. This allows readers to understand how the cruelty of warfare is conveyed in the written word, and how writers view the issues of war and love for the Fatherland.

The development of Ukrainian military literature took place in 2014. That is when society began to realise the atrocities of war, and writers discovered war as a new social issue. Most of it is prose and poetry written by the military themselves on the battlefield or in hospitals. It is full of stories about injuries, death, betrayal and human experiences. This literature contains many historical facts, dedicated to specific events of the Russian-Ukrainian war.

Looking at the military prose of 2022–2023, we can see many creative reworkings of texts by writers or people who were and are involved in this war, which is already dedicated to the events of the full-scale invasion. The prose contains more artistic devices. There is less emphasis on historical events. This can be

explained by the fact that what is happening now is understandable to many people. After all, the whole country, not just a certain part of it, was subjected to a full-scale invasion. Moreover, it is worth paying less attention to this because the people of our country have experienced enough cruelty and pain in real life.

Contemporary Ukrainian military prose is characterised by pictures that are as close as possible to ordinary people. The protagonists of these works are for the most part people who have a successful career and lead a typical way of life. However, with the beginning of the enemy's invasion, they begin to change their attitude to the world. They become volunteers or join the army, try to help the poor. The war gives them the opportunity to better understand themselves and their calling. Most of the pictures show very specific individuals who have never held a gun or thought about helping anyone, but who have been confronted with a brutal reality [2].

Artem Chekh is an excellent example of contemporary Ukrainian military literature. Despite the fact that his book "Point Zero" describes the events of 2015-2016, it is still a good read. It describes many historical events that are closely intertwined with the events of the present. "Point Zero" is a book of documentary prose written by a soldier who served in the Armed Forces of Ukraine for ten months in 2015-2016. In this case, the book looks like a diary. Everything that happens around him is recorded in detail.

The fact that the writer did not try to make his character decisive or heroic is the value of this work. His hero is an ordinary man who was not ready for the war. He has feelings of fear, hope and excitement, because he takes it all on a very personal level. In time, the hero comes to understand that his life and the lives of his family will change, and that the country can survive the war [1].

The work shows the impressions of a military recruit in a very interesting manner. He has respect for the military for what they do. As he begins to interact with them, he realises that he would also like to wear a uniform. However, the hero does not claim to want to serve in the army. He is focused and understands that sooner or later he has to fight.

The author does not just focus on the hero's and other characters' premonitions. He also gives a detailed description of military life.

It is very important that the character recognises the difference between real military life and the way it is portrayed in the media. The emphasis here is on the fact that war is usually romanticised. But once you become part of it, you cannot escape reality.

Patriotism in the prose is moderate. Both the hero and the other characters love their country, but none of them wants to die in the war. So the character tries to find out why he joined the army, whether he can become a hero or a coward. At the same

time, the hero thinks about how much time he has left to serve and whether he can survive [1]. Patriotism is therefore presented as love for Ukraine. But its meaning disappears because of the fear for his own life. For the hero, survival is the most important thing.

So one of the peculiarities of Ukrainian war fiction is that it is quite accurate in its description of the modern forms of war. Of course, Artem Chekh's book "Point Zero" is an example of what it means to love your Fatherland. But the war shows a completely different reality, created by those who force people to fight.

REFERENCES

1. Chekh A. Point Zero. Chernivtsi, 2023. 216 p.
2. Мумрук О. From trenches to melodrama: Ukrainian military prose. *ЧИТОМО*. URL: <https://chytomo.com/vid-okopiv-do-melodramy-iakoiu-buvaie-ukrainska-voienno-proza/> [in Ukrainian] (accessed: 21.04.2024).

УДК 81'373:811.111

Андрій МУСІЄВИЧ

*здобувач І рівня вищої освіти
ОПП «Автомобільний транспорт»*

Наталія ОСЕЦЬКА

*старший викладач Національний університет водного
господарства та природокористування, м. Рівне*

АНАЛІЗ СТРУКТУРНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ СКОРОЧЕНЬ АЕРОКОСМІЧНИХ ТЕРМІНІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Скорочення – це одиниця усного та писемного мовлення, створена з окремих елементів звукової або графічної оболонки деякої розгорнутої форми (слова або словосполучення), з якої дана одиниця знаходиться в певному лексико-семантичному зв'язку. Оскільки безпосередніми складниками аббревіатур та скорочень виступають літери, звуки, склади, то класифікувати їх із погляду структури можна по-різному.

Скорочення в аерокосмічній термінології можна систематизувати за такими ознаками:

- ініціальні аббревіатури;
- усічення;
- стягнення і контрактури;
- гібриди;
- акроніми.

1. **Ініціальні аббревіатури** являють собою скорочення, утворені шляхом використання ініціальних букв терміноелементів. При цьому до ініціальних скорочень можуть входити не лише початкові букви слів, а й елементи складних слів:

MOM < *Mars Orbiter Mission* – Орбітальна місія на Марс;

ISRO < *Indian Space Research Organization* – Індійська організація дослідження космосу;

IAA < *International Academy of Astronautics* – Міжнародна академія астронавтики;

SP < *Separated Part (of launch vehicle)* – відокремлена частина ракетно-носія.

2. **Усічення** являє собою урізання кінцевої або початкової частини слова, або те й інше:

BARO < *Barometric Pressure* – барометричний тиск;

BAT < *Battery* – акумулятор;

OX < *Oxidizer* – окислювач.

3. **Стягнення** утворюються в результаті опущення середньої частини слова і стягнення його початкового і кінцевого елементів:

GND < *Ground* – земля, заземлення, наземний;

LG < *Log Book* – книга обліку;

VS < *Versus* – в залежності.

Контрактури – це аббревіатури, утворені шляхом опущення деяких букв і слів або елементів:

CNT < *Control* – контроль;

GMB < *Gimbal* – кардан;

STRC < *Structure* – конструкція;

TRT < *Thruster* – рідинний ракетний двигун малої тяги.

4. **Гібриди** – це частково скорочені слова, які утворюються в результаті складання усіченого елемента і повнозначного слова:

AITfacility < *Assembly Integration and Test Facility* – монтажньо-випробувальний корпус;

MDCHEK < *Mission Design Check* – перевірка конструкції літального апарату.

5. **Акроніми** – скорочення слів, утворені з початкових елементів слів термінологічного словосполучення і подібні або збігаються за своєю формою зі звичайними словами. Також можливе використання окремих не початкових букв або окремих складів:

ASI < *Italian Space Agency* – Італійське космічне агентство;

ATR < *Airturboramjet* – турборакетний двигун, ракетно-турбінний двигун;
ACOSS < *Active Control of Space Structures* – активне управління космічними конструкціями.

Варто зазначити, що основне навантаження у термінотворенні припадає на ядерні терміни, тобто терміни, що несуть основне навантаження в термінологічному поєднанні і є провідними при передачі термінологічного поняття. Такими ядерними термінами є *system, control, missile, vehicle, module, laser, accelerator, technology, radar* тощо. Вони є основою для створення термінологічних поєднань:

SRMS < *Shuttle Remote Manipulator System* – система дистанційного маніпулятора шатла (ядерний термін *system*);

AIAA < *American Institute of Aeronautics and Astronautics (USA)* – американський інститут аеронавтики і астронавтики (США) (ядерний термін *institute*);

VOV < *Venus Orbiting Vehicle* – орбітальний КЛІА (космічний літальний апарат) для польоту на Венеру (ядерний термін *vehicle*).

Науково-технічний процес і соціальні зрушення впливають на появу нових термінів, як правило, відразу ж і у повній, і у короткій формах. Таким чином, скорочення, з одного боку, є результатом пізнавальної діяльності, а, з іншого боку, відображенням реально існуючої дійсності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глушук Н. М. Прагма-семантичні особливості аббревіцій у сучасній англійській мові. *Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2011. № 3. Ч. 2. С. 87–92.
2. Словник військових термінів та скорочень (аббревіатур). Київ : «Центр учбової літератури», 2023. 50 с.
3. Словник скорочень в українській мові / за ред. Л. С. Паламарчук. Київ : «Вища школа», 1988. 513 с.
4. *The Oxford Dictionary of New Words*. New York : Oxford University Press, 1998. 375 p.

УДК 811.161.2'42

Анна НАЗРУК

учениця 11 класу Обласний науковий ліцей, м. Рівне

Ірина БОЙКО

асистент кафедри іноземних мов Національний університет
водного господарства та природокористування, м. Рівне

ЕКСПРЕСИВНО-СТИЛІСТИЧНІ ПОВТОРИ У МОТИВАЦІЙНИХ ПРОМОВАХ Н. ВУЙЧИЧА

У промовах всесвітньовідомого мотиваційного спікера Н. Вуйчича, функція виділення є надзвичайно важливою, головною метою якої є власне зацікавлення слухача, акцентуючи увагу саме на ключових моментах промови. Одним із таких способів зосередження уваги цільової аудиторії є прийоми стилістичного повтору, що пояснюється їх сильним впливом на адресата, досягнення якого є основною метою саме мотиваційних текстів. У межах стилістики *повтором* є стилістична фігура мовлення, яка полягає у повторенні звуків, слів, морфем, синонімів або синтаксичних конструкцій в умовах достатньої тісноти ряду, достатньо близько для того, щоб їх можна було помітити [1].

Вживання повторів у промовах Н. Вуйчича є досить поширеним прийомом, що відіграє важливу роль, створюючи перехід інформації з короткочасної пам'яті в тривалу, дає можливість повернути й утримати увагу реципієнта на елементі повідомлення [4, с. 74–75]: *And then my parents; they just loved me like crazy, and said you've got to try. Try this, try that, try this, try that, and I'm thinking sometimes, like, Mom and Dad, you're crazy, I have no arms and no legs. How would I ever be able to do this or do that ?* [5].

Основною метою повторів є передача значної додаткової інформації, емоційності, експресивності та стилізації. Таким, чином повтор дуже часто виражається рядом інших стилістичних фігур, що лише емоційно підсилюють повідомлення спікера. Одним із таких прийомів є *ампліфікація*, що полягає в насиченні думки синонімами, епітетами, однорідними членами речення, повторами синтаксичних конструкцій, риторичних фігур [2, с. 10], і, що сприяє посиленню виразності та експресивності повідомлення: *And then you compare each other with how we look and I wish I was smarter, I wish I was taller, I wish I was shorter, I wish I was more popular, I wish I did this, I wish I didn't have that. I wish my life was different* [5].

Основною та найбільш звичною функцією повтору є наростання. В більшості випадків повтори, які несуть функцію посилення інформації, мають просту будову: слова, що утворюють своєрідний ланцюг повтору, стоять одне

біля одного, наприклад: *But for me, facing all that stuff? I'm getting these seeds, everyone say seeds, S-E-E-D-S, seeds* [5]. У цьому фрагменті тексту помічаємо використання *гемінації*, що є повторенням слова з метою експресивного насичення думки, а також для підкреслення певної драматичності висловлювання [3]. Шляхом привернення уваги слухача до ключового поняття саме за допомогою повтору важливої для спікера лексеми, здійснюється продуктивна концентрація уваги аудиторії, що є дієвим інструментом мотивації.

Ще одна стилістична фігура, що виражається повтором є *анафора* (єдинопочаток), яка базується на повторенні одних і тих самих елементів мови на початку кожного проміжку тексту: звука, морфеми, слова, групи слів. Анафора допомагає зосередити увагу на позначуваному повторюваним елементом понятті, актуалізує його, посилюючи звучання чи смислове наповнення [2, с. 10–11]. Зокрема, емоційний, експресивний характер мають паралельні зв'язки, що посилюються за допомогою анафори, яка інтенсифікує значення множинності [3]. З її допомогою повторюваний член речення (слово або словосполучення) зазнає сильного змістового виділення, підкреслюється логічно та емоційно: *That was me when I was about 8 years old; I looked at myself, and I looked at everybody else, and everyone else had more than me. And I'm asking, why? Why me? Have you ever asked the why me questions, but get nowhere* [5].

Прийом повтору може бути використаний не лише у стилістичних цілях, він часто використовується для надання мовленню ясності, а також виступають важливим засобом зв'язку між реченнями. У більшості випадків повторюються конструкції чи частини речень, які не несуть нового змісту, а лише зосереджують увагу на наступній інформації, що подається слухачу окремими порціями: *You would be my friend, even though I have no arms, no legs. So you're telling me it actually doesn't matter, right? If it actually doesn't matter, for how we look, then why do we tease one another for how we look if it actually doesn't matter* [5].

Вищенаведений фрагмент промови Н. Вуйчича демонструє використання такої стилістичної фігури повтору як *епаналепсис*, що є повтором слів чи фраз, які закінчують один відрізок мови та повторюються на початку наступного [3], і має на меті виділення головної ідеї повідомлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кайсіна Д. М. Повтор як засіб сугестивного впливу (на матеріалі англomовних ідеаційних промов). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. Вип. 24(2). С. 27–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2016_24%282%29__10 (дата звернення:

23.03.2024).

2. Коломієць І. І. Основні лінгвостилістичні поняття і категорії (словник-довідник філолога) / укладач І. І. Коломієць. Умань : Візаві, 2015. 202 с.

3. Сидоренко І. А. Повтор як ключовий принцип функціонування стилістичних фігур у сучасних англomовних драматичних творах. *Збірник наукових праць Чернівецького нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича*. Чернівці, 2017. Вип. 2(15). С. 159–163.

4. Соколова І. В. Прагматико-комунікативні характеристики категорії повтору у текстах-анонсах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Харківський національний ун-т. Харків, 2002. 211 с.

5. Nick Vujicic Speech: How to Stop A Bully. English Speeches. URL: <https://www.englishspeecheschannel.com/english-speeches/nick-vujicic-speech/>. (дата звернення: 20.03.2024).

УДК 81'33

Іванна НЕПИЙВОДА
здобувачка II рівня освіти
ОПП «Прикладна лінгвістика»
Науковий керівник: Ірина ГАРБЕРА
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

МАКРОСТРУКТУРА ЕЛЕКТРОННОГО СЛОВНИКА ТЕРМІНІВ ІЗ ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Багато сучасних дослідників (В. В. Дубічинський, Л. О. Симоненко, Є. А. Карпіловська, Т. Р. Кияк) під поняттям «термінографії» вбачають не лише теоретичну науку, а й практичну діяльність з упорядкування словників. Відповідно до цього, лексикографи намагаються напрацювати певну методику уніфікації словникових статей, включаючи набір додаткових характеристик для повного відображення мовної картини. Однак, незважаючи на те, що відомі мовознавці (Є. А. Карпіловська, Л. С. Паламарчук, П. Й. Горецький, Н. Ф. Клименко) у своїх працях вже описували теорію класифікації словників, у термінознавстві єдина типологія все ще не випрацювана.

Традиційно структура словника охоплює дві основні частини – макроструктуру та мікроструктуру. Кожна з них має певний набір атрибутів і характеристик, що беруться до уваги при укладанні словника, проте кожен словник відрізняється за своїм укладанням як на рівні макро-, так і

мікроструктури відповідно до авторської концепції.

Поняття «макроструктури» найчастіше тлумачать як принцип організації словникових статей в основному корпусі словника, його зовнішню будову. Сергій Гриньов додає до цього визначення склад і взаємодію всіх композиційних частин словника. Отже, під терміном «макроструктура» зазвичай розуміють загальне впорядкування словника, його вміст та розташування словникових статей [2, с. 41].

Орися Демська зазначає, що словникова макроструктура може бути повною або усіченою. За її дослідженням, повна макроструктура передбачає власне наявність словника; наявність вступу, передмови; теоретичного розділу, що коротко ознайомлює читача з теорією лексикографічного опису словникових одиниць; правил користування словником; граматичної довідки, що притаманна передусім тлумачним і перекладним словникам; списку скорочень та джерел. Орися Демська зауважує, що повна макроструктура характерна для великих академічних словників. Водночас усічена (часткова) макроструктура включає неповний набір цих структурних частин і, зазвичай, притаманна невеликим за обсягом довідникам, перекладним словникам і шкільним виданням [1, с. 102].

Під терміном «мікроструктура» розуміють внутрішню будову лексикографічного опису словникової одиниці (статті). Фактично макроструктура є власне словником, а мікроструктура, або словникова стаття, – головний структурний компонент словника [Там само].

Одним із найважливіших етапів укладання будь-якого словника є опрацювання концепції, що передбачає визначення мети, цільової аудиторії, принципів створення словника. Наш словник призначений для лінгвістів, фахівців у галузі інформаційних технологій, усіх, хто цікавиться проблемами прикладної лінгвістики.

Створюваний нами словник термінів галузей прикладної лінгвістики є працею тлумачно-перекладного типу, тобто вміщує власне терміни з їх тлумаченням і вказівкою на джерело, звідки почерпнуто термін і тлумачення, а також містить англійські відповідники, за наявності синонімічні одиниці.

Джерелами пошуку термінів стали україномовні та англійські наукові праці, присвячені проблемам прикладної лінгвістики.

За Анатолієм Барановим, реєстр фактично задає галузь опису словника, відповідно до цього твердження ми виокремили реєстр та принципи його укладання як визначальні компоненти створюваного словника.

Обсяг реєстру тлумачно-перекладного термінологічного словника налічуватиме 10 тематичних розділів (прикладна фонетика, прикладна

лексикографія, автоматичне опрацювання природної мови, прикладна морфологія, корпусна лінгвістика, прикладний синтаксис, квантитативна лінгвістика, лінгвістична експертиза, комп'ютерна лінгвістика та власне прикладна лінгвістика), кожний з яких нараховуватиме від 150 до 200 словникових статей. У результаті, обсяг реєстру словника прикладної лінгвістики складатиме близько 2000 словникових одиниць. Реєстровими одиницями, що упорядковані за традиційним алфавітним принципом, слугують однослівні (прості) терміни та терміни-словосполучення (складені, багатослівні).

Переважає більшість у реєстрі – багатослівні лексеми. Значно менше нараховується однослівних термінів.

Наведемо зразок укладеної словникової статті:

ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА –

- галузь мовознавства, в якій розробляють технології опрацювання мови (традиційні, тобто неавтоматизовані, й автоматизовані) для різних галузей суспільного життя (З.В. Партико);
- напрям у мовознавстві, який опрацьовує методи розв'язання практичних завдань, пов'язаних із використанням мови, і зорієнтований на задоволення суспільних потреб (А.П. Крєневич);
- це теоретичні та емпіричні дослідження проблем реального світу, в центрі яких знаходиться мова (J. Littlemore, N. Groom).

Відповідник: applied linguistics.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ільман В. М., Іванов О. П., Панік Л. О. Алгоритми, дані і структури. Дніпро, 2019. 134 с.
2. Парадигмально-категорійні основи прикладної лінгвістики / Загнітко Анатолій, Данилюк Ілля, Краснобаєва-Чорна Жанна, Путіліна Оксана, Ситар Анна. Вінниця : «ТОВ Нілан-ЛТД», 2015. 472 с.

УДК 81'42

Андрій НОВОСАДЮК

здобувач I рівня освіти

ОП Філологія (Прикладна лінгвістика)

Анжеліка ЯНОВЕЦЬ

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри
української та іноземної лінгвістики,*

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ АНГЛОМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Дослідження присвячене особливостям використання та перекладу скорочень в спілкування у соціальних мережах, їх походження, розвиток та вплив на мовний лексикон.

Скорочення та аббревіації в соціальних мережах відіграють ключову роль у спрощенні та прискоренні комунікації. Вони дозволяють користувачам швидко обмінюватися думками та емоціями, не витрачаючи багато часу на довгі формулювання. Крім того, використання скорочень сприяє створенню спільноти зі спільними інтересами та культурними кодами, що зміцнює соціальні зв'язки між користувачами [2].

Сучасний світ Інтернету і міжкультурної комунікації відрізняється їх використанням, що вимагає коректного трактування скорочень сучасної англійської мови.

Англомовні скорочення в соціальних мережах – це короткі або спрощені вирази, які використовуються для зручності та ефективності спілкування в онлайн-середовищі [3]. Ось деякі поширені скорочення, які допомагають ефективно спілкуватися в мережі зекономивши час та символи [1]:

1. LOL: «Laugh Out Loud» – сміх вголос. Використовується, коли було сказано щось смішне.

2. BRB: «Be Right Back» – зараз повернусь. Вказує на те, що користувач покидає розмову, але збирається повернутися.

3. OMG: «Oh My God» – о, мій Боже. Виражає здивування або шок.

4. ICYMI: «In Case You Missed It» – якщо ви пропустили. Використовується, щоб нагадати про щось важливе, що, можливо, було пропущено.

5. DM: «Direct Message» – приватне повідомлення. Вказує на особистий обмін повідомленнями між користувачами.

6. TBT: «Throwback Thursday» – четвер згадок. Використовується для публікацій, які нагадують про минулі події або фотографії.

7. FTW: «For The Win» – для перемоги. Виражає підтримку або позитивне ставлення до чогось.

8. IMO: «In My Opinion» – на мою думку. Використовується перед власними думками або оцінками.

9. SMH: «Shaking My Head» – потрясаю головою. Виражає роздратування або незадоволення.

10. YOLO: «You Only Live Once» – живи один раз. Використовується, щоб підкреслити важливість життя в повній мірі.

Скорочення, або аббревіації в соціальних мережах сьогодні є надзвичайно актуальними. Вони впливають на культурно-лінгвістичний рівень англійської мови, і цей вплив можна розглядати під різними кутами [4]. Вони дозволяють виразити багато ідей або почуттів за короткий проміжок часу. Наприклад, «LOL» замість «Laugh Out Loud» зберігає час при написанні повідомлення.

Їх вживання іноді створює спільноту між користувачами. Наприклад, «ICYMI» (In Case You Missed It) вказує на спільний контекст інформації. Скорочення відображають сучасні тенденції та зміни в способі спілкування. Вони відображають динаміку мови та адаптацію до нових технологій.

Використовуючи скорочення, користувачі, інколи навіть цього не розуміючи, можуть впливати на граматику англійської мови і будови речень. Наприклад, короткі фрази можуть призвести до спрощення синтаксису. Також варто відзначити, що окремі аббревіації, такі як «OMG» або «BRB», стають універсальними та розповсюдженими в різних країнах, сприяючи інтернаціоналізації англійської мови [5]. Усі ці аспекти впливають на культурний контекст англійської мови, роблячи її більш динамічною та адаптованою до сучасних реалій.

Чому ж скорочення не завжди розуміють люди, які не користуються соцмережами? Що ж, дані скорочення створені для ефективності спілкування в онлайн-середовищі. Однак, не всі люди, які користуються соцмережами, розуміють ці аббревіації і на це є певні причини. В першу чергу, це трапляється через контекст речення чи висловлювання, тобто, їх значення може бути зрозумілим лише тим, хто активно спілкується в соціальних мережах. Люди, які не мають досвіду використання цих платформ, можуть бути збентежені такими аббревіатурами. Також скорочення можуть відрізнятися в різних мовах та культурах. Те, що є загальноприйнятим в англійськомовних соцмережах, може бути складним для людей, які спілкуються іншими мовами [5]. Часто, вік людини теж відіграє велику роль в розумінні спрощень, старші покоління часто менше знайомі зі скороченнями, оскільки, вони рідше за сучасну молодь, спілкуються в мережі. Ще хочу додати, що деякі аббревіації можуть бути специфічними для

певних груп або тем. Наприклад, фахові терміни, аббревіатури в інтернет-мемах тощо.

Отже, результати мого дослідження показали, що функція аббревіатури і скорочення лексичних одиниць в процесі комунікації полягає в більш економному вираженні думки і усуненні надмірності інформації. Учасники віртуального спілкування використовують велику кількість скорочених одиниць не тільки для того, щоб зменшити обсяг тексту, а й для того, щоб додати формі комунікації незвичайності і нестандартності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бибик С. П., Сюта Г. М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / за ред. С. Я. Єрмоленко; Худож.-оформлювач Б. П. Бублик. Харків : Фоліо, 2006. 623 с.
2. Baron Naomi S. Always On: Language in an Online and Mobile World. Oxford University Press, 2008. P. 45–49.
3. Crystal, David Language and the Internet. Cambridge University Press, 2006. 318 p.
4. Miller Vincent. Understanding Digital Culture. London : Sage, 2011. 264 p. URL: <https://scholar.google.com.ua> (accessed: 01.03.2024).
5. Ofelia García, Nelson Flores, Massimiliano Spotti. The Oxford Handbook of Language and Social Media. Oxford University Press, 2017. 562 p.

УДК 811.112.2'42-11:004.7

Людмила ПАСИК
*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк*

ЛЕКСИЧНА ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КОНЦЕПТУ KRIEG У НІМЕЦЬКОМУ ВІРТУАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

Уже третій рік триває повномасштабна війна росії проти України. Світова громадськість не залишається осторонь від тих подій, які розгортаються в Україні. Німецькі ЗМІ також висвітлюють ті звірства, які вчиняють окупанти, і думки та висловлювання світових лідерів, політиків, громадських діячів з цього приводу. У лінгвістичних дослідженнях знаходимо таку думку, що війна у її фізичному вимірі та дискурс про війну з'являються одночасно, тому що усе, що відбувається, піддається дискурсивному осмисленню, словесному опису та аналізу, фізичний модус існування війни завжди йде у супроводі її дискурсивного модусу, а війни набувають сенсу і статусу війни лише разом з

дискурсивними формами [1, с. 78].

Мета запропонованої розвідки полягає у з'ясуванні засобів лексичної об'єктивації концепту KRIEG у німецькому віртуальному дискурсі, зокрема в *Українському воєнному щоденнику* на сторінці *Tagesspiegel*, автором якого є Юрій Гуржи.

Концепт – основний термін когнітивної лінгвістики, дослідженню якого присвячені праці українських та зарубіжних лінгвістів [1; 2; 5]. Як уже згадували у попередніх розвідках [2], вважаємо, що концепт – це культурно детермінована ментальна одиниця, яка відповідає за вибір мовних засобів об'єктивації, регулює комунікативну поведінку, має складну будову, формується на основі загальнонаціональних ознак, які доповнено ознаками індивідуального досвіду й особистої уяви, містить оцінне ставлення до своїх референтів, у сукупності з іншими концептами формує концептуальну картину світу народу, яка частково знаходить відображення в мовній картині світу [2, с. 58].

Ключовим словом досліджуваного концепту є лексема *der Krieg*, яка у тлумачному словнику під редакцією Дудена має таке значення: *mit Waffengewalt ausgetragener Konflikt zwischen Staaten, Völkern; größere militärische Auseinandersetzung, die sich über einen längeren Zeitraum erstreckt* [3]. У словнику DWDS є таке трактування: 1) *organisierte militärische Auseinandersetzung meist großen Ausmaßes und längerer Dauer zwischen Staaten, Militärbündnissen, ethnischen, sozialen oder anderen Interessengruppen;* 2) *(übertragen) a) mit großem Aufwand geführte staatliche oder gesellschaftliche Agitation bzw. Aktion gegen etw. oder jmdn.; b) heftige, meist langwierige Auseinandersetzung* [4].

Лексема *der Krieg* є складником багатьох композитів, у яких конституент *Krieg* – виступає:

– першим компонентом: *Kriegstagebuch, Kriegstag, Kriegstreiber, Kriegsgeräusche, Kriegsausbruch, kriegsfrei, Kriegsdienst, Kriegsführung, Kriegsstrategie, Kriegsbilder, Kriegsverlauf, Kriegsverluste, Kriegssituation, Kriegshandlungen, Kriegsvorgang*, наприклад: *„Wir haben seit Jahren keinen direkten Kontakt, jedoch sehe ich gelegentlich ihre Posts auf Social Media und bin jedes Mal aufs Neue überrascht, wie gut es ihnen gelingt, eine parallele, **kriegsfreie** Realität zu erschaffen”* [6];

– другим компонентом: *Vernichtungskrieg, Angriffskrieg, Atomkrieg, Weltkrieg, Vertreibungskrieg, Informationskrieg, Abnutzungskrieg, Krimkrieg, Propagandakrieg, Rohstoff-Krieg, Bürgerkrieg, Gas-Krieg, Luxuskrieg, Cyberkrieg, Getreidekrieg*, наприклад: *„Sollten alle Friedensbemühungen scheitern, „würde es*

bedeuten, dass dies ein dritter Weltkrieg ist” [6].

Окрім того, рашисти замість слова *Krieg* використовують евфемізми, щоб прикрасити усю трагічність і абсурдність ситуації, адже війна – це розпач, втрати, біль: *Militäroperation, spezielle Operation, Spezialoperation, militärische Sonderoperation, Ukraine-Krise*, наприклад: *Russland nennt den Krieg in der Ukraine „Spezialoperation”* [6].

Ілюстративний матеріал засвідчує також сполучуваність основного імені концепту з різними прикметниками і дієприкметниками, що сприяє вираженню різних ознак концепту: *andauernder, anhaltender, blutiger, brutaler, gegenwärtiger, mörderischer, russisch-ukrainischer, sinnloser, unfassbarer, unmenschlicher, verbrecherischer, verheerender, abnormaler Krieg (27 insgesamt)*.

Іменник *Krieg* сполучається також з дієсловами, які конкретизують його значення, наприклад: *den Krieg beginnen, gewinnen, verlieren, führen, erklären, beenden, verlängern, verurteilen*, наприклад, *„Hätte russland den Krieg gegen die Ukraine vor zehn Jahren nicht begonnen, hätte es heute keine Solidaritätsdemonstration am Brandenburger Tor gegeben”* [6].

Отже, досліджуваний нами концепт KRIEG актуалізується у німецькомовному віртуальному дискурсі за допомогою лексичних засобів різної частиномовної приналежності: іменники, прикметники, дієслова.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барташук О., Ніколаєва А., Тарасюк М. Вербалізація концепту «війна» в романі Г. Вдовиченко «Маріупольський процес». *Філологічний дискурс*. 2020. № 11. С. 77–91.
2. Пасик Л. А. Об’єктивація та дискурсивна профілізація концепту PARTNERWAHL / ВИБІР ПАРТНЕРА (на матеріалі німецької мови) : дис. ... канд. філол. наук : 10.00.04. Запоріжжя, 2016. 240 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/02_2016/Pasyk_dis.pdf (дата звернення: 01.03.2024).
3. Duden. URL: <https://www.duden.de/suchen/dudenonline/KRIEG> (дата звернення: 27.04.2024).
4. DWDS. URL: <https://www.dwds.de/wb/Krieg?o=krieg> (дата звернення: 27.04.2024).
5. Schwarz-Friesel M. Einführung in die Kognitive Linguistik. Dritte, aktualisierte und erweiterte Auflage. Tübingen : Francke. 2008. 298 S.
6. Tagesspiegel. URL: <https://www.tagesspiegel.de/kolumnen/ukrainisches-kriegstagebuch> (дата звернення: 27.04.2024).

УДК 811.161.2'38

Дарина ПАХОЛЬЧУК

учениця 11 класу Ліцей «Центр надії»
ім. Надії Маринович, м. Рівне

Ірина БОЙКО

асистент кафедри іноземних мов Національний університет
водного господарства та природокористування, м. Рівне

ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНИЙ ПРИЙОМ МЕТАФОРИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЛЮТОНІЧНОГО ГУМОРУ (НА МАТЕРІАЛІ ПОПУЛЯРНОГО АМЕРИКАНСЬКОГО КІНО)

Найпоширенішими прийомами виразності, які відтворюються на рівні слова або словосполучення, прийнято вважати *метафору* та її різновиди: *алегорія, антономазія, персоніфікація, метонімія* [2], що є найбільш поширеними продуцентами специфічних жартів, основою яких є гастрономічна тематика, тобто центром яких є *глутонім* як ядро комізму. У своїй праці М. М. Шніцер визначає метафору як вербально-ментальний конструкт, який позначає певний клас об'єктів, проте використовується для характеристики або найменування іншого класу об'єктів, що зумовлене їх співставленням на основі аналогії чи схожості між ними. Вона слугує для перенесення ознаки однієї, вже відомої, сфери досвіду на ще невідому сферу досвіду, пояснюючи її [4].

Художній прийом метафори створений на основі схожості, яка включає одночасну актуальність двох значень – переносного та прямого, що спостерігаємо в наступному прикладі із фільму “No reservations”, де відбувається злиття образу і сенсу, які зближують непорівнюваний на перший погляд предмет із живою істотою та викликають несподівані асоціації: “*What does Zoe like these days?*” “*She eats anything. She’s a vacuum cleaner (No Reservations, 2007)*”.

Приклад демонструє переносне значення “*vacuum cleaner*”, що має на увазі пряме значення “*she eats anything*”, така невідповідність сприяє потужному потенціалу метафори.

Ще один схожий приклад знаходимо у класичному фільмі солодких реалій “Charlie and the chocolate factory”, де батько-стоматолог нагадує своєму сину, маленькому Віллі, що «карамель – це карієс на паличці», і відбирає чесно зароблені у ніч Хелловіну цукрові скарби свого сина: “*Caramel ought to be called “cavities on a stick” (Charlie and the chocolate factory, 2005)*”.

Метафора часто поєднується з експресивно-емоційною функцією мовлення, тому в ній не рідко можна знайти плавний перехід до іронічного

відтінку, який може передаватись метафорою двох типів: антифразисною та оказіональною [3, с. 36].

В *антифразисній метафорі* саме пряме значення здійснює вплив на метафоричне значення слова, яке при тому закріплене у свідомості комунікантів з негативною чи позитивною конотацією. Такий приклад знаходимо у драматично-комедійному фільмі “The Burnt” у діалозі між шефом Адамом Джонсоном та його кухарем-приятелем: “*So not dead?*” “*Apparently no*”. “*Looks can be deceiving. I mean “death” these days can mean barbecuing chicken wings with minor celebrities on morning television*” (The Burnt, 2015).

Друзі не бачились довгий час, що змусило одного із них іронічно запитати іншого чи була той не помер. Таке питання викликало у співрозмовника Адама певну асоціацію прямого значення лексеми “*death*” із її переносним значенням, що нагадує обом персонажам спільну із дитинства ситуацію, яка, очевидно, не була найкращим спогадом з минулого.

Для *оказіональної метафори* властиво встановлення віддалених зв’язків, які зумовлені особистим досвідом і суб’єктивною думкою автора. Окремий різновид іронічної оказіональної метафори – матеріалізована метафора, іронічний сенс якої виникає коли образний сенс метафори інтерпретується автором як буквальний: “*Kitchen would be just a pile of hot metal and dirty dishes without you, chef*” (No Reservation, 2007).

У кінострічці “No Reservations” дуже часто ми знаходили репліки, до яких сам персонаж ставиться досить серйозно із особливим почуттям гумору та потужною харизмою та вважає їхній зміст матеріальним. У цьому реченні “*kitchen*” як паралельній світ мистецтва, ядро створення кулінарних шедеврів, елементарно потребує гідного лідера, керівника цих тонких процесів готування, щоб підтримувалась ідеальна чистота та гармонійний баланс. Тому, коли шеф покидає своє царство “*mouth-watering*” винаходів, підлеглі, кухня та, навіть, атмосфера виходять із ладу і перетворюються в суцільний хаос або, іншими словами, “*a pile of hot metal and dirty dishes*”.

Не менш важливе значення у проявленні (інсценуванні) гумору несе персоніфікація, що є різновидом семантичного процесу метафоризації [1, с. 12]. Вона здатна оживлювати предмети та переносити на них людські ознаки, до яких належить властивість вербальної комунікації. Таку тенденцію спостерігаємо на прикладі жарту із фільму “The Burnt”: “*A little bird told me you’d lost your touch, so a little lobster confirmed it*” (The Burnt, 2015).

Інший приклад демонструє ефективне поєднання двох стилістичних засобів – персоніфікації та порівняння: “*He complained about the eggs. He said they were staring up at him like the eyes of a dead clown*” (The Burnt, 2015).

Оживлення лексеми “eggs” реалізується фразою “*they were staring up at him*”, а порівняння створює неочікуваний образ зіставлення з нотою чорного гумору “*like the eyes of a dead clown*”. Ці обидва засоби доповнюють та посилюють один одного, інсценуючи комічний ефект.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єщенко Т. А. Семантико-стилістичні типи метафор: теоретичний аспект. *Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка*. Донецьк: Український культурологічний центр, Східний видавничий дім, 2010. Т. 28. С. 12.
2. Крамарчук Х. П. Види та типи метафор у дизайні. Аналітичний метод пошуку органічної метафори. *Вісник Національного університету «Львів. політехніка»*. Львів, 2009. С. 44–52. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/35431/08.pdf> (дата звернення: 14.04.2024).
3. Шонь О. Б. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії і сатири в Американських коротких оповіданнях: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Львів, 2003. 225 с.
4. Шніцер М. М. Змістовні ознаки і функціональне покликання метафори. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія*. Харків, 2017. Вип. 49. С. 108–122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2017_49_13 (дата звернення: 14.04.2024).

УДК 81'23

Дар'я ПИЛИПЧУК

здобувачка I рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Ірина ГАРБЕРА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей психолінгвістичної експертизи для розкриття її методології, технік та застосування в різних сферах, таких як судова практика, мовознавство, психологія, лінгвістика тощо. Дослідження спрямоване на встановлення зв'язку між мовними висловлюваннями та психічним станом людини, а також на розкриття можливостей застосування психолінгвістичних методів для виявлення психологічних особливостей, виявлення намірів, ставлень, психічних травм тощо на основі аналізу мовних проявів.

Психолінгвістика розвивається як самостійна наукова галузь, що поєднує лінгвістику і психологію. Вона використовує різні методи та інструменти для вирішення різноманітних індивідуальних і соціальних завдань. Однак також спостерігається тенденція до маркування досліджень іншими назвами, які відображають специфіку конкретних аспектів, наприклад, прагматика, прикладна лінгвістика, когнітивна лінгвістика тощо [2, с. 26].

Аналіз сучасних тенденцій у психолінгвістиці проводиться, використовуючи підхід, що враховує експліцитний (вербальний та невербальний), імпліцитний і загальний контекст розвитку цієї науки. Експліцитний контекст описується як механізм, що має вербальне та невербальне вираження у функціонуванні психолінгвістики в конкретному історичному періоді – перша декада ХХІ століття. Вербальний контекст можна встановити за допомогою методу контент-аналізу для аналізу тематики сучасних психолінгвістичних досліджень [2, с. 28].

Основні завдання лінгвістичної експертизи включають у себе наступне: пояснення та розкриття значень та походження слів, словосполучень, фразеологізмів (ідіом); інтерпретацію основного та додаткового (конотативного) значення мовних одиниць (як усно, так і письмово); аналіз тверджень тексту документа з метою визначення різних можливих способів їх тлумачення в сучасному дискурсі; вивчення тексту (або його фрагменту) з метою встановлення його основного змісту, модальності пропозицій, емоційного та експресивного вираження мовних одиниць, їх граматичних особливостей та семантики, а також аналізу специфічних стилістичних засобів та методів, використаних у тексті [1, с. 48].

Види лінгвістичної експертизи розрізняються залежно від поставлених перед екпертом завдань. Однак, на нашу думку, можлива більш деталізована класифікація за загальним характером повідомлень, які піддаються психолінгвістичній експертизі. Головну тему дослідження можна розділити на суб'єктивні та об'єктивні концепції. Перші виражають психологічний зміст, вкладений автором, тоді як другі, хоча не є предметом психологічного аналізу, привертають більше уваги лінгвістів.

Таким чином, методологія психолінгвістичної експертизи в Україні використовує наукові досягнення, що були розроблені лінгвістами. Ключовими є мета та завдання, які ставляться перед екпертом у проведенні психолінгвістичної експертизи. Відсутність чітких методичних рекомендацій та стандартизованих методик вимагає від експертів інтеграції знань з різних галузей науки, таких як психологія, філологія, лінгвістика та юриспруденція. Майбутні перспективи полягають у розвитку науково-методологічного

інструментарію для проведення психолінгвістичних експертиз, вивченні зарубіжного досвіду та адаптації методичних підходів [3].

Важливо підкреслити, що ця галузь науки знаходиться на перехресті лінгвістики та психології, що створює безліч можливостей для вивчення мови та мовлення через призму психічних процесів. Розвиток психолінгвістики в Україні та світі залежить від інтеграції різних наукових підходів та методологій, а також від сприйняття її значущості в різних галузях, таких як право, медицина, освіта та масові комунікації. Невід’ємною частиною успішного проведення психолінгвістичних експертиз є розвиток науково-методологічного інструментарію та підвищення кваліфікації фахівців у цій області. Тільки за умови систематичних досліджень і практичного застосування психолінгвістичних методів можна досягти подальшого розвитку та вдосконалення цієї цікавої та перспективної галузі науки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажнюк Л. В. Лінгвістична експертиза: статус і методологічні презумпції. *Мовознавство*. 2012. № 3. С. 47–64.
2. Засєкіна Л. Контекстуально-динамічний аналіз розвитку психолінгвістики у ХХІ столітті. *Психолінгвістика*. 2010. № 6. С. 26–33.
3. Кихтюк О. До методологічної проблеми психолінгвістичної експертизи. URL: <https://www.inforum.in.ua/conferences/19/46/319> (дата звернення: 23.04.2024).

УДК 378.147.88

Олександр ПОЛЮХОВИЧ

здобувач І рівня вищої освіти

ОПП «Комп’ютерні науки та прикладна математика»

Алла ШИКУН

асистент кафедри іноземних мов

Національного університету водного господарства

та природокористування, м. Рівне

ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВЕБРОЗРОБЦІ: ПЕРЕКЛАД ТА ЛОКАЛІЗАЦІЯ ВЕБСАЙТІВ ТА ДОДАТКІВ ДЛЯ ГЛОБАЛЬНОЇ АУДИТОРІЇ

У епоху глобалізації веброзробка стикається з викликами, які виходять далеко за межі технічних аспектів кодування та дизайну. Інтернет не знає кордонів, і вебсайти, які ми створюємо, можуть бути доступні користувачам з усього світу. Це створює унікальну можливість для бізнесів та організацій досягти глобальної аудиторії, але також вимагає від розробників бути

чутливими до лінгвістичних та культурних відмінностей цих аудиторій. Веб-сайт, який сприймається як інтуїтивно зрозумілий та привабливий в одній країні, може бути незрозумілим або навіть образливим в іншій через культурні розбіжності. Тому, переклад та локалізація вебсайтів та додатків є не просто питанням переведення тексту з однієї мови на іншу. Це процес глибокої адаптації продукту до потреб та очікувань різних культурних груп, що включає зміни в дизайні, навігації, контенті та навіть у функціональності.

Переклад вебсайтів та додатків є критично важливим аспектом у створенні доступних цифрових продуктів. Цей процес включає не лише переведення тексту з однієї мови на іншу, але й його адаптацію до культурного та соціального контексту цільової аудиторії. Такий переклад вимагає глибокого розуміння не тільки мови, але й технічних аспектів веброзробки, що включає знання HTML, CSS, JavaScript, а також розуміння функціональності та архітектури вебдодатків.

Перекладачі, які працюють у сфері ІТ, повинні мати досвід роботи з різними веб-технологіями та платформами. Вони повинні вміти ідентифікувати та адаптувати технічні терміни, що часто не мають прямих еквівалентів у цільовій мові. Переклад вебсайтів та додатків також включає роботу з локалізованими версіями мультимедійного контенту, такого як зображення, відео та інтерактивні елементи. Перекладач повинен враховувати, як зміна тексту може вплинути на дизайн та розташування елементів на сторінці, що може вимагати тісної співпраці з дизайнерами та розробниками.

Окрім технічних навичок, перекладачі повинні мати глибоке розуміння культурних нюансів, що дозволяє їм адекватно передавати меседжі, жарти, ідіоми та інші культурно-специфічні елементи тексту. Це вимагає не лише знання мови, але й знайомства з культурою та звичаями країни, для якої ведеться переклад.

Локалізація вебсайтів та додатків

Локалізація – це процес, який вимагає від розробників та дизайнерів не лише перекладу контенту, але й глибокої адаптації продукту до культурних, соціальних та правових особливостей цільової аудиторії. Це означає, що кожен аспект вебсайту або додатку, від форматів дат і валют до одиниць виміру, повинен бути переглянутий та змінений таким чином, щоб відповідати місцевим стандартам та очікуванням. Локалізація також включає адаптацію графічних елементів, кольорів та зображень, які можуть мати різне культурне значення в різних країнах. Наприклад, колір, який у одній культурі асоціюється з радістю, в іншій може бути символом трауру. Також важливо враховувати символіку та значення зображень, щоб уникнути непорозумінь або образ [2].

Крім того, локалізація включає адаптацію інтерфейсу користувача, щоб забезпечити його інтуїтивність та зручність для користувачів з різних культурних середовищ. Це може включати зміну навігації, меню, кнопок та інших елементів управління, а також адаптацію текстів помилок, повідомлень та інструкцій.

Правові аспекти локалізації також важливі, оскільки різні країни можуть мати різні закони щодо цифрового контенту, авторських прав, конфіденційності та захисту даних. Розробники повинні забезпечити, що їхні продукти відповідають всім вимогам законодавства країн, для яких вони локалізуються. Локалізація вимагає від команди розробників бути гнучкою та відкритою до змін, а також мати глибоке розуміння цільової аудиторії. Вона вимагає тісної співпраці між різними фахівцями, включаючи лінгвістів, культурологів, дизайнерів, програмістів та юристів. Тільки завдяки спільним зусиллям можна створити продукт, який буде не тільки функціональним, але й культурно релевантним, забезпечуючи позитивний досвід для користувачів по всьому світу. Сітко Алла і Струк Ірина писали: «Робота перекладача може визначити долю фірми, угоди, організації чи державної структури або навіть країни в цілому. Безглузда помилка деколи може вартувати репутації великим і відомим компаніям» [4].

Переклад та локалізація вебсайтів та додатків є складними процесами, які вимагають від команди розробників та перекладачів глибокого розуміння не тільки мови, але й культурних особливостей цільової аудиторії. Це вимагає від команди не лише високого рівня уваги до деталей, але й здатності швидко адаптуватися до змін. Оскільки виникає необхідність обробки й представлення певної інформації різними мовами і потреба в багатомовній підтримці, то якість локалізації безпосередньо впливає на сприйняття вебсайту потенційним клієнтом. Навіть маленькі дрібниці інколи можуть позначитися на обсягах покупок, ступені задоволеності клієнтів та репутації компанії [4].

Створення ефективних робочих процесів, які дозволяють швидко та точно оновлювати контент, є ключовим для успішної локалізації. Використання сучасних інструментів, таких як системи управління контентом (CMS) з підтримкою багатомовності та інструменти автоматизованого перекладу, може значно полегшити процес. Однак, автоматизовані інструменти перекладу вимагають ретельної перевірки та редагування людиною, щоб забезпечити точність та культурну адекватність.

Культурна адаптація є ключовою частиною локалізації, і вона вимагає глибокого розуміння цільової культури. Розробники повинні проводити тестування з користувачами з різних культурних середовищ, щоб забезпечити,

що продукт відповідає їхнім потребам та очікуванням. Правові аспекти локалізації також важливі, оскільки різні країни можуть мати різні закони щодо цифрового контенту, авторських прав, конфіденційності та захисту даних. Розробники повинні забезпечити, що їхні продукти відповідають всім вимогам законодавства країн, для яких вони локалізуються.

Локалізація вимагає від команди бути гнучкою, уважною до деталей та відкритою до навчання. Оскільки технології та культурні тенденції постійно змінюються, важливо, щоб команди були в курсі останніх розробок у сфері перекладу та локалізації. Це може включати регулярне навчання та професійний розвиток, а також участь у спільнотах та конференціях, що дозволяє обмінюватися знаннями та кращими практиками. У деяких випадках може бути корисним залучення зовнішніх фахівців, таких як професійні перекладачі, культурологи або юристи, щоб забезпечити високу якість перекладу та локалізації. Для досягнення успіху в локалізації вебсайтів та додатків, важливо дотримуватися кращих практик, які забезпечують не тільки технічну адаптацію, але й культурну релевантність продукту. Ось кілька з них:

Розробка гнучкої архітектури вебсайту

Створення архітектури, яка дозволяє легко додавати нові мовні версії, є фундаментальним для багатомовних проєктів. Це означає, що вебсайт повинен бути спроектований таким чином, щоб нові мовні пакети можна було інтегрувати без необхідності переписування коду або зміни структури сайту. Така архітектура повинна підтримувати не тільки статичний контент, але й динамічні елементи, такі як форми введення даних, повідомлення про помилки та інтерактивні функції.

Використання локалізованих ключових слів для SEO

Для того, щоб вебсайт був ефективно знайдений користувачами з різних країн, необхідно оптимізувати його для пошукових систем з урахуванням локалізованих ключових слів. Це включає дослідження та використання термінів, які найчастіше використовуються цільовою аудиторією у їхніх пошукових запитах. Такий підхід допомагає підвищити видимість сайту в регіональних пошукових системах та залучити більше відвідувачів.

Культурна адекватність візуального контенту

Візуальний контент, такий як зображення, відео та графічні елементи, повинен бути адаптований до культурних особливостей кожної аудиторії. Це означає, що потрібно уникати використання зображень, які можуть бути неприйнятними або образливими в певних культурах, а також забезпечити, що колірна палітра та дизайн відповідають культурним уподобанням цільової аудиторії.

Тестування з користувачами з різних культур

Щоб забезпечити інтуїтивно зрозумілий інтерфейс для користувачів з різних культур, необхідно проводити тестування з реальними користувачами. Це дозволяє виявити потенційні проблеми з навігацією, розумінням контенту та взаємодією з сайтом. Тестування також може виявити культурні нюанси, які можуть вплинути на сприйняття та використання сайту.

Застосування цих кращих практик дозволяє створити веб-сайт, який не тільки технічно адаптований до багатомовної аудиторії, але й культурно резонує з користувачами з різних частин світу. Це сприяє створенню позитивного користувацького досвіду та підвищенню глобальної конкурентоспроможності вебсайту або додатку.

Таким чином, переклад та локалізація є не лише технічним завданням, але й стратегічною інвестицією в майбутнє компанії, що дозволяє їй ефективно конкурувати та розвиватися у все більш глобалізованому світі. Вони є ключовими інструментами для досягнення успіху в міжнародному бізнесі, дозволяючи компаніям не тільки виходити на нові ринки, але й підтримувати стійкі та довготривалі відносини з клієнтами з різних культурних контекстів. Ірина Дольник і Людмила Галій писали: «Якість перекладу і локалізації вебсайту компанії мають принципове значення для її іміджу на міжнародному ринку: надаючи необхідну інформацію про діяльність компанії, сайт, водночас, є одним з важливих джерел залучення потенційних клієнтів та інвесторів з-за кордону» [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єлісеєва С. В. Переклад і локалізація у сфері інформаційних технологій. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер. Філологія. Мовознавство.* 2015. Вип. 243. Т. 255. С. 32–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdufm_2015_255_243_8 (дата звернення: 24.03.2024).
2. Головацька Ю. Локалізація в контексті сучасного перекладу. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky.* 2017. № 5А. Т. 5. С. 49.
3. Дольник І. М., Галій Л. Г. Проблеми локалізації українських вебсайтів (на матеріалі вебсайтів українських бюро перекладів). *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика* : зб. наук. праць / за заг. ред. С. І. Сидоренка. К. : Аграр Медіа Груп, 2021. С. 142–148.
4. Сітко А., Струк І. Перекладацька неточність у перекладі фахового контенту вебсайтів. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах.* 2018. Вип. 37. С. 67–75. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/gotvz_2018_37_13.pdf (дата звернення: 24.03.2024).

УДК 81'373.6:811.111

Олексій РУДНІК

*здобувач I рівня вищої освіти
ОПП «Водні біоресурси та аквакультура»*

Ірина МАСЛЮ

*асистентка кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне*

ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СЛОВА «WATER»

В англійській мові слово «water» має довгу, багату історію, яка передувала виникненню самої мови. Простежуючи його минуле, можна побачити поширення слова в багатьох мовах і мовних сім'ях, з якими пов'язана англійська мова. Зв'язки між словом «water» та спорідненими словами в інших мовах відображають історію мовної сім'ї, вік якої налічує 6000 років.

Не дивно, що «water» має таку історію, адже вода є основою життя. Як правило, слова, що відповідають явищам, які є базовими для людського досвіду, зберігаються в мові. Для таких понять не існує запозичень між мовами, на відміну від культурних цінностей та ідей. Постійність у мовах «базового словника», звідки це взято, є настільки надійною, що мовці часто використовують кількість спільних елементів як діагностику того, наскільки тісно пов'язані між собою дві мови. Тобто запозичення, які асимілювалися у мові, стали природним її компонентом, увійшли до базового словника й не сприймаються носіями мови як слова іноземного походження.

Відомо, що англійська мова почала свою історію як мова англосаксів близько 450 року нашої ери. І саме цими роками датується найдавніша письмова згадка англійського слова «water» як *wættre – wæter* [4]. А вперше зафіксовано до 900-ого року як іменник середньоанглійське слово *wæter, water, watre*, давньоанглійське *uæt(t)er, wæter*, споріднене з нідерландським *water*, німецьким *Wasser*, давньоскандинавським *vatn, vatr*, готським *wato*, хетським (нешітським) *watar*, грецьким *hýdōr* та ірландським *uisce* [2]. А також як дієслово середньоанглійське *watere(n)*, давньоанглійське *wæterian, wetrian* у значенні «давати воду, зрошувати, зволожувати».

Англійське слово «water» як іменник [3] походить від прагерманського *watōr*, яке у свою чергу походить від праіндоєвропейського *wódŕ* або *wod-or*,

суфіксальної форми кореня *wed-* «вода; мокрий». Це найпоширеніша етимологія слова серед європейських мов і включає північногерманське *vatten*, *vatn* та слов'янське *вода*. А прагерманське слово *watōr* є джерелом для давньосаксонського *watar*, давньофризького *wetir*, давньоверхньонімецького *wazzar*.

Близько 1600 року з'являється ще одне значення англійського слова «water», це – «міра якості діаманта», можливо, як переклад арабського слова *ma'* («вода»), яке використовується у значенні «блиск, розкіш, пишність».

Англійське слово «water» як дієслово [3] походить від давньоанглійського *wæterian* «зволожувати, зрошувати, подавати воду; напувати худобу», а з кінця XIV століття у значенні «розбавляти». Спорідненими є слова *watered*, *watering*.

Англійське слово «watering» походить від давньоанглійського *wæterunge* у значенні «той, що несе воду», яке у кінці XIV століття мало значення «замочування водою», в середині XV – «напування тварини», в кінці XV – «слиновиділення». Похідними словами від слова «watering» є:

✓ «watering-can» у значенні «лійка», яке вперше з'явилося в кінці XV століття і походить від *water-can* кінця XIV;

✓ «watering-hole» у значенні «водопій», яке згадується в кінці XIX століття, а в кінці XVII було як «water-hole», з середини XV – «watering-place».

У переносному значенні слова «watering-hole» і «watering-place» означають «місце (паб, бар, нічний клуб), куди люди приходять випити алкогольні напої».

Англійська, як і будь-яка мова світу, багата на фразеологізми. Ось деякі з них зі словом «water» [1]:

A fish out of water – «не в своїй тарілці, некомфортна ситуація».

A great ship asks deep water – «великому кораблю – велике плавання».

A lot of water has run under the bridge since then – «з тих пір стільки води витекло».

Cast one's bread upon the waters – «чинити добрі справи, не сподіваючись подяки».

Diamond of the first water – «діамант чистої води».

Hold water – «витримувати критику».

In hot water – «мати неприємності, бути у біді».

Like water off a duck's back – «як з гусака вода».

On bread and water – «на хлібі й воді».

Spend money like water – «розкидатися грошима».

Still waters run deep – «тиха вода греблі рве».

Water under the bridge – «те, що відбулося раніше та більше не є важливим».

А відомий англійський фразеологізм *to keep one's head above water* – «залишатися на плаву; долати труднощі» був зафіксований у 1742 році.

Здається, таке звичайне слово «water». Просте слово з п'яти літер, але глибоке й неосяжне за своїм значенням і змістом. Джерело зародження життя на нашій планеті та те, що його підтримує.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. English idioms. *EF Education First | Global Site (English)*. URL: <https://www.ef.com/wwen/english-resources/english-idioms/> (дата звернення: 30.04.2024).
2. Jakub Marian. “Water” in European languages. *Jakub Marian's Educational Blog*. URL: <https://jakubmarian.com/water-in-european-languages/> (дата звернення: 30.04.2024).
3. WATER. *Oxford English Dictionary*. URL: https://www.oed.com/dictionary/water_n (дата звернення: 30.04.2024).
4. WATER. *WIKIPEDIA. The Free Encyclopedia*. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Water> (дата звернення: 30.04.2024).

УДК 811.111

Наталія СВИРИД

*здобувач I рівня вищої освіти
ОПП «Міжнародні економічні відносини»*

Тетяна КРУТЬКО

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

МОВНІ АНОМАЛІЇ ЯК ЗАСІБ МОВНОЇ ГРИ

Усе частіше мовні аномалії стають предметом досліджень вітчизняних та закордонних науковців. Сутність мовної аномалії у художньому творі трактується як девіація або ж через мовні явища – діалект, просторіччя, соціальний жаргон, дитяча мова та метафора, що безперечно, створює певну невизначеність у розумінні природи цього терміну [1, с. 15].

Аномалія мови у художніх творах часто використовується для передачі читачеві певного повідомлення. Фактично ці твори працюють на двох рівнях комунікації. Один з них – це текстовий рівень, на якому мовні аномалії вступають у контакт один з іншим. Другий рівень – це рівень між автором твору та читачем, – позатекстовий рівень. Саме на цьому позатекстовому рівні

аномалії можуть передавати семантичне, соціокультурне або прагматичне значення безпосередньо від письменника читачеві про персонажа, його соціальний статус, рівень освіти, спосіб життя, внутрішній світ [1, с. 18].

З упевненістю можна сказати, що завдяки мовним аномаліям автор може зробити героя свого твору більш «живим», реалістичним, просто додавши або змінивши деякі репліки на такі, які використовуються в реальному житті. Або ж зробивши персонажа «смішним», в розумінні того, що з нього можна буде посміятися через його неправильність формулювання або вираження своїх думок. Також це зробить сюжет твору більш «глибоким», цікавим та виразнішим завдяки використанню мовних аномалій. Також це підкреслить і надасть персонажу твору емоційність, покаже щирість його емоцій [1, с. 15]. Тому задля відтворення реалістичних образів людей або ж для створення художніх ефектів, автор може використовувати мовні аномалії. Вони допоможуть більш глибоко відобразити та зрозуміти внутрішній світ головного героя, його емоції, страхи та переживання. Такий стиль письма допоможе створити унікальний характер твору, який захопить читача. У художньому дискурсі мовні аномалії є прагматично виправданими, функціонально вмотивованими, оскільки додають естетичної значущості.

У широкому сенсі будь-які значущі відхилення від прийнятих в даному соціальному, культурному та мовному середовищі стандартів можна трактувати як мовні аномалії. У цьому аспекті мова йтиме про функціональну значущість аномалій як джерела мовної гри.

Мовна гра – це «свідоме порушення мовних норм, правил мовленнєвого спілкування, а також перекручування (викривлення, спотворення) мовленнєвих кліше з метою надання повідомленню більшої експресивної сили» [3, с. 21]. Феномен мовної гри має універсальний характер, поширюється на всі рівні мовної системи і ґрунтується на «взаємодії стабільних та нестабільних її елементів» [2, с. 83].

Мовна гра можлива в будь-якій мові, адже універсальною особливістю мови є наявність слів з більш ніж одним значенням (полісемія), різних слів з однаковим написанням або вимовою (омографія та омофонія), а також слів, які є близькими за значенням (синонімія) хоча й мають різні прагматичні прояви та викликають різні асоціації.

Мовна гра активно поширюється у різних сферах комунікації, які раніше вважалися для неї абсолютно непридатними, наприклад, сфера науки чи політики. Активне використання прийомів мовної гри традиційно фіксується у сферах масової комунікації, як то ЗМІ, реклама.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гудманян А. Г., Сітко А., Струк І. Феномен мовної аномалії. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. Київ, 2019. № 40. С. 15–20.
2. Демиденко О. П., Козиряцька О. В. Деякі особливості відтворення мовної гри в українських перекладах англомовних ситкомів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологія*. 2018. Вип. 4(72). С. 82–85.
3. Непийвода Н. Ф. Мовні ігри та гумор у рекламному тексті. *Українська мова і література*. 2001. № 12 (220). С. 9–11.

УДК 821.112.2'06:09:7.04

Тетяна СЕМЕНЮК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології

Анастасія СТЕПАНЮК

здобувач І рівня вищої освіти

ОПП «Німецька мова. Середня освіта»

Волинський національний університет імені Лесу Українки, м. Луцьк

**ТЕМА ВІЙНИ У ДЗЕРКАЛІ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ
ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ У П'ЄСІ В. БОРХЕРТА «ЗА ДВЕРИМА»**

Мета дослідження полягає в аналізі розкриття теми війни в свідомості головного героя у п'єсі Вольфганга Борхерта «За дверима». Завдання дослідження – простежити як війна впливає на внутрішній світ та моральні переконання головного героя.

Актуальність дослідження зумовлюється сучасним контекстом подій в нашій країні, коли маючи широкий доступ до засобів комунікації та масової інформації, ми стикаємося з війною не лише як зовнішнім подією, але і як внутрішньою проблемою, яка впливає на наші моральні цінності, погляди на світ та психологічний стан.

П'єса В. Борхерта «За дверима» створює унікальний простір для вивчення війни через призму внутрішнього світу головного героя та його індивідуальної свідомості. На протигагу зовнішнім воєнним подіям, що розгортаються поза сценою, автор зосереджує увагу глядача на внутрішній боротьбі та психологічних конфліктах, які відображаються в його діях, словах та міркуваннях. Через реакції героя на війну розкриваються його переживання, трагедія та внутрішній конфлікт, що виникає в умовах воєнного конфлікту.

Ця п'єса зображує внутрішній світ ветерана, його боротьбу з посттравматичним стресовим розладом, відчуженням від суспільства та

пошуком шляху до внутрішнього зцілення. Через монологи та діалоги головного героя автор передає весь пережитий жах війни, його розчарування, почуття провини та безсилля перед обличчям насильства. Герой змушений боротися за виживання в умовах жахів війни, що глибоко травмує його психіку.

Війна чинить нищівний вплив на психологічний стан героя. Його свідомість перебуває у постійному напруженні, адже він змушений щодня боротися за виживання в жорстокому світі, де панують смерть і руйнування. Цей тягар невимовного страху та самотності призводить до глибокої психологічної травми, яка виявляється у різноманітних формах.

Герой переживає гострі приступи тривоги, відчуває себе розгубленим і приреченим, втрачає віру в людяність та майбутнє. Спостерігаються ознаки посттравматичного стресового розладу, який виявляється в постійних нічних кошмарах, що нагадують про пережиті жахіття війни. Ця психологічна турбулентність відображається у його поведінці, жестах та мові, надаючи образу героя неабиякої трагічності.

Після повернення з війни Бекманн перебуває у складному стані, який можна охарактеризувати як розщеплення особистості. З одного боку, він переконаний у безглуздісті свого життя: він серйозно поранений, голодує, його дружина відвернулася від нього – це все є обґрунтованими причинами для самогубства. Незважаючи на ці обставини, він все ще відчуває прагнення до життя. Це альтер-его Бекманна відображається у персонажі Іншого. Інший – це людина «так» і внутрішній голос. Бекманн не може позбутися цього голосу, він постійно повертається, коли герой втрачає надію і коли песимізм смерті набуває переваги.

Протагоніст здається навколишньому світу як привид, як огидна постать з війни. Його зовнішній вигляд, зачіска, окуляри для газової маски, травми, голос – є ознакою його військових переживань, але також слугує для вираження внутрішнього стану Бекманна. Окуляри показують його неспроможність визволитися від військових спогадів, вказує на відстань між ним та іншими людьми та підкреслює його відчуженість. Втрата орієнтації та перспективи визначає його відчуття життя. Він самотній і вигнаний. Його уявлення про правду та відповідальність суперечать іншим (головнокомандуючого або директора кабаре). Тому він «Ні», тому що не визнає існування ненависної та несправедливої реальності.

Письменник використовує низку символічних образів та деталей для розкриття внутрішнього світу головного героя та його ставлення до війни. Образ дверей, за якими ховається герой, символізує межу між небезпечним

ворожим світом та його особистим простором, де він намагається знайти притулок і після того, як він марно шукав смерть у Ельбі, він вмирає «там, за тими дверима».

Деталі, такі як розбите вікно, порожнє ліжко, фотографії близьких людей, підкреслюють почуття самотності, покинутості та втрати, що переповнюють свідомість персонажа і стають візуальним відображенням внутрішніх переживань героя, зануреного у стан відчаю, тривоги та розпачу.

Діалоги та монологи героя відіграють надзвичайно важливу роль у розкритті теми війни. Саме через внутрішні роздуми та розмови з іншими персонажами відкривається глибина його переживань та ставлення до воєнних подій. Герой не просто описує зовнішні обставини, а й ділиться своїми роздумами, сумнівами, надіями та страхами, пов'язаними з війною.

У п'єсі «За дверима» автор майстерно зображує руйнівний психологічний вплив війни на головного героя через його індивідуальний досвід. Війна постає не абстрактним поняттям, а жорстокою реальністю, що зруйнувала всі надії героя, наповнивши його свідомість гіркотою, розчаруванням та травматичними спогадами, що формують його трагічну поведінку та світогляд. Герой змушений щодня боротися за виживання, що призводить до глибокої психологічної травми – тривоги, розгубленості, втрати віри, нічних кошмарів. Автор вдало використовує символічні образи, деталі й діалоги, щоб розкрити глибину переживань героя, його самотність, розпач, роздуми, сумніви та страхи, пов'язані з війною, змалювавши її трагедію та руйнівний вплив на людську психіку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Review of Wolfgang Borchert's Radio Play *Draußen vor der Tür*. German History in Documents and Images. URL: <https://germanhistorydocs.org/en/occupation-and-the-emergence-of-two-states-1945-1961/ghdi:document-4589> (accessed: 30.04.2024).

УДК 811.112.2'42:32

Дарія СТЕПАНЮК

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Мова і література (німецька). Переклад»

Наталія ЛИСЕЦЬКА

*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри німецької філології
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк*

ТРОПИ У СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Мета даного дослідження полягає у вивченні використання тропів та стилістичних фігур у сучасному німецькому політичному дискурсі з ціллю аналізу їх впливу на формування громадської думки. Аналіз здійснюється на основі промов видатних політиків Німеччини Олафа Шольца, канцлера Німеччини, та Еліси Вайдель, лідерки опозиційної партії AfD.

Актуальність дослідження визначається особливостями сучасного інформаційного суспільства, де мовленнєва комунікація є ключовим елементом. Вивчення стилістичних засобів, зокрема тропів, у політичному дискурсі є релевантним, оскільки вони впливають на сприйняття та емоційний резонанс аудиторії, а також для розкриття механізмів впливу на громадську думку.

У нашому дослідженні ми розглядаємо загальне тлумачення дискурсу як феномену, який охоплює не лише мовленнєві акти, але й соціальні взаємодії, культурні коди та ідеологічні конструкції, що впливають на формування знань та ідентичностей в суспільстві [1; 3].

У політичному контексті, дискурс стає ареною для боротьби за владу та впливу, де політики використовують мову для досягнення своїх цілей. Політичний дискурс не тільки відображає існуючі тенденції у владних структурах, але й може їх змінювати, пропонуючи нові способи розуміння та інтерпретації соціальних подій. Він відіграє ключову роль у формуванні політичної ідентичності та громадської думки, впливаючи на те, як люди розуміють свої права, обов'язки та можливості в суспільстві [4].

В рамках дослідження учасниками політичного дискурсу є не лише політичні партії, такі CDU, CSU, SPD, die Grünen, FDP та die Linke, а також активні громадські об'єднання, які впливають на політичний процес та формування державної політики через демонстрації, судові позови, кампанії та інші форми громадської активності. Суспільно-правові медіа, теле- та

радіомовники, завдяки специфічній системі фінансування, забезпечують свободу слова та об'єктивне висвітлення суспільних проблем, що сприяє врахуванню інтересів різних верств населення.

Для аналізу було обрано жанр «промова», основний засіб комунікації політиків з громадянами, що базується на стандартних моделях тексту для усного та письмового використання, з такими основними аспектами, як мета, аудиторія та структура. У політичних промовах метою є переконання аудиторії в ідеях чи кандидатах, з використанням тропів для емоційного впливу та зміцнення довіри між політиком і слухачами. У нашому дослідженні на основі тлумачень мовознавців ми окреслили загальну дефініцію поняття «тропів», як стилістичних фігур мови, які використовують слова в переносному значенні для надання виразності, емоційного забарвлення або створення особливих асоціацій. Основними з них є метафора, гіпербола, анафора, антитеза, персоніфікація, риторичне запитання та інші [5; 6].

В якості емпіричного матеріалу дослідження було використано промови Олафа Шольца та Еліси Вайдель, ключових персонажів політичної арени Німеччини.

У своїй промові Олаф Шольц використовував різноманітні тропи: перелічення для структурування та логічного викладу аргументів, антитезу для контрасту, паралелізм для ритмічної організації мовлення, полісиндетон для емоційності, а також метафори та антиклімакс. Його рішучий тон поєднав історичні та сучасні теми, зміцнивши довіру та підтримку серед німецької та європейської аудиторії щодо захисту демократичних цінностей.

Еліса Вайдель у своїх виступах демонструє рішучість і силу, відрізняючись від Олафа Шольца більш безпосередньою та емоційною манерою. Вона ефективно використовує стилістичні фігури, такі як директивні звернення, риторичні запитання, повторення, анафори та метафори, щоб підкреслити свої позиції та залучити слухачів. Її здатність висловлювати відверті думки та викликати дискусії, а також пристрасне обговорення актуальних питань, сприяє популярності партії AfD в Німеччині.

В загальному, аналізуючи стилістичні засоби в промовах Олафа Шольца та Еліси Вайдель, можна зробити висновок, що обидва політики ефективно використовують інструменти мови для досягнення своїх риторичних та прагматичних цілей. Їхні стилі відображають різні стратегії комунікації, які відповідають їхнім політичним ідеологіям та цілям. Таким чином, стилістичні засоби слугують не лише засобом красномовства, але й інструментом впливу та переконання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Chomsky N. Language and mind. The current state of language and the problems of knowledge. *Journal of Linguistics*. 2019. Vol. 57(2). Pp. 234–255.
2. Fleischer W. *Stilistik der deutschen Gegenwartssprache* [u.a.]. Aufl. Frankfurt am Main etc. Peter Lang, 1996. 341 s.
3. Teun A. Van Dijk. *Discourse and Context: A Sociocognitive Approach*. Cambridge : Cambridge University Press, 2008. P. 4.
4. Wodak R. *The Politics of Fear: What Right-wing Populist Discourses Mean*. London : SAGE, 2015. XVII. 238 p.
5. Качуровський І. *Строфіка : підручник*. К. : Либідь, 1994. 272 с.
6. Лисецька Н. Г. *Das Phänomen der politischen Sprache: Vergangenheit und Gegenwart. Наукові записки національного університету «Острозька академія». Сер. Філологічна*. Острог, 2011. Вип. 19. С. 73–81.

УДК 82.0:811.112.2

Віта СТЕРНІЧУК

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземної та української філології

Діана КОВАЛЬЧУК

здобувач I рівня вищої освіти ОПП 035 «Філологія»

Національний технічний університет, м. Луцьк

**АВТОРСЬКЕ «Я» В ГРОТЕСКНИХ ТА БІБЛІЙНИХ
МОТИВАХ ФРІДРІХА ДЮРРЕНМАТТА**

Фрідріх Дюрренматт – найвідоміший швейцарський німецькомовний автор ХХ століття. Для багатьох насамперед неперевершений майстер гротескного театру. Його творчість презентована багатьма жанрами: детективні романи, радіоп'єси та театральні п'єси, філософські есеї, статті на тему мистецтвознавства. За п'ятдесят літ науково-літературної діяльності він зруйнував міф про «винятковість» своєї країни, яка, буцімто, гарантує кожному процвітання і добробут. Саме через це критики поставили письменника в розряд «неспокійних» авторів. Адже Дюрренматт прагнув шокувати, і його твори майже завжди йшли врозріз із політичним курсом тогочасної Швейцарії.

Розглядаючи творчість швейцарського письменника Фрідріха Дюрренматта крізь призму архетипних образів, кодів та символів, у першу чергу потрібно звернути увагу на ранню прозу. Короткі оповідання «Різдво» («Weihnacht», 1943), «Кат» («Der Folterknecht», 1943), «Ковбаса» («Wurst», 1943), «Син» («Der Sohn», 1943), «Старий» («Der Alte», 1944/45), «Образ Сізіфа» («Das Bild des Sisyphos», 1945), «Директор театру» («Der

Theaterdirektor», 1945), «Пастка» («Die Falle», 1947), «Пілат» («Pilatus», 1947), «Місто» («Die Stadt», 1947), «Собака» («Der Hund», 1951), «Тунель» («Der Tunnel», 1952), «Із записів охоронця» («Aus den Papieren eines Wärtes», 1952) вражають своєю фабулою, формою, мовними засобами тощо. Уже в самих назвах творів реалізується комунікативний задум письменника – вразити читача, звернути увагу на свій біль, який є універсальним для людини, що відчуває себе відчуженою в суспільстві. Зацікавлений читач гіпотетично потрапляє в складний лабіринт-пастку – модель дійсності за Дюрренматтом, у якій відбуваються абсурдні речі, що призводять до людської деградації. Людство має шанс знайти вихід, мандруючи тунелями лабіринту, однак допоки для цього, на думку класика, суспільству «потрібна лише дієта, а не операція».

Варто наголосити на тому, що модель лабіринту у творчості швейцарського письменника слугує «одним із принципів організації тексту» (З. І. Кучер). Він (лабіринт) всюди переслідує своїх героїв як неминучий фатум (тунель, місто, камера тортур, катакомба), як перешкода на шляху до самого себе, свого втраченого Я. Письменник пояснює у своєму есеї «Драматургія лабіринту» (1972) власне розуміння цього концепта, тим самим «позатекстово» допомагає читачеві розкрити свої наміри, а це ще один зі способів налагодження діалогу із читачем. Показовим видається і той факт, що оселя Дюрренматта чимось нагадувала лабіринт. Саме у своєму лабіринті-оселі за допомогою власноруч змайстрованого телескопа письменник спостерігав за планетами та сузір'ями. Дюрренматтівська любов до астрономії знайшла відображення у п'єсах «Портрет планети» (1970), «Янгол приходить у Вавілон» (1953) тощо.

Гротескні мотиви ранньої прози Дюрренматта доповнювали експресивні графічні роботи автора. Вони були своєрідною репрезентативною авторською передмовою до творів. Графічні супроводи можна вважати, на думку Георга Герстера, повноцінними, однак експериментальними «писемними творами» («Schreibstücke») [1].

Авторське Я письменника та драматурга Дюрренматта у діалозі з читачем, публікою, дійовими особами п'єс, персонажами інших творів завуальоване. Заперечуючи факт голого документу та біографії у відтворенні дійсності, письменник відсторонюється від неоромантичної традиції та, замість «відтворювати», моделює дійсність по-своєму. Дійсність, за Дюрренматтом, виявляється в парадоксі [2]. Змішування міфічних сюжетів, біблійних мотивів, історичних фактів та гротескна манера їхньої подачі створюють високий ступінь інтертекстуальності творів швейцарського класика. Інтертекстуальні відсилання розширюють семантичні межі тексту, а головне, що

інтертекстуальні форми – алюзія, ремінісценція, парафраза, наслідування, стилізація, травестія, пародія – у Дюрренматта віддзеркалюють «чужі слова», які насправді є вираженням авторської думки у творі та способом комунікативного акту.

На перший погляд складається враження, що Дюрренматт уникає експліцитного втручання у власні тексти та що діалоги із читачем – це репрезентовані діалоги, почуті нами з уст алегоричних героїв драматичних творів. Однак високого ступеня автореферентності (відсилання до самого себе) набули у письменника коментарі, або ж «постремарки» (О. Єршоменко). Автор стає ще й коментатором власних творів. Хоча свої ремарки Дюрренматт вибудовує тезисно й лаконічно, вони почасти носять характер словниковості або ж звучать як крилаті вирази, але їхню текстоорганізуючу та комунікативну роль важко переоцінити. Ми можемо їх розцінювати як необхідний зв'язок із читачем, як своєрідну «інструкцію для читання Дюрренматта», за допомогою якої читач буде правильно інтерпретувати текст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Dürrenmatt F. *Dramaturgie des Denkens. Gespräche 1988–1990. Gesammelte Werke. Bd. 4.* Zürich : Diogenes Verlag, 1996. 340 s.
2. Dürrenmatt F. *Kritik. Kritiken und Zeichnungen.* Zürich : Diogenes Verlag, 1996. 192 s.

УДК 811.112.2'373.611

Вікторія ХОМИЧ

*здобувач І рівня вищої освіти
ОПП «Мова і література (німецька). Переклад»*

Лариса РИСЬ

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк*

КОНТАМІНАЦІЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ СПОСІБ СЛОВОТВОРЕННЯ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

У сучасній німецькій мові спостерігається активізація процесів словотворення, одним із яких є контамінація. Цей спосіб словотворення, що ґрунтується на поєднанні та частковому накладанні двох або більше основ слів, стає дедалі більш поширеним, особливо в сфері нових лексичних одиниць, що відображають динамічні зміни в суспільстві, науці та техніці. Вивчення контамінації як способу словотворення є актуальним для розуміння сучасних

тенденцій розвитку німецької мови, а також для дослідження механізмів мовної творчості. І хоч серед лінгвістів тема контамінації не є дуже популярною і достатньо дослідженою, все ж дехто з них розглядав цей феномен як спосіб словотвору.

Перші дослідження контамінації в німецькій мові відбулися на початку ХХІ століття, інтерес окремих лінгвістів до контамінації німецької мови зростає: було створено та досліджено масштабніші сучасні мовні корпуси. Так, ґрунтовним є дослідження контамінації у дисертації К. Фрідріх [1], а також у статті Г. У. Шміда, в якій було піддано семантичному аналізу близько 200 контамінацій. Крім того, він працював із корпусом із приблизно 450 слів, які зібрав із існуючої дослідницької літератури. Проте тут же він сам указує на недолік, що в більшості описів контамінації «була цитована та проаналізована невелика група тих самих оказіональних утворень» [3], через що лінгвісти просто посилалися один на одного і не поклалися на власні вичерпні колекції матеріалу.

Багато вчених не погоджуються з тим, щоб вважати контамінацію окремим методом словотворення, і сперечаються щодо того, до якого виду словотворення можна віднести цей спосіб формування нових слів. Мета нашого дослідження полягає в аналізі словотвірних та структурних характеристик контамінації як особливого способу словотворення у сучасній німецькій мові.

Контамінати мають багато спільного з композитами: вони утворені від двох повнозначних слів, які поєднуються між собою, та позначають певне складне поняття, що вербалізується компонентами контамінату. Однак при словоскладанні слово чи його основа зберігається повністю, часто з'являється додатковий (зв'язний) компонент (*Taschenlampe*). Щодо контамінатів, то тут хоча б одна основа є усіченою. Наприклад, *frugan* відноситься до контамінатів і позначає собою гібридну комбінацію *Frucht* і *vegan* [2]. Крім того, є приклади, коли слова переплітаються, маючи спільні звуки, що призводить до гаплогії (випадання однакових або схожих звуків у слові). Наприклад, *Literatour* складається з *Literatur* та *Tour*, які мають спільний елемент «ur». Сегменти вихідних слів у контамінатах не завжди є морфемами з точки зору граматики, але вони мають достатньо значення, щоб розпізнати початкові лексеми.

Утворення нових лексем способом контамінації набуває все більшого поширення, багато нових лексем, утворених поєднанням основ із одночасним їх усіченням та / або накладанням частин основ, тобто способом контамінації, фіксують словники. Так, у словнику неологізмів OWID знаходимо такі новотвори: *Mechatronik*, *Klimatarier*, *Frutarier*, *Histotainment*, *Smombie* та ін. Особливо багато їх утворилось під час пандемії коронавірусу: *Covexit*, *Covidiot*,

Flurona, Flockdown, Holistay, Maskne, Mask-have та ін.

Детальний аналіз можливих структурних варіантів у межах основних двох типів контамінатів дозволяє виділити такі види:

I. Без гаплогічного накладання сегментів вихідних слів:

1. У контамінованих лексичних одиницях часто використовуються скорочені форми, які знаходяться в кінці першого слова та на початку другого: *Teuro* (teuer + Euro), *mütend* (müde + wütend), *Maskomat* (Maske + Automat), *Corontäne* (Corona + Quarantäne), *Bompel* (Boden + Ampel), *Infodemie* (Information + Pandemie).

2. Основа першого слова поєднується з усіченою основою другого: *Vitaminade* (Vitamin + Limonade).

3. Усічена основа першого слова поєднується з основою другого слова: *Eurasien* (Europa + Asien).

II. З гаплогічним накладанням спільного за звучанням чи написанням сегмента вихідних основ слів:

1. Накладання основ обох слів із однаковим кінцем першого і початком другого: *Covidiot* (Covid + Idiot), *Sportal* (Sport + Portal), *Paradiesel* (Paradies + Diesel).

2. Накладання усіченої частини першого слова та початок другого: *Denglisch* (Deutsch + Englisch).

3. Накладання усіченої частини першого слова та омонімічного початку другого: *Demokratatur* (від Demokratie та Diktatur).

Як бачимо, контаміновані утворення можуть мати різну будову, включаючи наявність та спосіб поєднання усічених чи повних вихідних лексем у складі контаміната. Згідно з виділеними варіантами, контамінати в німецькій мові утворюються шляхом поєднання двох основ, при цьому одна з них завжди є усіченою, з накладанням спільного сегмента вихідних лексем або без нього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Friedrich C. Kontamination – Zur Form und Funktion eines Wortbildungstyps im Deutsche: Inaugural-Dissertation in der Philosophischen Fakultät und Fachbereich Theologie der Friedrich-Alexander-Universität. Erlangen-Nürnberg, 2008. 540 s.

2. OWID. Neologismenwörterbuch. URL: <https://www.owid.de/> (дата звернення: 28.04.2024).

3. Schmid H. U. Zölibazis Lustballon. Wortverschmelzungen in der deutschen Gegenwartssprache. *Muttersprache*. Heft 113. 2003. S. 265–278.

УДК 811

Олександра ФЕДОРЧУК

здобувач II рівня вищої освіти

ОПП «Середня освіта (українська мова та література)»

Науковий керівник: Наталія ШУЛЬЖУК

кандидат філологічних наук, доцент

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ПРЕЦЕДЕНТНІ ВИСЛОВЛЕННЯ В ПУБЛІЧНИХ ПРОМОВАХ В. ЗЕЛЕНСЬКОГО ПЕРІОДУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Постановка проблеми. З-поміж загальних методологічних принципів сучасної лінгвістики О. Селіванова, крім антропоцентризму, який орієнтує мовознавця на вивчення взаємодії мови з людським досвідом та культурою, виокремлює лінгвістичний експансіонізм, що «передбачає впровадження до лінгвістики теоретичного доробку, понятійного апарату, методів і методик інших наук» [6, с. 36]. Внаслідок цього у мовознавстві сформувалися й активно розвиваються такі маргінальні галузі знань, як лінгвістична філософія, психолінгвістика, соціолінгвістика та ін. [6, с. 36–37]. Щодо останньої, то дослідниця переконливо доводить, що одним із перспективних векторів її розвитку є політична лінгвістика, спрямована на вивчення «мовних засобів політичної сфери спілкування, політичної комунікації й маніпулювання; взаємодії мови, ідеології та влади» [6, с. 353].

Предметом вивчення політичної лінгвістики є політичний дискурс – «спеціально організована мовна практика, здійснена у політичному просторі, що спрямована на переконання аудиторії в правильності ідей та намірів» [6, с. 36].

Диференціацію жанрів політичного дискурсу науковці здійснюють за різними критеріями. Так, Т. Соловійова за формою з-поміж жанрів політичного дискурсу виокремлює писемні та усні (діалогічні та монологічні) [7, с. 39]. О. Падалка, беручи до уваги функційне призначення політичних текстів, вирізняє такі його жанри, як регулятивний, інтегративний та інформативно-персуазивний [4, с. 66]. Обидві класифікації містять такий жанр політичного дискурсу, як політична промова, яку О. Федик вважає «невід'ємною частиною політичної комунікації, що слугує ефективним засобом передачі інформації, поширення думок та ідей керівниками держави серед громадянам країн й інших лідерів з метою внесення змін до їх когнітивної структури» [8, с. 178]. Спільною рисою усіх політичних промов є спосіб їх реалізації – публічне виголошення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публічну промову як жанр політичного дискурсу лінгвісти дослідили в різних аспектах. І. Самойлова [5], наприклад, докладно вивчила лексичні особливості політичної публічної промови. Предметом лінгвістичного опису О. Билінської [1] стали такі засоби мовленнєвої маніпуляції у публічних виступах, як емоційно забарвлена лексика та стилістичні фігури. У фокус дослідницької уваги Я. Маловічко [3] потрапили особливості мовної організації інавгураційних промов таких політичних лідерів України, як Л. Кучма, В. Ющенко та П. Порошенко [3].

Ю. Крапива та Д. Крикун визначають публічну промову політика як «зв'язний потік мовлення, зазвичай заздалегідь підготовлений мовцем з метою здійснення впливу на погляди реципієнта та його ідеологічні переконання» [2, с. 45]. Щодо функцій такої публічної промови, то Т. Соловйова виокремлює такі, як спілкування, повідомлення та вплив [7, с. 45]. Остання передбачає використання відповідних мовних одиниць у відповідних мовленнєвих ситуаціях.

Отже, будь-який різновид публічної промови передбачає мовленнєвий вплив на колективного адресата – «раціональний та емоційний вплив на аудиторію за допомогою мовлення, який викликає свідому чи несвідому реакцію реципієнта» [5, с. 75].

Т. Соловйова зауважує, що у масовій комунікації мовленнєвий вплив здійснюється за допомогою мовних засобів, «спрямованих на здійснення впливу на реципієнта з метою зміни його свідомості» [7, с. 216]. Ефективним засобом такого впливу у публічній промові політичного лідера є прецедентні феномени [7].

Актуальність нашої наукової розвідки пов'язуємо із дослідженням прецедентних висловлень у публічних промовах політичного лідера під час війни.

Мета – визначити функції прецедентних висловлень у публічних промовах Президента України В. Зеленського у період російсько-української війни.

Джерелом фактичного матеріалу послуговувала картотека (23 одиниці) прецедентних висловлень, укладена шляхом вибірки з текстів україномовних публічних промов В. Зеленського, зафіксованих на сторінці Офіційного інтернет-представництва Президента України у розділі «Промови та звернення» (URL: <https://www.president.gov.ua/news/speeches>).

Виклад основного матеріалу. Прецедент – це «стереотипний образно-асоціативний комплекс, який є значущим для певного соціуму й регулярно актуалізується у мовленні його членів» [7, с. 9]. Т. Соловйова за способом реалізації поділяє прецедентні феномени на вербалізовані (прецедентний текст,

прецедентна ситуація) та власне вербальні (прецедентне ім'я, прецедентне висловлення) [9]. Предметом нашого дослідження стали останні – «закінчені та самодостатні продукти мовленнєво-мислительної діяльності» [7, с. 110].

Аналіз публічних промов Президента України В. Зеленського періоду російсько-української війни дозволяє констатувати, що найчастіше прецедентними висловленнями адресант послуговується упродовж перших стадій війни. Так, на 74-й день повномасштабного вторгнення, після ракетного удару по музею Сковороди на Харківщині, президент використав у своїй промові прецедентне висловлення, яке виконує парольно-ідентифікаційну функцію: **«Немає нічого небезпечнішого, ніж підступний ворог, але немає нічого отрутнішого від удаваного друга»** (1 – 9.05.2022). Вислів Григорія Сковороди дозволив президентові не тільки продемонструвати своє ставлення до того, що відбулося в ніч з 23 на 24 лютого 2022-го року, коли українські міста прокинулися від вибухів, а й допоміг донести важливу думку: це не просто війна на полі бою, а війна двох філософій (**«Це війна не двох армій. Це війна двох світоглядів»** (1 – 9.05.2022)).

Президент послуговується прецедентним висловленням, вітаючи українських школярів з Днем знань: **«24 лютого ми об'єдналися. Всі об'єдналися. Стали на захист найріднішого, що в нас є. І ви показали себе – наші діти. Ми воїни. Не ледарі. Не лежні...»** (1 – 1.09.2022). Використовуючи рядки з віршованого роману Ліни Костенко «Берестечко», президент консолідує українських дітей: старше покоління захищає державу від підступного ворога, а завдання школярів – добре вчитися, бо саме вони переймуть естафету від дорослих і відбудуватимуть країну.

На прецедентний вислів натрапляємо і у промові В. Зеленського до дня народження Кобзаря: **«Захиститися. Очистити свою державу І на оновленій землі / Врага не буде, супостата, / А буде син, і буде мати, / І будуть люде на землі»** (1 – 9.03.2022). За допомогою рядків з твору Т. Г. Шевченка Президент України, реалізуючи аксіологічну (ціннісну) функцію прецедентних висловлень, спонукає суспільство до об'єднання задля побудови мирного та квітучого майбутнього, відбудови країни після завершення війни, посилює віру громадян держави у невідворотну перемогу над ворогом.

Висновки. У період російсько-української війни популярності набрав такий жанровий різновид політичного дискурсу, як публічна промова, яку лідер держави виголошує з метою мовленнєвого впливу на колективного адресата – народ. Ефективним засобом такого впливу виявились прецедентні висловлення, які виконують такі функції у публічних промовах: аксіологічну, парольно-ідентифікаційну, консолідації громадян держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Билінська О. С. Агітаційні жанри українського політичного дискурсу:

сугестивний і лінгвопрагматичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеса, 2017. 20 с.

2. Крапива Ю. В., Крікун Д. А. Політична промова як різновид політичної комунікації. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/33488> (дата звернення: 27.04.2024).

3. Маловічко Я. В. Аналіз інавгураційних промов українських президентів 1999–2014 років. URL: <https://hdl.handle.net/11300/23820> (дата звернення: 27.04.2024).

4. Падалка О. В. Політична промова та її просодичні характеристики. URL: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/8424> (дата звернення: 27.04.2024).

5. Самойлова І. В. Лексичні особливості політичних промов. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi> (дата звернення: 27.04.2024).

6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-Київ, 2008. 711 с.

7. Соловійова Т. О. Типологія прецедентних феноменів в українському політичному дискурсі 2014–2019 рр. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream> (дата звернення: 27.04.2024).

8. Федик О. В. Теоретичні засади дослідження політичної промови .URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/19985> (дата звернення: 27.04.2024).

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Промови, виступи, звернення Президента України Володимира Зеленського. URL: <https://www.president.gov.ua/news/speeches> (дата звернення: 27.04.2024).

УДК 811

Олена ХОДЖАСВА

здобувачка 3 курсу СО Доктор філософії ОНП «Філологія»

Науковий керівник: Вікторія ГРОМОВЕНКО

доктор філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

за спеціальністю 035 «Філологія»,

доцент кафедри іноземних мов професійного спілкування

Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса

КВАНТИТАТИВНЕ ТЕМАТИКО-ІДЕОГРАФІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЦІННОСТІ ‘ЗДОРОВ’Я’ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ: ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНА ГРУПА «СЕНСОРНІ ФУНКЦІЇ ТА БІЛЬ»

Проблеми фізіолого-психологічного стану (здоров’я або нездоров’я) сучасної людини відіграють першочергову роль у її житті. У психолінгвістичних (див. праці М. Орап), соціологічних (див. праці

Н. Антонової), педагогічних (див. праці В. Федорець і О. Клочко), лінгвістичних (див. праці А. Баліної, Д. Салімової, О. Усачової, М. Чижової) дослідженнях останніх років популярності набуває ціннісний аспект здоров'я. Закцентуємо, що фундаментальна роль у сучасних фразеологічних розвідках належить фразеоідеографічній класифікації, яку використовують, напр.: Н. Павленко для виявлення та висвітлення особливостей реалізації гендерного компонента в структурі та семантиці фразеологічних одиниць сучасної англійської мови [1], Н. Тодорова для комплексного аналізу фразеологічних одиниць просторової семантики в українській та англійській мовах [2].

Теоретико-методологічною основою студіювання є Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (далі МКФ), яку застосовано для лінгвістичного дослідження цінності 'здоров'я' (на матеріалі англійської фразеології). МКФ – це мультицільова класифікація, використовувана для міждисциплінарного призначення та спрямована на: забезпечення наукового підґрунтя для розуміння та вивчення здоров'я та станів, пов'язаних зі здоров'ям, наслідків і чинників, що їх визначають; запровадження спільної мови для опису здоров'я та станів, пов'язаних зі здоров'ям, з метою поліпшення взаєморозуміння між різними користувачами (напр., працівниками охорони здоров'я та соціальної сфери, науковими працівниками, адміністраторами та громадськістю та ін.); забезпечення можливості порівняння інформаційних даних з різних країн, сфер медикосанітарної допомоги тощо; опрацювання систематизованої схеми кодування для інформаційних систем здоров'я. Зауважмо, що одиницею зазначеної класифікації постає категорія в доменах здоров'я (напр., зір, слух, ходьба, навчання та запам'ятовування тощо) і доменах, пов'язаних зі здоров'ям (напр., транспортування, освіта та соціальна взаємодія тощо). МКФ репрезентує ситуацію особи в межах низки доменів здоров'я і доменів, пов'язаних зі здоров'ям, з опертям на контекст чинників середовища й особистісних чинників. Ядровим таким доменом виступає категорія психічних функцій, яка водночас є одним із ключових компонентів здоров'я людини та засобом її зв'язку з іншими людьми й орієнтації у довкіллі.

Опис специфіки цінності 'здоров'я' здійснено через опрацювання тематико-ідеографічної класифікації фразеологічних одиниць, тобто через відповідне фразеосемантичне поле (ФСП) «Здоров'я» та фразеосемантичні групи (ФСГ) – у конкретній публікації це «Сенсорні функції та біль», де: ФСП – сукупність ФСГ, об'єднаних за функційним (сема 'функції організму') та структурним (сема 'структури організму') параметрами організму людини; ФСГ – сукупність фразеологічних одиниць, об'єднаних однією архісемою, що

наявна у фразеологічному значенні всіх членів групи та відображає їхні спільні категорійні властивості й ознаки (у нашому випадку це сема ‘психічні функції’).

ФСГ «Сенсорні функції та біль» на матеріалі англійської мови об’єднує 170 фразеологічних одиниць (відібраних шляхом суцільного обстеження зі словника англійських ідіом Siefring J. «The Oxford Dictionary of Idioms», 2004):

- *a (final or last) turn of the screw* ‘an additional amount of pressure or hardship applied to a situation that is already extremely difficult to bear’
- *a bag of bones* ‘an emaciated person or animal’
- *a bed of roses* ‘a situation or activity that is comfortable or easy’
- *a dead cat bounce* ‘a misleading sign of vitality in something that is really moribund’
- *a gone coon* ‘a person or thing in desperate straits or as good as dead’
- *a halfway house* ‘a place where ex-prisoners, mental patients, etc. can stay while they become reaccustomed to normal life’
- *a pitched battle* ‘a fierce fight’
- *a strong stomach* ‘an ability to see or do unpleasant things without feeling sick or squeamish’
- *all out* ‘using all your strength or resources’
- *all-in* ‘exhausted’
- *an Achilles heel* ‘a person’s only vulnerable spot; a serious or fatal weakness’
- *an army marches on its stomach* ‘soldiers or workers can only fight or function effectively if they have been well fed’
- *ancient (or old) as the hills* ‘of very long standing or very great age’
- *as brown as a berry* ‘(of a person) very suntanned’
- *as good as new* ‘in a very good condition or state, especially close to the original state after damage, injury, or illness’
- *at death’s door* ‘so ill that you may die’
- *at the end of your tether* ‘having no patience, resources, or energy left to cope with something’
- *be history* ‘used to indicate imminent departure, dismissal, or death’
- *be running on empty* ‘have exhausted all your resources or sustenance’
- *be seeing things* ‘be hallucinating’
- *be staring something in the face* ‘(of a person) be on the verge of defeat, death, or ruin’
- *be the death of* ‘cause someone’s death’

- *be toast be* ‘or be likely to become finished, defunct, or dead’
- *beat (or smash) someone to a pulp* ‘beat someone severely’
- *beat someone black and blue* ‘hit someone so severely that they are covered in bruises’
- *beat the living daylights out of* ‘give someone a very severe beating’
- *bite the big one* ‘die’
- *bite the dust* ‘be killed’
- *bleed like a (stuck) pig* ‘bleed copiously’
- *blood and thunder* ‘unrestrained and violent action or behaviour, especially in sport or fiction’
- *blow someone away* ‘kill, destroy, or defeat someone’
- *breathe your last* ‘die’
- *bring someone or something to their knees* ‘reduce someone or something to a state of weakness or submission’
- *burnt to a cinder (or crisp)* ‘completely burnt through, leaving only the charred remnant’
- *buy the farm* ‘die’
- *cash in your chips* ‘die’
- *close to (or near) the bone* ‘(of a remark) penetrating and accurate to the point of causing hurt or discomfort’
- *come to grief* ‘have an accident; meet with disaster’
- *dead as a doornail (or as mutton)* ‘completely dead’
- *dead as a (or the) dodo* ‘no longer alive’
- *dead on your feet* ‘extremely tired’
- *dead to the world* ‘fast asleep; unconscious’
- *deaf as an adder (or a post)* ‘completely or extremely deaf’
- *die (or drop) like flies* ‘die or collapse in large numbers’
- *die in harness* ‘die before retirement’
- *die in the last ditch* ‘die desperately defending something; die fighting to the last extremity’
- *die in your bed* ‘suffer a peaceful death from natural causes’
- *die on your feet* ‘come to a sudden or premature end’
- *die with your boots on* ‘die while actively occupied’
- *do your dash* ‘exhaust your energies or chances’
- *dog tired* ‘extremely tired; utterly worn out’
- *done in* ‘extremely tired’

- *drop dead* ‘die suddenly and unexpectedly’
- *end it all* ‘commit suicide’
- *fall prey to* ‘be hunted and killed by’
- *feel your age* ‘become aware that you are growing older and less energetic’
- *fight tooth and nail* ‘fight very fiercely’
- *fire and brimstone* ‘the supposed torments of hell’
- *fit as a fiddle* ‘in very good health’
- *fit as a flea* ‘in very good health’
- *fit to bust* ‘with great energy’
- *food for worms* ‘a dead person’
- *for dear (or your) life* ‘as if or in order to escape death’
- *forty winks* ‘a short sleep or nap, especially during the day’
- *foul your own nest* ‘do something damaging or harmful to yourself or your own interests’
- *from the dead* ‘from a state of death’
- *full of years* ‘having lived to a considerable age’
- *get (back) into the swing of things* ‘get used to (or return to) being easy and relaxed about an activity or routine you are engaged in’
- *get (or give someone) a fair shake* ‘get (or give someone) just treatment or a fair chance’
- *get into shape (or get someone into shape)* ‘become (or make someone) physically fitter by exercise’
- *give someone gyp* ‘cause pain or severe discomfort to someone’
- *give up the ghost* ‘(of a person) die’
- *go (or be) under the knife* ‘have surgery’
- *go (to) it* ‘act in a vigorous, energetic, or dissipated way’
- *go bung* ‘die’
- *go crook* ‘become ill’
- *go for a Burton* ‘meet with disaster; be ruined, destroyed, or killed’
- *go non-linear* ‘become very excited or angry, especially about a particular obsession’
- *go the way of all flesh* ‘die or come to an end’
- *go to Davy Jones’s locker* ‘be drowned at sea’
- *go to glory* ‘die or be destroyed’
- *go to your reward* ‘die’

- *go west* ‘be killed or lost; meet with disaster’
- *go with the flow* ‘be relaxed; accept a situation’
- *going on (or going on for)* ‘approaching a specified time, age, or amount’
- *green about (or around or at) the gills* ‘looking or feeling ill or nauseous’
- *grin and bear it* ‘suffer pain or misfortune in a stoical manner’
- *hand in your dinner pail* ‘die’
- *hang (or stay) loose* ‘be relaxed; refrain from taking anything too seriously’
- *have been in the wars* ‘have been hurt or injured’
- *have blood on your hands* ‘be responsible for the death of someone’
- *have bought it* ‘be killed’, etc.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Павленко Н. О. Гендерний компонент у структурі та семантиці фразеологічних одиниць сучасної англійської мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2017. 20 с.
2. Тодорова Н. Ю. Фразеологічні одиниці просторової семантики в українській та англійській мовах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Львів, 2018. 244 с.

УДК 811

Ірина ЧЕРНЕЦЬ

здобувач II рівня вищої освіти

ОПП «Мова і література (німецька). Переклад»

Науковий керівник: Лариса РИСЬ

кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ХАРАКТЕРИСТИКИ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ (на матеріалі німецьких ЗМІ)

Аналіз тематичних та стилістичних особливостей воєнно-політичного дискурсу у німецьких ЗМІ є значущим напрямком у сучасному медіа дослідженні. Воєнно-політичний дискурс охоплює широкий спектр тем, які включають зовнішньополітичні стратегії, національну безпеку, військові конфлікти, а також міжнародні відносини та їхній вплив на внутрішньополітичний ландшафт.

Тематичний аналіз воєнно-політичного дискурсу у німецьких ЗМІ

вимагає уваги до декількох ключових аспектів. По-перше, це міжнародні конфлікти та кризи, які німецькі ЗМІ покривають з особливою уважністю. Особлива увага приділяється конфліктам, які мають прямий або непрямий вплив на Європу та Німеччину. Наприклад, сучасна війна в Україні, або недавні напруженості у відносинах між Заходом та Росією займають значне місце в новинах, аналітичних матеріалах, коментарях.

Ще одна важлива тема, яка часто зустрічається у німецьких медіа – це оборонна політика та військові ініціативи. Німеччина, як країна з обмеженими військовими можливостями (в результаті післявоєнних обмежень), показує особливий інтерес до миротворчих операцій під егідою НАТО та ООН, а також до питань збройного нерозповсюдження та контролю за озброєннями.

Стилістично німецькі ЗМІ вирізняються своєю аналітичною глибиною і детальністю висвітлення. Використання специфічної термінології, фахових інтерв'ю з експертами в галузі міжнародних відносин, військових аналітиків та політиків забезпечує високий рівень інформаційного забезпечення. ЗМІ також часто використовують доповнені дані, графіки, карти та інтерактивні елементи для кращого розуміння складних військових та політичних ситуацій.

Крім того, німецькі ЗМІ активно використовують риторичні засоби для впливу на громадську думку, зокрема через метафори, що пов'язані з війною, миром, безпекою та загрозою. «Це допомагає формувати колективну свідомість, що стосується зовнішньополітичної поведінки країни та її міжнародного іміджу» [1, с. 89].

Термінологія відіграє ключову роль у формуванні воєнно-політичного дискурсу. Наприклад, використання терміну *Flüchtlinge* проти *Migranten* може викликати різне ставлення в суспільстві. *Flüchtlinge* асоціюються з правом на захист, тоді як *Migranten* можуть бути сприйняті як особи, які приїжджають за кращими умовами життя, що не завжди знаходить однозначну підтримку. В контексті військових дій такі слова як *Angreifer* та *Verteidiger* відіграють суттєву роль у формуванні упередженого ставлення до сторін конфлікту.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року відбулося в контексті геополітичних та соціокультурних перетворень, що відбувалися в Європі. Це викликало широкий відгук у німецькій медіа сфері, що відобразилося в активному обговоренні питання постачання зброї в Україну. У результаті аналізу статей з газети *Frankfurter Allgemeine Zeitung* було виявлено, що німецькі ЗМІ використовують різноманітну мовну та термінологічну базу для опису проблематики постачання зброї в Україну. Основні поняття, що використовуються, це *Verteidigung von Freiheit und Demokratie*, *Humanitäre Katastrophe*, *Verantwortung gegenüber Partnern* і

Eskalationsrisiken.

У німецьких ЗМІ прослідковується певна збалансованість у підході до постачання зброї в Україну. Із одного боку, акцентується на необхідності захисту демократичних цінностей та підтримки України в контексті загрози російської агресії. З іншого боку, висвітлюються ризики, пов'язані з ескалацією конфлікту та можливими негативними наслідками для Німеччини та Європи.

Важливим елементом аналізу є розгляд термінології, оскільки використання термінів *Defensivwaffen*, *Offensivwaffen*, *Schwere Waffen* має велике значення для формування публічної думки та розуміння ситуації. «Наголос на оборонному характері зброї, яка постачається Україні, відображає спробу збереження балансу між підтримкою країни-союзниці та уникненням ескалації конфлікту» [2, с. 56].

Лінгвостилістичний аналіз німецьких медіа показує, що журналісти і редактори дуже обережно і уважно підходять до вибору мовних засобів, аби точно і зрозуміло висловлювати свої позиції, зокрема уникати потенційних непорозумінь або конфліктів. Ця ретельність вибору слів та фраз є важливою в умовах складного геополітичного контексту, де кожен нюанс може мати велике значення. Зокрема, це актуально у світлі подій в Україні, які залучають значну міжнародну увагу і можуть впливати на міждержавні відносини.

З іншого боку, аналіз публікацій у німецькій пресі про постачання зброї в Україну відкриває важливість і складність дебатів у цій сфері. Медіа використовують широкий спектр мовних та термінологічних засобів, щоб освітлити різні точки зору, врахувати міжнародні норми та правила, і, в кінцевому підсумку, сформуванню виважену публічну дискусію. Такий підхід свідчить про глибоку відповідальність ЗМІ перед читачами, що очікують об'єктивної та фактологічної інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Черняєва І., Пересада І. Риторичні засоби виразності політичного дискурсу (на матеріалі німецької та української мов). *Odessa Linguistic Journal*. 2019. № 14. С. 88–99.
2. Акульшина Н. Т. Поняття «військового» та «воєнного» дискурсів – об'єктивна тотожність та / чи перманентна протилежність. *Studia Linguistica*. 2011. № 5. С. 458–462.
3. Лисецька Н. Г. Стилістичні особливості німецького політичного дискурсу, що тематизує російську війну в Україні (на прикладі топосу тиску / Druck-Topos). *Актуальні питання іноземної філології*. 2023. Вип. 18. С. 28–35.

УДК 811.111:004

Ірина ШКЛЯЄВА

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Філологія (Прикладна лінгвістика)»

Анжеліка ЯНОВЕЦЬ

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри іноземної та української філології
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк*

АНГЛІЙСЬКІ ТЕРМІНИ-НЕОЛОГІЗМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЛЕКСИКИ: ПОНЯТТЯ ТА ФУНКЦІЇ

XXI ст. – це інформаційний обмін та безліч термінів-неологізмів у різних сферах науки, що і є викликами створення назв для нових наукових об'єктів та технічних винаходів, методів та технологій, мови, де відтворюються поняття, пов'язані із різними процесами.

Актуальність дослідження пов'язане із розвитком науки, бо науково-технічний прогрес й розвиток філології розвиваються паралельно, тема актуальна для перекладу. **Мета** – у порівнянні особливостей перекладу комп'ютерних неологізмів-термінів у англійській науково-технічній літературі. Дослідники неологізмів комп'ютерної лексики зазначають, що терміни-неологізми – основний засіб наукового стилю. Проблемами неологізмів займались філологи: Д. Г. Гринчишин [2, с. 22], В. П. Даниленко [3, с. 39].

Неологізм – визначення позначуваної ним реалії, тому терміни-неологізми – характеристика предмета чи позначуваного явища. Мовна система має закони для народження нових понять, що з'являються у спеціальній лексиці та потребують називання. Структурно-семантичний стан терміна-неологізму є дослідженням лінгвістів: А. С. Д'яков [4, с. 50], В. П. Даниленко [3, с. 66]. Найпоширенішим способом утворення терміна-неологізму є відшукування загальноновживаних слів у його функції, другим способом утворення неологізмів є «спеціалізація» загальноновживаної лексеми, що виникає у наслідку переродження основного значення. Системно-структурні ознаки є головними засобами визначення терміна-неологізму у системі мови, вагомим для поняття «термін-неологізм» є його утворення на межі особливостей загальноновживаної лексики, питання відділення спеціальної лексики від загальноновживаної у тому, що переродження неологізмів у загальноновживані слова відбувається періодично. Фахова лексика – джерело поповнення словникового складу літературної мови, межа між неологізмами й загальноновживаною лексикою рухома. Спеціальну комп'ютерну термінологію протиставляють загальноновживаній лексиці, бо вона відрізняється змістовно і пов'язана з вузькогалузевими предметами, часто

вживана. Дослідники вважають, що протиставити нову термінологічну лексику нетермінологічній не завжди можна, бо відмінностей у характеристиці неологізма й ненеологізма немає через:

- 1) терміни-неологізми комп'ютерної лексики знаходяться у тлумачному словнику як слова, затверджені системою літературної мови;
- 2) кожна нова назва передається на ділянку переробленої науковим знанням системи;
- 3) значення термінів-неологізмів уточнюються із розвитком науки;
- 4) кожне слово загальної мови у майбутньому – термін-неологізм, оскільки відбувається осмислення нових понять різними галузями науки [3, с. 66; 10, с. 25; 15, с. 12].

Особливістю наукового-технічного стилю є інформативність, логічність, точність, об'єктивність, спеціальна лексика та терміни, але заучування термінів-неологізмів без знання правил оригінального тексту призводить до помилок при перекладі.

Перед перекладом англійського терміна-неологізму відрізають його від загальної лексики. Англійські терміни-неологізми не мають складнощів при перекладі в порівнянні зі складними неологізмами та термінами-словосполученнями, засобом перекладу терміна-неологізму є фонемна передача вихідної лексичної одиниці із допомогою алфавіту мови перекладу, транскодування англійських простих науково-технічних неологізмів. Також спостерігаємо, якщо неологізм у мові перекладу складається з міжнародних термінів латинського чи давньогрецького походження.

Розвиток комп'ютерних термінів-неологізмів, вихід за рамки спеціальних ділянок із переходом до загального вжитку, комп'ютерна нова лексика містить номінативні одиниці трьох видів: терміни, професіоналізми й номенклатурні позначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гінзбург М. Д. Новий російсько-українсько-англійський тлумачний словник з інформатики. Основні терміни: близько 3300 термінів. Харків : Корвін, 2002. 656 с.
2. Гринчишин Д. Г. Короткий тлумачний словник української мови. Київ : Радянська школа, 1999. 320 с.
3. Даниленко В. П. Теоретичні та практичні аспекти нормалізації наукової термінології. *Мовознавство*. 1980. № 6. С. 16–21.
4. Д'яков А. С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : КМ Academia, 2000. 218 с.
5. Жайворонок В. В. Термінологія в загальномовному словнику.

Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. 1998. № 12. С. 210–212.

6. Зінченко І. В. Способи і засоби лексичної номінації : конспект лекцій. Чернівці : Рута, 1999. 60 с.

7. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.

8. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури : учбовий посіб. Вінниця : Нова Книга, 2001. 303 с.

9. Кириченко О. А. Новації у мові комп'ютерних користувачі. *Філологічні трактати*. 2010. № 3. С 51–55.

УДК 81'25

Кіра ЯШУНІНА

здобувачка I рівня вищої освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Ірина ГАРБЕРА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ЛІНГВІСТИЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК МЕТОД АНАЛІЗУ СПЕЦИФІКИ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ У СУЧАСНОМУ КІНОДИСКУРСІ

Мета дослідження – проаналізувати отримані відповіді з онлайн-опитування в Google Form на тему «Лінгвістичний експеримент: Локалізація назв англійськомовних кінофільмів українською мовою». **Завдання:** на основі наданих пропозицій щодо перекладу простежити особливості та специфіку перекладу назв у сучасному кінодискурсі. **Матеріал дослідження:** близько 55 відповідей-перекладів, отриманих в опитуванні щодо 20-ти фільмів за двома варіантами: буквальний переклад, якомога наближений до оригінальної назви англійською мовою, та описовий (з попереднім ознайомлюванням респондентів із анотаціями до фільмів і за бажанням – з ін. додатковими джерелами).

У сучасному українському кінодискурсі переклад назв став предметом особливої уваги через його важливість у сприйнятті та розумінні аудиторією [1]. Безсумнівно, основною метою такого перекладу є можливість забезпечити бачення змісту та контексту кінопродукту для більшої частини аудиторії. Переважно, щоб досягти поставлену мету, перекладач буде враховувати певні мовні специфікації, контекст, посилання на культурні особливості мовної картини світу, у якій він перебуває. Тому через актуальність

цього питання було проведено лінгвістичний експеримент, спрямований на вивчення підходів майбутніх перекладачів (студентів-філологів, прикладних лінгвістів) до адаптації оригінальних назв англійською мовою на українську.

Запитання №7

Запропонуйте **2 варіанти** перекладу назви фільму *Missing*:

1 – якомога ближчий до оригінальної назви англійською мовою;

2 – описовий, для формулювання якого можете ознайомитися з анотацією до стрічки, трейлером тощо: Мати та вітчим Джун вирушили відпочивати до Картахени, що в Колумбії. Вісімнадцятирічна дівчина, діставши на кишенькові витрати кілька сотень доларів, поринула в розваги та вечірки. Але, коли в призначений термін вона вирушила в аеропорт зустрічати батьків, їх там не було. Жінка вирішила зайнятися власним розслідуванням. У пошуках героїні допомагає колумбійський фрілансер Хав'єр Рамос, якого вона найняла для цієї мети, й агент Елайджа Парк. (<https://megogo.net/ua/view/23292776-znikla-bezvisti.html>)

55 відповідей

Рис. 1. Питання № 7

ЛІ «Локалізація назв англомовних кінофільмів українською мовою»

Оскільки є думка, що назви фільмів відіграють роль певного посередника між виробником та споживачем через функцію ідентифікації кінострічки, важливим завданням перекладача є відповідне донесення ідеї через назву [1]. Найчастішою проблемою може бути складність перекладу, не виходячи за рами декількох слів, адже сприйняття буде значно важчим. Наприклад, в опитуванні були запропоновані різні варіанти перекладу до фільму «Missing» (американський трилер 2023 року, над яким працювали Меррік і Нік Джонсоном за сюжетом Сева Оганяна та Анеш Чаганті). Оригінальна назва проста та коротка, складається з одного слова, повністю описує сюжетну ідею та передає можливу атмосферу кінострічки. Респондентами були запропоновані різні варіанти перекладу на українську мову: буквальним та описовим способом. Найчастотніший варіант перекладу є «Зниклі». Він відрізняється від, наприклад, оригінального локалізування «Зникла безвісти», однак, в опитуванні цей варіант також запропонували дев'ятеро людей. Інші максимально наближені до оригінальної назви переклади такі: «Пропавші», «Загублені» (3), «Відсутній», «Розшуковуються», «Зниклий безвісти», «Розшук», «Втрачений», «Пропавші безвісти», «Зниклі», «Втрачені», «Загублена» (4), «Зникла» (7), «Зниклі безвісти» (2), «Зниклий», «Втрачені», «Пропала безвісти», «Зникли безвісти», «Втрата», «Пропавші», «Безвісти зниклі», «Пропажа». Переважно назва фільму пов'язана із сюжетом, вона передає головну мету кінопродукту та

стає асоціативним орієнтиром. Тому варіант «Зниклий безвісти» та «Відсутній» наприклад, не підходять. Вони не стосуються безпосередньо сюжетної ідеї і вважатимуться некоректними.

Описові варіанти більш детально вказують на можливий сюжет, адже учасники опитування орієнтувалися на анотацію до фільму та додаткові джерела. За запропонованим контекстом варіанти такі: «Мрія дитинства: пропали батьки», «Втрачені веселощі», «Канікули в Картагені», «Відсутній», «Зниклі в Колумбії», «Загублена зустріч», «На пошуки батьків», «Колумбійське афтепати», «У пошуках Немо тільки навпаки», «Картахена: Зникнення без сліду», «Фатальне розслідування», «Зникла» (5), «Детектив Джун», «Загублені», «Зниклий безвісти», «Розслідування у Картагені», «Пошук батьків», «Загадкове зникнення: Пошук в Картагені», «В розшуку», «У пошуках зниклих», «Неофіційний розшук», «Тіні Картагени: пошук загубленої дівчини», «У пошуках матері», «Дивизна Похмілля», «Зникла безвісти», «У пошуках зниклих», «Загублена у Картагені: Розслідування Джун», «Таємниця, що не дає спокою», «Розслідування: пошуки зниклих безвісти», «Зникла безвісти: Пошук батьків у невідомих краях», «У пошуках тебе», «Без слідів», «Власне розслідування» (2), «Зниклі: Розслідування в Картагені», «Власне розслідування», «Зниклі: Відпустка у таємничому місті», «Сімейний обов'язок», «Загублені сліди», «В пошуках рідних», «Розшукуючи матір», «Втрачений у Картагені: Розслідування зникнення дівчини», «Зникла в Картагені», «Невідомість», «Зникнення в Картагені: Втрачені сліди». Такі варіанти перекладу фільму “Missing” відображають достатньо великий спектр можливих сюжетних акцентів, що можуть виникнути в процесі перекладу. Наприклад, деякі надають зрозумілий акцент на зникненні особи: «Загадкове зникнення: Пошук в Картагені», «Зникла безвісти: Пошук батьків у невідомих краях», «Тіні Картагени: пошук загубленої дівчини», «Зниклі: Відпустка у таємничому місті», тоді як інші варіанти стосуються розслідування: «Фатальне розслідування», «Власне розслідування», «Втрачений у Картагені: Розслідування зникнення дівчини», «Розслідування у Картагені». Або на сімейних відносинах: «Пошук батьків», «У пошуках матері», «Сімейний обов'язок», «В пошуках рідних». Іншими словами, багато з запропонованих перекладів респондентами максимально враховують контекст фільму та його сюжетні особливості.

Запитання №8

Запропонуйте **2 варіанти** перекладу назви фільму **Abigail**:

1 – якомога ближчий до оригінальної назви англійською мовою;

2 – описовий, для формулювання якого можете ознайомитися з анотацією до стрічки, трейлером тощо: *Після викрадення 12-річної доньки впливової кримінальної фігури викрадачі намагаються отримати викуп у розмірі 50 мільйонів доларів. Усе, що їм потрібно, – простежити за дитиною протягом ночі. Проте замкнені в будинку грабіжники починають таємниче зникати. На свій жах вони виявляють, що залишилися сам-на-сам не зі звичайною дівчинкою...* (<https://cinemaciti.ua/ua/cinema-city-vinnytsia/mv/abigail>)

55 відповідей

Рис. 2. Питання № 8

ЛІ «Локалізація назв англомовних кінофільмів українською мовою»

Також респондентами було перекладено назву фільма «Abigail» за тими ж способами: 1 – наближений до оригіналу: «Ебігейл» (28), «Абігейл» (4), «Ебігейл» (15), «Еббігейл», «Ейбігейл», «Абігейл» (2). Варто зауважити, що переклад власних назв, особливо імен, є складним завданням перекладачів через їхню унікальність. У випадку з іменем «Abigail», учасники опитування, ймовірно, здебільшого обирали буквальний переклад «Ебігейл» (було отримано 28 відповідей з таким варіантом) або його варіації на основі фонетичної схожості з оригінальним звучанням: «Ебігейл», «Еббігейл», «Абігейл» та інші. У цьому випадку найуживанішим підходом було поєднання транслітерації та калькування. Такі адаптування на українську, як «Ебігейл», «Абігейл», «Еббігейл», «Ейбігейл», «Абігейл» відображають цей підхід, оскільки вони поєднують фонетичну подібність з оригінальним звучанням («'æbigeil») з калькованими частинами або транслітерованими фонетичними елементами. Тобто цей підхід дозволив зберегти фонетичну структуру оригінальної назви, просто пристосовуючи її до українського мовного середовища.

2 – описовий спосіб: «Маленьке миле чудовисько», «Не одні вдома», «Дорога дитина», «І не залишилось жодного», «Боженька вас накаже», «Викрадена», «Дівчина з таємницею», «Прокляття проклятих», «Таємниця Ебігейл», «Викрадення Ебігейл: Таємниця замку», «Надзвичайна дівчинка», «Таємниця Абігейл», «Ебігейл: Дівчинка-примара», «Не ображай маленьких дівчат», «Ебігейл» (2), «Викрадення Ебігейл», «Абігейл: Прихована Істина», «Не проста дівчинка», «Викрадення кошмару», «Втративши контроль: Пошук викупу та таємничі зникнення», «У пастці», «Будинок із злочинцями», «Зникла Донька: в пошуках таємниці», «Викрадення Ебігейл», «Молоде покоління криміналу», «Ебігейл: нічна таємниця», «Таємниці Ебігейл», «Викрадення:

Пошук доньки в краєвиді Абігейл», «Гра в життя», «Ніч жахіть: Таємниці Ебігейл», «12 – річна таємниця: Жахлива ніч з незвичною дівчинкою», «Маленьке чудовисько», «Зникле дівча», «Не та, ким здається», «Сам-на-сам: Жертва та грабіжники», «Ебігейл: Жах у замкненому будинку», «Таємниче викрадення», «Ебігейл: Темна ніч містичних зникнень», «Ніч з дитиною», «Секрет Ебігейл», «Незвичайне дитя», «Страшенно мила Ебігейл», «Нічна втеча: Зникнення доньки кримінального боса і таємничі події», «Пошуки Абігейл: Зникнення у ночі», «Таємниці Ебігейл», «Таємнича дитина», «Ніч Таємниць і Зникнень», «Ебігейл».

Аналізуючи отримані відповіді на другий спосіб перекладу, можна простежити, як деякі варіанти максимально точно передають сюжетну лінію фільму або його ключові моменти, такі як викрадення головної героїні або таємничі події, що відбуваються в замку. Такі коректні спроби передають сюжетні особливості фільму у заголовку, приваблюючи публіку: «Не та, ким здається», «Страшенно мила Ебігейл», «Пошуки Абігейл: Зникнення у ночі», «Ніч жахіть: Таємниці Ебігейл». Крім того, такі варіанти, як «Ебігейл: Темна ніч містичних зникнень», «Не та, ким здається» намагаються зацікавити глядачів та привернути їх увагу за допомогою загадковості та натяку на непередбачуваність сюжету кінострічки. В основному, респонденти намагались обрати різні підходи до інтерпретації та розуміння сюжету фільму, що відбилось у результатах опитування.

У рамках лінгвістичного експерименту в опитуванні учасниками було запропоновано ще багато інших креативних підходів і власних перекладів до назв фільмів. Такий підхід до дослідження розкриває важливість лінгвістичного експерименту як інструменту для аналізу та розуміння специфіки перекладу назв у сучасному українському кінодискурсі:

Рис. 3. Питання № 10 ЛІ «Локалізація назв англомовних кінофільмів українською мовою»

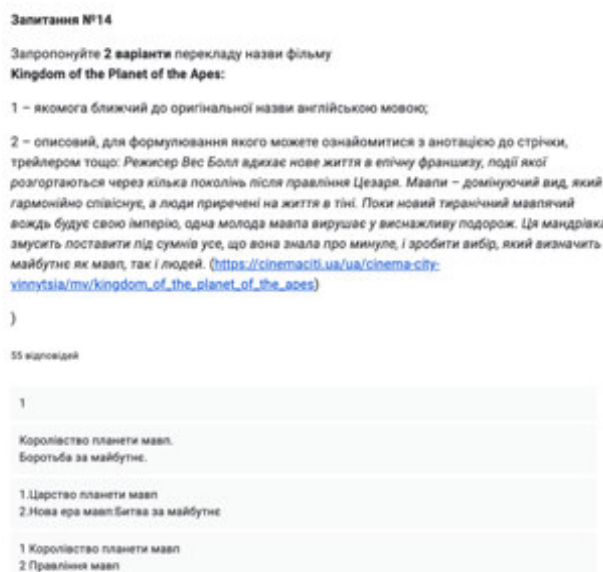

Рис. 4. Питання № 14 ЛІ «Локалізація назв англомовних кінофільмів українською мовою»

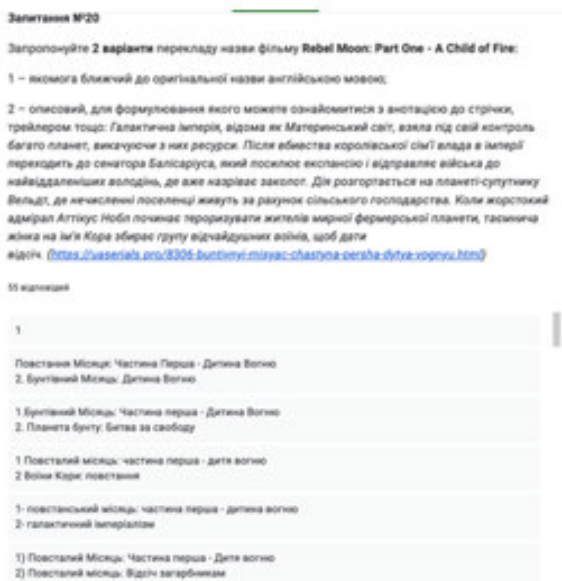

Рис. 5. Питання № 20 ЛП «Локалізація назв англомовних кінофільмів українською мовою»

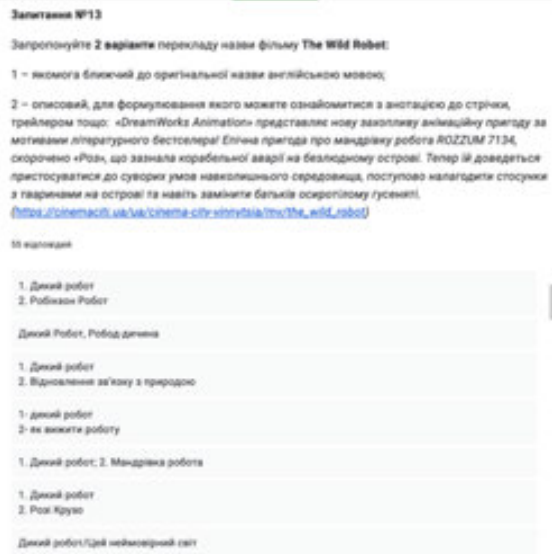

Рис. 6. Питання № 13 ЛП «Локалізація назв англомовних кінофільмів українською мовою»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шийка Ю. І., Мацько А. Б. Особливості перекладу назв кінофільмів. *Молодий вчений*. 2021. № 4 (92).
2. URL: <https://megogo.net/ua/view/23292776-znikla-bezvisti.html> (дата звернення: 27.04.2024).
3. URL: <https://cinemaciti.ua/ua/cinema-city-vinnitsia/mv/abigail> (дата звернення: 27.04.2024).

UDC 811.111'35

Mariia DOVHUN

*Undergraduate Student of the Degree Program
“Entrepreneurship, Trade and Exchange Activities”*

Iryna MASLO

*Assistant Lecturer of the Department of Foreign Languages
National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

STRENGTH AND AUTHENTICITY: WOMEN FACING WAR

A woman has a very special role to play in the modern world. She is not just a mother, a wife or a keeper of the house. She is a strong personality who is accustomed to being in charge of her own goals and dreams.

A modern Ukrainian woman has no fear of standing behind her husband. She is his supporter and protector.

The light of the greatness of woman's power and indomitable spirit is revealed in the face of the brutal trials of war. The role and contribution of women in times of conflict is at the heart of the book “Woman of War”.

The author Anna Shyla focuses on the role of women as a symbol of the response to the challenges of war and on their power to transform. The book contains 25 stories based on real events and real heroines. These are stories that the world has never heard before.

«To secure peace is to prepare for war. To survive war is to be able to provide aid to oneself. To save lives of our warriors is to join the Hospitallers» (Yana Zinkevych) [1, p. 5].

«To live for the sake of other people» (Olena Mosiichuk) [1, p. 255].

«No matter how hard it is, never change the beauty of yours soul for the dead cold of stones. Even if you're broken you can come up again! Any obstacle is overcome by perseverance. Never forget to bring a childhood dream to adulthood» (Olexandra Bezsmertna) [1, p. 245].

«Today, I'm thirty-three years old, and I regret so much I have not become a killer» (Maryna Komarova) [1, p. 187].

«Firstly, women were not allowed to stay in the zone of hostilities. But Kateryna managed to find her way – she went to the front as a volunteer. She was caring for those who found themselves in the combat area without uniform, body armors, sleeping pads, optical devices, and other necessities. Mobile phones were forbidden for safety reasons.

So, Kateryna became a liaison between the soldiers and their families. She collected letters in the ATO zone, sent them to the specified addresses, and, having received response letters from the relatives, transmitted them to the soldiers in the

very hell» (Kateryna) [1, p. 161].

«War is a trial that inspires people for doing heroic deeds and for glorifying these deeds» (Amina Okueva) [1, p. 31].

«Women and men must be abreast. No matter what are they – doctors, cooks, journalists, or commanders of military units, men cannot do without women. They have the common war and the common country, and therefore, are fighting for the common victory» (Iryna Bahlai) [1, p. 147].

«If woman is mentally ready and physically capable of serving in the armed forces, she has the right to serve in armed forces and to take part in war» (Oksana) [1, p. 233].

«I'm incredibly lucky. In my life, there are such People along with whom I want to become better. Yes, it is along with them I lower my eyes feeling ashamed, from time to time. I'm so happy to be friends with you. It is thanks to you there are no limits and the path of Cognition becomes even wider. Mmmm, I'm so lucky!» (Natalia Lukianenko) [1, p. 219].

«We must fight till the final victory for the sake of those who have perished for the sake of our future. We must be strong.

Never give up in despair. Keep our chin up. We owe them for their lives, we ought to win. And definitely we will win» (Tetiana) [1, p. 293].

The book provides a clear example of understanding the role of women in military conflicts through their loyalty, strength and extraordinary courage. We understand that the feminine essence not only survives war, but also manifests itself in its highest form through the analysis and reflection of Anna Shyla's work. It is a force that transforms tragedy into hope, dedication and wisdom. In this way, "Woman of War" is a testimony to the fact of invincibility, to the national spirit and to the understanding of the duty of women. This book is an important monument to the contribution of women to the history of the world and to the history of our country.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шила А. Жінка війни. Харків : Фоліо, 2019. 315 с.

UDC 811.111'373.43

Andrii FEDCHUK

*Undergraduate Student of the Degree Program
“Finance, Banking, Insurance and Stock Market”*

Alla SHYKUN

*Assistant Lecturer of the Department of Foreign Languages
National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

ENGLISH NEOLOGISMS IN CONTEMPORARY SOCIETY

New knowledge, experience, trends in the development of science and technology cannot exist without the formation of new words. Neologisms are witnesses of the formation of new realities of intangible culture, the creative process at the time of the development of a separate culture and people. Neologisms denote something new, a previously unknown concept, subject, branch of science, profession, but with the use of existing word-forming tools. Nowadays, new words gain viral popularity due to widespread use by users of social networks. An important aspect of the study of the origin of a word and the frequency of its use is the field of use [2]. The peculiarity of neologisms is that they are difficult to record, because they can appear situationally, exist for a certain period of time, reflecting a certain satisfaction, dissatisfaction, emotional reaction of society to changes. The word may remain in the translated language in the form of borrowing or if an adequate counterpart can be found. In translation practice, when it is difficult to find a suitable translation equivalent, a number of techniques are used: transliteration; transcription; tracing; descriptive translation or explication. When it is not possible to use any of the above options, the direct inclusion method is often used, it may be justified when a specific sound or writing needs to be preserved: iPad, airpods. Neologism goes through several stages of socialization and lexicalization. If the topic is relevant for society, the word quickly passes the stage of consolidation [6].

The spheres in which neologisms are the most widespread phenomenon are everyday, cultural life, the latest technologies, mobile communication, and political life. The sphere of cultural life contains the following neologisms: *to starbuck* – to drink coffee, especially from the chain of Starbucks coffee shops; *fashionista* – a young person who is passionate about fashion and tries to follow all modern trends; *flashmob* – a flash mob, from flash and mob [1, p. 43; 4].

The sphere of everyday life is enriched with the following neologisms: *staycation* – a word formed from *stay*, *vacation*, means a vacation or the vacation in your city or country, that is, you do not travel, so you save money; *facepalm* – to express many feelings – mistrust, disappointment, disgust, embarrassment; *frenemy* – they talk about a person who pretends to be a friend, but is actually an enemy;

helicopter parent – parents who follow every step of the child; *me time* – time for yourself; *textretary* – navigator-secretary, a humorous word, denotes a person who types messages for another person who is driving a car at that time; *bookaholic* – a person who cannot live without books; *chocoholic* – a person who loves chocolate very much; *coffeeholic* – a person who cannot imagine life without coffee; *clotheseholic* – a person who likes to get dressed; *shopaholic* – a person who dreams of shopping; *ageism* – age discrimination; *lookism* – prejudiced attitude towards a person due to appearance; *masculinism* – advocacy of the dominance of the male role in society; *mouse potato* – a person who spends a lot of time at the computer; *Mac nazi* is a person who cannot live without Apple products; *floordrobe* – things stored on the floor; *minication* (mini+vacation); *wasband* (was+band) – ex-husband; *to bingewatch* – watch series one after another, one series after another; *destinesia* – amnesia that occurs after arriving in a new place; *bedgasm* is the pleasure one gets when one finally gets to bed after a hard day's work; *chairdrobe* is the case when a chair becomes a hanger and a closet, losing its first function; *audiophile* – an audiophile, a person who loves high-quality audio equipment; *earworm* – a haunting melody, a song that constantly plays in the head; *guesstimate* is guess+ estimate; *outernet* – traditional media as opposed to the Internet; *overparenting* – too much parental care, which can turn into a negative; *oversharing* – disclosure of a large amount of personal information; *mansplain* – to teach, speak condescendingly or give unsolicited advice to women; *hangry* – to be angry from hunger; *snowflake* – this word is used to describe an overly sensitive person who takes everything very close to his heart [1, p. 43; 4].

The sphere of political life contains the following phraseology: *Brexit* is the exit of Great Britain from the EU and derivatives of this word are *brexitee*. The sphere of mobile communication (social networks) was supplemented by the following phrases: *gloatgram* – photos on the Instagram network that reflect the good life of their author, travels or food; *iFinger* is a term that refers to the finger that we intentionally leave clean when we eat in order to use a smartphone or tablet; *digital detox* – digital detoxification; *phone-yawn* – contagion, a phenomenon when one person pulls out their phone to check the time, and the rest begin to do the same; *text-walk* – texting while walking; *instafamous* (instagram+famous) – famous on Instagram; *cellfish* – person who continues to use a mobile phone, regardless of the fact that it annoys others; *textpectation* – the moment when you sent a message and eagerly await a response, constantly looking at the phone screen; *textrovert* – a person who prefers correspondence in messengers to live communication [1, p. 43; 4].

The sphere of the latest technologies contains the following neologisms: *game*

changer – a turning point, a new element that fundamentally changes the situation, how the appearance of a new player affects the course of the game and the final result; *cyberchondriac* – a cyberchondriac, someone who imagines himself sick after reading symptoms on the Internet; *cyberslacking* – using the Internet at the workplace for personal purposes; *emoticon* – smile, from emotion + icon; *hotspot* – 1. hotspot, public wi-fi access point. 2. a very popular or fashionable place (restaurant, club, etc.); *infomania* – an irresistible desire to constantly check mail, messages, update a page in a social network; *netiquette* – from network + etiquette. Etiquette in the network, the rules that exist for communication in the network; *newbie* – a newcomer, a new member of a group, team, game [1, p. 43; 4].

The formation of new words in the field of everyday life, social networks and the latest technologies reflects the modern interest in the virtual world, the influence of public opinion, dependence on fashion trends and psychological health of a person [3]. Extra linguistic factors affect the appearance of new words, which are necessary for people to express their thoughts and attitude to modern reality and realities.

Therefore, neologisms enrich the lexical composition of the language and thus confirm the dynamics of language development. Neologisms do not clutter the language, they only enrich and contribute to the in-depth study of these lexical units and the reasons for their occurrence. Neologisms now meet the communicative needs of speakers. Not all neologisms are recorded in dictionaries, because it takes several years to trace the active and current use of words and phrases. The appearance of new words indicates the expansion of the picture of the world of speakers, a change in reality, needs, connections, desires and means of realizing one's own desires.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голован О. Р. Термінологічні новоутворення – перекладознавчий аспект (на матеріалі науково-технічних текстів) : курсова робота. Київ, 2021. 60 с. URL: <http://www.ktppam.kpi.ua/sites/default/files/img/%20O.P.%20IA-371.pdf> (дата звернення: 12.03.2024).
2. Зацний Ю., Федоренко О. Демографічні неологізми англійської мови. *Вісник Запорізького державного університету* : зб. наук. статей. Філологічні науки. 2005. С. 156.
3. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля–К, 2006. 718 с.
4. Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus. *Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (accessed: 24.03.2024).
5. Fang Y.-Q. A Glimpse at the Study of English Neologism. *Business Prospects*. 2021. Vol. 2, no. 2. P. 78–84. URL:

<https://doi.org/10.52288/bp.27089851.2021.12.13> (accessed: 24.03.2024).

6. ZHOU Li-na. Neologism in News English. *Sino-US English Teaching*. 2016. Vol. 13, no. 4. URL: <https://doi.org/10.17265/1539-8072/2016.04.007> (accessed: 24.03.2024).

UDC 811.111'373.43:658.511

Daryna KVACHUK

Undergraduate Student of the Degree Program "Business Analytics"

Alla SHYKUN

*Assistant Lecturer of the Department of Foreign Languages
Rivne National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

ENGLISH NEOLOGISMS IN BUSINESS ANALYTICS: KEY CONCEPTS AND EXAMPLES

The beginning of the 21st century was marked by a significant increase in the vocabulary of the English and Ukrainian languages due to the introduction of new words reflecting modern realities driven by socio-political and scientific-technical changes [2]. Such words, referred to as neologisms, may denote new objects, concepts, or be intended for new meanings of existing words. Neologisms are new words, phrases, or expressions that emerge in language due to the development of social life, culture, science, and technology. These words may be created according to language patterns or borrowed from other languages. They play an important role in enriching and modernizing the language.

English neologisms in the field of business analytics play a pivotal role in reflecting contemporary trends and innovations. With approximately 800 new words entering the English language each year, more than any other language, understanding these neologisms is crucial for economists and business analysts to effectively navigate the dynamic economic landscape [4].

Neologisms arise in society as a reflection of emotional reactions to changes and contemporary events. Their usage and further integration into language depend on the relevance of the topic to society. Neologisms can take various forms in translation, including transliteration, transcription, calquing, and others. Popular neologisms reflect modern trends and perceptions of reality, such as new technologies, cultural phenomena, and political events.

The most common methods of translating English neologisms into Ukrainian:

1. Transcription and transliteration: converting the sound or spelling of words from one language to another using letters.

2. Calquing: replacing the components of a word with lexical equivalents in the target language [1].

3. Descriptive translation: replacing a word with a phrase to explain its meaning.

4. Direct inclusion: using the word from the original language without changes.

5. Approximate translation: using similar words to convey the meaning of the original word [1].

Neologisms can be:

1. Absolutely new words, for example, “lowflation” – extremely low inflation [2].

2. New combinations of existing words, such as “employment slack” – excess labor force, including the unemployed and those working part-time but desiring full-time work [2].

3. New meanings of existing words, for example, the increase in interest rates in the USA led to a new meaning of the word “lift-off”, which now means “an increase in interest rates” [2].

Assigning another meaning to an existing word – the reinterpretation of existing words in the language – is one way of forming neologisms. For example, the word “call” in English means “to name” or “to summon,” but with the development of stock trading, it acquired a new meaning – “call, call option” – the right to buy securities at a predetermined price. Also, the word “spin,” besides its main meaning of “rotation,” acquired new meanings such as “interpretation” or “public relations.” The neologism “second-source” is used to describe various situations, such as being the second supplier of something or producing something jointly with other firms [3].

In the translation of economic texts, there are non-equivalent lexical units that require various translation methods. Abbreviations, which are very common in economic contexts, deserve special attention. For their translation, transcription, loan translation, and functional replacement are often used [2]. For example,

- B2B – Business-to-business – transition to the formation of the neologism B2B relates to new ways of business cooperation.

- B2C – Business-to-consumer – this is a new approach to interaction between business and consumers.

- B2E – Business-to-employee – this neologism describes the relationship between business and its employees.

- PPS – Pay-per-Sale – this is a method of payment where payment is made for each completed sale.

- PPM – Pay-per-Mille – this is a form of advertising placement where payment is made for every thousand impressions of the advertisement.

- PPC – Pay-per-Click – this term describes the model of advertising payments where payment is made for each click on the advertisement.

▪ PPA – Pay-per-Action – this is a form of advertising placement where payment is made for a specific action by the user, such as registration or purchase.

Examples of Neologisms in Business Analytics:

Carryback: The transfer of losses to a previous period, a newly coined term [1].

Dividend-right certificate: A certificate entitling the holder to receive dividends, a semantic innovation [4].

Reengineering: The restructuring of processes [5].

Downageing: Workforce reduction based on age, formed through word combination [5].

Fill-or-kill order: A client's order to the broker, which must be either immediately executed or canceled. This neologism, if translated literally, yields “execute-or-kill order” [1].

Don't know voter: This is a voter who oscillates between candidates or parties and has not yet made up their mind about their choice.

Spin doctor: This term describes a public relations specialist or political consultant who presents political events or facts in a light that is advantageous to him or his client. He may use media to influence public opinion or create a certain impression [2].

Second-source: This term refers to a second supplier of a particular product or service. This can be important to ensure the reliability of the supply and reduce risk for the enterprise.

Hold the line: In a new context, it means to “resist advancement.” It is used, for example, in political or economic discourse to indicate the need to prevent the growth or expansion of certain phenomena or processes.

Closing bank: In the context of stock trading, it can mean a bank responsible for completing (or closing) a deal in which several banks are involved. It can also indicate a bank that is closing, but in this case, it refers to the former meaning [2].

Dividend-right certificate: This is a certificate that grants the right to receive dividends. Dividends are a portion of profits paid to shareholders of a corporation as a return on their investments.

Dear-money policy: This is a policy where the central bank increases the interest rate or decreases the money supply in circulation to reduce the volume of loans and support high interest rates [2].

These newly coined terms signify emerging concepts, technologies, and market trends, serving as a key component for successful analysis and innovation implementation. Mastery of this linguistic aspect enables professionals to stay abreast of the latest developments and remain adaptable to modern challenges in the realms

of business and finance [2].

In conclusion, the emergence of neologisms in both the English and Ukrainian languages reflects the evolving nature of society, driven by socio-political, cultural, and technological changes. These newly coined words and phrases play a crucial role in modernizing and enriching the language, allowing it to adapt to contemporary realities. In the realm of business analytics, English neologisms serve as indicators of current trends and innovations, providing economists and analysts with essential tools to navigate the dynamic economic landscape effectively.

The translation of neologisms poses unique challenges, often requiring translators to employ various methods such as transcription, transliteration, calquing, and descriptive translation. However, regardless of the method chosen, it is essential to preserve the essence and meaning of the original term while making it accessible to speakers of the target language.

Overall, neologisms reflect society's responses to changes and events, shaping language and communication in the process. As new technologies emerge, cultural phenomena evolve, and political landscapes shift, the lexicon continues to evolve, with neologisms serving as linguistic markers of contemporary trends and perceptions of reality.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костенко О. Електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ»: Сучасні англійські неологізми способи їх перекладу українською мовою. *Електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ»*. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/32791> (дата звернення: 30.04.2024).
2. Лендрик І. *Факультет іноземних мов*. URL: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/Konkursna-robota-Anhliyski-leksychni-novotvory.pdf> (дата звернення: 30.04.2024).
3. Неологізми в економічному дискурсі / М. Опир та ін. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. № 29. Т. 2. С. 94–99. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/29/part_2/18.pdf (дата звернення: 30.04.2024).
4. Остафійчук О. Д. Неологізми англійської мови в сучасному суспільстві. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Сер. Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. № 3. Т. 31 (70). Ч. 1. С. 156–160. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3_2020/part_1/30.pdf (дата звернення: 30.04.2024).
5. Ходжикян Д. Р., Шумська І. А. Англійські неологізми у сфері економіки та способи їх перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*. 2021. № 51. Т. 1. С. 144–147. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v51/part_1/34.pdf. (дата звернення: 27.04.2024).

UDC 811

Anastasia ZAKHARCHUK

*Undergraduate Student of the Degree Program
“Philology (Applied Linguistics)”*

Anzhelika YANOVETS

*Ph.D. in Philology,
Associate Professor of Foreign and Ukrainian Philology Department
Lutsk National Technical University*

DEFINITION AND EXAMPLES OF AMBIGUITY IN ENGLISH

Ambiguity is a situation, phrase, sentence, or word that can be understood in multiple ways and can cause confusion. Ambiguity in language can occur for syntactic or semantic reasons. All languages, except some pedantic constructed ones, have ambiguity. The inherent vagueness of language, contextual nuances, or sentence structure can cause a variety of meanings. Ambiguity is often shown as a negative phenomenon because clarity in writing is valuable. The main risk of ambiguity is obvious: the information can be misunderstood. But ambiguity is a significant thing in storytelling and poetry. Ambiguity gives us themes for discussion and thinking. In a surprising twist, some cognitive scientists argue that ambiguity makes language more efficient. They propose that ambiguity allows for the reuse of short, efficient sounds that listeners can easily understand based on context. The disambiguating power of context helps listeners infer the intended meaning of ambiguous words. This challenges the notion that ambiguity is a problem for communication and suggests that it can be advantageous in certain contexts [7]. Incidentally, ambiguity and vagueness are not the same phenomenon. Vagueness refers to a lack of clarity, while ambiguity implies multiple accurate meanings arising from the same word, phrase, or sentence, leading to interpretation. Ambiguity in language can occur for syntactic or semantic reasons, leading to multiple interpretations of words, phrases, and sentences.

English has some types of ambiguity. They are:

– scopal ambiguity. It is when there are two or more quantifiers in a sentence”, but it’s unclear as to their correct order. For instance, the sentence “Every man loves a woman” can mean that every man loves one particular woman or each man loves a different woman.

– lexical ambiguity. It is when a word that can mean multiple things is used. When a single word in a language has multiple meanings, it is known as “polysemy”. Most English words are polysemous. It is the reason why many sentences have lexical ambiguity. For example, I got a present at Christmas and I got my dog with

me on that trip. In the first sentence the verb “got” means “receive” and in the second one “take”. Homonyms are also part of lexical ambiguity. Homonyms are words that have the same spelling and pronunciation but different meanings. At the same time, homonyms are divided into homophones (words that are pronounced the same, but spelled differently) and homographs (words that are spelled the same, but pronounced differently). By way of example, the word “bank” has different meanings in the sentence “The kids were playing in the bank” which refers to a financial institution or the edge of a river.

– structural ambiguity. It is when the context can determine the phrase. As an example: *The murderer killed a student with a bag*. The sentence has two different meanings: 1) The student was carrying a bag while the murderer killed him or 2) the murderer killed the student with a bag.

There are a lot of situations when ambiguity is used. The most common is Garden Path Sentences. Garden path sentences are sentences that can mislead or trick the reader into interpreting them incorrectly. The name of these sentences comes from the idiom “to be led down the garden path,” which means to deceive someone or cause them to think, go, or proceed wrongly. The most well-known example is “The old man the boat.” In this sentence “man” means “be the crew of”. Depending on context, “the old” may refer to either old people in general or specific old people who crew the boat. Ambiguity is also used in puns. “Time flies like an arrow; fruit flies like a banana.” There are multiple meanings of “flies” in this sentence. The first is flies as a verb meaning “moves swiftly” and the second is used as a noun for insects, so it creates humorous ambiguity [3].

The ambiguity is shown in most of the literature. “Alice in Wonderland” by Lewis Carroll contains the line: “*I can’t go back to yesterday because I was a different person then.*” This could mean that Alice has grown or changed physically, or it could mean emotional or psychological changes. There is a lot of ambiguity in Shakespeare’s works. It gives his plays multiple interpretations. Here are some examples from the works of Shakespeare:

– “*Ask for me tomorrow and you shall find me a grave man.*” (“Romeo and Juliet”). The word “grave” means “serious” and “hole for burring dead bodies” [4].

– “*To England will I steal, and there I’ll steal*” (“Henry V”). The word steal has a double meaning: 1) to go, depart secretly, 2) to rob [4].

– “*Give me now leave to leave thee*” (“Twelfth Night”). The word “leave” has two different meanings. It can refer to the act of receiving permission to go somewhere, or it can refer to the act of departing from a place [4].

– So, ambiguity is a positive phenomenon in linguistics, lies at the root of many works of literature, and allows readers to have philosophical debates inside

their minds. The presence of ambiguity in language is a common characteristic of human languages. It can cause difficulties in understanding due to semantic vagueness or be intentionally used for stylistic effects. Ambiguity can exist at different levels, starting from the sentence level with syntactic ambiguity, where the ordering of sentence parts creates multiple meanings. Writers may purposefully include ambiguity as a literary technique, while in other cases, it may be unintentional and require rephrasing for clarity. The context in which ambiguous phrases are used can often help determine their intended meaning. Surprisingly, some cognitive scientists argue that ambiguity makes language more efficient by allowing for the reuse of short, efficient sounds that can be easily disambiguated with context.

REFERENCES

1. Ambiguity: Definitions and Examples. *Literary Terms* URL: <https://literaryterms.net/ambiguity/> (accessed: 20.03.2024).
2. Crash Blossoms and Being Drunk: Ambiguity. *Tom Scott* URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ldT2g2qDQNQ> (accessed: 20.03.2024).
3. Conrad Baillif. Garden Path Sentences. *San Jose State University Writing Center*. URL: <https://www.sjsu.edu/writingcenter/docs/handouts/Garden%20Path%20Sentences.pdf> (accessed: 05.03.2024).
4. Emily Finn. The advantage of ambiguity. Jan 19, 2012. *MIT News*. URL: <https://news.mit.edu/2012/ambiguity-in-language-0119> (accessed: 20.03.2024).
5. Isabel De la Cruz-Cabanillas. Lexical Ambiguity and Wordplay in Shakespeare. University of Alcalá. Jan 1, 1999. *ResearchGate*. URL: https://www.researchgate.net/publication/290430574_Lexical_Ambiguity_and_Wordplay_in_Shakespeare_1999 (accessed: 05.03.2024).
6. What is a Homonym? *Twinkl*. URL: <https://www.twinkl.com/teaching-wiki/homonym> (accessed: 20.03.2024).

**СЕКЦІЯ 2. МОВА – КУЛЬТУРА – КОМУНІКАЦІЯ:
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

УДК 81'37

Анастасія БЄЛЄЙ

здобувачка I рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Лідія БАРАНОВСЬКА

асистент кафедри

*загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

ЗАСОБИ ЕКСПРЕСИВНОСТІ В ТЕКСТАХ ОНЛАЙН-МЕДІА

Експресивність мови в онлайн-медіа виконує не лише інформативну функцію, але й емоційну, стимулюючи глибшу емоційну взаємодію з аудиторією, залучаючи її увагу та сприяючи більш активному сприйняттю інформації. Зрозумілість того, як використовуються мовні та експресивні засоби у цифровому контенті, є ключовим для розробки ефективних стратегій впливу на аудиторію та забезпечення переконливості переданої інформації.

Сучасні онлайн-медіа зосереджуються не лише на інформаційній складовій, а й на здатності впливати на аудиторію, стимулювати емоційну реакцію та мотивувати до конкретних дій. Для досягнення цих цілей використовуються різноманітні мовні засоби, які допомагають створити яскраві та ефективні текстові матеріали [1, с. 19].

Одним із найпоширеніших експресивних засобів є метафора. Метафора полягає у використанні образних висловлювань, що ґрунтуються на порівнянні об'єктів або явищ на основі їхньої схожості. Це дозволяє авторам створювати живі, запам'ятовувані образи, які роблять текст більш динамічним та емоційним для аудиторії. Наприклад, заголовок *«Світ на порохівій бочці»* відображає напружену міжнародну ситуацію та загрозу конфліктів, надаючи читачам відчуття нестабільності та небезпеки.

Другим ефективним засобом є використання емоційно забарвлених слів. Ці слова сприймаються аудиторією як носії певних емоцій, таких як радість, гнів, страх, співчуття тощо. Наприклад, у тексті про стихійне лихо можна використовувати лексику *«жахлива трагедія»*, *«невинні жертви»*, *«руйнівна сила природи»*, що допомагає звернути увагу аудиторії на важливість проблеми та викликати відповідні емоції.

Третім експресивним засобом є інтенсифікатори. Це слова та конструкції, які підсилюють значення інших слів або фраз, роблячи текст більш виразним та

емоційним. Інтенсифікатори поділяються на кількісні (наприклад, «дуже», «надзвичайно») та якісні (наприклад, «жахливий», «чудовий»). Гіпербола та повторення також є формами інтенсифікації. Наприклад, у заголовку «*Ціни знову різко зросли*» використовується інтенсифікатор «*різко*», що підсилює враження від значного зростання цін.

Загальна мета використання експресивних засобів у текстах онлайн-медіа полягає в тому, щоб зробити матеріал привабливим, цікавим та емоційно насиченим для аудиторії. Це допомагає залучити увагу читачів, збільшити їхню емоційну залученість та сприяє виробленню певних уявлень та поглядів на події та явища, які описуються у тексті. Такий підхід дозволяє не лише інформувати аудиторію, а й впливати на їхні переконання та поведінку, роблячи текстовий матеріал більш ефективним комунікаційним інструментом.

Метафори та порівняння додають тексту образності та емоційності. Наприклад, у вислові «*Життя – це подорож*» слова «*життя*» та «*подорож*» використовуються у переносному значенні, що робить текст більш виразним та легким для сприйняття. Епітети також сприяють створенню образності у тексті, підкреслюючи певні якості предмета чи явища. Наприклад, «*холодна зима*» або «*безмежне небо*» використовуються для того, щоб передати певні відчуття читачеві [2, с. 63].

У сучасному віці інформаційних технологій та швидкої комунікації, важливість онлайн-кампаній не може бути переоцінена. Вони стали важливим інструментом для досягнення комунікаційних цілей різних організацій і груп.

Отже, використання стилістичних прийомів у тексті має велике значення для досягнення певного ефекту на читача, зокрема в онлайн-медіа, де конкуренція за увагу читача є особливо великою. Інтелігентне поєднання різних прийомів дозволяє створити цікавий, змістовний та емоційно збагачений текст, який приверне увагу та залишить позитивне враження у читача [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик Т. М. Концептуальний простір поняття «імідж» у психологічній літературі. *Психологічні перспективи*. Луцьк, 2011. Вип. 17. С. 12–19.

2. Євтушина Т., Безенко А. Питальні речення як експресивний засіб актуалізації уваги в заголовках газети «Чорноморські новини». *Українська словесність у полікультурно-освітньому просторі сьогодення*: зб. тез доповідей міжнародної наукової конференції, 23–24 вересня 2021 р. / відп. ред. Ж. Д. Горіна. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2021. С. 60–63.

3. ТСН. URL: <https://tsn.ua> (дата звернення: 23.04.2024).

УДК 81'25

Анна БОДНАЖЕВСЬКА

здобувачка I рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Лідія БАРАНОВСЬКА

асистент кафедри

*загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ МОДИ:

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ГАЛУЗІ МОДИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, ПОЛЬСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ

У сучасному світі мода відіграє важливу роль у житті людей. Її вплив відчувається в усіх сферах життя, від одягу та аксесуарів до мистецтва та дизайну. Зростання популярності моди призвело до збільшення потреби в перекладі термінів, пов'язаних з цією галуззю.

Мода – це не лише одяг та стиль, це цілий культурний феномен, який відображає смак, індивідуальність та соціальні тенденції. Терміни, пов'язані з модою, надають розуміння та контекст у цій галузі. Дослідженням взаємозв'язку між різними концепціями моди займалися у США, Франції та Німеччині. Серед дослідників розглядаються такі видатні постаті, як Р. Барт, Г. Блумер, Ж. Бодрійяр, П. Бурдьє, Т. Веблен, Г. Зіммель та В. Зомбарт. Американські соціологи досліджували моду, головним чином, з точки зору психологічних факторів, які впливають на індивідуальну (Т. Веблен) та колективну (Г. Блумер) поведінку в сучасному суспільстві. Французькі дослідники, такі як П. Бурдьє, Р. Барт та Ж. Бодрійяр, розглядали моду як соціальний феномен, який проникає у всі сфери життя і потребує глибоких теоретичних інтерпретацій. Німецькі соціологи, зокрема Г. Зіммель, бачили моду як одну з форм суспільного життя, що поєднує прагнення до соціальної рівності з прагненням до індивідуальності, особливо в контексті розвитку капіталізму (В. Зомбарт). Наразі ж існує потреба у перекладі термінів у галузі моди [1].

Для нашого дослідження ключовими є поняття мовна одиниця (а саме слово – це мовна одиниця, що являє собою звукове вираження поняття про предмет або явище об'єктивного світу) та перекладу [2].

Терміни в області моди в англійській, польській та українській мовах мають ряд спільних та відмінних рис.

Спільні риси: Багатозначність: Терміни моди в усіх трьох мовах можуть мати кілька значень, що може ускладнювати переклад. Запозичення: Багато

термінів моди запозичені з інших мов. Неологізми: В усіх трьох мовах постійно з'являються нові терміни моди, що відображає динамічний характер цієї галузі. Емоційна забарвленість: Терміни моди можуть мати емоційну забарвленість, що впливає на їх переклад. Структура: Прості терміни: складаються з одного слова. Складні терміни: складаються з двох або більше слів. Модель словотвору: Афіксація: додавання префікса, суфікса або флексії до основи слова. Складання: об'єднання двох або більше основ слів. Конверсія: перехід однієї частини мови в іншу без зміни форми. Запозичення: запозичення слова з іншої мови. Відмінні риси: Англійська мова: Більш поширене використання афіксації та складання. Більше неологізмів. Польська мова: Більш поширене використання флексій. Більше запозичень з французької мови. Українська мова: Більш поширене використання конверсії. Більше запозичень з англійської мови. Вибір методу словотвору при перекладі термінів моди залежить від: Значення терміну. Його стилістичної забарвленості. Мовних особливостей мови перекладу.

Порівняння словника на схожість та відмінність між українською та англійською термінологією в галузі моди: Схожість: "Аксессуары" / "Accessory": Обидва терміни означають деталь оформлення або оздоблення, доповнення до основного одягу чи взуття. "Боді" / "Body": Вони обидва вказують на одяг, що обтягує і закриває тулуб. Відмінність: "Бадлон" / "Golf": Український термін використовується для позначення водолазки з коротким коміром, тоді як англійський термін "Golf" вказує на гольф, який є видом спортивної гри та також може використовуватися для позначення водолазки. "Баска" / "Basque": Український термін описує додатковий елемент, який раніше пришивався до жилета, тоді як англійський термін також вказує на схожий елемент, що використовується в одязі. "Бомбер" / "Bomber": Обидва терміни означають коротку куртку, але вони можуть використовуватися в різних країнах для позначення трохи різних стилів або розрізнення в дизайні. Відмінності в тлумаченні: "Алладини" / "Alladins": Український термін описує певний вид штанів з низьким кроковим швом та іншими характерними ознаками, тоді як англійський термін "Alladins" може не мати такого ж конкретного тлумачення і може бути менш розповсюдженим. Таким чином, словник української та англійської термінології в галузі моди має як схожість, так і відмінність у деяких термінах, а також може містити терміни, які мають специфічне тлумачення в одній мові і менш розповсюджене використання в іншій.

Переклад термінів моди з польської на українську мову не є винятком, і його складність може виникати з різних причин, які містять багатозначність, наявність додаткового переносного значення, особливості контексту,

відсутність безпосереднього відповідника в цільовій мові та структурні відмінності між мовами. Приклади труднощів перекладу: *Małżeństwo* – це слово може мати кілька значень, таких як "макіяж", "забарвлення", "фарбування". При перекладі важливо визначити контекст та обрати відповідне значення. *Wzrost* – це слово може означати "вишивку" або "вишивати". Українська мова має різні слова для цих понять ("вишивка", "шити голкою"), і вибір відповідного варіанта залежить від контексту. *Elegancja* – це поняття може перекладатися як "елегантність" або "стиль", залежно від контексту і вживання в реченні. Багато польських термінів моди мають кілька значень, що може ускладнити вибір відповідного українського еквівалента. Наприклад, польське слово *suknia* може перекладатися як "сукня", "плаття" або "шата". Вибір перекладу залежить від контексту та стилю тексту. Деякі польські терміни моди не мають прямих еквівалентів в українській мові. У таких випадках перекладач змушений використовувати описовий переклад або кальку. Наприклад, польське слово *szlafrok* можна перекласти як "халат", "домашній одяг" або "одяг для сну". Деякі польські терміни моди мають стилістичні нюанси, які можуть бути відсутні в українській мові. Перекладач повинен враховувати ці нюанси, щоб зберегти стиль тексту. Наприклад, польське слово *bluzka* може мати нейтральне або неформальне значення, залежно від контексту. Український еквівалент "блузка" зазвичай має нейтральне значення. Переклад технічних термінів, які використовуються в описі одягу (наприклад, *podszewka* перекладається як "підкладка"), може бути складним завданням, оскільки ці терміни можуть мати специфічні значення в галузі моди. Перекладач повинен переконатися, що він правильно розуміє значення цих термінів та що переклад є точним. Загалом, українські та польські терміни моди мають багато схожого, але також є деякі відмінності. Це відображає спільні коріння моди в слов'янських культурах, а також унікальні особливості кожної з них. Деякі польські терміни запозичені з інших мов, наприклад *beret* (з французької) та *bikini* (з англійської). Деякі терміни, які потребують додаткового пояснення: Відліт: Цей термін не має прямого польського відповідника, але його можна описати як *część wykładziny marynarki lub płaszcz, na której znajdują się pętle lub guziki zapięcia*. Вінтаж: Цей термін вживається в обох мовах, але має трохи різне значення. В українській мові він зазвичай використовується для позначення одягу, якому щонайменше 20 років. У польській мові він може використовуватися для позначення будь-якого одягу, який не є новим. Деграде: Цей термін вживається в обох мовах, але має трохи різне написання. В українській мові він пишеться "деграде", а в польській як *gradient*. Труднощі перекладу термінів в області моди з польської на українську мову

виникають через різноманітні фактори, такі як багатозначність, відсутність відповідного еквівалента, контекст та особливості мовної структури. Для успішного перекладу важливо обирати правильні способи, які враховують усі аспекти тексту та мовної ситуації.

Отже, переклад термінів моди з англійської та польської на українську мову може бути складним через особливості мовної структури, багатозначність та стилістичні нюанси. Відсутність прямого відповідника, стилістичні відмінності та специфічний контекст – все це створює перешкоди для перекладачів. У таких випадках використовуються різні стратегії перекладу, включаючи описовий переклад, транслітерацію та опускання лексем, щоб забезпечити точність та відповідність значенню в цільовій мові. Попри складності, переклад термінів у моді є ключовим для збереження культурної унікальності та встановлення зв'язків між різними мовами та культурами. Він також дозволяє висвітлити глибинні зв'язки між мовами, виявляючи, як тенденції моди та культурні впливи впливають на мову. У цьому контексті дослідження термінології моди є важливим кроком до розуміння того, як глобальні тенденції та локальні культурні аспекти переплітаються, формуючи мову та соціальні взаємини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воронкова А. І. Мода у контексті сучасних соціологічних досліджень. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268617002.pdf> (дата звернення: 23.04.2024).
2. Словник української мови : в 11 т. Київ, 1970–1980. URL: <http://sum.in.ua> (дата звернення: 23.04.2024).

УДК 4.321.7:316.32-021.341(430)

Олена БОНДАРЧУК

*доцент кафедри німецької філології,
кандидат філологічних наук, доцент
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк*

НЕБЕЗПЕКИ ДЛЯ ДЕМОКРАТІЇ У ВІДКРИТОМУ СУСПІЛЬСТВІ (ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ)

Поняття «відкрите суспільство» для багатьох сьогодні означає, що громадяни можуть робити, казати та думати, що хочуть. У німецькому дискурсі про відкритість/закритість суспільства, а відповідно, і демократії почали говорити із виходом книги К. Поппера “The Open Society and its enemies / Відкрите суспільство та його вороги”, 1945 [7]. Судячи із року виходу, неважко здогадатися про причину виходу книги – війна, вимушені міграції,

хвилі біженців, скрута і економічний занепад. Вираз «відкрите суспільство» автор запозичив у філософа Анрі Бергсона, який у своїй книзі «Два джерела моралі та релігії» (1932) створив образ відкритого та закритого суспільства.

Відкрите суспільство за К. Поппером: «У відкритих суспільствах, на відміну від ідеологічно детермінованих, закритих суспільств, які переслідують обов'язковий для всіх план спасіння, дозволений інтелектуальний обмін думками, що також уможлиблює культурні зміни. Тому свобода думки, об'єднань і зібрань, а також суворий релігійний нейтралітет мають фундаментальне значення для «відкритих суспільств» [7].

Це означає, що у відкритих суспільствах всі інститути повинні піддаватися постійній критиці і завжди залишатися відкритими для змін. У відкритому суспільстві національна держава є лише миттєвим злом, яке можна подолати в довгостроковій перспективі. Вона повинна забезпечувати достатній рівень базового забезпечення, заснований на праці, але, перш за все, уможлиблювати егалітарну соціальну структуру без правління еліт. Замість максимізації щастя К. Поппер пропонує більш скромний шлях – мінімізацію страждань. Найкращою формою правління є демократія, яку К. Поппер переосмислює як форму правління, за якої можливе усунення правителів без кровопролиття. Основні ознаки відкритого суспільства: соціальна справедливість, кліматична справедливість і мислення для всіх, хто є частиною суспільства.

У 2016 р. у світ виходить книга «Відкрите суспільство та його друзі» [3], зумовлена найбільшою хвилею біженців до Німеччини у 2015, що спричинило певні проблеми у демократичному суспільстві, оскільки різні національності привозять із собою свої традиції, світогляд та релігійні погляди. Постало питання підтримки відкритого суспільства, яке керується ідеалами свободи і прав людини, щоб воно не перетворилося у ексклюзивне суспільство. Статистичні дані свідчать, що у 2023 р. кожна третя особа у західній Німеччині має міграційне минуле, у східній – кожна дев'ята [2].

Однією із небезпек для демократії у Німеччині є праворадикальна партія AfD (Альтернатива для Німеччини). Це опозиційна партія, яка існує з 2013 року, її очолюють голови партії Тіно Хрупалла та Аліса Вайдель [1]. Прихильники демократії б'ють на сполох [4], оскільки у програмі AfD переважають такі погляди на сучасне суспільство: закриття кордонів для захисту від некваліфікованих шукачів притулку та створення німецької прикордонної служби, обмеження возз'єднання сімей, відновлення обов'язкової військової служби, вихід з ЄС та відновлення дойчмарки як платіжного засобу, податкові пільги для домогосподарств з низькими та середніми доходами, збереження

національного населення через національну демографічну політику, зміцнення традиційного образу сім'ї тощо [1].

У 2021 р. опублікована книга «Offene Gesellschaft und ihre Grenzen/Відкрите суспільство та його кордони» [5], вихід у світ якої зумовлений пандемією Covid-19, яка у прямому і переносному значенні закрила доступ до суспільних надбань та значно обмежила права громадян.

Німеччина продовжує активно боротися за постулати демократії, виховувати соціально та політично свідомих громадян. Ще зі шкільної парти вони є учасниками різних спілок, гуртків, громадських організацій. Зокрема з 2016 р. успішно функціонує «Initiative Offene Gesellschaft/Ініціатива відкритого суспільства» [6]. Щорічно у третю суботу червня святкують День відкритого суспільства – виносять стільці та столи на вулиці й ініціюють розмови у територіальних громадах для обговорення важливих питань. Існують і інші проекти. У школах з дітьми проводять «Лабораторію ідей» про їхні побажання щодо комфортного місця проживання. Під лозунгом «Створити місце!» культивують культуру гостинності, безбар'єрність та демократичну участь. Щороку видають інтернаціональний календар, де зазначені різними кольорами свята всіх національних меншин Німеччини. Регулярно публікують у соцмережах креативні плакати із закликом бути активними та сприяти підтримці та розвитку демократії.

Відкрите суспільство і демократія – це не щось абстрактне, подароване ЄС, прописано у законах, а щоденна праця кожного громадянина, його активна позиція та боротьба за справжні цінності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. AfD. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/thema/afd> (дата звернення: 28.10.2023).
2. Bevölkerung mit Migrationshintergrund. Bundeszentrale für politische Bildung. URL: <https://www.bpb.de/kurz-knapp/zahlen-und-fakten/soziale-situation-in-deutschland/61646/bevoelkerung-mit-migrationshintergrund/> (дата звернення: 20.04.2024).
3. A. Carius, H. Welzer, A. Wilkens. Die offene Gesellschaft und ihre Freunde. Hrsg. Fischer Verlag, 2016.
4. Die offene Gesellschaft verteidigen. URL: <https://www.medico.de/die-offene-gesellschaft-verteidigen> (дата звернення: 10.11.2023).
5. Engler W. Die offene Gesellschaft und ihre Grenzen. Matthes & Seitz Berlin, 2021. 207 s.
6. Initiativenblog: „Offene Gesellschaft”. URL: <https://www.bpb.de/mediathek/video/265050/initiativenblog-offene-gesellschaft/>

(дата звернення: 20.10.2023).

7. Popper Karl R. The Open Society and Its Enemies. With contributions by: Alan Ryan and E. H. Gombrich. Princeton University Press, 2013. URL: <https://doi.org/10.1515/9781400846672>. (дата звернення: 27.04.2024).

УДК 811.111

Любов БУШОВСЬКА

здобувач I рівня вищої освіти ОПП «Маркетинг»

Світлана ПОТАПЧУК

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

ЕМОЦІЯ СМУТОК У ФРАЗЕОЛОГІЧНОМУ ФОНДІ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВИ

У фразеологічному фонді будь-якої мови яскраво відображається специфіка світосприйняття відповідного етносу, а саме менталітет, національні психологічні риси, звичаї й традиції, що сформувались під впливом таких чинників, як географічні та кліматичні фактори, історичний розвиток, релігійні вірування. Такі риси, як правило, є стійкими і передаються з покоління в покоління, чому сприяють і фразеологічні одиниці (ФО) з огляду на їх кумулятивну функцію – накопичувати і фіксувати в семантиці соціально значущий досвід нації. Як зазначає О.О. Селіванова, «фразеологічний фонд мови є невичерпним інформаційним джерелом, семіотичним феноменом, який репрезентує внутрішній рефлексивний досвід народу, його ціннісні орієнтації, колективне позасвідоме» [1, р. 220]. Це зумовлює пріоритетність досліджень культурної семантики мови у вітчизняному й зарубіжному мовознавстві. Вагоме місце в дослідженні складу фразеологізмів англійської мови займають ФО на позначення емоційного стану людини.

Смуток, ознаки пригніченості проявляються у зовнішньому вигляді людини. Руки і голова засмученої людини опущені, що знаходить відображення в наступних англійських фразеологізмах: *hang one's head, droop one's head, have one's head down* зі значенням «повісити голову». Невдача та викликані нею почуття пов'язуються з уявленням про падіння, перебування внизу.

У засмученої людини куточки рота опущені, на цьому образі ґрунтується англійська фразеологічна одиниця *down in the mouth* – «зажурений»; відображення емоції смутку на обличчі людини засвідчують англійські фразеологізми: *a face as long as a fiddle* – «похмуре обличчя», *a long face* – «сумне обличчя»; *take a sad face* – «мати сумний вигляд».

Засмучена людина має поганий апетит: *be off one's feed* (буквально: не мати апетиту) – «сумувати, бути у поганому настрої». У стані печалі відбувається звуження кровоносних судин, що призводить до відтоку крові з легень, в результаті погіршується надходження кисню в організм, і людина починає відчувати нестачу повітря: *wring smb's heart* – «стискати серце».

В основі деяких англійських фразеологізмів лежить уявлення про смуток як про тяжкий, гнітючий душу й серце емоційний тягар: *a heavy heart* – «камінь на серці», *with a heavy heart* – «з важким серцем», *with a leaden heart* – «з важким серцем», *weigh upon smb's heart* – «лежати каменем на серці».

Компоненти *душа* та *серце* у складі фразеологізмів *with a sore heart* – «з важким серцем», *with a sad heart* – «з сумом на серці», *be sick at heart* – «сумувати», *lose heart* – «зажуритися», *out of heart* – «у пригніченому настрої» співвідносяться з уявленнями про душу та серце як про осередок внутрішнього світу людини.

Простежується аналогізація почуття смутку з болем і хворобою: *a fit of the blues / depression; bouts of depression; a twinge of sadness; sharp attack of the blues; a bad case of the blues; history of depression*.

В англійській лінгвокультурі сум співвідноситься з синім кольором: *blue funk* – «емоційна депресія через розчарування». Англійці вважають, що смуток, тугу викликають сині демони, що знайшло втілення у фразеологізмі *blue devils* – «депресія, смуток».

Цікавим з лінгвокультурологічної точки зору видається той факт, що смуток, печаль в англійській мовній свідомості втілюються в образі чорного собаки: *the black dog is on one's back / have the black dog on one's back* – «перебувати у стані засмучення, меланхолії».

На утворення деяких ФО впливають особливості географічного положення. Національно-маркованим є фразеологізм *channel fever* – «туга за Батьківщиною». Компонент *channel* в структурі фразеологізму позначає канал Ла Манш, що відокремлює Великобританію від континента, і у свідомості англійців аналогізується з кордоном між рідними місцями та чужою землею.

Національною специфікою характеризується і ФО *be in the doldrums* – «бути в поганому настрої», який виражає стан печалі, що супроводжується апатією, бездіяльністю. Компонент фразеологізму *doldrums*, що має значення «екваторіальна смуга штилю», позначав місце в морі, де кораблі на вітрилах не могли пливати через відсутність вітру. В основі цього фразеологізму лежить метафоричне перенесення: емоційний стан людини порівнюється з фізичним станом моря.

Отже, аналіз ФО англійської мови на позначення стану смутку засвідчує,

що емоція «сум» має соматичне вираження в англійській лінгвокультурі; аналогізується з тягарем, що обтяжує серце; асоціюється з фізичним болем; місцем локалізації смутку вважається серце; в протиставленні «верх – низ» смуток співвідноситься з «низом».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти). Київ-Черкаси : Брама, 2004. 276 с.
2. A Thesaurus of English Traditional Metaphors / ed. P. R. Wilkinson. L. & N.Y. : Routledge, 2002. 777 p.

УДК 81+140.8

Вікторія ГЕЗУН

*здобувач I рівня вищої освіти
ОПП «Облік і оподаткування»*

Алла ГУБІНА

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри іноземної та української філології
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк*

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Комунікація між людьми займала вагоме місце в суспільстві в усі часи його існування. Люди – це соціальні особи, які кожного дня мають потребу в тому, щоб поговорити один з одним. Комунікація охоплює усі сфери людського життя: сім'я, робота, освіта, відпочинок, бізнес та інші.

В умовах сучасного світу, який щодня змінюється з розвитком технологій, а також в умовах модернізації суспільства, надзвичайно важливого значення набувають міжкультурні комунікації. Адже громадяни різних країн та носії різних культур постійно взаємодіють між собою. Особливо гостро це питання постає в умовах сьогодення, коли з певних причин відбувається переміщення великої кількості людей, наприклад, з України в інші країни та на правду здійснюється комунікація між представниками різних культур.

Щербина В. М. у своїй праці «Міжкультурна комунікація у сучасному соціокультурному просторі» розглянув основні теоретичні підходи до проблеми міжкультурної комунікації. На його думку суть міжкультурної комунікації полягає в наступному: «міжкультурна комунікація – це стан сучасного суспільства, в якому складну структуру соціального і культурного простору втілено в символічних формах і образах, які здатна сприймати і розуміти суспільна й індивідуальна свідомість різних національних спільнот та етнічних груп» [3, с. 73].

Аксьонова В. І., в свою чергу зазначає, що міжкультурна комунікація як істотний атрибут розвитку суспільства, з однієї сторони, розкриває здатність до сприйняття інокультурних елементів і породження на основі цього нових форм; з іншої, – здатність транслювати свої цінності в інші культури і направляти їх на розширення культурних контактів [1, с. 15–16].

З цього можемо зробити висновок, що міжкультурна комунікація – це взаємодія між представниками різних культур. А це в свою чергу може бути джерелом як проблем, так і певних перспектив.

Проблеми в спілкуванні між представниками різних культур і на вербальному, і на невербальному рівнях комунікації виникають в усіх людей, які вступають у контакт із представником іншої культури.

Осипов П. І., розглядаючи комунікацію між носіями різних мов і різних культур, торкається проблем, що можуть виникнути. Він тлумачить інтеркультурну комунікацію як таку комунікацію людей, при якій, наприклад, способи комунікації або функції мовних подій не є ідентичними, але є відмінності в їх реалізації та інтерпретації в певних ситуаціях, таких як, наприклад, входження в чужий дім, прояв респекту до старших за віком, замовлення напоїв, поводження в місцях спільного користування і т.ін» [2, с. 51].

На нашу думку є декілька основних проблем, що виникають між особами, які є представниками не тільки різних національностей, але і різних культур.

Перш за все – це мовний бар'єр. Коли носіям різних мов потрібно вступити в контакт, то дуже часто і виникає цей мовний бар'єр. Адже переважна частина населення можуть не знати мови свого співбесідника. Якщо говорити про мову міжнародного спілкування – англійську мову, – то люди, які не впевнені у своїх знаннях, або ж знають мову не достатньо добре, відчуватимуть перепону у спілкуванні.

Наступною проблемою, яка може виникнути, є культура в якій виростили. Кожна культура має свої цінності, традиції, вірування, спосіб життя та інше. Коли все життя зростаєш в одному середовищі і доводиться зустрітися з представником іншої культури, то тут є два варіанти. Або відчуватимеш себе некомфортно, через те, що поведишся не так як твій співрозмовник, або ж тобі буде видаватися дивною поведінка тієї людини.

Стереотипи та упередження – це ще одна дуже поширена проблема. Зазвичай стереотипи утворюються стосовно певної групи людей. Тоді виникає проблема, що цей стереотип приписують певній людині і не враховують її індивідуальності.

Неправильне тлумачення міміки та жестів часто призводить до

непорозуміння під час спілкування, оскільки у кожній країні та культурі є своя система міміки й жестів як от похитування голови на згоду чи незгоду.

Проте в міжкультурній комунікації є не тільки проблеми, але і багато перспектив. Взаємодія із представниками інших культур дозволяє розширити свій світогляд та змінити погляди і ставлення щодо певних речей, дозволяє покращити свої знання з іноземної мови та вивчити культуру іншої країни. А також можна надбати собі нових друзів, які можуть допомогти із навчанням або майбутнім кар'єрним ростом.

Підсумовуючи все вище сказане, на нашу думку міжкультурна комунікація є доволі позитивним явищем. Незважаючи на всі проблеми, які можуть виникнути, міжкультурна комунікація є необхідною для всіх людей. Адже, перш за все – це сприяє розвитку особистості. В сучасному світі це є надзвичайно важливо для кожного із нас.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонова В. І. Міжкультурна комунікація як фактор формування глобального інформаційно-комунікативного простору. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2013. Вип. 54. С. 189–202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpqgzdia_2013_54_18. (дата звернення: 27.04.2024).
2. Осипов П. І. Міжкультурна комунікація: проблеми і перспективи. 2011. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/zbirniku/7/8.pdf> (дата звернення: 27.04.2024).
3. Щербина В. М. Міжкультурна комунікація у сучасному соціокультурному просторі. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. 2013. № 2 (18). С. 70–75. URL: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2013.2\(18\).33212](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2013.2(18).33212) (дата звернення: 27.04.2024).

УДК 81+140.8

Ірина ГУРА

здобувач I рівня освіти

ОП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Алла ГУБІНА

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри іноземної та української філології

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ АЗІЙСЬКОГО КОНТИНЕНТУ

Кожен народ і країна мають свої уявлення про відносини і спілкуванні з іншими людьми. У наш час, коли дипломатичні кордони між державами стають все більш прозорими, однією з найважливіших речей є збереження хороших

відносин з представниками інших національностей, особливо в питаннях співробітництва та бізнесу. Найхарактернішими представниками азіатської моделі культури ділового спілкування є Китай, Японія та Індія.

Китай – це культурний регіон і стародавня цивілізація Східної Азії. Китай належить до найбільш прадавніх цивілізацій, яка увібрала у себе велику кількість держав та культур упродовж 6 тисяч років [1].

Важливого значення у Китаї надають налагодженню дружніх, неформальних відносин з іноземними партнерами. Вас можуть щиро запитувати про вік, сімейний стан, здоров'я, дітей. При діловому знайомстві варто представити свою візитну картку. Бажано також, щоб дані на ній були надруковані китайською мовою. Під час вітання прийнято обмінюватися рукоштовками, при цьому спочатку треба тиснути руку найпочеснішого члена делегації. До складу учасників переговорів необхідно включати висококваліфікованих фахівців, здатних на місці вирішувати складні питання. Китайські компанії володіють, як правило, добре підготовленими кадрами і включають до складу делегацій хороших експертів з тих чи інших питань [2].

Також важливою частиною є обмін подарунками, що вручаються для всієї делегації. Оптимальним вибором є дорогі алкогольні напої (віскі, коньяк), книги, картини, канцелярське приладдя та сувеніри для будинку.

Культура ділового спілкування в Японії дуже подібна до китайської, оскільки головним його імперативом тут також є встановлення «духу дружби» і принцип надзвичайної чемності.

До переговорів ставляться як до відповідального, зобов'язуючого кроку. Для зав'язування ділових стосунків з японською компанією краще за все звернутися до посередника-підприємця, добре відомого обом сторонам. Людина, яка офіційно рекомендує вас японському бізнесменові, повинна займати не менш високе становище, ніж особа, з якою ви хочете вступити в контакт. До ділових листів, адресованих новому партнеру, треба додати офіційні річні звіти фірми, брошури та інші матеріали, з яких можна отримати інформацію про діяльність фірми. Усі матеріали мають бути офіційно перекладені японською мовою [3].

У відповідності з нормами японської ділової етики вища чеснота підприємця – готовність до компромісу. Чимало японських бізнесменів люблять вирішувати складні питання за келихом міцного напою. Серйозні переговори з японцями треба вести з допомогою висококваліфікованого перекладача.

Індія, що стрімко розвивається, приваблює все більше уваги з боку іноземних бізнесменів і інвесторів. Але не варто забувати, що в країні з такою

давньою культурою та історією існують свої власні, відмінні від європейських, правила поведінки і ділового спілкування.

Перш ніж почати робочі відносини, індійцям важливо зав'язати дружбу з майбутнім партнером. Не слід дивуватися, якщо при першому візиті ділових питань взагалі не торкаються. Вас можуть розпитати про сім'ю, здоров'я, хобі та захоплення. У спілкуванні індійці тримаються вільно і дружелюбно, представники бізнес-сфери добре освічені і на високому рівні володіють англійською, тому часто можна обійтися без перекладача.

Справи в Індії не терплять поспіху, тому рішення за підсумками переговорів приймається довго. Індійці люблять все ретельно обговорювати і домовлятися, в робочих питаннях їм подобається наполегливість, але не грубість. Самі індіанці можуть запізнюватися на зустрічі, але з боку іноземних колег така поведінка є неприйнятною. В Індії говорять: «Важливу людину всі чекають», тому не нервуйте і трохи зачекайте».

В Індії до сих пір величезне значення має система каст. Тому слід вникнути в ці тонкощі і знати, до якої групи відносяться ваші партнери, щоб в подальшому не порушити різних обмежень і уникнути незручностей.

В Індії також прийнято дарувати невеликі подарунки в кінці зустрічі. Як і для японських колег, це можуть бути сувеніри з вашої країни [2].

У ході вивчення особливостей ділового спілкування з представниками Азійського континенту виявлено ряд важливих аспектів, які необхідно враховувати для успішної взаємодії. Перш за все, культурні відмінності, такі як мова, манери та етикет, вимагають уважного вивчення та поваги. Відкритість до нових підходів та бажання зрозуміти особливості менталітету співрозмовника стають важливими факторами для встановлення плідного ділового контакту. Дотримання традиційних форм ввічливості, які можуть варіюватися в залежності від країни або регіону, також важливе.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вікіпедія (wikipedia.org). Китай. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%B9> (дата звернення: 26.04.2024).

2. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин : навч. посіб. К. : Кондор, 2007. С. 278–295, С. 299–303.

3. Озерська О. Етикетні правила у діловому спілкуванні японців. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та література*. 2011. Вип. 17. С. 27–29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Sm_2011_17_10 (дата звернення: 26.04.2024).

УДК 811'111

Петро ГУСАРЕНКО-БАРСЬКИЙ

здобувач I рівня вищої освіти
ОПП «Гідротехнічне будівництво,
водна інженерія та водні технології»

Ревекка ГУСАРЕНКО-БАРСЬКА

здобувач I рівня вищої освіти
ОПП «Гідротехнічне будівництво,
водна інженерія та водні технології»

Галина ЛЕВУН

асистент кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне

ЛЕКСЕМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ РІЗНИХ ФОРМ СПІЛКУВАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Спілкування відіграє надзвичайно важливу роль в розвитку суспільства в цілому та кожної особистості зокрема. Існує значна кількість дефініцій даного терміну. Український мовознавець Ф. Бацевич визначає спілкування як сукупність зв'язків і взаємодій людей, суспільств, суб'єктів, у яких відбувається обмін інформацією, досвідом, уміннями, навиками та результатами діяльності. Це комплексне поняття, що включає в себе такі типи процесів взаємодії людей як інформаційний, інтерактивний (зв'язки і впливи учасників) та перцептивний (сприйняття органами чуттів).

Незважаючи на те, що кожен новий акт спілкування з точки зору участі в ньому особистостей, які обговорюють найрізноманітніші проблеми є унікальним, класифікація спілкування за формами дозволяє описати його загальну організацію. Форми класифікуються залежно від немовних складників комунікації: втілення засобів мовного коду, способу взаємодії між учасниками, специфіки каналів, функцій та змісту повідомлень, сфери спілкування або стосунків комунікантів. Останній складник допомагає розкрити характер спілкування у різних контекстах, таких як дружній, офіційний чи антагоністичний.

Дружнє спілкування є формою комунікації, яка відбувається між людьми, що мають близькі, товариські стосунки і характеризується відкритістю, взаєморозумінням, співчуттям, доброзичливістю та довірою. Таку форму спілкування можна спостерігати у розмові друзів, добрих знайомих, закоханих тощо. Серед слів та виразів, які є типовими для даного виду спілкування можна виділити: *chew the fat, catch up, spill the beans, gossip, joke*. Вислів "*chew the fat*" описує дружню розмову, обговорення неважливих питань, в розслабленій та

неквапливій манері: *This allows you to communicate with your fellow truckers, ask them about weather and traffic conditions, or just chew the fat.* Фразове дієслово “catch up” описує розмову, в якій друзі або знайомі обмінюються новинами або іншою інформацією під час зустрічі: *By the time coffee came, R.J. and Angelo had caught up a little bit.* Для ідіоми “spill the beans” знаходимо приклади, в яких вона описує випадок, коли хтось розповів секретну інформацію про щось або когось без дозволу: *So who spilled the beans about her affair with David?* Слово “to gossip” описує спілкування з метою розповсюдження чуток про життя чи дії інших людей без їхнього дозволу. Для опису гумористичних коментарів, анекдотів або смішних історій з метою розважити інших вживається лексема “joke”: *They joked and laughed as they looked at the photos.*

Антагоністичне спілкування характеризується конфліктною або ворожою взаємодією між учасниками, боротьбою за пріоритети, інтереси чи ресурси. Воно може включати словесні атаки, ворожі настрої, протистояння тощо. Прикладами такого спілкування є політичні дебати із суперниками, конкурентна реклама між компаніями, або ворожі обміни думками в соціальних медіа. У цьому випадку розглядатимемо наступні вирази та слова: “argue”, “accuse”, “bite someone's head off”, “lie”, “threaten”. Слово “argue” описує суперечку, коли учасники спілкування не згодні один з одним: *They were arguing over which film to go and see.* Слово “accuse” означає висловити звинувачення у порушенні певних норм поведінки, законності, якихось правил: *She accused me of lying.* Вираз “bite someone's head off” використовують для опису образливого спілкування грубим тоном без жодної на те причини: *I just asked if I could help – you don't have to bite my head off!* Для лексичної одиниці “lie” віднаходимо приклади, які описують нещире спілкування, коли хтось говорить неправду про щось або когось *I suspect he lies about his age.* Спілкування, під час якого звучать погрози про вбивство, або завдання шкоди іншій особі, описується лексемою “threaten”: *They threatened to kill him unless he did as they asked.*

Офіційне спілкування відрізняється регламентованістю, використанням вишуканих мовних конструкцій, точністю та чіткістю повідомлень, високим рівнем професійності та офіційного статусу учасників. Серед слів та виразів, які описують таку форму спілкування можна виділити: “declare”, “consult”, “report”, “expound”, “negotiate”. Лексична одиниця “declare” означає оголосити щось чітко, публічно або офіційно: *They declared their support for the proposal.* Якщо спілкування відбувається у формі консультації з лікарем, юристом тощо, вживається слово “consult”: *Because investors' state and local taxes may be different than the federal taxes described above, investors should*

consult their own tax advisor. Якщо метою спілкування є звітування, документування або повідомлення про події, факти або результати вживається дієслово “to report”: *Spies reported seeing a build-up of soldiers*. Слово “expound” означає надання детального роз’яснення з приводу певного питання: *She uses her newspaper column to expound her views on environmental issues*. Для опису офіційних переговорів з метою досягнення згоди зі співрозмовником вживається лексема “negotiate”: *The government has refused to negotiate with the strikers*.

Отже, в лексичному складі англійської мови наявна значна кількість висловів, що позначають різні форми та аспекти вербальної комунікації, висвітлюють особливості стосунків між співрозмовниками, розкривають тонкощі дружнього, антагоністичного та офіційного спілкування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : ВЦ «Акад.», 2004. 342 с.
2. Хоменко О. Роль англійської мови в умовах глобалізації. Гуманізація навчального процесу : зб. наук. праць. Київ : Вища школа, 2013. Вип. LXI. С. 203–217.
3. Cambridge dictionary online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 05.05.2024).
4. Reverso Context. URL: <https://context.reverso.net/> (дата звернення: 05.05.2024).

УДК 81’27

Мирослава ДЕВ’ЯТКО

здобувачка I рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Валерія ПИЛИПАК

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов’янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ЖІНОЧЕ ТА ЧОЛОВІЧЕ МОВЛЕННЯ В ІНТЕРНЕТІ:

ГЕНДЕРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Інтернет в сучасному суспільстві виконує важливу роль у спілкуванні та взаємодії. Цей засіб забезпечує можливість обміну думками та ідеями, незалежно від місця проживання чи соціального статусу користувачів. При цьому Інтернет також є ареною, де відбуваються процеси формування гендерних уявлень та відображення статевих ролей.

Поняття гендерних відмінностей у мовленні вже давно є відомим феноменом. У різних культурах існують стереотипи стосовно того, як чоловіки та жінки повинні висловлювати свої думки. Ці стереотипи можуть виявлятися в різних аспектах мовлення, таких як вибір слів, синтаксис, стиль та інші.

Результати досліджень у сфері гендеру свідчать про те, що чоловіки та жінки у своїх висловлюваннях в мережі використовують мовні засоби по-різному. Ці відмінності можуть бути пов'язані із різними чинниками, такими як гендерні стереотипи, гендерна ідентичність та особливості комунікативного контексту в Інтернеті.

Мовний стиль жінок в основному характеризується великою кількістю емоційно насичених висловів, тоді як чоловіки використовують більше об'єктивних виразів. Жінки, зазвичай, виявляють тенденцію посилювати позитивні оцінки. Чоловіки частіше користуються негативними висловами, включаючи в себе лайки. Також, часто вони використовують сленгові вирази та неформальну лексику [1; 2].

Щодо стилів комунікації – у чоловіків у комунікації важливі факти, цифри та результати; жінки, крім інформації, акцентують увагу на атмосфері спілкування та міжособистісних відносинах. Чоловіки орієнтовані на соціальний статус і владу в комунікації, адаптуються до ієрархічних ролей; жінки вдаються до партнерської та рівноправної комунікації, націленої на побудову стосунків та подолання соціальних бар'єрів. Чоловіки частіше обирають роль «одинокого воїна», який вирішує в комунікації завдання сам або залишається самотнім; жінки відчують себе комфортніше в колективі, легше налагоджують контакти. Загалом, чоловіки віддають перевагу асиметричній комунікації в Інтернеті, тоді як жінки сприймають симетричний підхід, мовлення жінок багате засобами опису почуттів, настроїв та емоцій, воно емоційніше порівняно з мовленням чоловіків [3, 4].

14% чоловіків використовують соцмережі для знайомств, що становить удвічі більше, ніж в разі жінок, де цей показник складає 7%. Жінки частіше використовують соціальні мережі для спілкування з друзями та родичами, але використовують їх приблизно в однаковій мірі для роботи. Це може пояснювати те, що кількість друзів у жіночих акаунтах перевищує чоловічі на 8%, а частота оновлення стрічки на 50%. Сервіс НМА (Hide My Ass), який дозволяє приховати ідентичність користувача в інтернеті, провів дослідження в 2015 році. У ході опитування було виявлено, що чоловіки сприймають успіх у соціальних мережах як показник успіху в реальному житті. 28% чоловіків згодні з твердженням «Чим більше передплатників і коментарів, тим ви успішніше», в той час як серед жінок цей показник становить лише 20%.

Чоловіки також частіше висловлюють бажання отримувати більше лайків та коментарів – 24%, порівняно з 17% серед жінок [5].

Чоловіки, відзначаючись своєю комунікативною поведінкою, ставлять акцент на досягнення мети. Їхня спрямованість на результат визначається бажанням отримати певний вихід із розмови. Вони виявляють підвищений інтерес до тем політики, роботи та спорту, що визначається легкістю обговорення цих тем. У своїх розмовах чоловіки можуть висловлювати свої досягнення та успіхи, прагнучи підкреслити свою компетентність. На роботі вони намагаються уникати надто довгих розмов з колегами та концентруються на справжніх справах, виявляючи певний скептицизм до консультування та навчання. Водночас, жінки визначають свою мету в самому процесі розмови. Для них важливий не тільки кінцевий результат, але й сама взаємодія. У розмовах вони активно діляться своїми невдачами та розглядають побутові теми. Жіночі роздуми виявляються більш відкритими, оскільки вони легко висловлюють свої почуття та думки вголос. Жінки приділяють увагу невербальним сигналам під час спілкування, помічаючи пози, жести та рухи тіла, що збагачують їхнє сприйняття розмови.

Слухання виявляється однією з ключових відмінностей. Середній чоловік, за науковими дослідженнями, уважно слухає жінку лише 10–15 секунд, працюючи над швидким вирішенням проблем та наданням порад. Натомість жінки демонструють більше уваги до співрозмовника, слухаючи та беручи активну участь у розмові. Чоловіча стислість та категоричність у висловленнях робить їх мову короткою та прямою. Вони вдаються до мовчазності, коли їм складно висловити свої почуття й роздуми. Жіноча мова, навпаки, є насиченою та менш визначеною. Жінки частіше вибирають довше формулювання та часто використовують запитання та вибачення. Щодо емоційності, чоловіки, на відміну від жінок, намагаються приховати свої почуття, що робить їхню мову менш емоційно насиченою, але більш прямою та невблаганною. Жінки, в свою чергу, виявляють більш виражену емоційність через використання метафор, порівнянь, епітетів та емоційно забарвленої лексики [5].

Отже, гендерні відмінності в комунікативній поведінці визначаються не лише біологічними різницями, але й соціокультурними чинниками. Розуміння цих особливостей допомагає створити ефективніші та гармонійні відносини між чоловіками та жінками в сучасному суспільстві. Вивчення аспектів гендерної проблематики в мовленні в Інтернеті представляє собою суттєвий та значущий напрямок, який відкриває нові можливості для розкриття особливостей сучасного цифрового спілкування та його впливу на формування гендерних ролей у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик О. В. Гендерні особливості номінації людини. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/17715/3/Bilyk.pdf> (дата звернення: 23.04.2024).
2. Осіпова Т. Ф. Гендерний аспект комунікативної поведінки людини: параметри вербальної і невербальної комунікації. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Філологічні студії*. 2012. № 1. Т. 7. С. 109–120.
3. Тищенко О. Мова інтернет-спілкування: стиль, норма, освіта. *Дивослово*. 2011. № 12 (657). С. 35–39.
4. Клярська Г. Ю., Тарасенко О. Д. Особливості мови інтернет-спілкування (на прикладі україномовних користувачів). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 32. Т. 3. С. 49–52.
5. Чоловічий і жіночий інтернет: хто і як веде себе в мережі. URL: <http://slaidik.com.ua/cholovichij-i-zhinochij-internet-hto-i-yak-vede-sebe-v-merezhi/> (дата звернення: 23.04.2024).
6. Заволока А. Особливості жіночого й чоловічого мовлення. URL: <http://pressassociation.org.ua/ua/osoblivosti-zhinochogo-j-cholovichogo-movlennya/> (дата звернення: 23.04.2024).

УДК 811.111'373: 81'42

Анна ДОРОЩУК

*здобувач I рівня вищої освіти
ОПП «Фізична культура і спорт»*

Тетяна МАРТИНОВА

*асистент кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

АНГЛІЦИЗМИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Англiцизми – це слова, окремі значення, флексії тощо, які запозичені з англійської мови. Взагалі запозичена іншомовна лексика є невід'ємною частиною будь-якої мови, зокрема й української. Її запозичення тісно пов'язане з історією нашого народу, культурою, міжнародними зв'язками [2].

Стрімке зростання англiцизмів в українській мові зумовлене тенденціями молодіжного сленгу та розширенням вузькопрофесійної тематики. Однак лінгвістичні дослідження не відображають адекватно стрімке входження англійських запозичень у мову пересічного українця і потребують підвищеної уваги з боку наукової спільноти [2].

Англiцизми сприймаються їхніми носіями як переважно іноземний елемент і зберігають ознаки свого походження: фонетичне звучання (джем, імідж), словотвір (смокінг, маркетинг), значення (яструби – політики та прихильники брутальної агресії в різних країнах), багато британських англiцизмів репрезентують національні реалії, такі як Скотланд-Ярд (британська реалія), Діснейленд (американська реалія), і навіть об'єкти та явища зі сфер спорту, техніки, економіки та політики.

Англiцизм – ідіома або крилатий вислів – асоціюється у свідомості мовця з англійським джерелом, незалежно від того, як він виник [1].

Україномовне радіо та телебачення надає велику кількість англiцизмів для дослідження. Англiцизми зустрічаються в найрізноманітніших тематичних групах: економіка, фінанси, кіно, телебачення, музика, розваги, комп'ютерні технології, медицина, навчання тощо.

Найпоширеніші запозичення: fast-food – фастфуд, digest – огляд, spray – спринклер, cash – готівка, armwrestling – армреслінг, parking – стоянка, freestyle – вільний стиль, news release – випуск новин, player – гравець, service – послуга, diving – дайвінг, dealer – дилер, art therapy – арт-терапія, sale – розпродаж, office – офіс, second hand – секонд-хенд, teenager – тінейджер, barter – бартер, file – файл тощо.

Окремо слід згадати групу запозичень з англійської мови, відому як псевдоанглiцизми. Префікс «псевдо» тут не означає, що слова не англійського походження, а лише те, що їхня семантика в мові-реципієнті відрізняється від значення в самій англійській мові [5].

Крім того, сфера медіа-текстів активно наповнюється іншомовними афіксами -изм, -ізм, -ізм, -іст, -іст. Запозичені слова часто позначають абстрактні поняття, особливо релігійні, наукові, політичні чи ідеологічні: вандалізм, глобалізм, деспотизм, есеїзм, індивідуалізм, інтернаціоналізм, комунізм, конформізм, китаїзм, сіонізм, сепаратизм [3].

Сьогодні також стало популярним і «модним» для багатьох використовувати таке запозичення, як бліц-, яке поєднується з різними словами української літературної мови і зазвичай неправильно пишеться через дефіс: бліц-опитування, бліц-інтерв'ю, бліц-зустріч, бліц-візит, бліц-результати, бліц-рецензія, бліц-коментар, бліц-диктант, бліц-вікторина, бліц-змагання, бліц-турнір, бліц-позика, бліц-ремонт тощо. «Миттєвий, блискавичний» відображає швидкий і динамічний темп нашого життя. Донедавна, однак, бліц-запозичення уникали, натомість використовували низку українських синонімів, які передавали тонкі відтінки значення «ефемерний» та уникали одноманітності.

Таким чином, можна сказати, що запозичення – це іншомовні елементи

(слова, словосполучення, ідіоми), які переходять з однієї мови в іншу шляхом мовного контакту. Одним із видів запозичень є англіцизм. Це слово, значення, словосполучення тощо, запозичене з англійської мови і створене за її зразком. Англіцизми найчастіше зустрічаються в таких сферах, як політика, бізнес, торгівля, технології, спорт, мода, культура та засоби масової інформації [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лабач М. М. Мова – кордон національної безпеки. Львів : ЛДУ БЖД, 2020. С. 38–40.
2. Гудима Г., Слодиницька Ю. Англомовні запозичення в сучасній українській мові. *Молодий вчений*. 2012. С. 26–29.
3. Заєць В. Г., Томіліна Ю. М. Аналіз словоформ з англійськомовними афіксами в дискурсі ЗМІ. *Наук. вісник ХДУ*. Херсон : ХДУ, 2018. С. 37–41.
4. Катерина Городенська. Українське слово у вимірах сьогодення / Ін-т укр. мови НАН України. К. : КММ, 2014. 124 с.
5. Писаренко М. О., Поліщук П. О. Сфери проникнення англіцизмів в українську мову / Комунальний заклад «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-гімназія № 23 Вінницької міської ради» м. Вінниця. 3 с.

УДК 81'27

Анастасія ЗАРІЧНЮК
здобувачка І рівня освіти
ОПП «Прикладна лінгвістика»
Лідія БАРАНОВСЬКА
асистент кафедри
загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

РОЛЬ ІНТЕРНЕТ-ПЛАТФОРМ У ФОРМУВАННІ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ВІРТУАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

Мета дослідження – теоретично та практично обґрунтувати роль гендерних проявів у національно-культурному просторі українського віртуального дискурсу. **Завдання:** виділити роль інтернет-платформ у формуванні гендерної ідентичності в українському віртуальному дискурсі. **Матеріал дослідження** – праці таких авторів, як Агеєва В., Баранова М., Бацевич Ф., Гордієнко К. та ін., які досліджують гендерні аспекти в культурі та суспільстві.

Сучасний український онлайн-простір є складною екосистемою, що

піддається впливу різноманітних факторів. Один з найважливіших аспектів цієї динаміки – це роль соціальних мереж у формуванні гендерної свідомості. Гендерна свідомість є комплексною системою уявлень, переконань і норм, пов'язаних зі статевою ідентичністю, яка визначається не лише біологічними факторами, але й культурними, соціальними та психологічними чинниками. Соціальні мережі, такі як Facebook, Instagram, TikTok, Twitter (X), утворюють особливу віртуальну реальність, у якій активно відбувається взаємодія між користувачами та контентом. Ця взаємодія має значний вплив на уявлення людей про гендерні ролі та стереотипи. Подальший аналіз розкриває двосторонній характер цього впливу [1].

Перш за все, соціальні мережі відкривають нові можливості для гендерно-чутливих дискусій та діалогу. Користувачі мають можливість вільно висловлювати свої думки, ділитися досвідом та обговорювати гендерні проблеми. Це сприяє розширенню горизонтів та усвідомленню різноманітності гендерних ідентичностей. Такий дискурс може відігравати ключову роль у підтримці гендерної рівності та формуванні гендерної свідомості. З іншого боку, соціальні мережі не завжди сприяють позитивним тенденціям. Вони можуть утримувати та поширювати традиційні гендерні стереотипи через рекламу, контент або коментарі користувачів. Наприклад, поширення ідеалізованого зображення чоловіка чи жінки може спростити гендерну ідентичність, звужуючи спектр можливостей та створюючи тиск на відповідність цим стереотипам.

Сучасний український онлайн-простір являє собою багатошарове середовище, насичене різноманітними блогами, форумами, соціальними мережами та онлайн-спільнотами, які активно сприяють формуванню та розвитку дискурсу гендерної рівності. Ці платформи стали не лише місцем обміну інформацією, а й ефективним інструментом для просування гендерної егалітарності в українському суспільстві [2]. Одним із ключових впливів цих онлайн-платформ є підвищення гендерної свідомості. Блоги та спільноти активно публікують матеріали на гендерну тематику, у яких розглядаються проблеми гендерної нерівності, стереотипів та дискримінації. Це дозволяє користувачам отримувати доступ до інформації та освітніх матеріалів, що сприяє кращому розумінню гендерних питань та формуванню гендерно-чутливого сприйняття світу. Вони відіграють ключову роль у розширенні гендерного спектру. Це проявляється у можливості індивідуального вираження гендерної ідентичності, не обмежуючись традиційними бінарними уявленнями про чоловіків та жінок. Соціальні мережі стають майданчиком для видимості небінарних гендерів, відсутності сталої гендерної ідентичності та інших

гендерних ідентичностей, що сприяє їх інтеграції в суспільство та підвищенню рівня толерантності. Одним із ключових впливів цифрових медіа є деконструкція гендерних стереотипів. Онлайн-контент активно викликає усталені уявлення про гендерні ролі, стимулюючи обговорення гендерної нерівності та сприяючи формуванню більш прогресивних гендерних уявлень. Росте популярність гендерно-нейтрального контенту, який сприяє розширенню культурного розуміння гендерних питань [3]. Проте разом із позитивними аспектами існують і виклики, пов'язані з гендерною дискримінацією в онлайн-середовищі. Жінки та представники небінарних гендерів часто стикаються з цькуванням, хейтом та іншими формами онлайн-насильства, що підштовхують їх до маргіналізації та самоізоляції. Поширення гендерних стереотипів також залишається проблемою, оскільки деякі онлайн-платформи сприяють утвердженню традиційних гендерних уявлень через відповідний контент.

Отже, цифрові медіа відіграють важливу роль у формуванні гендерних норм у сучасному українському суспільстві. Вони сприяють розширенню гендерного спектру, деконструкції стереотипів та емансипації жінок, проте також стикаються з викликами гендерної дискримінації та поширенням стереотипів. Розвиток гендерно-чутливих практик та підвищення гендерної медіаграмотності є ключовими для побудови більш егалітарного та інклюзивного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Магдюк Л. Вплив гендерних стереотипів на представлення жінок і чоловіків на ринку праці. *Terrasoft*. 2011. № 5. С. 7–10.
2. Пелещишин А. М. Гендерні та вікові відмінності мови у Інтернет-комунікації. *Людина. Комп'ютер. Комунікація* : зб. наук. праць. 2018. С. 88–90.
3. Українські ЗМІ опублікували у 2,5 рази більше негативних матеріалів про гендерну рівність, ніж позитивних – дослідження. URL: <https://ms.detector.media/trendi/post/28834/2022-01-19-ukrainski-zmi-opublikuvaly-u-25-razy-bilshe-negatyvnykh-materialiv-pro-gendernu-rivnist-nizh-pozytyvnykh-doslidzhennya/> (дата звернення: (23.04.2024)).

УДК 811.112.2'25'42:130.2

Ольга ЗУБИК

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Мова і література (німецька). Переклад»

Людмила ПАСИК

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ

Постановка проблеми. У сучасному світі реклама з кожним днем дедалі більше впливає на формування наших уявлень, потреб та вподобань. Вона постійно знайомить нас із трендами на споживчому ринку та водночас має вагомий вплив на економіку. Тому у світі глобалізації та міжнародних комунікаційних потоків, важливим викликом стає адаптація рекламних текстів до різних мовних та культурних аспектів. Особливе місце серед яких займають саме німецькомовні рекламні тексти, які мають свої унікальні ознаки та вимоги до перекладу.

Таким чином, **мета** нашої наукової розвідки полягає у встановленні особливостей німецькомовних рекламних текстів.

Результати дослідження. Реклама – це важливий інструмент впливу, який створений для того, щоб не лише повідомляти про товари і послуги, але й переконувати споживачів у їхній необхідності або перевагах. Копірайтери майстерно використовують лінгвістичні та психологічні стратегії, спрямовані на створення певного емоційного впливу на цільову аудиторію. Слова стають могутнім інструментом, викликаючи в споживачів безліч емоцій та асоціацій, спрямованих на стимулювання продажів. Через ці зв'язки рекламний текст став об'єктом дослідження мовознавства, а саме медіалінгвістики. Щоб краще зрозуміти його цільове призначення, варто розглянути різні трактування даного поняття.

За визначенням Т. П. Семенюк, рекламний текст – це комунікативна семіотично неоднорідна одиниця, яка є частиною масової комунікації, призначена для інформування споживачів про характеристики товарів, спектр певних видів послуг з метою їх реалізації та створення активного попиту на них [5, с. 198]. Тоді як, Є. Коваленко дефініює рекламний текст, як особливий вид тексту, що певним чином структурований, має комунікативно-прагматичну спрямованість і виконує функцію інформування та впливу [3, с. 173]. З вище сказаного, можна визначити головні завдання будь-якого рекламного тексту: залучення нових покупців та підтримка вже існуючого інтересу аудиторії.

Перед перекладачами досить часто постають труднощі, що можуть призвести до спотворення змісту або втрати закладеного копірайтером ефекту. Щоб їх уникнути, О. Р. Галема та М. О. Солтис наголошують на морфологічних, лексичних та стилістичних особливостях перекладу німецькомовного рекламного тексту [2, с. 205].

До морфологічних особливостей відносять правильність побудови рекламного тексту, граматичні класи слів, тобто до якої частини мови вони належать. Як приклад розглянемо, наказові речення, які закликають оглянути та купити товар: *Entdecken Sie unser Sortiment* [2, с. 206]! До лексичних належить переклад безеквівалентної лексики, зокрема назв компаній та їх продукції: *Volksbank – Фольксбанк, Erste Bank – Erste Банк* [2, с. 206]. Стилiстичні особливості, в свою чергу, полягають у передачі образності та імпресивності, перекладі різноманітних стилістичних прийомів [2, с. 205]. Доцільно навести наступні приклади:

- епітети: *Traumhaft fruchtig, märchenhaft gut! (Zentis Belfrutta)*;
- порівняння: *Die einmalig leckere Puddingcreme Dr. Oetker Wölkchen ist so locker, dass sie wie eine luftige Wolke auf feinsten Sahne schwebt (Dr. Oetker)*;
- гіпербола: *Duplo. Die längste Praline der Welt! (Ferrero)*;
- метафора: *Aus dieser Quelle trinkt die Welt (Apollinaris Tafelwasser)*;
- персоніфікація: *Meister Proper putzt so sauber, dass man sich drin spiegeln kann. (Meister Proper)*[4, с. 298].

Варто підкреслити, що перекладачу медіа-дискурсу потрібно володіти компетентностями критичного аналізу та вмiти вчасно і якісно транслювати правдиву інформацію, а також знайти такі виразні засоби і застосувати такі трансформації, які б мали рівноцінне семантичне та стилістичне навантаження в оригіналі, що забезпечить функціональну відповідність цього тексту [1, с. 129]. Знання морфологічних, лексичних та стилістичних особливостей допоможуть досягти цієї мети, а також додати оригінальності, відтворивши задум рекламодавця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук О. Ю., Лисецька Н. Г., Пасик Л. А. Переклад як трансфер культури (художній, науково-технічний та медіа-дискурс). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологія*. Острог : Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 12 (80). С. 126–130.
2. Галема О., Солтис М. Способи перекладу німецькомовних рекламних текстів, їх лексичні, синтаксичні та стилістичні особливості. *Наукові записки. Сер. Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Вип. 116. С. 203–207.

3. Коваленко Є. Структурна організація рекламного тексту в аспекті його лінгвістичного аналізу. *Лінгвістичні студії* : зб. наук. пр. Донецьк : ДонНУ, 2009. Вип. 18. С. 173–178.

4. Мельник А. Німецькомовний рекламний текст: мовні особливості та стратегії перекладу. *Грааль науки* : Міжнародний науковий журнал. 2021. № 1. С. 296–300. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.061> (дата звернення: 25.04.2024).

5. Семенюк Т. П. Когнітивно-семантичні та прагматичні особливості німецькомовних полікодових текстів (на матеріалі комерційної реклами) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2017. 257 с.

УДК: 811.112.2'25'42:130.2

Володимир КОВАЛЬЧУК

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Мова і література (німецька). Переклад»

Людмила ПАСИК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології

Волинський національний університет

імені Лесі Українки, м. Луцьк

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТА ЛОКАЛІЗАЦІЇ ВЕБСТОРИНОК

Переклад вебсторінок є одним з найважливіших етапів під час поширення сайту на більшу аудиторію та виведенні його на інтернаціональний рівень. У більшості випадків розробникам потрібен переклад для того, щоб збільшити охоплення сторінки, залучити нових клієнтів та, відповідно, підвищити продаж певного товару чи послуги. Не секрет, що на кожному етапі перекладу виникають певні питання чи проблеми, вирішити які повинен перекладач. **Мета нашої наукової розвідки** полягає у з'ясуванні проблем, які виникають при перекладі вебсторінок.

Перед перекладачем постає одне з найважливіших завдань – здійснити якісний переклад вебсторінки, адже від цього може залежати імідж компанії на міжнародному ринку. «Перекладач мусить знати культуру-джерело та цільову культуру – бути бі-культурним» [3, с. 129]. Насамперед, вже перекладена інформація повинна нести за собою вдале та чітке формулювання про діяльність компанії. Це важливо для залучення інвесторів та отримання визнання.

«В аспекті прагматичного наповнення, тексти вебсайтів можна розглядати як окремий вид реклами, адже вони виконують функцію саморепрезентації компанії» [1, с. 142]. Вдалий переклад сайту є візиткою

продавця, яка буде направлена на іноземний ринок, тому покупець не повинен відчувати себе «чужим», відвідуючи вебсторінку.

Перекладач отримує велику відповідальність, адже до нього ставлять доволі високі вимоги. Це пов'язано з тим, що тексти націлені на конкретну аудиторію. Також великою проблемою є кваліфікованість перекладача у інших галузях, які дотичні з вебсторінками. Зазвичай, за відсутності технічної підтримки з боку замовника, перекладачу доводиться мати такий багаж знань, як комп'ютерна верстка сайту, розуміння основ роботи сайту, обізнаність у програмах а також особливості сприйняття користувачем наповнення сайту. «Відомо, що інформація з екрана сприймається гірше, ніж з аркуша паперу, тому текст вебсайту повинен бути написаний просто, доступно й однозначно» [2, с. 180]. Око повинно сприймати текст так, ніби сайт створювався саме для них. Часто буває таке, що шрифти можуть не співпадати на одній сторінці. Різноманітність різного типу шрифтів може призвести до втрати уваги клієнта через відчуття неестетичності, а відповідно – недовіри до продукту.

Увага – це перше, за чим зараз полюють маркетологи та дизайнери. Коли перекладач отримує сторінку на переклад, йому потрібно не знищити працю маркетолога чи таргетолога. Візуальне оформлення сайту грає велику роль для клієнта. Проте для перекладача нестандартні рішення дизайнерів сайту можуть створити труднощі з перекладом. Візьмемо до прикладу німецьку мову: усім відомо, що слова в ній переважно довші, ніж в інших мовах. Якщо розібрати німецький варіант сайту AliExpress [6], то можна помітити, що слово „Registrieren“ (нім.) не поміщається у визначену область. Натомість оригінальне „Registe“ (анг.) відмінно підходить по розміру.

Розповсюдженою помилкою при перекладі є дослівний переклад усього меню, наприклад «Контакти» – „Kontakte“, замість „Kontakt“. Переклад слово в слово далеко не завжди є найкращим рішенням.

Варто згадати також автоматичні переклади веб сторінок У 99% випадків вони нерелевантні, адже до уваги не береться контекст, наповнення сайту, цільова аудиторія, тощо. «Копія, яка передається на цільову мову за допомогою Google Translate, DeepL або іншого інструменту машинного перекладу, ніколи не є індивідуальною або унікальною» [5, с. 47]. Переклад не може бути повністю достовірний, якщо він зроблений автоматично машиною. У цьому можемо пересвідчитись, беручи до уваги функцію автоматичного перекладу веб сторінки за допомогою засобів Google Chrome. «Машинний переклад сьогодні далекий від ідеалу, але з використанням таких інструментів можна отримати певну допомогу під час роботи з ресурсами, які подані іншими мовами» [4, с. 99].

Отже, проаналізувавши інформацію на вебсторінках можна помітити наступні проблеми: якість перекладу, виконаного перекладачем; освіченість перекладача у додаткових, технічних сферах; втрата уваги; відчуття неестетичності з боку клієнта; дослівний переклад; технічні проблеми. Це – неповний список аспектів, які перекладач змушений враховувати під час виконання роботи. Запобігання або ж вирішення вище окреслених проблем зможе допомогти зробити готовий матеріал привабливим для клієнтів з інших країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дольник І., Галій Л. Проблеми локалізації українських вебсайтів (на матеріалі вебсайтів українських бюро перекладів) 2021. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/49890/1/2021%20GSTI%20Conference%20Proceedings-142-148.pdf> (дата звернення: 23.04.2024).
2. Чубань А. В. Основні характеристики та особливості перекладу тексту веб-сайтів. *Наука і молодь. Гуманітарна серія*. 2021. URL: <https://nau.edu.ua/site/variables/docs/docsmenu/studnauka/general.pdf#page=179>. (дата звернення: 25.04.2024).
3. Бондарчук О. Ю., Лисецька Н. Г., Пасик Л. А. Переклад як трансфер культури (художній, науково-технічний та медіа-дискурс). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологія*. Острог : Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 12 (80). С. 126–130. DOI : 10.25264/2519-2558-2021-12(80)-126-130
4. Франчук Н. П. Переклад вебсторінок за допомогою інструментів Google Chrome Foss Lviv 2015. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/17112/2/FOSSLviv_2015_Franchuk_N_P-Pereklad_veb_storinok_98-99.pdf. (дата звернення: 27.04.2024).
5. Althoff K. Die SEO-Übersetzung Wie du Onlinetexte transkreativ übersetzt und für Suchmaschinen optimierst, (BDÜ Weiterbildungs- und Fachverlagsgesellschaft mbH). Berlin, 2022. 216 s.
6. AliExpress. URL: <https://de.aliexpress.com/?gatewayAdapt=glo2deu> (дата звернення: 27.04.2024).

УДК 811:008:316.77(043.2)

Софія КОРНІЙЧУК

*здобувачка I рівня вищої освіти
ОПП «Терапія та реабілітація»*

Дарина МУДРИК

*кандидат педагогічних наук, асистентка кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

МОВА – КУЛЬТУРА – КОМУНІКАЦІЯ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

З усіх засобів спілкування, створених людством, мова є основним, комунікативна функція якого має вирішальне значення. Мова, завжди знаходиться в центрі уваги міжкультурної комунікації, яка відображає важливі риси людської особистості та національно-культурної спільноти в цілому [2, с. 73].

Знання мов інших народів є невід’ємним елементом міжкультурної комунікації та першим кроком до ефективного спілкування між представниками різних країн і культур, тому має великі перспективи розвитку. Якщо через незнання мовних особливостей один розмовляє з іншим у культурно нечутливій манері, комунікація може стати неможливою ще до того, як вона розпочнеться. Незнання системи метафоричних і символічних значень призводить до дуже багатого і різноманітного тлумачення і мовних зіставлень у межах мовної картини світу. Зловживання омонімами між мовами призводить до непорозумінь, безглузвих ситуацій, а іноді навіть до конфліктів [2, с. 74–76].

Однак мовні знання не є тотожними з мовною компетенцією, адже вони є природним явищем і універсальною властивістю, якої люди навчаються з раннього віку. Знання мови – це усвідомлені міцні знання про людей і світ. Знання мови слугує основним джерелом знань про національні та культурні особливості різних країн і формує міжкультурну компетенцію. Знання іноземної мови необхідне для встановлення дружніх та ділових стосунків з представниками інших країн. Однак одного цього недостатньо, адже ще однією завадою для ефективного спілкування з іноземцями є незнання їхніх особливостей культури [1, с. 10].

Культура (лат. Culture – догляд, виховання) – сукупність духовних та матеріальних цінностей життя народу, яке характеризує певний рівень народу та людей, соціалізованих у певних умовах в цілому [1, с. 12].

Культурні моделі поведінки штучно прищеплюються людям у процесі дорослішання в певному соціальному середовищі. Вони починають діяти та

оцінювати дійсність у рамках культурної програми, яка по-своєму скріплює спільноту, але загалом сформована у їхній підсвідомості [1, с. 14]. Комунікація є найважливішою частиною цієї програми і настільки глибоко вкорінена в повсякденному житті, що люди не усвідомлюють, що слідує власним запрограмованим нормам і правилам спілкування та поведінки. Однак їх порушення призводить до непорозумінь, несподіванок і культурного шоку [3, с. 343].

Комунікація – це основний метод людської взаємодії та найактивніша форма людського життя. Це як явний, так і латентний процес, який будує різні види взаємин між народами. Окрім вербального спілкування, комунікація відбувається за допомогою невербальних засобів [3, с. 345].

Комунікація (лат. *Communicatio* – роблю спільним) – це модус мовного явища поряд з мовою і мовленням, що являє собою зв'язок невербальних та вербальних засобів, метою яких є отримання та передача інформації. Комунікація і спілкування в сенсі мовних способів існування є синонімічними поняттями [4, с. 160].

Якщо брати комунікацію в широкому сенсі, то це обмін інформацією будь-якими засобами за допомогою спільної системи символів і кодів, а вербальна і невербальна комунікація є однією зі складових комунікації [3, с. 347].

Незважаючи на постійні зміни в суспільстві, суть людського спілкування залишилася по суті незмінною. Це обмін думками та інформацією, досягнення взаєморозуміння і гармонії у відносинах у всіх сферах і на всіх рівнях людського буття. Однак форми, засоби і методи людського спілкування постійно змінюються, тим самим відкривають вели перспективи розвитку [4, с. 163–164].

Ремесла, архітектура, етнічно зумовлені символи, музика, пісні, танці, ритуали, народні звичаї, народна кухня, а також різні форми дозвілля, родинні та дружні стосунки і навіть семантика кольорів, запахів і звуків, які прикрашають народне життя. Все це реалізується в культурному контексті [4, с. 166].

Таким чином, міжкультурна комунікація є інтегративною науковою галуззю, яка передбачає використання категорій, сформованих в інших суміжних науках (національний, етнічний, національна ідентичність, ментальність, національні стереотипи, архетипи, прототипи, символи, культурні коди, національні (мовна, ціннісна, понятійна) картини світу, національні концептосфери тощо). На відміну від інших наук, для міжкультурної комунікації ці категорії є засобом виявлення та вивчення

особливостей мовної та немовної комунікації між представниками різних націй та лінгвокультурних спільнот [5, с. 66–68].

Отже, перспективи розвитку міжкультурної мови та комунікації, як і багатьох наук, зумовлені потребами суспільства. Їх практичне застосування сягає корінням у глибоку давнину, коли людям доводилося налагоджувати різні контакти з незнайомими людьми. З появою дипломатичних відносин, інформація про національні та культурні особливості різних країн, стала елементом професійної міжнародної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Денисюк Ж. Візуальна комунікація як феномен масової культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. № 2. С. 9–14.
2. Дубовик Н., Шило О. Культурна дипломатія як інструмент міжнародної комунікації України. *Молодий вчений*. 2023. № 4. С. 72–76.
3. Єфімова О. Міжкультурна комунікація в умовах глобалізаційних процесів у розвитку сучасного світу. *Scientific Collection «Interconf»*. 2021. № 42. С. 343–348.
4. Матузкова О. Лінгвокультура як синергія мови, культури та свідомості. *Записки з українського мовознавства*. 2020. № 27. С. 160–172.
5. Ярошенко О. Культура як джерело непорозумінь у процесі міжкультурної комунікації. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. 2019. № 30. С. 65–77.

УДК 81'33

Яна КРАВЧЕНКО

здобувачка II рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Науковий керівник: Ірина ГАРБЕРА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

АЛГОРИТМ СЕНТИМЕНТ-АНАЛІЗУ

ТЕКСТІВ КОНФЛІКТНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В INSTAGRAM

У сучасному ІТ-світі розвивається напрям створення сентимент-аналізатора за допомогою API, тобто спеціального протоколу для взаємодії комп'ютерних програм, який дозволяє використовувати функції однієї програми всередині іншої. Загалом існує декілька варіантів систем аналізу настроїв у процесі конфліктної комунікації, які можна використовувати через API [1; 2; 3]. Їх можна поділити на:

- бібліотеки з відкритим кодом;
- комерційні бібліотеки.

Для обробки таких бібліотек чудово підходить мова програмування Python. Вона є однією із провідних мов для ефективної обробки даних. Python має сильну спільноту і великий набір варіантів для реалізації моделей NLP. Отже, саме ця мова програмування застосовуватиметься для створення програми sentiment-аналізу текстів конфліктної комунікації.

Для написання коду було застосоване середовище розробки PyCharm. Таке середовище є досить потужним, а головне зручним для користувача. У самому середовищі можна легко завантажувати різні модулі та бібліотеки для створення майбутнього коду.

Основною бібліотекою для розробки програми sentiment-аналізу текстів конфліктної комунікації було обрано безкоштовну, але ефективну бібліотеку Python для обробки природної мови (NLP) – TextBlob. Вона активно використовує Natural Language ToolKit (NLTK) для виконання своїх завдань. NLTK – це бібліотека, яка надає легкий доступ до багатьох лексичних ресурсів і дозволяє користувачам працювати з категоризацією, класифікацією та багатьма іншими завданнями. TextBlob – це проста бібліотека, яка підтримує складний аналіз та операції з текстовими даними.

Особливістю роботи з TextBlob є те, що вона повертає полярність і суб'єктивність речення. Полярність лежить між $[-1,1]$, -1 визначає негативний настрій, а 1 визначає позитивний настрій. Єдиним недоліком є те, що іноді слова-заперечення можуть змінювати полярність. TextBlob має семантичні мітки, які допомагають у тональному аналізі. Наприклад – смайлики, знак оклику, емодзі тощо. Суб'єктивність лежить між $[0,1]$. Суб'єктивність визначає кількість особистої думки та фактичної інформації, що міститься в тексті. Висока суб'єктивність означає, що текст містить особисту думку мовця, а не фактичну інформацію. Найчастіше для простих випадків TextBlob працює чудово.

Основними етапами застосування бібліотеки TextBlob за допомогою мови програмування Python були:

- імпорт TextBlob:

```
from textblob import TextBlob
```

- створення стрічки вписування тексту для аналізу:

```
sentence = input()
```

– створення екземплярів TextBlob об'єктів:

```
analysisPol = TextBlob(sentence).polarity
analysisSub = TextBlob(sentence).subjectivity
```

– створення функції, яка дає оцінку на основі порогу, який ми встановили:

```
print(analysisPol)
if analysisPol >= 0.1:
    print('Позитивна')
elif analysisPol <= -0.1:
    print('Негативна')
else:
    print('Нейтральна')
print(analysisSub)
if analysisSub >= 0.1:
    print('Суб'єктивно')
elif analysisSub <= -0.1:
    print('Об'єктивно')
```

Перевірка коду відбувалася довільними реченнями з емоційно-забарвленою лексикою. Наприклад речення, «Ти мені дуже подобаєшся, бо ти хороша людина» з англійським еквівалентом «I like you very much because you are a good person» має такий результат:

```
I like you very much because you are a good person.
0.48
Позитивна
0.430000000000000005
Суб'єктивно
```

Тобто, речення «Ти мені дуже подобаєшся, бо ти хороша людина» є позитивно забарвленим, адже його оцінка у межах проміжку від 0.1 до 1. Таке речення має суб'єктивний зміст, адже воно виражає особисте ставлення мовця до певної особи, тобто знаходиться у проміжку від 0.1 до 1.

Код створений та протестований, тому можна переходити до збору й аналізу матеріалу – текстів конфліктної комунікації в мережі Instagram.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бегунов А. Б. Алгоритм автоматизованого визначення емоційного забарвлення текстових даних. *Інженерія програмного забезпечення* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів. Київ, 2011.

С. 93–97.

2. Кульчицький А. Б. Методи аналізу тональності тексту в системах аналізу опіній користувачів соціальних мереж. *Комп'ютерні інформаційні технології* : матеріали школи-семінару молодих вчених і студентів СІТ'2020 [м. Тернопіль, 30 листопада 2020 р.]. Тернопіль, 2020. С. 53–54.

3. Шингалов Д. В. Методи автоматичного аналізу тональності контенту у соціальних мережах для виявлення інформаційно-психологічних впливів. *Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету*. 2017. Вип. 30. С. 196–202.

УДК 811.161.2'373.46-021.51:004

Ірина МАЛЕВИЧ

*асистент кафедри іноземних мов
Національний університет водного
господарства та природокористування, м. Рівне*

НАПРЯМИ МЕТАФОРИЧНОЇ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: КОНЦЕПТ COMPUTER

Метафора – складний і багатоаспектний феномен-конструкт, який протягом тисячоліть привертає увагу дослідників у різних галузях знань. Орієнтуючись на численні дефініції терміна «метафора», обґрунтовані в працях українських та зарубіжних лінгвістів, розглядаємо метафору як спосіб репрезентації в мові нового змісту з використанням наявних у тій чи тій мові ресурсів, в основі якої лежить певна спільність.

Неоднозначна й суперечлива природа метафори зумовила виникнення дуже різних підходів до її вивчення. У мовознавстві розроблено й описано численні теорії метафори, згідно з якими можемо трактувати її як художньо-стилістичний засіб (Аристотель та ін.), як складну семантичну структуру (В. Русанівський, О. Тараненко та ін.), як спосіб взаємодії між складниками метафори та між мовцями, які її використовують (М. Блек), як суб'єктивний конструкт, який дає змогу створювати нове явище на базі наявного (Дж. Серль, Дж. Бекмен), як концептуальну структуру, у якій наш досвід використовують для пізнання і розуміння чогось цілком нового (Дж. Лакофф, М. Джонсон, М. Мінски).

Проте величезна кількість проведених досліджень та опублікованих праць, присвячених метафорі, не зменшують актуальності проблеми, а навпаки, поглиблюють її з огляду на все нові дослідження і практичні застосування в

галузі моделювання природних мов, систем автоматизованого перекладу, штучного інтелекту та ін.

Важливо також зацентувати увагу й на актуальності суто прикладної проблеми – потребі найменування все більшої кількості нових понять, які виникають щодня, особливо в галузях, які активно розвиваються.

З огляду на вищезазначене актуальність вивчення процесів метафоризації у сфері інформаційних технологій не викликає заперечень.

Мета нашого дослідження – окреслити напрями метафоричної концептуалізації в англomовному дискурсі інформаційних технологій. Оскільки в цьому дискурсі зосереджена велика кількість мовних феноменів-метафор, зосередимо увагу на одному, проте ключовому концепті – COMPUTER.

Установлено, що концептуальна метафоризація як встановлення зв'язку між двома різними фреймами на основі схожості деяких їхніх ознак відбувається двома шляхами:

1. Виділені на початковому етапі спільні для двох понять ознаки розвиваються в ІТ-галузі: *людина може захворіти, заразившись вірусом, комп'ютер може бути пошкоджений програмою, яка копіює сама себе (virus) → так само, як людину, комп'ютер потрібно лікувати (cure) → КОМП'ЮТЕР – це ЛЮДИНА.*

2. Поняття, які потребують найменування, описують за допомогою іншого фрейма без схожості на початку, проте згодом використовують фрейм-основу для творення нових метафор. Наприклад, нову і раніше невідому віртуальну реальність було названо словом *office*, з яким вона не мала нічого схожого, але згодом у сфері ІТ з'являються назви, вибір яких уже ґрунтувався на певних аналогіях з офісом (*file, desktop, document, wastebasket*) і які реалізовували концептуальну метафору КОМП'ЮТЕР – це ОФІС.

На наш погляд, коректно визначити напрями метафоричної концептуалізації складно або неможливо поза контекстом, наприклад: *... put your computer to sleep and wake it up... ; ... computer communicates with the modem.* Виділені метафори описують комп'ютер як людину, живу істоту, що дає нам підстави розглядати такі мовні одиниці у межах метафор відповідної категорії.

Зауважимо, що метафор, які представляють комп'ютер як живу істоту, в аналізованій галузі найбільше. Комп'ютер веде себе як людина або тварина: він має мову (*language*) і пам'ять (*memory*), належить до певного покоління (*generation*), уміє спілкуватися (*communicate, dialog*), може спати і прокидатися (*sleep, wake up*), пропонує допомогу (*help*), готовий виконувати накази (*command, instructions*).

Аналіз англomовного ІТ-дискурсу дав змогу виокремити такі основні напрями метафоричної репрезентації концепту КОМП'ЮТЕР:

- КОМП'ЮТЕР – це ЖИВА ІСТОТА: *client, conflict, orphan, widow, virus, bug*;
- КОМП'ЮТЕР – це МІСЦЕ / СПОРУДА: *library, platform, port, window, workstation, architecture*;
- КОМП'ЮТЕР – це ОФІС: *attachment, folder, mail, directory, wastebasket*;
- КОМП'ЮТЕР – це МАЙСТЕРНЯ: *equipment, tools, install, download, hardware*;
- КОМП'ЮТЕР – це СОЛДАТ: *password, combat, command, instructions, security*.

Отже, інформаційні технології – це та галузь діяльності людини, у якій концептуальна метафоризація має величезне значення, оскільки дає змогу номінувати абсолютно нові поняття, які часто жодним чином не пов'язані з уже відомими, а також уможлиблює моделювання нових понять на основі відомих і вже названих у мові. Можемо стверджувати, що метафора має здатність гіпотетично осмислювати дійсність, що дає підстави для висновку про важливість і унікальність цього феномена в англійському дискурсі інформаційних технологій.

Проблема метафоричної концептуалізації у новітніх галузях людської діяльності і пізнання має потужний потенціал для подальших лінгвістичних і міждисциплінарних студій.

УДК 328.1:81

Станіслав МАРТИНЮК

*здобувач І рівня вищої освіти
ОПП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»*

Алла ШИКУН

*асистент кафедри іноземних мов,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

МОВНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МІЖНАЦІОНАЛЬНІ ВІДНОСИНИ

Мовна політика використовує сукупність правових, політичних, культурних та інших засобів, спрямованих на задоволення багатогранних мовних потреб людей різних національностей з урахуванням регіональних особливостей, вільний розвиток і рівноправне використання мов, збагачення білінгвізму на основі загальнонаціонального та регіонального розвитку.

Основна мета мовної політики, яка має визначатися Конституцією України та її національними інтересами як суверенної держави, полягає в розвитку української мови та утвердженні її державності, у задоволенні мовних потреб національних меншин. Чинником оптимізації мовної політики є створення всебічних умов для посилення в суспільстві ролі та значення державної, української мови, розв'язання суперечностей між сутністю національної культури та мовними засобами її реалізації. Реалізація цього завдання у сфері мовної політики, що має здійснюватися на основі нового закону про розвиток і застосування мов в Україні, передбачає створення комплексної програми розвитку української мови, визначення правових засад мов національних меншин України [1].

Національні відносини, цілком відбиваючи всю повноту соціальних відносин, визначаються економічними та політичними факторами. Основними є відносини в сфері політики, бо від них зазвичай залежить розвиток національних відносин у всіх інших сферах. Але з іншого боку, національні традиції та настрої, культурно-побутові відмінності між націями мають великий вплив на формування політичних установок, політичної позиції, політичної культури і в цілому на внутрішню та зовнішню політику влади. Історія розвитку національних відносин свідчить про те, що вони можуть бути трьох типів: рівноправність, панування та підкорення, знищення однією нацією інших. Ідеальним для національних відносин є тип рівноправності.

Національні відносини мають свій прояв на трьох рівнях:

1. Національні – міжкласові, політичні, боротьба за національну гідність, стимулятором якої є національна самосвідомість.
2. Міжнаціональні в межах держави чи регіону, серед колективів, міжособові. Тут вирішальна роль належить етнічним факторам, національним стереотипам.
3. Міжнаціональні на державному рівні – відносини між різними державами.

Управління національними відносинами передбачає, перш за все, виявлення та дослідження об'єктивних закономірностей, тенденцій розвитку національного життя та розробку на цій основі конкретної соціальної політики в міжнаціональних відносинах. Невід'ємною частиною управління національними відносинами є цілеспрямоване керівництво розвитком розробленої національної політики, її організація, регулювання та контроль. Важливість та складність національних відносин визначається тим, що вони охоплюють усі сфери суспільного життя і кожна етнонація намагається не тільки зберегти свої особливі інтереси, але й закріпити їх в загально визначених

нормах. Постійна взаємодія між етнонаціями характеризується двома об'єктивними та взаємопов'язаними тенденціями: диференціацією та інтеграцією. Політика, спрямована на підтримку використання та розвиток мови певної національної групи, сприяє збереженню та розвитку культур цієї групи. Головне протиріччя в розвитку націй – між національним (одиничним) та інтернаціональним (загальним) [2].

Таким чином, все це різноманіття суспільних зв'язків становить особливий тип національних відносин – мовні відносини. Змістом цих відносин, як і будь-якого виду правовідносин, є юридичні права та обов'язки їх учасників. Однак обсяг обов'язків суб'єктів цих правовідносин є різним. Наприклад, обов'язки громадян як приватних осіб полягають у непорушенні принципу рівності, закріпленого ст. 24 Конституції України, та поваги до мов представників інших національностей, у вивченні та володінні державною мовою в обсязі, встановленому законодавством, а також у дотриманні деяких інших вимог, встановлених законодавством. Таким чином, динамічність мови як форми суспільної свідомості, її багатофункціональність дозволяє говорити про існування особливих, мовних відносин, що входять у сферу правового впливу. Зі сфери національно-мовних відносин виокремлюється та частина, яка підлягає правовому регулюванню. Це, перш за все, публічні мовні відносини. Тобто відносини, які пов'язані з діяльністю держави, її органів та посадових осіб, підприємств, установ та організацій. Тому сьогодні існує потреба у прийнятті нового Закону про мови, в якому слід чітко визначити публічні сфери обов'язкового вжитку державної мови, що б унеможливило двозначне розуміння положень мовного законодавства. Отже, мовна політика має великий вплив на міжнаціональні відносини [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Оптимізація мовної політики: основні засади. Реферат. *Osvita.UA*. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/18580/ (дата звернення: 30.04.2024).
2. Національні відносини. Національна політика. Політологія : підручник. Політологія: Онлайн бібліотека – Книги, підручники, реферати, лекції. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2465.html> (дата звернення: 30.04.2024).
3. DSpace at NLU: Home. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/3118/1/Tkachenko_64.pdf (дата звернення: 30.04.2024).

УДК 81'366=512,161

Єлизавета МИХАЙЛОВА

*к. філол. н., доцент кафедри іноземних мов,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

Антоніна КАЛЕНСЬКА

*асистент кафедри тюркології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ*

КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИКМЕТНИКІВ У ТУРЕЦЬКОМУ МОВЛЕННІ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З КОМУНІКАТИВНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ

Використання прикметників у мовленні відображається не лише на семантичній структурі висловлювань, але і на їхній комунікативній ефективності. У турецькому мовленні, як і в будь-якій іншій мові, прикметники відіграють важливу роль у формуванні враження, передачі емоцій та нюансів значень. Враховуючи це, ця стаття пропонує аналізувати когнітивні аспекти використання прикметників у турецькій мові та їх взаємозв'язок з комунікативною ефективністю.

Насамперед, слово, як об'єкт частиномовної класифікації, є важливою складовою мови. Варто зауважити, що воно синтезує як лексичну, так і граматичну семантику, тому не можна стверджувати, що лексичні значення слів не впливають на їхню класифікацію за частинами мови. Однак, основні принципи класифікації лексем за частинами мови визначаються граматичними функціями, які призначені цим словам.

Згідно з базовим теоретичним положенням дослідження [1; 2], частини мови розглядаються як граматичні явища, що мають семантичну категорію граматичного порядку. Ця семантична категорія формується на основі частиномовних категорійних значень, які визначають структуру мовлення та його семантичне навантаження.

Таким чином, аналіз частин мови, їхнє розуміння та класифікація в контексті лексичного та граматичного значення є важливими аспектами вивчення мови. Для глибшого розуміння цих процесів потрібно досліджувати взаємозв'язок між лексичною семантикою слів і їхніми граматичними характеристиками, що дозволить краще розкрити природу мови та її функціонування у комунікаційному просторі.

Категорійна семантика прикметника «статична ознака предмета» є складовою загальномовної семантичної категорії якості, яка утворює функціонально-семантичне поле. В цьому полі знаходяться слова різних частин

мови, але сама «статична ознака предмета» виділяється в окрему частиномовну категорію через свої особливості семантики, такі як статичність та залежність від предмета як носія цієї ознаки [1].

Згідно з теорією номінації, прикметник не має прямого відношення до денотата, а лише через посередництво іменника, який він характеризує. Таким чином, семантика «статична ознака предмета» є двокомпонентною, об'єднуючи лексичну сему (назву ознаки) та граматичну сему «означальне відношення» (залежність від носія ознаки – іменника).

Прикметники виражають саме цю статичну ознаку – якість, властивість або відношення, що характеризує предмет, який вони модифікують [3]. Така семантика узагальнюється в семантичну категорію «статична ознака предмета», яка визначається узагальненим питанням "nasıl?" («як?»).

Прикметники відрізняються за своєю категорійною семантикою від слів інших частин мови, що позначають ознаки.

По-перше, вони відрізняються від іменників, які також можуть виражати семантику статичної ознаки. Проте, у випадку іменників ця ознака є незалежною від носія і визначається як категорійно опрідметнена ознака. Наприклад, "neşelik" (радість) та "gençlik" (молодість) є іменниками, що позначають статичні ознаки, але вони не залежать від конкретного носія цих ознак.

По-друге, прикметники відрізняються від дієслів, які виражають процесуальну (динамічну) ознаку її носія. У цьому випадку характерна часова протяжність. Наприклад, "neşelenmek" (радіти) та "gençlenmek" (молодіти) є дієсловами, що вказують на процес, який відбувається в часовому аспекті.

По-третє, прикметники відрізняються від прислівників, які вказують на статичну обставинну ознаку. Ці прислівники описують зовнішні фактори у відношенні до процесу. Наприклад, "akşamleyin çalışıyorum" (працюю ввечері) показує, коли саме відбувається дія, а не її статичну ознаку.

Реалізація лексичних прикметників у мовленні відбувається шляхом дублювання їх категорійної семантики на синтаксичному рівні [5]. Це стає можливим завдяки об'єднанню ознаки (прикметника) та її носія (іменника) у складну структуру, що включає назву об'єкта разом із характеристикою, яка його описує.

У процесі номінації цей зв'язок реалізується на синтаксичному рівні двома способами. По-перше, у препозиції до означуваного іменника прикметники виражають атрибутивні відношення у функції означення. По-друге, у постпозиції до означуваного іменника-підмета прикметники виражають предикативні відношення як частина складеного іменного присудка [4].

Атрибутивні та предикативні відношення на синтаксичному рівні відрізняються ономасіологічно. У випадку атрибутивних відношень ознака пов'язується невід'ємно з носієм ознаки – іменником, як внутрішня властивість предмета. Наприклад: "erken ilkbahar" (рання весна). У предикативних відношеннях ознака розглядається окремо і характеризує предмет як актуальний для даної ситуації. Наприклад: "İlkbahar erkendir" (Весна – рання).

Це підтверджується теорією номінації, де предикативна якість розглядається як дискретна: позначувана ознака приписується її носію, виражаючи основний зміст акту предикації. Навпаки, атрибутивна якість не зливається в єдине ціле з носієм ознаки, а зберігається окремо, що відповідає дискретному уявленню предиката стосовно суб'єкта.

Отже, в контексті комунікативної ефективності, використання прикметників як засобу вираження ознак предметів чи осіб має важливе значення. Вони не лише допомагають точніше передати інформацію про предмет або особу, але й збагачують мовлення, роблячи його більш виразним і насиченим. Правильне розуміння та використання прикметників у мовленні сприяє уточненню смислу, покращує сприйняття інформації отримувачем та сприяє побудові чіткої та ефективної комунікації. Таким чином, уміння використовувати прикметники адекватно та з розумінням їхньої семантики є важливою складовою комунікативної компетентності та сприяє успішному взаєморозумінню між учасниками комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови. К. : Унів. вид-во «Пульсарі», 2004. 411 с.
2. Bayrav S. Yapısal Dilbilimi. İstanbul : Multilingual Yay., 1998. 235 s.
3. Lyons J. Kuramsal Dilbilime Giriş. Ankara : TDK Yay., 1983. 183 s.
4. Martinet A. İşlevsel Genel Dilbilim. İstanbul : Multilingual Yay., 1998. 207 s.
5. Uzun N. E. Anaçizgileriyle evrensel dilbilgisi ve Türkçev. İstanbul : Multilingual, 2000. 400 s.

УДК 81'27

Анна МУХІНА

здобувачка І рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Валерія ПИЛИПАК

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ВЖИВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ

У СУЧАСНОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Мета роботи – проаналізувати особливості вживання фемінітивів в українському мас-медійному дискурсі на основі українського інтернет-видання «Українська правда». **Завдання:** здійснити пошук фемінітивів у статтях обраного медіа-ресурсу; відібрати знайдені приклади та проаналізувати особливості використання слів категорії жіночності. **Об'єктом дослідження** є сучасний український мас-медійний дискурс, а **предметом** – фемінітиви і приклади використання їх в текстах українських ЗМІ.

Одним із викликів сучасної української мови є фемінітиви. Це група слів жіночого роду за певним станом, які є альтернативними або парними аналогічним словам чоловічого роду (маскулінтивам), що утворюються суфіксальним способом: *вчитель – вчителька, продюсер – продюсерка, лікар – лікарка*. Завдання слів категорії жіночності – відновити гендерно-лінгвістичну рівність. Мова засобів масової інформації швидко реагує на зміни в суспільних відносинах, відображаючи нові соціальні та історичні реалії. Це відбувається через введення нових слів та виразів до медіатекстів, які розкривають ці зміни та надають їм оцінку [2]. Перебування ЗМІ на передовій мовного розвитку сьогодні пояснюється тим, що їхня аудиторія значно більша, ніж аудиторія художньої, наукової чи навчальної літератури, адже мовленнєва сфера звужена до певних груп, у межах яких відбувається комунікація. Функції засобів масової інформації полягають не лише у відображенні, але й у поширенні нових соціокультурних моделей поведінки, коли медіа стають каталізаторами суспільних змін і переосмислення певних суспільних явищ.

У публіцистичному стилі використання слів категорії жіночності набуває значного поширення, особливо за останні десятиріччя. Із розвитком та збагаченням власного медійного простору, з'явилося багато нових жіночих номінацій, що сформувалися за допомогою питомих і запозичених словотворчих засобів, шляхом їхнього поєднання, демонструючи таким чином різноманітні аспекти сучасного життя. Засоби масової інформації виступають

джерелом популяризації найновішої фемінітивної лексики, що свідчить про розширення професійної діяльності й зайнятості жінок узагалі, наприклад: *плавчиня, вітрильниця, топмодель, фотомодель, рівненка, луганка, служниця, покоївка, губернантка*. Одним із значущих викликів, які засоби масової інформації нещодавно врахували, було використання жіночих форм іменників для позначення професій, посад і соціальних ролей жінок. ЗМІ активно впроваджували ці терміни у свій мовленнєвий потік, одночасно оприлюднюючи думки фахівців щодо цього питання. Практика використання слів категорії жіночності у мовленні медіа-ресурсів спровокувала активні громадські обговорення, що послужило причиною для внесення змін до «Українського правопису» 2019 року, зокрема, у частині, що стосується створення фемінітивів для професій та посад [4].

Для аналізу теми ми обрали інтернет-видання «Українська правда» та на основі прикладів, взятих із цих статей, прослідкували практику вживання фемінітивів після унормування нової редакції Українського правопису – 2019. Досліджуючи поставлене питання, можна помітити, що у матеріалах обраного медіа-ресурсу переважають саме фемінітиви за професійною сферою (*Оксана Грищук є професоркою кафедри теорії та філософії права Львівського національного університету ім. Івана Франка. Її батько Віктор Климович – член Вищої ради правосуддя* [5]); за політичною (*Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн прибула до Києва у другу річницю початку повномасштабної війни* [6]); територіальними ознаками (*З Лаурою Марті ми поговорили про те, як це бути біженцем, соромитися того, що вірменка та нарешті знову пишатися своїм вірменським походженням* [7]); за ставленням чи відношенням до війни (*Парамедикиня Катерина Поліщук (Пташка), яку разом з понад 200 іншими українськими захисниками Маріуполя звільнили з полону, опублікувала перший після повернення в Україну допис і фото у соціальній мережі* [8]), які відображають різноманітні аспекти індивідуального та професійного життя жінок, підкреслюючи їхню роль і значимість у суспільстві. Також часто зустрічаються загальноживані номінації жінок за родинними зв'язками (*Племінниця колишнього президента США Дональда Трампа – Мері Трамп поділилася з журналістами поглядами свого дядька на лідерів інших країн* [9]); за зовнішніми характеристиками (*Брюнетка з музичними здібностями: генетики збираються «програмувати» дітей* [10]); на національність (*Киянка Вікторія Співаковська пробігла понад 42 км з дитиною у візочку під час марафону, присвяченому захисникам України* [11]); за релігійними ознаками (*Сама ж Хабіб – мусульманка з нетрадиційною орієнтацією* [12]).

У статтях інтернет-порталу «Українська правда» зустрічається значне різноманіття фемінітивів, що утворені за допомогою різних суфіксів. Серед основних тематичних груп традиційних слів категорії жіночності найуживанішою є номінація жінок за професіями, яка поєднує суфікс **-к-** та різні типи основ, наприклад: *акторка, редакторка, продюсерка, дизайнерка, юристка, фігуристка, диригентка, професорка, докторка* тощо [1]. Наприклад: *«Для обох наших видань важливо, щоби політична нейтральність «європейців» у складі медіагрупи УП не підлягала жодному сумніву», – заявила головна редакторка «Української правди» Сєвгіль Мусаєва* [13]; *Це третє золото в арсеналі України на Паралімпіаді в Токіо. До Стеценко найвищі нагороди вигравали плавчиня Єлизавета Мерешко та пауерліфтерка Мар'яна Шевчук* [14]; *Талановита українська дизайнерка Елен Рококо працює з прикрасами з 2009 року* [15]. Отримані результати аналізу теми свідчать про те, що не менш продуктивним є суфікс **-иц-**. Більшість фемінітивів, утворених за допомогою цього суфікса, становлять іменники, що традиційно існували в українській мові для позначення осіб жіночої статі: *бешкетниця, відмінниця, іменинниця, письменниця* тощо. Разом з тим, цей суфікс зустрічається і в новоутворених словах, які відображають сучасні зміни у традиційному розподілі гендерних ролей: *корегувальниця, прикордонниця, службовиця, очільниця, речниця* тощо [1]. Наприклад: *Прикордонниця-кінологиня Аліна Паніна, яку звільнили з російського полону під час обміну 17 жовтня 2022 року, вже приступила до служби в одному з підрозділів* [16]. Також у статтях «Української правди» часто зустрічаються іменники жіночого роду з суфіксом **-ин-**, хоча порівняно з попередніми проаналізованими варіантами, вони є дещо менш кількісними, а саме: *ритикиня, політикиня, філософиня, фотографиня, етнологиня, культурологиня, психологиня, філологиня, шефиня, аналітикиня* тощо [1]. Наприклад: *Поради дають нейробиолог Сергій Данилов, астрофізикиня Олена Компанієць, зоологиня Євгенія Яніш, морська біологиня Марія Павловська та вчений у галузях машинного навчання та штучного інтелекту Артем Чернодуб* [17]. Окрім того, у матеріалах аналізованого медіа-ресурсу можна помітити ряд фемінітивів, які утворені за допомогою суфікса **-ес-**, доданого до основи іменників чоловічого роду іншомовного походження за словотвірною аналогією *принц – принцеса: клоунеса, бардеса, пілотеса, адвокатеса, дияконеса, поетеса* тощо [1]. Наприклад: *Українська поетеса Ліна Костенко отримала найвищу нагороду у Франції – Орден почесного легіону* [18]. Також у статтях зустрічається багато найменувань професій, від яких важко утворити фемінітиви, наприклад: *посол, мер, майор, арбітр, живописець* тощо. Причиною є те, що спочатку ці найменування були суто чоловічими, але,

зважаючи на редукцію Українського правопису 2019 року, прослідковуються активне творення та вживання нових слів категорії жіночності. Аналізуючи цей медіа-ресурс, можна помітити використання двох варіантів фемінітивів, коли до таких маскулізмів варто додавати слово «пані» (*пані посол, пані майор, пані арбітр* тощо) або іншомовні слова-замінники (замість *пані посол* – *амбасадорка, пані мер* – *очільниця міста, міська голова*) [1]. Наприклад: **Пані посол** *Сполучених Штатів в Україні Бріджит Брінк звернулася до українців у суботу з нагоди 500 днів з початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну* [19]; **Очільниця** *МВФ Георгієва прибула до Києва* [20].

Великий вплив на словотвірну фемінізацію та використання цих найменувань в засобах масової інформації, а конкретніше в статтях нових «Української правди» чинить і політична арена. Від початку повномасштабної війни в Україні фіксується в мові ЗМІ, інтернет-джерелах, соціальних мережах все більше слів на позначення жінок, які воюють на фронті, допомагають або постраждали від бойових дій: *воїнка, бандерівка, націоналістка, біженка, переселенка* тощо [23]. Наприклад: *Задоволена волонтерка замовила ще п'ять дронів – цього разу стандартні «Мавікі»: два за 67 тисяч гривень і три – за 81 тисячу. І знов ціна на кожен була на 20 тисяч нижчою, ніж можна знайти в магазині* [21]; *У місті Свонсі у Великій Британії через наїзд автомобіля загинула українська біженка 40-річна Тетяна Мартинова з Харкова* [22].

Отже, результати аналізу цієї теми дають можливість стверджувати, що звичне правило використання маскулітивів до всіх людей, незалежно від статі, поступово втрачає статус норми. Нові правила українського правопису, до запровадження яких ЗМІ спричинилися дуже істотно, визначають способи творення фемінітивів та не обмежують їхнє вживання з точки зору стилістичних нюансів. Спосіб бачення світу та гендерних відносин у ньому є своєрідною призмою, через яку люди, зокрема молоде покоління сприймають суспільство та його норми. Ключовим критерієм доцільності може стати час: деякі слова витримують випробовування ним та увійдуть у звичне слововживання, а інші, можливо, ні. У цьому процесі засоби масової інформації й надалі будуть відігравати одну з найголовніших ролей [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архангельська А. Словотвірна фемінізація українського жіночого лексикону і явище варіантності. *Slavistična Revija*. 2020. Вип. 68. С. 411–426.
2. Дацишин Х. Засоби масової інформації і динаміка мовної норми: новітні фемінітиви як відображення суспільних викликів сьогодення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Сер. Журналістські науки*. 2020. Вип. 4. С. 183–191.

3. Козачишина О. Л., Мосійчук А. В. Фемінітиви у сучасному українському газетному дискурсі. *Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського*. 2020. С. 26–29.

4. Марчук Л. М. Лінгвокультурологічний аспект оцінної характеристики фемінітивів у мові ЗМІ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*. 2019. № 38, Т. 3. С. 118–121.

5. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/19/7347191/> (дата звернення: 27.04.2024).

6. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/02/24/7443470/> (дата звернення: 27.04.2024).

7. URL: <https://life.pravda.com.ua/projects/6064428c9cc6b/2021/06/11/24514> (дата звернення: 27.04.2024).

8. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/09/24/250582/> (дата звернення: 27.04.2024).

9. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/09/5/7306109/> (дата звернення: 27.04.2024).

10. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2018/04/18/230386/> (дата звернення: 27.04.2024).

11. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/10/30/257322/> (дата звернення: 27.04.2024).

12. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2016/11/8/219871/> (дата звернення: 27.04.2024).

13. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/09/4/703891/> (дата звернення: 27.04.2024).

14. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/08/27/7305201/> (дата звернення: 27.04.2024).

15. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2018/09/19/233218/> (дата звернення: 27.04.2024).

16. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/01/09/252242/> (дата звернення: 27.04.2024).

17. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/07/14/241611/> (дата звернення: 27.04.2024).

18. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2022/07/14/249550/> (дата звернення: 27.04.2024).

19. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/07/8/7410438/> (дата звернення: 27.04.2024).

20. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/02/20/697224/> (дата звернення: 27.04.2024).

21. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2023/12/8/7432122/> (дата звернення: 27.04.2024).

22. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/02/5/7440495/> (дата звернення: 27.04.2024).

23. URL: <https://www.wonderzine.me/wonderzine/life/news/15287-kilkist-vipadkiv-vikoristannya-feminitiviv-u-media-zrosla-monitoring> (дата звернення: 27.04.2024).

УДК 2.81:008]:316.472.4(430)

Ярослава НЕСТЕРУК

здобувач І рівня вищої освіти

ОПП «Мова і література (німецька). Переклад»

Олена БОНДАРЧУК

доцент кафедри німецької філології,

кандидат філологічних наук, доцент

Волинський національний університет

імені Лесі Українки, м. Луцьк

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ТИПАЖ «UKRAINER»

У сучасному глобалізованому світі лінгвокультурний типаж (далі ЛК типаж) відіграє ключову роль у вивченні міжкультурних взаємодій через мову та культуру, допомагаючи аналізувати стандартизовані образи національних груп.

У сучасній лінгвістиці ключовою є когнітивна парадигма, яка вивчає зв'язки між мовою, мовцем, культурою та ментальністю. Одним із важливих понять є ЛК типаж, який відображає характеристичні особливості етносів чи соціальних груп. ЛК типаж пов'язаний з лінгвокультурологією (В. фон Гумбольдт, О. О. Потєбня), лінгвоперсонологією (Й. Л. Вайсбергер, С.В. Голик), аналізуючи мову як транслятор мислення та культуру як історичну пам'ять. ЛК типаж – це концептуальний інструмент, що використовується у лінгвокультурології для опису стереотипних образів, які утворюються в мовній свідомості на основі культурних та мовних характеристик народу. Він допомагає дослідникам розуміти, як різні культури взаємодіють та які мовні ідентифікатори вони використовують для вираження і підтримки своїх культурних ідентичностей [1]. Вивчення цих типажів особливо важливе у контексті глобалізації, де інтенсивний міжкультурний обмін впливає на мовну практику та культурні репрезентації. Соціальні мережі відіграють ключову роль у формуванні та трансформації культурних образів і стереотипів [2].

Важливість соціальних мереж у вивченні національних ідентичностей

підтверджується численними дослідженнями. Наприклад, дослідження Папачаріссі [3] вказує на те, що цифрові медіа, особливо соціальні мережі, відіграють вирішальну роль у формуванні та репрезентації сучасних культурних ідентичностей, дозволяючи користувачам не тільки підтримувати існуючі зв'язки, але й створювати нові соціальні структури та ідентичності. Це створює унікальну можливість для детального вивчення того, як різні народи представляються та сприймаються в глобальному інформаційному просторі.

Для дослідження зображення ЛК типаж “Ukrainer” у німецькомовних соціальних мережах було обрано метод контент-аналізу, який дозволяє систематично оцінювати та інтерпретувати текстові дані з постів, коментарів та хештегів. Основна вибірка охоплює популярні платформи, такі як Facebook та Twitter, зосереджуючись на періоді з січня по квітень 2024 року. Критерії вибору матеріалу включали наявність ключових слів, пов'язаних з Україною та українцями, а також активність дискусій, що дозволяло збирати репрезентативні дані про сучасні стереотипи та їх вплив на міжкультурну комунікацію.

Аналіз контенту у німецькомовних соціальних мережах, таких як Facebook і Twitter, показав, що ЛК типаж “Ukrainer” часто асоціюється з такими позитивними характеристиками, як “Beständigkeit” (стійкість), “Gastfreundschaft” (гостинність) та “Mut” (хоробрість). Ці характеристики виділяються у публікаціях та коментарях, де користувачі висловлюють захоплення та підтримку українцям, зокрема у контексті їхньої ролі в європейських подіях. Наприклад, у численних твітах під час різних культурних заходів, де брали участь українці, підкреслюється їхня сміливість та гостинність.

Наприклад, під час Чемпіонату Європи з футболу, німецькі фани часто залишають позитивні коментарі про українських гравців, використовуючи слова, як “kämpferisch” (бойовий, борючийся) і “leidenschaftlich” (проникливий, з пристрасстю). Ці слова підкреслюють сприйняття українців як сильних і цілеспрямованих особистостей.

Коли українські артисти виступають у Німеччині, коментарі на соціальних мережах часто відзначають їхню “Kreativität” (креативність) та “kulturelle Tiefe” (культурну глибину). Наприклад, виступи українських музикантів або виставки українських художників можуть зібрати велику кількість позитивних відгуків, які підкреслюють внесок України у світову культуру. Проте, наявність стереотипів з негативним забарвленням також була виявлена через слова “Instabilität” (нестабільність) та “Unsicherheit” (невпевненість).

Аналіз контенту у німецькомовних соціальних мережах підтверджує, що

ЛК типаж “Ukrainer” має складний та багатогранний характер, який включає як позитивні, так і негативні аспекти. Основні позитивні атрибути, такі як стійкість, гостинність і хоробрість, відображають загальне захоплення та повагу до українців у контексті їхньої культурної ідентичності та внеску у міжнародні заходи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук О. Ю. Лінгвокультурний типаж “Aussteiger” у сучасному німецькомовному дискурсі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Міністерство освіти і науки України. Львів, 2015. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/dis_bondarchuk.pdf (дата звернення: 10.02.2024).
2. Пасик Л., Рись Л., Бондарчук О. Дискурсивні конфігурації концепту KRIEG у німецькомовному Інтернет-дискурсі. *Актуальні питання іноземної філології*. 2022. Вип. 16. С. 179–185. URL: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-26> (дата звернення: 10.02.2024).
3. Boyd, Danah. *It’s Complicated: The Social Lives of Networked Teens*. New Haven : Yale University Press, 2014. 296 p.
4. Papacharissi Zizi. *The Virtual Sphere: The Internet as a Public Sphere*. *New Media & Society*. 2002. Vol. 4(1). P. 9–27.
5. Wierzbicka Anna. *Understanding Cultures through Their Key Words: English, Russian, Polish, German, and Japanese*. Oxford : Oxford University Press, 1997. 384 p.

УДК 811.161

Роман НИКОЛЮК

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Професійна освіта (Комп’ютерні технології)»

Тамара НИКОЛЮК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

іноземної та української філології

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ПЕДАГОГІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ НА СТОРІНКАХ РЕГІОНАЛЬНИХ МЕДІА

Словник сучасних медіа постійно поповнюється інноваційною лексикою. Це неологізми, діалектизми, жаргонізми, фразеологізми, а також професійною лексикою.

На сторінках волинських засобів масової інформації чимало педагогічної термінології та дописів про освіту: інклюзивну, приватну, самоосвіту.

Наприклад, чи не ключовою проблемою сучасного навчання є інклюзія, адже адаптація дітей з особливими потребами потребує значних зусиль та застосування спеціальних методів. Це надзвичайно актуально, тому про це активно пишуть місцеві (і не тільки) медіа. «Усі діти люблять малювати». Педагог із Луцька розробила унікальну методiku інклюзивного навчання» [1]. «Без жалю, але з милосердям», – інклюзивна освіта в Луцьку» [1]. «Інклюзивна освіта: як на Волині реабілітують особливих дітей» [1].

Ще одне важливе питання сучасної педагогіки – професійна адаптація. Уміння застосувати теоретичні знання на практиці, адаптуватись у професійному середовищі, – це невід’ємна частина становлення професіонала, тому ці питання обговорюють і в сучасних медіа: «Майже сотню волинських воїнів вдалось професійно адаптувати» [1]. «Трудові відносини та їх легалізація, соціальна та професійна адаптація учасників Антитерористичної операції, підготовка робітничих кадрів, працевлаштування внутрішньо переміщених осіб – питання, які винесли сьогодні, 13 грудня, на засідання Волинського обласного координаційного комітету сприяння зайнятості» [2].

У волинських ЗМІ чимало публікацій про нові методики навчання, що втілені сучасними педагогами. Інноваційні підходи дають можливість реалізовувати пізнавальну активність дітей: «Нова методика, додає практичний психолог Наталія Матвіюк, позитивно впливає і на психічне здоров’я школярів, адже у дітей покращується настрій, відбувається емоційне налаштування на роботу та реалізовується пізнавальна активність» [1].

Чи не найбільше опубліковано статей про методи та програми виховання дітей, адже формування соціально активної особистості, яка у своїй життєдіяльності керується загальнолюдськими і культурно-національними цінностями, має надзвичайно важливе значення для функціонування суспільства. «Маємо спрацювати на випередження», – депутат луцькради Роман Кравчук про нову програму виховання дітей та молоді» [1]. «Комісія міськради – за створення центру патріотичного виховання молоді у Луцьку» [1].

Ще один термін, що часто трапляється у ЗМІ, – професійний розвиток. В умовах війни вдосконалення професійних навичок, приміром, на військовій службі, може зберегти своє чи чуже життя. «Має бути вхідне оцінювання здібностей кандидатів на службу і підбір функціональних обов’язків враховуючи сильні сторони кожного кандидата. Надалі відбуватися постійний професійний розвиток за цією спеціальністю і найбільш ефективно використання бійців враховуючи їх професійність» [1].

У складних умовах воєнного часу з особистістю можуть відбуватись

деструктивні зміни, як-от професійна деформація через постійний стан тривожності, професійне вигорання через депресивні стани. Такі явища актуалізовані у місцевих медіатекстах. «Є певні характеристики, які вирізняють здорову людину і невротика. Невротик – це людина, яка перебуває під впливом неврозу, і їй значно важче адаптуватися до навколишнього середовища. Важливо також розрізнити поняття ситуативного неврозу і неврозу характеру. Ситуативний викликає тимчасову і неефективну адаптацію до складної ситуації. Таке може трапитися з кожним. А невроз характеру – це вже деформація особистості, і коріння тут насправді потрібно шукати у дитинстві» [1].

Активно обговорюється у пресі й дистанційна форма навчання. Як вона впливає на якість освіти, які позитивні та негативні наслідки запровадження такого способу здобування освіти, як ставиться суспільство до переходу на «дистанційку». Питання актуальні, оскільки і ковід, і війна змусили багатьох учнів та студентів працювати віддалено тривалий час, отже, постає питання про запровадження ефективних методів дистанційного навчання. «Проблеми та позитивні зміни: як дистанційне навчання змінило освіту та що буде далі» [1]. «Понад половина українців вважають дистанційне навчання руйнівним для психіки дітей» [1].

Часто регіональні медіа пишуть про емоційний інтелект, емпатію, особливо це стало актуально під час війни, коли люди мають навчитись володіти своїми емоціями. Чимало дописів – інтерв'ю з сучасними психологами, які дають поради, як опанувати негативні почуття. «Як стати ближчими: луцькі психологи – про емпатійне спілкування» [1]. «Емоції нам не вороги: луцькі психологи – про те, як розвинути емоційний інтелект» [1].

Отже, на сторінках волинських медіа чимало термінології з педагогіки та психології. Це терміни, що окреслюють професійне зростання особистості, сучасні методики навчання, інклюзивну освіту, проблеми емоційної сфери людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волинські новини. Перше інформаційне агентство. URL: <https://www.volynnews.com> (дата звернення: 10.02.2024).
2. Волинь Post. Інформаційне інтернет-видання. URL: <http://surl.li/mxjq> (дата звернення: 10.02.2024).

УДК 811.161.2'367

Наталія ПАВЛЮК

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри стилістики та культури української мови
Рівненський державний гуманітарний
університет, м. Рівне*

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасному світі неможливо без спілкування, основою якого є наявність толерантної свідомості, що складається з низки психологічних рис: емпатії або соціальної чутливості, проникливості. Такі особливості нав'язують і жінкам, і чоловікам різні ролі та формують гендерні стереотипи спілкування.

Гендерне спілкування враховує різні моделі взаємодії та комунікації, пов'язані з гендерними ролями. При цьому чоловіки та жінки, а також люди з різними гендерними ідентичностями, використовують мову, жести, інтонацію та інші форми комунікації, щоб висловлювати свої думки, почуття та ідеї.

Мета нашої розвідки полягає у визначенні гендерних особливостей спілкування в професійній діяльності.

Дослідження гендерного спілкування включають вивчення відмінностей у стилях спілкування між різними гендерними групами, а також впливу цих відмінностей на соціальні взаємодії, статус і владу в суспільстві.

Визначення гендерного спілкування та його концепцію пропонують різні науковці, серед яких варто відзначити таких дослідників, як Дебору Таннен [4], Джудіт Батлер [3]. Їхні роботи зосереджуються на аналізі мовних особливостей, соціокультурних нормах і відносинах у контексті гендерного спілкування.

Гендерний аспект володіння українською мовою в професійній діяльності – це рівень знань і навичок використання української мови, що впливає на різні *аспекти* праці, зокрема на рівність можливостей, на кар'єрне зростання, професійний розвиток та взаємодію з колегами і клієнтами, на сприйняття стереотипів і упереджене ставлення [1].

Рівність можливостей. Якісне володіння українською мовою працівниками у професійному середовищі впливає на рівність їх можливостей і допомагає ефективно комунікувати, брати участь у навчальних програмах та підвищувати кваліфікацію.

Кар'єрне зростання. Володіння українською мовою впливає на кар'єрне зростання жінок і чоловіків, дає можливість ефективно висловлюватись та вести ділові переговори українською мовою.

Сприйняття стереотипів і упередженого ставлення. Існують культурні

стереотипи та упередження щодо жінок та чоловіків у певних професіях, пов'язаних із професійним спілкуванням. Наприклад, жінки можуть бути більш компетентними у написанні звітів, більш м'якими у спілкуванні під час переговорів тощо.

Професійний розвиток. Досконале володіння українською мовою може впливати на розширення ділових знайомств, співпрацю, поглиблення знань певної сфери діяльності, що вимагає частого спілкування з громадськістю чи ведення та вивчення документації державною мовою.

Взаємодія з клієнтами та колегами. Забезпечення гендерної рівності в професійній діяльності, разом із знанням української мови, може сприяти створенню різноманітності думок та підходів у роботі, що, у свою чергу, підвищує ефективність діяльності.

Гендерне спілкування може проявлятися у різних контекстах і ситуаціях, від особистих розмов до професійних зустрічей, за певними ознаками.

Стилі вираження емоцій. Жінки часто сприймаються як більш емоційно-експресивні, тоді як чоловіки можуть бути більш стриманими у вираженні своїх почуттів. Жінки можуть використовувати більше емотивних слів і жестів, тоді як чоловіки можуть уникати таких проявів.

Питання та відповіді. Дослідження показують, що жінки, особливо в професійних контекстах, можуть ставити більше запитань, щоб підтримати розмову та заохотити співрозмовника. Чоловіки ж більш прямолінійні у своїх питаннях та відповідях.

Інтеррупції. Відомо, що чоловіки частіше перебивають співрозмовників під час розмови, особливо жінок. Це може бути результатом соціальних норм та ієрархічних відносин між статями.

Розпізнавання контексту. Жінки звертають більше уваги на контекст розмови, такі як невербальні сигнали або емоційний фон. Це може призвести до більш емпатичного підходу під час спілкування.

Мова ввічливості. Жінки використовують більше ввічливих формулювань, що пом'якшують хід розмови («Чи не могли б ви...») або використання питальних конструкцій для вираження думок («Мені видається, чи не так?»), щоб підтримати гармонію під час розмови.

Варто виокремити *гендерно-нейтральну мову* (іноді – гендерно-інклюзивна мова) – це мова, яка уникає упередження щодо певної статі та / або гендеру. Термін гендерно-нейтральна мова також може використовуватись як синонім нон-сексистської, інклюзивної та гендерно-справедливої мови. Метою використання гендерно-нейтральної мови є уникнення слів, які можуть сприйматись як прояв упередження, дискримінації, нормалізації певної

гендерної поведінки або применшення представників певних гендерів. Ціллю введення та розповсюдження гендерно-нейтральної мови є зменшення кількості гендерних стереотипів, укорінених у традиційній мові та культурі і підведення суспільства до соціальних змін [2].

Отже, зазначені особливості ілюструють безліч підтверджень того, що гендерні відмінності в діловому спілкуванні можуть виявлятися у різних ситуаціях та аспектах, мати різні прояви. Важливо зазначити, що це лише загальні тенденції, які необхідно вивчати і доопрацьовувати в подальших дослідженнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гендерні відмінності в спілкуванні. URL: <https://ukrayinska.libretexts.org> (дата звернення: 15.04.2024).
2. Gender-neutral language in the European Parliament. URL: http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/151780/GNL_Guidelines_EN.pdf (дата звернення: 16.04.2024).
3. Judith Butler. Defamation and the Grammar of Harsh Words. *The Queer Intersectional in Contemporary Germany. Applied Sexology. Psychosocial-Verlag.* 2018. С. 203–207.
4. Tannen D. Men and Women in Conversation is Cross-Cultural Communication. 2018 URL: <http://faculty.georgetown.edu/bassr/githens/tannen.htm> (дата звернення: 17.04.2024).

УДК 811.161.2:159.923-057

Світлана ПІДГАЙНА

здобувач II рівня вищої освіти

ОПП «Середня освіта (Українська мова та література)»

Науковий керівник: Наталія ПАВЛЮК

кандидат педагогічних наук, доцент,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОКЛАСНИКА

Українська мова відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні особистості старшокласника. Вона є не лише засобом спілкування, а й інструментом пізнання світу, розвитку мислення, формування світогляду та ціннісних орієнтацій. Через мову старшокласник осягає національну культуру, історію, традиції свого народу, формує власну ідентичність.

У старшому шкільному віці відбувається інтенсивний розвиток

особистості, становлення характеру, формування життєвих принципів і переконань. І саме в цей період роль української мови особливо значуща. Вивчаючи рідну мову, заглиблюючись у її багатство та красу, старшокласник розвиває абстрактне мислення, уяву, креативність. Читання української літератури, аналіз художніх творів збагачує внутрішній світ юнака чи дівчини, вчить розуміти глибинні смисли, розвиває емпатію та емоційний інтелект [1].

Українська мова є потужним засобом самовираження особистості. Володіючи мовою на високому рівні, старшокласник може точно, яскраво й переконливо висловлювати свої думки як в усному мовленні, так і на письмі. Це дає змогу ефективно комунікувати з іншими, відстоювати свою позицію, досягати поставлених цілей. Участь у дискусіях, дебатах, конкурсах красномовства розвиває ораторські здібності, вміння аргументувати, критично мислити.

Не менш важливим є те, що через українську мову старшокласник долучається до національних духовних цінностей, осмислює свою приналежність до українського народу. Вивчення творів Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка та інших видатних письменників і поетів виховує любов до України, повагу до її історії та культури. Це формує національну свідомість, патріотизм, активну громадянську позицію.

Ґрунтовне знання української мови відкриває перед старшокласником широкі перспективи для подальшого навчання та професійної реалізації. Вільне володіння державною мовою є необхідною умовою для здобуття вищої освіти, побудови успішної кар'єри в різних сферах. Висока мовна та комунікативна компетентність дозволяє випускнику впевнено почуватися в суспільстві, бути конкурентоспроможним на ринку праці.

Українська мова – це не просто навчальний предмет, а потужний засіб формування особистості старшокласника. Вона розвиває інтелект, творчі здібності, комунікативні навички, критичне мислення. Через мову відбувається долучення до національної культури, формування ціннісних орієнтирів і життєвих принципів. Ґрунтовне знання рідної мови – це запорука успішної самореалізації молодшої людини як у особистому житті, так і в професійній діяльності. Тому цілеспрямована робота з розвитку мовної компетентності має бути пріоритетним завданням сучасної школи.

Варто також наголосити на тому, що українська мова є не лише засобом, але й невід'ємною частиною української ідентичності. Плекаючи любов до рідної мови, старшокласник утверджує себе як свідомого представника нації, носія її духовних надбань. Це особливо важливо в умовах глобалізації, коли постає загроза розмивання національної самобутності. Ґрунтовне знання

української мови дозволяє протистояти асиміляційним процесам, зберігати зв'язок з корінням свого народу [2].

Окрім того, вивчення української мови сприяє формуванню у старшокласника поваги до інших культур і народів. Адже, глибоко розуміючи свою мову та культуру, людина здатна краще осягнути світ у його різноманітті, бути відкритою до міжкультурного діалогу. Це виховує толерантність, готовність до порозуміння та співпраці з представниками інших національностей.

Школа покликана створити всі умови для того, щоб старшокласник міг повною мірою реалізувати свій мовний потенціал. Це передбачає не лише якісне викладання української мови як навчального предмета, але й розширення можливостей для мовної практики. Залучення учнів до проєктної роботи, організація мовних конкурсів, конференцій, зустрічей з письменниками та культурними діячами – все це збагачує мовний досвід старшокласника, робить процес опанування рідної мови більш живим і захопливим [3].

У підсумку слід зазначити, що роль української мови у формуванні особистості старшокласника є справді визначальною. Вона розвиває інтелектуальні та творчі здібності, комунікативну компетентність, закладає ціннісні орієнтири. Українська мова – це ключ до національної ідентичності, інструмент самопізнання та самореалізації. Тож плекання любові до рідного слова, забезпечення високого рівня мовної освіти є стратегічним завданням, від успішного виконання якого залежить майбутнє української нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мацько Л. І., Груша Л. О. Українська мова в освітньому просторі : навч. посіб. для студентів-філологів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. 607 с.
2. Пентилюк М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики : зб. статей. Київ : Ленвіт, 2017. 256 с.
3. Скаб М. С. Мовна особистість у сімейному спілкуванні: лексико-семантичні виміри : монографія. Чернівці : Видавничий дім «Родовід», 2021. 448 с.

УДК 81'37:811.111:811.161.2

Світлана ПОТАПЧУК

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

**КУЛЬТУРНО-НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА
ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ
З КОМПОНЕНТОМ-ОЙКОНІМОМ
В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ**

Вагоме місце в дослідженні фразеологічних фондів англійської та української мов займають топоніми, які є невід'ємним компонентом смислової та структурної організації фразеологізмів. Ойконіми як найменування населених пунктів (від міста до окремого будинку) займають в топонімічному просторі важливе місце. У розвідці розглядаються фразеологічні одиниці (ФО) з компонентом-ойконімом – стійкі звороти, що містять історико-культурну інформацію і, відповідно, є актуальними для лінгвокультурологічного дослідження з метою встановлення етимології, виявлення конотативного аспекта значення та зіставлення лінгвокультурної інформації розглянутих одиниць для виявлення особливостей образності досліджуваних одиниць в англійській та українській мовах.

Характерною рисою фразеологічних одиниць є образно-ситуативна вмотивованість, яка безпосередньо пов'язана зі світобаченням народу. Отже, образна основа є головним засобом втілення культурно-національної специфіки фразеологізмів, а засобом визначення цієї специфіки стає інтерпретація образної основи в знаковому культурно-національному просторі певної мовної спільноти. Співвіднесення мовних значень з певним культурним кодом виявляє зміст культурно-національної конотації, яка надає культурно значущу маркованість значенню фразеологізма.

Обов'язковою умовою побудови ФО на основі ойконімів є їх здатність викликати в свідомості носіїв мови певні однотипні уявлення про властивості об'єкта. Отже, наявність яскравої ознаки, яка легко утримується в колективній пам'яті лінгвоспільноти, створює передумови для метафоризації ойконіма. На основі цієї ознаки формується аспект семантики ойконіма. Цей процес відбувається на основі соціально-закріпленої за власною назвою лінгвокультурної інформації, яка визначається позалінгвальними чинниками. При чому, як зауважує О.П. Левченко, соціум виділяє й оцінює в явищах і ситуаціях певні риси, які стають основою найменувань, інший соціум у цих самих об'єктах виявляє як суттєві інші риси чи властивості; отже, національно-

культурна інформація релевантна тільки під час лінгвокультурологічного аналізу [1, с. 33].

В залежності від місцезнаходження позначуваних об'єктів, ФО з компонентом-ойконімом поділяються на: 1) ФО, в яких ойконіми позначають об'єкти, розміщені на території певної лінгвоспільноти (англ. *London, Newcastle*; укр. *Київ, Львів*) і 2) ФО, в яких ойконіми позначають населені пункти за межами функціонування мови, що досліджується (англ. *Rome*; укр. *Рим*).

Ойконіми поділяються на астіоніми (назви міст) і комоніми (назви сільських поселень) та мають природно-географічне або історико-культурне походження. Існує певна залежність між наявністю або відсутністю конотативного значення в ойконіма та ступенем вмотивованості фразеологічного зворота в цілому. Велика кількість ФО з компонентом-ойконімом характеризується відсутністю або малим ступенем вмотивованості, і тоді загальне значення зворота може не виводитись зі значення компонентів, що його складають. Наприклад, у фразеологічних одиницях англ. *Newcastle hospitality* – «надмірна гостинність» [3, р. 432] або укр. *келебердянська верства* – «висока людина» [2, с. 38] ойконімом *Newcastle* або відойконімний прикметник *келебердянська* не формують конотацій у сучасних носіїв мови і не сприяють виявленню загального значення зворота.

Інша група ойконімних ФО характеризується високим ступенем вмотивованості завдяки сприйняттю етимології, тієї лінгвокультурної інформації, яка міститься в ойконімному компоненті. Так фразеологічні одиниці англ. *carry coals to Newcastle* (букв.: «возити вугілля в Ньюкасл») – «робити марну справу» та укр. *(пропав) як швед під Полтавою* – «повний провал без надії на порятунок» мають високий ступінь вмотивованості, завдяки визначеності імплікативного змісту ойконімів Ньюкасл (центр вугільної промисловості Великої Британії), Полтава (центр історичної події – битви шведського та російського військ 27 червня 1709 року)

Частотність уживання астіоніма залежить від місця, яке місто займало в політичному, економічному, соціальному житті країни, та збереження відповідної інформації у внутрішній формі фразеологізма. Для фразеологізації комоніма потрібно, щоб сільський пункт, який він позначає, чимось прославився. Так, комонімом *Доннібрук* метафорично переосмислюється в англійській етносвідомості і набуває значення «скандал, ірландська бійка», а похідне від нього слово *Donnybrooking* вживається на позначення «дикої розгульної поведінки». Базою такого переосмислення стала репутація мешканців села Доннібрук, розташованого біля Дубліна, які славились своєю

буйною поведінкою [3, р. 179].

Отже, дослідження ФО з компонентом-ойконімом у лінгвокультурологічному руслі уможливорює висновки про ключові культурні цінності етносу, процес творчого осмислення історичних фактів, формування національного характеру в цілому. Мотиваційною основою фразеологізмів з компонентом-ойконімом є лінгвокультурна інформація, яку він містить. Джерелом такої інформації стають історія, релігія, соціум, а також їхня образність, пов'язана з позамовними факторами, які впливають на розуміння символіки власного імені представниками різних соціумів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект : монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2005. 352 с.
2. Укл. О. Воропай. Українські народні приповідки. London : M. Caplin & Co Press Ltd., 1952. 64 с.
3. A Thesaurus of English Traditional Metaphors / ed. P. R. Wilkinson. L. & N.Y. : Routledge, 2002. 777 p.

UDC 81'27

Maryna RUKHLIADKO

*applicant for the first level of higher education
specialization "Applied Linguistics"*

Valeriia PYLYPAK

*PhD in Philology, Senior Lecturer at the Department
of General and Applied Linguistics and Slavic Philology
Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia*

THEMATIC GROUPS OF MODERN GAMING SLANG

The purpose of the publication – to analyze the semantic features of modern gaming slangisms in order to identify their impact on communication and identification of the gaming community, in particular, using videos on the YouTube platform. **Objectives:** 1) to collect gaming slangisms based on my knowledge and opinions of other players as representatives of this sphere; 2) to give definitions to the terms presented; 3) to present the contexts of use of gaming slangisms; 4) to divide the selected words into thematic groups.

The subject of the study – gaming slang terms related to the categories of “Gameplay Optimization and Improvement”, “Network Characteristics” and “Policy Disruption” that were chosen after analyzing player communities, video and text guides, and gaming websites. To compile the list and categorize the terms, a specialized forum was used, specifically YouTube channels of Counter-Strike

gamers. The relevance and popularity of each term among the gaming community was taken into consideration during the analysis.

Gaming slangisms are gaming slang terms, i.e. refer to a set of jargon used among computer game users that includes expressions from the English spoken language.

The thematic group “Gameplay Optimization and Improvement” is formed by 5 gaming slangisms:

1) to boost – “a pointed action to increase any character’s characteristics / level, for example, a boost of health points, attack speed, etc.”: *How to Boost FPS and Fix Lag in CS2*. (YouTube: HrcO Gaming);

2) to up – “increase character/weapon level, improve skills”: *How to ACTUALLY Rank Up to GLOBAL! (NO BS) [COUNTER STRIKE 2] *2023**. (YouTube: CoJoMo);

3) to increase – “enhancing the quality of gameplay, upgrading your skills in the game”: *INSTANTLY INCREASE Your Winrate Through Better GAME SENSE – CSGO*. (YouTube: ProGuides CSGO Tips, Tricks and Guides);

4) to loot – “collect items to improve your skills, e.g. fill your stockpile with items for further customization”: *Counter-Strike 2 ITEM DROPS EXPLAINED – CS2 Weekly Care Package Case, Skin & Loot System EXPLAINED*. (YouTube: CS2 CENTRAL);

5) healer – “a character that heals other members of the team – they restore others health points to keep the entire team alive”: *Healer CS GO Gameplay*. (YouTube: URT TEAM Official).

The thematic group “Network Characteristics” consists of 4 lexemes of gaming slang:

1) AFK (abbr. away from keyboard) – “a term used to refer to a player who suddenly disconnects and is absent for a period of time in a game; if referring to a cooperative game, during an AFK, a teammate may still be visible to other teammates without being able to interact during the game”: *How to go AFK on CS:GO Without Being Kicked!* (YouTube: The Kevin);

2) FPS (abbr. frames per second) – “number of frames of game display per second”: *How to Fix Low FPS in Windows 11 When Gaming*. (YouTube: Britec09);

3) lag – “delay in the operation of a device, program or game when the user cannot use the computer or perform actions in the game”: *How To Fix Lag & Stutter in CS2!* (YouTube: leFliX);

4) ping (abbr. Packet Inter-Network Groper) – “the term is used to measure the network on the server and find out the possible delay; the quality of ping depends on the quality of communication during the game”: *How to instantly lower your ping in*

CSGO! (YouTube: Caze Gaming).

The thematic group “Policy Disruption” includes the following 2 slangisms:

1) to cheat – “to use an improper trick, to scam, using dishonest methods to defeat other players”: *I Exposed Every CS2 Cheat...* (YouTube: HaiX);

2) to grief – “damaging other players by causing them trouble by chasing other players, destroying their buildings, etc.; gifters are players who try to make the game worse for their teammates, i.e. in team games they may try to make their team lose”: *Twitch streamer Loba gets a 5 day CS2 griefing ban.* (YouTube: 123the345).

In summary, we identified 11 gaming slang terms that fall into three categories: “Gameplay Optimization and Improvement”, “Network Characteristics” and “Policy Disruption”. We arrived at these categories by analyzing YouTube videos on the topic of the CS game, as well as the gameplay of players who represent this community. Most gaming terms are of English origin, and verbs and abbreviations are the most frequently used. Understanding gamers’ language is crucial for comprehending their experiences.

REFERENCES

1. *Gaming terminology glossary: 160 video gaming terms, words and slang* : website. URL: <https://www.uswitch.com/broadband/guides/gaming-terms-glossary/> (accessed: 24.04.2024).

2. Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus: website. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (accessed: 24.04.2024).

3. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття та терміни. Донецьк : ДонНУ, 2012. 304 с.

УДК 81’373.612.2:811.112.2’42]:316.77+321(477):17.022.1

Анастасія СВЕРДЛЮК

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Мова і література (німецька). Переклад»

Олена БОНДАРЧУК

доцент кафедри німецької філології,

кандидат філологічних наук, доцент

Волинський національний університет

імені Лесі Українки, м. Луцьк

МЕТАФОРИЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ ОБРАЗУ УКРАЇНИ У СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

На даний час метафори активно використовуються в сучасній українській та німецькій журналістиці, але специфіка систем журналістської метафори (порівняно з художніми творами) до кінця не вивчена.

Ж. В. Краснобаєва-Чорна розглядає концептуальні метафори як закріплені та незмінні в мовних та культурних традиціях народу, а тому в думках людей мовні символи одного концепту використовуються для позначення іншого концепту. У широкому розумінні метафора – це синонім навіювання, а у вузькому – це один із тих термінів, які обумовлені виключно подібністю [1, с. 51].

Найбільш поширеною теорією метафори на сьогодні є концептуальна теорія метафори, розроблена Д. Лакоффом і М. Джонсоном. На їхню думку, метафора – це когнітивний феномен, специфіка якого полягає в тому, що сутність терміна одного виду розуміється і переживається як сутність терміна іншого виду [3].

М. Фабішак поділяє концептуальні метафори за структурою на абзацно-структуровані метафори та ізольовані метафори, причому до перших належать метафори, організовані у великих частинах тексту, а не лише в реченнях, а до других – метафори, які представляють окремі випадки в конкретному тексті [2, с. 270].

У сучасному інформаційному суспільстві масова комунікація відіграє одну із провідних ролей, система якої формується під впливом соціального розвитку, що має набагато більший вплив на політичні, правові та етичні норми.

Матеріалом для дослідження послуговували статті про Україну із німецькомовних онлайн видань *Neue Zürcher Zeitung*, *Zois-Berlin* за період 2023–2024 рр., присвячені різним аспектам суспільного та політичного життя в Україні.

Після вторгнення Росії в Україну німецькомовні ЗМІ стали активніше висвітлювати українську політику. Вони часто говорять про перебіг війни, втрати від російської окупації та міжнародну підтримку України.

У світлі цих подій важливо, щоб іноземне сприйняття розуміло та підтримувало Україну. Оскільки концепт «Україна» належить як до суспільного, так і до політичного життя, важливо визначити та пояснити механізми, за допомогою яких іноземні культурні спільноти формують свої уявлення про нашу країну. Дослідження виявило концептуальні метафори, які використовуються для опису України та пов'язаних з нею подій, а також характер ставлення до України в різних культурних середовищах. Наразі німецькі ЗМІ найчастіше висвітлюють війну в Україні та її вплив на європейське середовище.

У рамках концепту «війна» Україну асоціюють з «Театром військових дій в Європі»:

“*Nach dem russischen Einmarsch in die Ukraine wurde das Land nicht nur zum **Kriegsschauplatz in Europa**, sondern auch zum Thema Nr. 1 in den Weltmedie*” (Zois-Berlin, 2023).

Після російського вторгнення в Україну в 2014 році країна стала центром одного з найбільших конфліктів в Європі з часів закінчення холодної війни. Це вторгнення призвело до затяжного і кровопролитного конфлікту на сході України, який триває донині. Події в Україні привернули увагу всього світу, оскільки вони не лише становили пряму загрозу стабільності в регіоні, але й мали далекосяжні геополітичні наслідки для відносин між Росією, Європейським Союзом і США.

Водночас ЗМІ інтенсивно висвітлюють розвиток конфлікту та зусилля міжнародної спільноти, спрямовані на пошук мирного вирішення та захист суверенітету України, а Україна натомість демонструє рішучість у виснажливій війні проти агресора. Це прослідковується у метафорі «Україна – жага до перемоги»:

“*Auch zwei Jahre nach dem Grossangriff fRusslands auf die **Ukraine zeigt diese einen fast unbedingten Siegeswillen***” (Neue Zürcher Zeitung, 2024).

Ця метафора відображає образ України. Німецькі мас-медіа чітко висвітлюють Україну сильною державою, яка захищає свою свободу, незважаючи на виклики і тиск ззовні. Незалежна держава продемонструвала не лише для Європейських країн, а й для цілого світу беззастережну волю до перемоги.

Але також згадки про Україну асоціюються і в негативному ключі. Як приклад, зображення низької перспективи членства в ЄС в майбутньому – «Україна – хмарний проєкт»:

“*Die EU-Mitgliedschaft der Ukraine ist ohnehin ein **wolkiges Projekt***” (Neue Zürcher Zeitung, 2024).

Це пов’язано з різними факторами, включаючи політичну нестабільність, економічні проблеми та геополітичну напруженість. Використання терміну «туманна» вказує на непрозорість або невизначеність навколо цієї мети. Загалом Україна має пройти ще довгий шлях, щоб досягти фактичного членства в ЄС.

Дослідження метафор, як засобу профілізації концепту «Україна» у німецькомовному медійному дискурсі розкриває важливу роль, яку вони відіграють у формуванні уявлень та ставлення до країни в німецькомовній спільноті. Зокрема, вони використовуються для опису та розуміння різних аспектів суспільного, політичного та військового життя України. Метафоричне зображення України у сучасному німецькомовному медійному дискурсі

відображає її сильні сторони, але також підкреслює складні виклики, з якими країна зіткнулася на шляху до інтеграції та міжнародного визнання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Краснобаєва-Чорна Ж. Концептуальний аналіз як метод концептуалістики (на матеріалі концепту життя в українській фраземіці). *Українська мова*. К. : Інститут української мови НАН України, 2019. № 1. 51 с.
2. Fabiszak M. A Conceptual metaphor approach to war discourse and its implications. Poznań : Wydawnictwo Naukowe UAM, 2007. 270 с.
3. Tendahl M. & Gibbs Jr., R.W. Complementary perspectives on metaphor: Cognitive linguistics and relevance theory. *Journal of Pragmatics*. 2008. URL: <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2008.02.001>. (дата звернення: 13.04.2024).

УДК 811.111

Олена СТАДІЙЧУК

здобувач I рівня вищої освіти ООП «Архітектура та містобудування»

Світлана ПОТАПЧУК

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОМПОНЕНТОМ-СОМАТИЗМОМ ГОЛОВА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Принцип антропометричності фразеологічного фонду мови й антропоморфізм аналогізації предметного світу у свідомості людини зумовлюють особливу значущість у номінаційних процесах знаків частин людського тіла – соматизмів [1, с. 83]. В англійській етносвідомості стереотипними функціональними властивостями соматизму *голова* є предикати фізіологічної та мисленнєвої дії, пам'яті, психоемоційних станів і поведінки людини.

Здійснивши аналіз корпусу англійських фразеологічних одиниць (ФО) із соматичним компонентом *голова*, ми виявили низку структурно-семантичних закономірностей, на основі яких розробили наступну класифікацію одиниць, що розглядаються:

I. Субстантивні фразеологічні одиниці:

1) субстантивні ФО, що виражають позитивну оцінку інтелектуальних особливостей суб'єкта: *a clear head* – «світла голова», *head on one's shoulders* – «голова на плечах», *(have) one's head screwed on the right way* – «мати голову на плечах»;

2) субстантивні ФО, що виражають негативну оцінку людини. Підставою

для такої характеристики можуть бути наступні параметри: а) відсутність чи брак інтелектуальних здібностей суб'єкта: *banana-head, dough head, pumpkin head* – «бовдур, дурень»; б) зарозумілість: *swollen / swelled head* – «зарозумілість»;

3) субстантивні ФО, що описують людину в аспекті її емоційної характеристики: *a cool head* – «з холодним розумом», *a hot head* – «запальна людина».

II. Дієслівні фразеологічні одиниці:

1) дієслівні ФО, що характеризують такі емоційні стани людини, як: а) неспокій: *bother one's head about* – «переживати»; б) розпач, сором: *lose one's head* – «втрачати голову», *hang one's head (in shame, guilt etc.)* – «опустити голову»; в) страх: *bury your head in the sand* – «ховати голову в пісок»; г) холонокровність, спокій: *keep your head, keep a level head, keep a cool head* – «залишатися спокійним»; д) лютя: *be like a bear with a sore head* – «розлютитися»; ж) закоханість: *be head over heels / fall head over heels in love* – «закохатись»; з) розгубленість: *scratch one's head* – «чесати потилицю, дивуватися»;

2) дієслівні ФО, що характеризують інтелектуальну діяльність: *get through one's head* – «зрозуміти», *have a good head for smth.* – «добре розумітися на чомусь», *have a bad head for smth.* – «погано розумітися на чомусь»), *get one's head down* – «вперто працювати над чимось»;

3) дієслівні ФО, що характеризують прийняття / відмову від відповідальності: *be on someone's head* – «покласти відповідальність на когось»;

4) дієслівні ФО, що характеризують міжособистісні стосунки: *turn somebody's head* – «закрутити голову комусь»), *put heads together* – «співпрацювати»);

5) дієслівні ФО на позначення різних вчинків: *keep one's head above water* – «триматися на плаву», *knock / bang / hit / run one's head against a brick wall* – «битися головою об стіну», *stand / turn on its head* – «перевернути з ніг на голову, цілком змінити».

III. Адвербіальні фразеологічні одиниці:

1) адвербіальні ФО, що характеризують швидкість здійснення дії: *off the top of your head* – «без підготовки, одразу», *head first* – «стрімко, необачно»);

2) адвербіальні ФО, що характеризують якість здійснення дії: *can do standing on one's head* – «просто, із заплющеними очима», *over head and ears* – «по вуха, по горло».

Отже, субстантивні фразеологічні одиниці з компонентом-соматизмом *голова* мають яскраво виражену оцінну конотацію, характеризуючи

інтелектуальні здібності та темперамент людини. Дієслівні ФО описують широкий спектр емоційних станів суб'єкта (страх, сум, лють, занепокоєння, хвилювання, закоханість) і характеризують інтелектуальну діяльність, міжособистісні стосунки людини та її вчинки. Адвербіальні ФО описують швидкість та якість здійснення дії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Селіванова О. Нариси з української фразеології (психологічний та етнокультурний аспекти). Київ-Черкаси : Брама, 2004. 276 с.
2. Dictionary of Idiomatic English Phrases / ed. J. M. Dixon. London, Edinburgh and New York : T. Nelson and sons, 1891. 384 p.
3. A Thesaurus of English Traditional Metaphors / ed. P. R. Wilkinson. L. & N.Y. : Routledge, 2002. 777 p.

УДК 81'42:[811.111:811.161.2]

Софія СТУПНИЦЬКА

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Управління персоналом і економіка праці»

Тетяна МАРТИНОВА

асистент кафедри іноземних мов

Національний університет водного господарства

та природокористування, м. Рівне

АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Мова є живим організмом, який постійно змінюється та адаптується під впливом різних чинників. Один із таких впливів – процес глобалізації, що призводить до широкого використання англійської мови в різних сферах життя. Запозичення англійських слів та виразів стають не тільки невід'ємною частиною сучасної української мови, але і відображенням культурного та технологічного обміну між націями.

Одним із ключових аспектів цього процесу є адаптація англійських слів до української фонетичної та граматичної систем. Наприклад, слова «комп'ютер», «інтернет», «блог» стали загальноживаними в українському мовленні, пройшовши при цьому фонетичні зміни та адаптацію до українського правопису.

Computer – комп'ютер: електронний пристрій, призначений для обробки та зберігання даних, виконання програм та взаємодії з користувачем.

Internet – Інтернет: глобальна система комп'ютерних мереж, що дозволяє спілкуватися, отримувати інформацію та надавати послуги.

Blog – блог: вебжурнал або онлайн-джерело інформації, де автор(и) регулярно публікують записи про різні теми, думки або події.

Software – програмне забезпечення: комп'ютерні програми, що дозволяють виконувати різноманітні завдання, від обробки даних до управління процесами.

Wardrobe – гардероб: місце для зберігання одягу та взуття, а також самий одяг та взуття, які має людина.

Marketing – маркетинг: стратегічне планування та виконання різних дій з метою просування продуктів або послуг на ринку та задоволення потреб споживачів.

Ці слова представляють лише деякі приклади англійських запозичень, що активно використовуються в українській мові.

Крім того, англійські запозичення активно використовуються у сучасній українській технічній та науковій лексиці. Такі терміни, як «софтвер», «гардероб», «маркетинг», безперечно входять в український словник, адаптувавшись до мовної системи.

Однак, процес запозичення може також викликати певні труднощі, зокрема, у виборі еквівалентів у випадку відсутності точних аналогів в українській мові. Це вимагає від перекладачів та лінгвістів не лише розуміння специфіки англійських термінів, але й творчого підходу до їх перекладу та адаптації.

Усі ці процеси відображають глибину та різноманітність мовного взаємодії між англійською та українською мовами. Це свідчить про постійне розвиток та еволюцію мовних систем у контексті глобального світу.

Запозичення англійських слів та виразів стали невід'ємною складовою сучасної української мови, що відображає глибину та різноманітність культурного обміну між націями у глобальному світі. Цей процес відображає не лише технологічний та науковий прогрес, але й соціокультурні трансформації, що відбуваються у суспільстві. Інтеграція англійських слів українською мовою сприяє розширенню її лексичного складу та дозволяє більш точно висловлювати нові ідеї та концепції. Таким чином, використання англійських запозичень в українській мові відображає не лише лінгвістичні тенденції, але й ширший культурний контекст сучасного світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Crystal D. *English as a Global Language*. Cambridge University Press, 2003.
2. Mykhailenko M. V. *English Loanwords in Ukrainian: Translation and Adaptation Aspects*. *Philology and Literature Studies*. 2016. Vol. 4(2). С. 53–59.
3. Romaniuk A. *The Role of Anglicisms in the Formation of Modern Ukrainian*

Language. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Лінгвістика*. 2019. Вип. 1(34). С. 138–141.

4. Pivtorak H. The English Loanwords in Ukrainian (Doctoral dissertation, Київський Національний Університет імені Тараса Шевченка). 2009.

5. Shevchenko V., Nikulin D. Linguistic features of anglicisms adaptation in modern Ukrainian. *Scientific Horizons*. 2018. Vol. 1(29). С. 91–95.

УДК 784:304.4

Софія РУХЕР

*здобувач І рівня вищої освіти
ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»*

Ірина МАСЛЮ

*асистентка кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне*

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ НА СВІТОВІЙ АРЕНІ

Впродовж багатьох років українці намагаються передати свій генетичний код і вольовий дух у пісні. Насправді, нам важко представити Україну як незалежну державу зі своєю культурою, традиціями та особливостями. Нас, українців, постійно намагаються переконати в тому, що ми вторинні та не маємо власної ідентичності й унікальності.

Тому, наші українські музичні колективи та співаки докладають зусиль, щоб продемонструвати на світовій арені свою унікальність і неповторність.

Участь Джамали на Євробаченні 2016 року з піснею «1944» є одним із яскравих прикладів цього. Пісня оспівує депортацію кримських татар, примусове виселення кримсько-татарського населення Кримської АРСР Народним комісаріатом внутрішніх справ СРСР з 18 по 20 травня 1944 року [4].

«When strangers are coming...

They come to your house

They kill you all and say:

“We’re not guilty, not guilty”,

Where is your mind?

Humanity cries...»

Цими словами та піснею Джамала привернула увагу іноземців до історії українських татар, геноциду кримчан і нашої держави в цілому, а також до утиску українців на їхніх землях сусідньою країною-агресором.

Також, найвідомішою мелодією та однойменною піснею є «Щедрик». Понад 100 років тому український композитор Микола Леонтович все ж

наважився віддати свої партитури диригенту хору [3]. У 1919 році була створена капела, яка гастролювала за кордоном, щоб протидіяти російській пропаганді та популяризувати українську культуру. У Західній Європі капела дала 200 виступів. У 1922 році хор виступив у найпрестижнішій залі того часу Carnegie Hall у Сполучених Штатах. Американський диригент українського походження Пітер Вільховський перетворив «Щедрик» на світовий хіт «Carol of the Bells». На музику Леонтовича він написав переклад на англійську мову.

Ось один із куплетів пісні [1]:

«...Christmas is here
Bringing good cheer
To young and old
Meek and the bold
Oh how they pound (Oh how they pound)
Raising their sound
O'er hill and dale
Telling their tale
Gaily they ring
While people sing songs of good cheer
Christmas is here
Merry, Merry, Merry, Merry Christmas
Merry, Merry, Merry, Merry Christmas...»

На Євробаченні у 2022 році гурт Kalush Orchestra виборили перше місце з піснею «Stefania». У цій пісні добре показано українські цінності мами [2]:

«...Mother Stephania Stephania mother
The field is blooming, but her hair is getting gray
Mother, sing me the lullaby
I want to hear your dear word...»

У мелодії пісні використовуються українські мотиви, а також народні інструменти: сопілка та трембіта.

Таким чином, ми можемо прийти до висновку, що пісні та мелодії є найкращим виразом української культури в сучасному світі. Ми змогли привернути увагу іноземних слухачів до українців і продемонструвати їм, що українці є вільною нацією зі своєю історією, етнічністю та культурою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Carol of the Bells : найкрасивіші версії «Щедрика» англійською мовою. *Люкс ФМ*. URL: https://lux.fm/shchedrik-anglijskoju-tekst-pisni-carol-of-the-bells-video-online_n103130 (дата звернення: 27.04.2024).
2. Климчик А. Виступ України на Євробаченні 2022: текст пісні Kalush

Orchestra «Stefania». *Офіційний сайт каналу 1+1.* URL: <https://1plus1.ua/novyny/vistup-ukraini-na-evrobacenni-2022-tekst-pisni-kalush-orchestra-stefania> (дата звернення: 27.04.2024).

3. Прищепа Я. Як «Щедрик» композитора Леонтовича здобув світову популярність. *Новини України та світу – СУСПІЛЬНЕ | ВІДЕОНОВИНИ.* URL: <https://suspilne.media/199256-ak-sedrik-kompozitora-leontovica-zdobuv-svitovu-popularnist-suspilne-videonovini/> (дата звернення: 27.04.2024).

4. Синицька Д. Переклад пісні Джамали «1944», з якою вона перемогла на «Євробаченні». *Інтернет-видання «Полтавщина».* URL: <https://poltava.to/news/38474/> (дата звернення: 27.04.2024).

УДК 81-112

Оксана ХМЕЛЬКОВА

здобувачка I рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Лідія БАРАНОВСЬКА

асистент кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ХРОНОЛОГІЯ УТИСКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ

Мета дослідження – висвітлення теми мовних заборон на ширший загаль та підвищення обізнаності в людей, що не мають відношення до лінгвістичного середовища. **Основні завдання:** аналіз тенденцій української мовної політики протягом часу, включаючи періоди реформ та заходи для захисту та підтримки мови; вивчення того, які наслідки мають минулі утиски на сучасний стан української мови та її сприйняття в суспільстві.

Можна виокремити такі періоди в історії утисків української мови ХХ-ХХІ ст.:

1. 1900 – і наступні роки. Цензура вилучає з текстів такі слова, як «козак», «москаль», «Україна», «український», «Січ», «Запоріжжя» та інші, які мають український національно-символічний зміст [1].

2. 1918 – після захоплення Києва, московсько-більшовицькі загарбники протягом кількох днів стратили близько 5 тисяч осіб, які говорили українською мовою, вдягалися в український національний одяг або мали портрет Т. Шевченка вдома.

3. 1933 – припинення українізації Сталіном. Під час голодомору в Україні, також відомого як Голодомор 1932–1933 років, було знищено багато видатних українських письменників, інтелектуалів та діячів культури. Багато з

них були активними прихильниками української національної культури та літератури, і їхні твори часто відображали український національний дух. Сталінський режим використовував голодомор як засіб політичного тиску та придушення українського національного руху. У цей період було проведено масові арешти, депортації та репресії проти інтелігенції, включаючи письменників, поетів, журналістів та інших культурних діячів. Багато з українських письменників були засуджені до смерті або засуджені до таборів примусової праці. Інші були вигнані з рідної землі або померли від голоду. Ця трагедія залишила невиліковну втрату для української літератури та культури, а також стала частиною загальної трагедії голодомору, що забрала життя мільйонів українців [2].

4. 1961 – XXII з'їзд ЦК КПРС проголосив політику «злиття націй». У СРСР оголошено політику «злиття націй», що означає примусове розчинення національних ідентичностей народів СРСР в російській культурі. Ця політика передбачає належну відстороненість і навіть елімінацію будь-яких національних проявів чи ідентичностей. Практично це призводило до знищення традицій, мови та культури поневолених народів, включаючи український [3].

5. 2014 – переведення українських шкіл на російськомовну основу в ДНР. З початком війни в Україні 2014 року першими областями, що потрапили під загрозу, стали Донецька та Луганська, що потім стали ДНР та ЛНР відповідно. Окупанти знали, що на них чекав опір і дуже потужний, тому вони вирішили піти обхідним шляхом і навчати дітей своєї «великої» культури та мови. Скорочення годин викладання української мови та літератури до 18 годин на навчальний рік призвело до занепаду мови в регіоні. Цей крок є одним із найбільш пропагандистських та загарбницьких щодо місцевого населення [4].

6. 2022–2023 рр. – на окупованих територіях спалюють українські книги. Практику спалювання книг росія запозичила в нацистської Німеччини часів Другої Світової війни. Під час повномасштабного вторгнення росіяни проводили чистки на всіх територіях по списку, що налічував близько 365 позицій. Туди входили художні книги, історичні романи, книги, що описують події часів Голодомору, літературу «розстріляного відродження» тощо. Як повідомляла так звана місцева влада, вони вилучають «нацистську літературу». У Мелітополі були зафіксовані випадки масового спалення книг в котельнях [5].

Загалом історія налічує чисельні випадки репресій у різних масштабах. Протягом п'яти століть історії України відбувалися систематичні утиски щодо української мови, які мали на меті придушення культурної самобутності та національної ідентичності народу. Ці репресії включали заборону використання

української мови в освіті, публікаціях та громадському житті, а також активну пропаганду за користування іншими мовами.

Головною метою знищення мови завжди було переведення людей на інший спосіб мислення та світосприйняття. Як казала Ліна Костенко «Нації помирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Уніят В. Євангеліє учителноє. Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. Т. 1 : А – Й. 696 с.
2. Кралюк П. Українізація у 1923–1932 роках. Український національний рух становив загрозу для влади СРСР. *Радіо Свобода*. 2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30576563.html> (дата звернення: 23.04.2024).
3. Пономарьов Б. Н., Болім М. З., Зайцев В. С. Історія Комуністичної партії Радянського Союзу. 1976.
4. Kushch L. DPR schools: how do they study Ukrainian history and language? *BBC News Україна*. 2016, October 27. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2016/10/161027_ru_s_ukrainian_in_donetsk (дата звернення: 23.04.2024).
5. Окупанти палять українські книжки. *Українські новини*. 2023.

УДК 811.111:81'373.6

Ольга ЧЕБЕРЯКА

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Наталія ОСІПЧУК

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземних мов,

Національний університет водного

господарства та природокористування, м. Рівне

ЯК THE BEATLES ВПЛИНУЛИ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛЕКСИКИ

З початку свого видатного входження на музичну сцену на початку 60-х років минулого століття, The Beatles не лише перевернули уявлення про музику, але й суттєво вплинули на англійську мову. Цей легендарний квартет з Ліверпуля не лише створював хіти, які посідали вершини чартів, а й зробив значний внесок у формування сучасної лексики та фразеології.

The Beatles вперше прилетіли до Нью-Йорка в лютому 1964 року, щоб знайти нових шанувальників. Для американців їхня принципово нова музика

прийшла з чарівно свіжим підходом до англійської мови. Цікаво, що спочатку це більше траплялося в їхніх розмовних інтерв'ю, ніж у текстах їхніх пісень – перші пісні дотримувалися усталеного «американського» стилю («*I want to hold your hand*»). Але успіх надав їм упевненості в тому, що вони можуть використовувати британські культурні та мовні елементи. Багато з них були невідомі для більшості американських слухачів [1].

Починаючи з їхніх ранніх хітів, The Beatles впроваджували у свої тексти не лише музичні мелодії, але й нові вирази, які стали частиною повсякденного мовлення:

– «*All You Need Is Love*» – фраза з однойменної пісні стала гаслом поколінь, що пропагує мир і любов [2].

– «*Not half the man I used to be*» – ця прикра фраза про занепад, яка зазвичай використовується для опису старіючої спортивної зірки чи артиста, що згасає, була висунута на перший план у пісні «*Yesterday*» і з тих пір не зникає [2].

– «*Stupid Get*» – у треку Білого альбому 1968 року «*I'm So Tired*» Леннон написав: «Хоч я так втомився / Я вип'ю ще одну сигарету / І проклинаю сера Уолтера Релі / Він був таким дурним гетом» і неправильна вимова *git* продовжилася звідти [2].

– «*Twist and Shout*» стало популярним виразом, що використовується для позначення веселих та енергійних ситуацій [2].

– «*Let It Be*» стало відомою фразою, що означає прийняття обставин [2].

Гра слів і креативність: Beatles були відомі своєю розумною грою слів і творчим використанням мови у своїх текстах. Вони часто грали зі словами та використовували творчі образи, що спонукало наступних авторів пісень і поетів експериментувати з мовою у своїй творчості. Наприклад, назва пісні «*Lucy in the Sky with Diamonds*» викликала спекуляції щодо її прихованого значення через її аббревіатуру, LSD, що сприяє розвитку психоделічної культури 1960-х років. Або ж можна навести приклад з композиції «*Yellow Submarine*». Слово «*sky*» вживається з вигаданим словом «*diamonds*», що допомагає створити психоделічний образ «*sky with diamonds*». «*Strawberry Fields Forever*» створила образ «*strawberry fields*», який став метафорою для втрати невинності або справжнього світу.

Також вони ввели новаторський словниковий запас у свої пісні, черпаючи з різноманітних джерел, таких як література, культура та повсякденне життя, що сприяло збагаченню англійської мови [3].

Їхня лірика розширила лексикон англійської мови та познайомила слухачів зі всього світу з новими словами та виразами. «*A Hard Day's Night*» –

назва цієї пісні, натхненна зауваженням Рінго Старра про їхній напружений графік, увійшла в лексикон як розмовний вислів, що описує важкий або виснажливий робочий день [2]. «*Eleanor Rigby*»: ця пісня представила персонажа Елеанор Рігбі, самотньої жінки, «Чекає, сидячи біля вікна з готовим виразом обличчя», демонструючи здатність The Beatles створювати яскраві образи зі своїми текстами.

Як одна з найпопулярніших і найвпливовіших груп усіх часів, The Beatles поширюють англійську мову серед публіки по всьому світу. Їхня музика пододала мовні та культурні бар'єри, сприяючи глобальному поширенню англійської як домінуючої мови в масовій культурі. Інтерв'ю та прес-конференції The Beatles, часто наповнені дотепними зауваженнями та жартівливими жартами, допомогли популяризувати їхній сленг та вирази, поширюючи їхній лінгвістичний вплив у всьому світі [4]. Наприклад, відома цитата Джона Леннона «*We're more popular than Jesus now*» викликала суперечки, але також підкреслила світову славу та культурний вплив групи [5]. «*Hey Jude*» став універсальною піснею, яка часто звучить на футбольних матчах та спортивних заходах у всьому світі. Наприклад, фанати футбольних команд часто використовують цю пісню, щоб підбадьорити свою команду або висловити свою підтримку під час гри.

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновок, що The Beatles не лише відтворили дух своєї епохи через музику, але й відіграли ключову роль у формуванні сучасної англійської лексики. Їхні тексти були не лише виразом мистецької геніальності, а й джерелом нових слів, фраз і концепцій, які знаходять відображення в сучасному мовленні. Таким чином, вплив The Beatles на англійську мову переріс далеко за межі просто музичного світу, залишаючи свій незабутній слід у культурній спадщині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. How did The Beatles influence the English language? URL: <https://www.beatlesfaq.com/2015/09/which-british-words-phrases-did-beatles.html> (accessed: 04.05.2024).
2. Changing culture: Phrases brought to us by The Beatles. URL: <https://faroutmagazine.co.uk/phrases-brought-to-us-by-the-beatles/> (accessed: 04.05.2024).
3. Кушнірова Т. В., Чубукова А. О. Особливості перекладу пісенного доробку англійського гурту «The Beatles». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*. 2022. № 53, т. 2. С. 132–135. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.53-2.30>
4. Всесвітній день «Бітлз»: історія успіху та найкращі цитати легендарної

четвірки. URL: <https://www.unian.ua/lite/holidays/bitlz-istoriya-ta-cikavi-fakti-pro-legendarnu-chvert-z-liverpulya-12110763.html#id-472246661> (дата звернення: 23.04.2024).

5. 50 Years After John Lennon’s “Bigger Than Jesus” Quote, We Forget How Shocking the Rest of That Interview Was. URL: <https://slate.com/culture/2016/03/its-been-50-years-since-john-lennon-s-bigger-than-jesus-quote-but-the-rest-of-that-interview-was-even-more-shocking.html> (accessed: 04.05.2024).

УДК 811:008

Єлизавета ЧИЖ

здобувачка I рівня вищої освіти

ОПП «Публічне управління та адміністрування»

Алла ШИКУН

асистент кафедри іноземних мов,

Національний університет

водного господарства та

природокористування, м. Рівне

ЗВ'ЯЗОК МОВИ ТА КУЛЬТУРИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

У сучасному світі взаємозв'язок мови та культури є предметом все більшого зацікавлення та дослідження. Мова та культура виступають не лише як важливі аспекти ідентичності кожного народу, але й як ключові фактори формування сучасного глобального співтовариства. Підкреслення їх взаємозв'язку надає можливість кращого розуміння різноманітності та унікальності культурного ландшафту, а також сприяє поглибленню міжкультурного діалогу.

Зараз взаємозв'язок мови та культури є багатограним та невід'ємним елементом соціокультурного життя. Мова виступає не лише як засіб комунікації, але й як носій ідентичності та культурної спадщини. Вона впливає на усі сфери життя суспільства, від літератури та мистецтва до політики та економіки. Кожна мова несе у собі унікальність свого народу, його традиції, історію та цінності. Культура, у свою чергу, формується та втілюється через мову, відображаючи погляди, переконання та спосіб життя суспільства.

У сучасному світі зростає значення вивчення та збереження різноманітності мовних і культурних традицій у контексті глобалізації та швидкого технологічного розвитку. З одного боку, це сприяє зближенню різних культур та створює можливості для міжкультурного обміну. З іншого боку, існує загроза втрати мовної та культурної різноманітності під впливом домінантних культур та глобальних медіа. Тому важливо забезпечити захист та

підтримку мовної та культурної спадщини кожного народу, сприяючи тим самим розмаїттю і плюралізму у сучасному світі.

Взаємозв'язок мови та культури також має значний вплив на розвиток міжнародних відносин та дипломатії. Мова стає інструментом для сприйняття та взаєморозуміння між народами, а також відображає статус країни в міжнародному співтоваристві. Дотримання культурних норм та мовних конвенцій сприяє побудові ефективних міждержавних відносин і співпраці.

На прикладі відомої української поетеси Ліни Костенко хочу зазначити її влучну цитату: «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову. Ми повинні бути свідомі того, що мовна проблема для нас актуальна і на початку XXI століття, і якщо ми не схаменемося, то матимемо дуже невтішну перспективу.» [2]. Ця цитата Ліни Костенко передає важливу думку про те, як мова є визначальним елементом ідентичності та спадщини кожної нації. Вона наголошує на тому, що втрата мови може призвести до втрати національної самосвідомості та руйнації культурного спадку. Мова не лише засіб спілкування, але й основний елемент формування національної свідомості та ідентичності [5]. Коли мова зникає або їй відбирають її значення, це може призвести до втрати зв'язку із власною культурною традицією, історією та цінностями. Ця цитата також підкреслює актуальність мовної проблеми в сучасному світі. У XXI столітті, в епоху глобалізації та швидкого розвитку технологій, загроза втрати мовної різноманітності стає особливо актуальною. Ліна Костенко нагадує нам, що ми повинні бути свідомі цієї проблеми і діяти, щоб зберегти та захистити різноманітність мов та культур у світі [3].

Як сказав Станіслав Лем: «Мова для культури – те саме, що центральна нервова система для людини», він сприймає мову як основний засіб передачі та збереження знань, ідей, традицій та цінностей у культурі [2]. Як центральна нервова система для людини, мова забезпечує координацію та співробітництво різних аспектів культурного життя. Вона дозволяє людям сприймати, обробляти та реагувати на інформацію, а також взаємодіяти між собою та зовнішнім світом.

Ці висловлювання відомих світових особистостей підкреслюють важливість мови як основи культурного спадку та її вплив на формування національної та глобальної ідентичності [4]. Вони спонукають до поваги до культурного різноманіття та мовної різнобарвності, які є основою розвитку сучасного світу.

У сучасному світі зв'язок мови та культури виявляється як ключовий фактор у формуванні ідентичності та сприйнятті світу. Мова не лише є засобом спілкування, але й втілює в собі культурні цінності, традиції та спадщину

народу. Для збереження мови і культури для майбутніх поколінь необхідно діяти на декількох рівнях. По-перше, важливо підтримувати та сприяти вивченню рідної мови та культурних традицій в сім'ях, школах і громадських організаціях. По-друге, потрібно розвивати програми та ініціативи з мовної політики, спрямовані на збереження та підтримку мовної різноманітності. По-третє, важливо заохочувати та підтримувати мовні проекти та ініціативи, спрямовані на збереження та популяризацію мовної спадщини. Мова та культура мають величезну цінність, оскільки вони відображають унікальність ідентичності кожного народу, сприяють взаєморозумінню та співпраці між культурами, а також збагачують світову спадщину [1]. Тому важливо докласти всіх зусиль для збереження та розвитку мовної та культурної різноманітності для майбутніх поколінь.

Мова і культура є не лише дзеркалом суспільства, але й скарбницею його ідентичності та неповторності. Збереження їх – це збереження нашого спільного досвіду, відданість нашим корінням та визнання нашої унікальності в світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нова О. 35 найкращих висловів про рідну мову. Альтернативна освіта в Україні. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/4284-35-naikrashchychkh-vysloviv-pro-ridnu-movu> (дата звернення: 30.04.2024).

2. 10 проникливих цитат про українську мову. Elle – модний жіночий журнал. URL: <https://elle.ua/ludi/novosty/10-proniklivih-citat-pro-ukrainsku-movu/> (дата звернення: 30.04.2024).

3. Як зберегти українську мову і народну культуру з усіма їх багатствами. New Pathway Ukrainian News | Новий Шлях Українські Вісті. URL: <https://newpathway.ca/saveyourgrannyslanguageandcultureukrainian/> (дата звернення: 30.04.2024).

4. Важливість вивчення іноземних мов у сучасному світі. Турецька мова у глобалізованому просторі / Національний університет біоресурсів і природокористування України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/88171> (дата звернення: 30.04.2024).

5. «Бомби о четвертій ранку – мені вони звичні з дитинства». 93 роки Ліні Костенко. Суспільне | Новини. URL: <https://suspilne.media/culture/406524-bombi-o-cetvertij-ranku-meni-voni-zvicni-z-ditinstva-93-roki-lini-kostenko/> (дата звернення: 30.04.2024).

УДК 811.161.2'27

Наталія ШУЛЬЖУК

*кандидат філологічних наук, доцент
кафедри стилістики та культури української мови
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне*

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ВИМІРИ НАУКОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОГРОЗИ

Постановка проблеми. Мова – важливий інструмент гармонійної життєдіяльності членів суспільства. Очевидно, тому процес їх комунікативної взаємодії (як результативної, так і конфліктної) небезпідставно потрапляє у поле дослідницької уваги вчених у багатьох наукових парадигмах. Вибір кооперативного чи конфронтаційного варіанта розвитку типової мовленнєвої ситуації визначають прагматичні цілі її учасників. Якщо адресант ігнорує комунікативні кроки адресата, порушує правила мовленнєвої поведінки, то він створює умови для формування конфліктної комунікативної взаємодії, виявом якої є і погроза, що передбачає негативний мовленнєвий вплив на співрозмовника з метою досягнення комунікативної мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Вплив – міждисциплінарна сфера наукового аналізу. В гуманітарній парадигмі ідеї про можливості впливу передусім представлені у філософських (Л. Вітгенштайна, М. Гайдеггера, Х. Г. Гадамер, Т. Ковалевська та ін.) та релігійних (Д. Співак, М. Бубліченко, О. Слободяник, О. Петренко, Н. Слухай та ін.) наукових студіях. Покликаючись на праці М. Гайдеггера, Н. Кутуза поділяє його міркування щодо потужного впливового потенціалу слова і слушно зауважує, що «людина не тільки творить мову, а й актом мовотворення віддає себе у владу мови» [7, с. 26].

Теоретичні виміри наукової кваліфікації впливу представлені й у працях медиків, психологів, педагогів, соціологів, правників, політологів, істориків, фахівців у галузі теорії комунікації. Так, психологи спрямували свою дослідницьку увагу на сутність та витоки такого різновиду негативного впливу, як мовленнєва агресія (Є. Керрол, К. Лоренц, Д. Річардсон, В. Барко, А. Зелінський, Л. Казміренко, С. Максименко, С. Яковенко, І. Бойко, О. Столяренко та ін.). Правові аспекти мовленнєвої агресії дослідили В. Андросюк, Л. Балабанова, Т. Морозова, О. Тімченко та ін. О. Матвєєва схарактеризувала гендерну специфіку вияву агресії у працівників слідчих підрозділів [8]. Проте викінченої теорії цього міждисциплінарного феномена науковці і досі не напрацювали, що й **актуалізує** визначену проблему.

Виявом негативного впливу (мовленнєвого насилля) є мовленнєва агресія. Міру агресивності мовця визначають вербальні / невербальні компоненти його комунікативної поведінки, що сприяють виникненню конфлікту, – конфліктогени, які Л. Білоконенко називає «саботажниками» спілкування [1] й виокремлює з-поміж них негативну критику, насмішку, знуцання, образливі прізвиська, порушення етичних норм, обман, маніпулювання, категоричність судження, цинічне ставлення до мовця, погрозу та ін.

Мета наукової розвідки – з'ясувати комунікативно-прагматичні виміри наукової кваліфікації погрози.

Виклад основного матеріалу. Погроза – предмет наукових розвідок у багатьох галузях знань. Увагу ж лінгвістів привернули способи її вербалізації (Н. Борисенко [2], Н. Войцехівська [3], Ю. Кекало [5], К. Коротич [6], О. Можейко [9], Т. Нікітюк [10], М. Шевченко [11], О. Шевчук [12] та ін.).

Аналіз літератури з теми дослідження засвідчив відсутність єдиної лінгвістичної інтерпретації погрози. К. Коротич [6] та О. Шевчук [12] вважають її конфронтаційною стратегією. Н. Войцехівська виокремлює такі типові стратегії погрози, як свідомо завуальованість смислу, пряме вираження смислу та вираження смислу за допомогою прийомів негативної і позитивної ввічливості [3, с. 22]. Як комунікативну тактику, що уможлиблює «задоволення конфліктної мети мовця, досягнення його стратегічного плану» [5, с. 21], інтерпретують погрозу Ю. Кекало, Н. Борисенко [2] та Л. Білоконенко [1].

Т. Нікітюк аналізує погрозу як мовленнєвий жанр, за допомогою якого один із учасників комунікації виражає намір зробити щось, здатне зашкодити іншому учаснику [10, с. 91]. Як гібридний мовленнєвий акт, що об'єднує ознаки директива (змусити адресата виконати дію) та комісива (зобов'язати адресата виконати дію, яка може призвести до несприятливих для нього наслідків), кваліфікує погрозу О. Можейко [9] та І. Гродський [4].

Погроза як окремий мовленнєвий жанр (менасив) представлена у працях Н. Арутюнової, А. Вежбицької, Н. Войцехівської, І. Мартинової та ін. Науковці представляють погрозу і у вигляді когнітивних схем (Л. Фоміна, А. Приходько).

Як бачимо, більшість дослідників із погрозою пов'язують висловлення наміру завдати фізичної, матеріальної чи іншої шкоди адресату, що передбачає лише задоволення комунікативної мети адресанта, якого Н. Войцехівська називає мовцем-агресором [3].

Нам імпонує наукова інтерпретація погрози науковців, які вписують її у площину «несиметричних відносин між формою висловлень і їхнім змістом» [4, с. 76], кваліфікуючи її як комунікативно-прагматичне явище (комунікативну дію), що поєднує ознаки директива й комісива. Слушними

видаються й міркування І. Гродського щодо розмежування мовленнєвих актів погрози, поради, попередження та прохання: останні три не є обов'язковими для виконання, тоді як важливою умовою реалізації мовленнєвого акту погрози є намір адресанта примусити адресата до виконання/невиконання певної дії, імплікуючи невідворотність покарання, якщо вимогу буде проігноровано.

Висновки. Толерування насилля в суспільстві та потреба гармонізації його комунікативного простору спонукали учених до вивчення погрози як мовленнєвого акту, в результаті якого відбувається вплив (вербальне насилля) на поведінку адресата, що ігнорує його інтереси через прагнення адресанта виявляти агресивну комунікативну поведінку, зумовлену його соціальним, комунікативним статусами, а також психоемоційним станом та потребою самоствердження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоконенко Л. А. Українськомовний міжособистісний конфлікт : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2015. 335 с.
2. Борисенко Н. Д. Менасивна комунікативна поведінка персонажів британської драми: гендерний аспект. *Мовні і концептуальні картини світу* : зб. наук. пр. Київ, 2014. Вип. 47 (1). С. 123–130.
3. Войцехівська Н. Засоби вираження погрози в українському конфліктному діалогічному дискурсі. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2014. Вип. 30. С. 17–30.
4. Гродський І. Я. Мовні засоби вираження погрози в англійських лицарських романах XII–XV століть. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*. 2014. № 12. С. 76–79.
5. Кекало Ю. В. Мовні засоби вираження погрози в гендерному конфліктному спілкуванні. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 7, т. 1. С. 20–24.
6. Коротич К. Комунікативні стратегії погрози та подолання страху в дискурсі української преси XX–XXI століть: мовні механізми впливу на реципієнта. *Вісник Львівського університету*. 2009. Вип. 46. Ч. 1. С. 140–145.
7. Кутуза Н. В. Теоретичні виміри наукової кваліфікації впливу: філософський та релігійний аспекти. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 7, т. 1. С. 24–30.
8. Матвєєва О. А. Гендерні особливості агресивної поведінки у працівників слідчих підрозділів. *Ūridična psihologija*. 2016. № 2 (19). С. 139–146.
9. Можейко О. О. Засоби вираження мовленнєвого акту погрози в англійськомовному діалогічному дискурсі. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2011. № 972. С. 69–73.

10. Нікітюк Т. В. Особливості актуалізації мовленнєвого жанру погрози в турецькій лінгвокультурі (на матеріалі художнього дискурсу). *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2016. Вип. 36. С. 88–96.

11. Шевченко М. Ю. Лексико-граматичні засоби вираження мовленнєвого акту менасива в англійській мові. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Сер. Філологія. Мовознавство. 2014. Вип. 209. Т. 221. С. 112–116.

12. Шевчук О. О. Конфронтативна стратегія в мовленні персонажів сучасної англійської прози: гендерний аналіз. *Вісник Житомирського державного університету*. 2009. Вип. 46. С. 187–190.

УДК 811.112.2'25'42:130.2

Вікторія ЯНЮК

*здобувач I рівня вищої освіти
ОПП «Мова і література (німецька). Переклад»*

Людмила ПАСИК

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ ВЛАСНИХ НАЗВ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ МЕДІЙНИХ ТЕКСТАХ

Правильний переклад назв відіграє критичну роль у забезпеченні точності та коректності передачі інформації, що є ключовим для глибокого розуміння культурної специфіки України. Основні принципи перекладу власних назв включають збереження звучання, збереження значення та збереження культурної специфіки.

Стратегії перекладу українських власних назв німецькою мовою включають транскрипцію, транслітерацію, переклад, калькування, адаптацію та пояснення. Транскрипція використовується для передачі звучання українських слів німецькою мовою, транслітерація – для передачі букв, переклад – для передачі значення, калькування – для перекладу окремих компонентів назви, адаптація – для зміни назви з метою відповідності мовним та культурним нормам, а пояснення – для роз'яснення значення назви.

Переклад власних назв між українською та німецькою мовами є досить-таки нелегким завданням через культурні, фонетичні, граматичні та лексичні відмінності між цими мовами. Фонетичні особливості впливають на те, як звуки переводяться з однієї мови на іншу. Наприклад, українська мова має фонему «и», яка може бути транслітерована різними способами на німецьку, такими як

“i”, “ü” або “y”. Також, звук «г» української мови може бути представлений як “g” або “h” у німецькому написанні. [2, с. 123].

Фонетична адаптація в перекладі власних назв є складним та важливим процесом, який має велике значення для розуміння та сприйняття інформації в іншомовних контекстах. У німецькомовному середовищі правильна вимова українських власних назв не лише зберігає їхню культурну ідентичність, але й сприяє ефективній комунікації між людьми різних культур.

Один з прикладів вдалого перекладу українських власних назв у німецькомовних медійних матеріалах – *Belgiens Regierung will eine neue Steuer für den Luftverkehr am 5. März bei einem Treffen der EU –Umweltminister auf die Tagesordnung bringen*. У цьому випадку, ми використовуємо метод транслітерації, який полягає у передачі власної назви з однієї мови в іншу зберігаючи її орфографію та фонетику. Наприклад, *Belgien* (Бельгія) та *EU – Umweltminister* (міністри навколишнього середовища ЄС) були транслітеровані без змін [1, с. 382].

Одним із ключових аспектів успішного перекладу є розуміння епітетів та їх використання для підкреслення певних аспектів. Наприклад, у фразі *gefährliches Beharren auf alten Gewohnheiten* (небезпечна прив’язаність до старих звичок) епітет *gefährliches* надає негативний відтінок оцінки політики СДПН та ХДС. Аналогічно, у фразі *sozial schwierige Lagen* (соціально несприятливі умови), епітет *sozial* підкреслює складні умови, в яких знаходяться 200 шкіл [5, с. 295]. Для ефективного перекладу епітетів використовуються програмні засоби, такі як “CAT” (Computer-aided translation) – це інструменти, які допомагають знаходити відповідні переклади або синоніми у базі даних перекладів.

Другим важливим аспектом є переклад ВН, які є скороченнями або спеціалізованими термінами. Наприклад, “SPD und CDU” (СДПН та ХДС) або *Bundesbildungsministerium* (Федеральне міністерство освіти) є складними ВН, які вимагають спеціальної уваги при перекладі. Транскрипція та пояснення є ключовими стратегіями для таких ВН. Саме транскрипція допомагає зберегти звучання та структуру оригінальної назви, а пояснення введене у дужки допомагає читачеві зрозуміти значення скорочення чи спеціалізованого терміну [4, с. 13–18].

Ефективність стратегій перекладу оцінюється за кількома критеріями. По-перше, переклад назви повинен бути зрозумілим для носіїв мови перекладу, уникаючи складних або неправильних тлумачень. По-друге, важлива адекватність перекладу, яка оцінюється за здатністю передати значення та контекст оригінальної назви. Наприклад, переклад імені «Йоганн» як “Johann” є

правильним з точки зору значення та історичного контексту. По-третє, важлива природність перекладу, яка визначається його звучанням та відповідністю німецькому мовному середовищу. Наприклад, переклад географічної назви «Київ» як “Kujiw” є властивим як для німецької, так і української мови. Максимально точний переклад, який передає сенс оригіналу, дуже важливий для збереження цілісності культурного контексту. Крім того, важливо враховувати контекст, в якому використовується перекладена назва.

Крім епітетів, у політичних новинах часто використовуються різні стилістичні засоби, такі як метафори, порівняння, гіперболи тощо. Наприклад, у висловленні *Die neue Regierung ist wie ein frischer Wind* (Новий уряд – як свіжий вітер) метафора «свіжий вітер» може бути адаптована до аналогічного образу у цільовій мові, зберігаючи при цьому ідею оновлення та нового початку. Для успішного перекладу стилістичних засобів важливо мати глибоке розуміння контексту, володіти мовою оригіналу та цільовою мовою, а також використовувати творчий підхід [3, с. 55].

У результаті дослідження перекладу українських власних назв у німецькомовних медійних текстах можна виділити декілька ключових аспектів. Перш за все, важливо брати до уваги контекст та уникати можливих непорозумінь у перекладі. Далі, необхідно зважати на мовні особливості та культурний контекст країни-одержувача. Третім фактором є стиль та тематика тексту, де важливо використовувати відповідну термінологію. Також враховування аудиторії та мети тексту є ключовим для успішного перекладу. Не менш важливою є постійна актуалізація знань з мови та культури для відтворення сучасних тенденцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврись В. І., Пророченко О. П. Німецько-український фразеологічний словник. Київ. 1981. Т. 1. 416 с., Т. 2. 382 с.
2. Мельник В. І., Качан О. Ю. Кольороназви. *Studia philologica*. 2012. Вип. 1. 123 с.
3. Оборіна О. В. Класифікація рекламних текстів як лінгвістична проблема. *Наука і практика*. Київ. URL: <http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/pages/view/601> (дата звернення: 15.04.2024).
4. Скляренко Н. К. Методика формування іншомовної компетентності у техніці письма. *Іноземні мови*. 2012. № 2. С. 13–18.
5. Riedl Rita. *AIDA – Formel*. Tübingen. 1992. 295 s.

УДК 811

Валерія ЯРМОЛЮК

*здобувачка I рівня вищої освіти
ОПП «Митна справа та торгівля»*

Алла ГУБІНА

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри
іноземної та української філології*

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ

У сучасному світі комунікація має неабияке значення не лише для нормального функціонування кожної людини, але й для ведення бізнесу. Взаємодія зі співробітниками, налагодження контактів із потенційними партнерами, комунікація між продавцями/товаровиробниками та споживачами – це не повний список того, як засоби спілкування впливають на життєздатність та прибутковість підприємства. Важливо зазначити, що така комунікація містить не лише слова, за допомогою яких ми можемо чітко та лаконічно висловити свою думку, але й жести, рухи тіла, мімічні та інші засоби, які дають змогу краще відчувати настрій, поведінку та почуття нашого співбесідника.

Невербальна комунікація – це система знаків, що використовуються в процесі спілкування і відрізняються від мовних засобами та формою виявлення [2, с. 7].

Саме невербальна комунікація вважається найдавнішою формою спілкування, адже історично вона сформувалася раніше, аніж мова, і більш точно та правдиво демонструє справжні наміри, поведінку та відчуття мовця. Окрім цього, невербальні знаки можуть бути як вродженими, так і набутими. Вроджені, зазвичай, проявляються у малюків, наприклад, здатність смоктати, посмішка, кивок головою як знак згоди тощо. Набуті сигнали можна спостерігати в підлітків та дорослих, адже вони вже формуються під впливом культурного середовища та особистого оточення людини.

Не менш важливим фактором є те, що засоби невербального спілкування можуть відрізнятися за гендерними особливостями. До прикладу, жінки використовують такі невербальні знаки, як: контакт очима, посмішка, доторк до рук та плечей іншої людини – для створення приємної атмосфери, налагодження здорових стосунків та уникнення конфліктів. Чоловіки, натомість, демонструють своє кам'яне обличчя, сидять з широко розставленими ногами, нервово постукують пальцями ніг, стискають руки та рухають шиєю для демонстрації своїх сили, авторитету та влади [1, с. 9].

Слід зазначити, що в різних країнах один і той самий жест або рух може

мати різне значення. До прикладу, в Україні один із найпопулярніших жестів «ОК» означає підтвердження того, що все добре і все йде за планом. Але в Австралії таке положення руки означає знак нуля. У більшості європейських та американських культурах великий палець вгору демонструє вподобання та підтримку чогось. Натомість в ісламських та азійських країнах такий жест вважається великою образою.

Загалом, невербальні засоби комунікації поділяють на такі групи:

1. *Кінесика* – це наука про мову тіла та його частин.

Кінетичні засоби є досить вагомою складовою невербального спілкування, адже зазвичай є не підвладними вольовому контролю та можуть найбільш правдиво продемонструвати реальні настрої, поведінку та почуття мовця. Серед елементів кінесики є мімічні та пантомімічні знаки, рухи тіла, жести та пози тощо. Наприклад, якщо людина схрещує руки на грудях, це означає, що вона хоче створити бар'єр між вами, відгородитися та сховатися від інших. Натомість якщо чоловік під час вітання простягає вам руку, тримаючи її долонею вгору, таким способом він виражає свою довіру та доброзичливість.

2. *Паралінгвістика та екстралінгвістика* – акустичні невербальні засоби комунікації, які вивчають швидкість мови, висоту, темпи та діапазони голосу, а також паузи як спосіб розбавити мовлення, включення таких психологічних проявів, як: сміх, плач, кашель, подих тощо.

3. *Такесика* – галузь психології, яка досліджує методи тактильного контакту та їхній вплив і значення під час побудови стосунків між людьми.

Неадекватне використання особистістю такесичних засобів може призвести до конфліктів у спілкуванні.

4. *Окулесика* – наука, яка вивчає мову очей та візуальне спілкування мовця.

Кожен погляд передбачає свій чіткий розмір очей, зіниць, напрям і тривалість контакту очима, що може продемонструвати набагато більше несловесних повідомлень та настроїв співбесідника. Примружування та багато інших рухів шкіри навколо очей дозволяють надіслати майже будь-яке повідомлення.

5. *Ольфакція* – лінгвістична галузь, яка досліджує мову запахів, їхній вплив та значення в спілкуванні.

Запахи міцно пов'язані з емоціями і слабо – з логічним мисленням, промовою, тому знання їхнього впливу на комунікацію між людьми стає хорошим предиктором успішності спілкування.

Отже, невербальні засоби комунікації мають вагоме значення в процесі побудови здорових та хороших стосунків між людьми. Саме ці інструменти

можуть розповісти нам набагато більше інформації про справжні настрої, позицію, думки та почуття мовця, аби уникнути непорозумінь між співрозмовниками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамець С. Гендерні особливості невербального спілкування та його вербалізація. *English for Specific Purposes* : зб. наук. тез. 2017. Вип. 4. С. 8–9 URL: <https://eprints.oa.edu.ua/5920/1/1.pdf> (дата звернення: 23.04.2024).

2. *Невербальні засоби комунікації як запорука успіху оратора* : тези магістрантів слов'янського відділення Інституту філології / за ред. В. В. Герман та Н. Соларьової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 48 с.

UDC 81'373

Tetiana MARTYNOVA

*Assistant Lecturer of the Department of Foreign Languages,
the National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

COLLOCATIONS WITH MONEY IN ENGLISH

It is widely recognized that collocations – a natural combination of words – (e.g. color of someone's money, soft money, drop a hint, a thirst for adventure, fully aware, heated discussion, etc.) are one of the hallmarks of native English proficiency and pose particular problems for foreign learners, teachers of English and linguists.

The term “easy money” is used to describe money that can be earned with little effort. It can be expressed as a numerical value or as a qualitative description. For example: Some people think that playing stocks is easy money. Alternatively, one might say: Unfortunately, there are few jobs that are truly easy money.

The term “color of someone's money” is used to describe the amount of money that an individual has available. It can be expressed as a numerical value or as a qualitative description. E.g. Show me the color of your money and then we can talk.

The term “heavy money” is defined as a significant amount of money. For instance, a person may be offered a significant amount of money to invest in a business. E.g. I have a heavy money in my pocket.

The term “hush money” means money paid to someone so that they do not provide information. Many people are paid hush money to refrain from testifying in court. This is illegal, but it occurs. The gang attempted to bribe the man with hush money, but he refused.

The term “mad money” is used to describe money for frivolous purposes. E.g. We have set aside a few thousand dollars for our next vacation. It is advisable to ensure that one has sufficient funds available when visiting Las Vegas.

The term “money from home” – refers to funds that can be easily gained. E.g.

Peter considers investing in stocks to be an example of money from home.

is. I would be willing to bet you 100 to 1 that your hypothesis is incorrect."

The term "soft money" is used to describe money that can be earned without much effort. This is an apt description of the position in question, which is perceived as a relatively low-risk investment. E.g. You have got soft money here.

Although it is widely recognized that collocations – a common and natural phenomenon in language – are both indispensable and problematic for language learners, and that they should play an important role in second language teaching, especially at the advanced level, the relevant aspects of collocations have not been studied in as much detail in either linguistics or ELT as those of idioms and other multi-word expressions.

REFERENCES

1. McCarthy M., & O'Dell F. English Collocations in Use: Advanced. Cambridge University Press, 2008.
2. Sinclair J. Corpus, Concordance, Collocation. Oxford University Press, 1991.
3. Pawley A., & Syder F. H. Two puzzles for linguistic theory: Nativelike selection and nativelike fluency / In J. C. Richards & R. W. Schmidt (Eds.). Language and communication. 1983. Routledge. P. 191–226.
4. Nation I. S. P. Learning Vocabulary in Another Language. Cambridge University Press, 2001.

СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

УДК [811.161.2:78]:378.016(07)

Олександр АНТОНЧУК

кандидат педагогічних наук

*доцент кафедри стилістики та культури української мови
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне*

РОЛЬ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Ще в Давній Греції всі громадяни до 30 років повинні були навчатися співу та інструментальній музиці. Грецькі поети не читали свої вірші, а співали їх, акомпонуючи на струнних інструментах. Мислитель Платон надавав музиці головну роль у вихованні з юнака мужньої, добродісної, врівноваженої людини та добросовісного громадянина. Аристотель стверджував, що музика повинна служити трьом цілям – вихованню, очищенню та інтелектуальному розвитку. Сократ звертав увагу на лікувальний вплив музики вже після її звучання. Він рекомендував слухати та виконувати музику при емоційних розладах. Для Піфагора музичне мистецтво є похідним від науки математики, а музична гармонія суворо контролюється математичними пропорціями.

У довідкових джерелах музичне мистецтво розглядається як: (від грец. μουσική – мистецтво муз) мистецтво організації музичних звуків у часовій (ритмічній), звуковисотній та тембровій шкалі; це вид мистецтва, що втілює ідейно-емоційний зміст у звукових художніх образах [1].

Вчені виявили, що приємні емоції, викликані музикою, підвищують тон кори головного мозку, покращують обмін речовин, стимулюють дихання, кровообіг, збільшують увагу тощо [2].

Відповідно до поставленої мети серед завдань навчання української мови в основній школі є формування духовного світу учнів, цілісних світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів, тобто прилучення через мову до культурних надбань українського народу й людства загалом. Серед ключових компетентностей, які формує предмет «українська мова», виділено загальнокультурну грамотність. Компонентами цієї компетентності є уміння використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях; ставлення: отримання естетичного задоволення від творів мистецтва; зацікавленість світовими культурними набутками, повага до розмаїття культурного вираження різних народів; навчальні ресурси: твори мистецтва;

тексти, що містять описи творів мистецтва; дослідницькі проекти [3].

Наприклад, вивчаючи тему «Загальна характеристика звукового складу української мови. Орфоепічні норми – правильна вимова голосних і приголосних звуків», ставимо за мету: повторити загальну характеристику звукового складу української мови; навчити встановлювати роль звуковідтворення в художніх текстах; удосконалювати орфоепічні вміння учнів; за допомогою мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу виховувати у школярів повагу до краси рідної мови [4].

Виконання практичних завдань творчого характеру

Завдання 1.

I. Прочитайте українську народну календарно-обрядову пісню «*Не стій, вербо, над водою*», дотримуючись норм літературної вимови.

*Не стій, вербо, над водою –
Бистра вода під тобою
Удень, вночі прибуває,
Все коріння вимиває,
З верби гіллячко всихає,
З верби листячко спадає.
Стань, вербо, ти на риночку,
Хрещатому барвіночку,
Де рута-м'ята кохається,
Де челядонька збирається.*

II. Запишіть виділені слова в транскрипції. Поясніть їхню вимову відповідно до орфоепічних норм та порівняйте її з написанням.

Завдання 2.

Вибірковий диктант

I. Уважно прослухайте в записі українську народну соціально-побутову пісню «*Ой колись була у степу волечка*».

*Ой колись була в степу волечка,
А теперечки неволечка.
Та помер батько, та й померла мати,
Та беруть брата у солдати.
Та беруть брата у солдати,
Та нема кому жалкувати.
Найстарша сестра вітається,
Свого брата питається:
«Ой коли ж, брате, в гостях будеш?
Ой коли ж за нас не забудеш?»*

II. Випишіть з пісні слова з ненаголошеними голосними звуками [e] та [и], передайте їх звукописом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойченко Т. Валеологія в школі : метод. посіб. для керівників загальноосвіт. навч. закл. та методистів ін-тів післядиплом. пед. освіти. Київ : МЗЗ, 2001. 236 с.

2. Музичне мистецтво. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Музика#Музична індустрія](https://uk.wikipedia.org/wiki/Музика#Музична_індустрія) (дата звернення: 20.12.2023).

3. Навчальні програми для 6–9 класів. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. 2011. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas> (дата звернення: 17.01.2024).

4. Розробки уроків української мови для учнів 10–11 класів із використанням текстів українських народних пісень. URL: <https://naurok.com.ua/rozrobki-urokiv-ukra-nsko-movi-dlya-uchniv-10-11-klasiv-iz-vikoristannyam-tekstiv-ukra-nskih-narodnih-pisen-236054.html> (дата звернення: 17.01.2024).

УДК 811.112.2'25'42:130.2

Світлана БЕРЕЗЮК

здобувач II рівня вищої освіти

ОПП «Мова і література (німецька). Переклад»

Людмила ПАСИК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології

Волинський національний університет

імені Лесі Українки, м. Луцьк

МЕТАФОРИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ВІЙНИ

В НІМЕЦЬКОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Постановка проблеми. Війна в Україні стала провідною темою в німецьких ЗМІ, маючи значний вплив на інформаційний простір та формуючи суспільну думку. Мова масмедіа відіграє суттєву роль у тому, як аудиторія сприймає та аналізує події війни. Використання метафор у медіадискурсі дозволяє журналістам впливати на емоції та переконання аудиторії, формувати певне ставлення до описуваних подій. У контексті війни в Україні використання метафор має особливе значення. Метафори спрощують складні події, роблять їх більш зрозумілими для широкої аудиторії, а також допомагають викликати співчуття до однієї зі сторін конфлікту. Дослідження впливу метафор у медіадискурсі на сприйняття війни в Україні допоможе

краще зрозуміти те, як формується суспільна думка в умовах інформаційної війни.

Мета дослідження полягає в аналізі та розумінні використання метафор у німецькому медіа дискурсі для опису війни.

Результати дослідження. З початком повномасштабної війни в Україні цілий світ спостерігає та обговорює трагічні події, що розгортаються на цій землі. Масмедіа – основний ресурс, який поширює те, що насправді відбувається як на полі бою, так і за столом переговорів. Та важливо не лише те, про що розповідається у медіа, а як і за допомогою чого здійснюється розповсюдження [2; 3].

У німецькому медіадискурсі про війну в Україні часто використовується метафора, яка описує війну як живу істоту. Тобто війна має такі ж риси, як і людина [1]. До прикладу вираз „*Der Krieg im Donbass hat viele Gesichter, die eines verbindet*” («Війна на Донбасі має багато облич, але всі вони мають одну спільну рису: смерть і страждання») [5].

Також, німецькі ЗМІ використовують низку метафоричних форм для підкреслення різних аспектів конфлікту. Так метафори-порівняння з природними явищами, як „*Sturm*“ («буря») чи „*Tsunami*“ («цунамі») можуть слугувати для відображення жорстокості та рівня руйнівної сили війни; або ж метафори здатні описати геополітичні наслідки конфлікту. Наприклад, метафоричний вислів „*Der Krieg in der Ukraine als Brennpunkt geostrategischer Verschiebungen*“ («Війна в Україні як осередок геостратегічних зрушень») [4] зображує надзвичайно важливе значення України для світової політики та безпеки.

Важливо зазначити, що такі та інші метафори часто можуть використовуватися у німецькому медіадискурсі для маніпулювання людьми та їхніми думками. Тому завжди важливо звертати увагу на використання тієї чи іншої метафори у ЗМІ та критично аналізувати їхній вплив на сприйняття війни аудиторією.

Висновки. Використання метафор у німецьких ЗМІ для опису війни в Україні має глибокий вплив на те, як німецька аудиторія сприймає та розуміє конфлікт. Ці образні засоби мови спрощують складні події, роблячи їх більш доступними для розуміння, і одночасно формують емоційне ставлення до подій, що розгортаються в Україні. Проте важливо пам'ятати, що метафори не завжди нейтральні. Їх можна використовувати для маніпулювання громадською думкою та формування певних переконань. Важливо критично оцінювати метафори, використані у масмедіа, та усвідомлювати, як вони можуть впливати на сприйняття війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Материнська О. Л. «Анатомія війни» у сучасних німецькомовних та україномовних масмедіа. *Studia Linguistica*. 2019. Вип. 15. С. 165–180.
2. Пасик Л. А. Вербалізація концепту KRIEG у німецькомовному газетному тексті. *Applied Linguistics-3D: Language, IT, ELT: International Scientific and Practical Conference (May 12–13, 2022)*. Zhytomyr : Zhytomyr Polytechnic State University, 2022. Рр. 32–34.
3. Пасик Л., Рись Л., Бондарчук О. Дискурсивні конфігурації концепту KRIEG у німецькомовному інтернет-дискурсі. *Актуальні питання іноземної філології* : зб. наук. праць. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 16. С. 179–85. DOI :10.32782/2410-0927-2022-16-26.
4. Andrej Hunko. Der Krieg in der Ukraine als Brennpunkt geostrategischer Verschiebungen. URL: <https://www.andrej-hunco.de/en/start-3/aktuell/5643-der-krieg-in-der-ukraine-als-brennpunkt-geostrategischer-verschiebungen> (accessed: 22.03.2024).
5. Manova.news. Gesichter des Krieges. URL: <https://www.manova.news/artikel/gesichter-des-krieges> (accessed: 21.04.2024).

УДК 811.161.2:378.091.33

Галина БОНДАРУК

здобувач II рівня вищої освіти

ОПП «Сердня освіта (Українська мова і література)»

Науковий керівник: Леся ЗЛАТІВ

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
стилістики та культури української мови*

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

**ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ТЕРМІНОЛОГІЧНА
КОМПЕТЕНТНІСТЬ» У КОНТЕКСТІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ**

Старша школа характеризується тим, що підсумовує та узагальнює весь освітній процес, формує ключові та предметні компетентності, важливі для сучасної, конкурентоздатної на національному та глобальному ринку праці особистості, її успішної самореалізації в суспільстві. Особливістю профільного навчання з української мови є інтенсивний мовний та інтелектуальний розвиток старшокласників.

Як зазначено у Програмі для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів, «зміст профільного курсу української мови являє собою єдність процесу поглибленого засвоєння основ лінгвістики, мовних одиниць сучасної української літературної мови, теорії мовленнєвої

діяльності, психолінгвістичних основ мовленнєвої комунікації, процесу формування умінь нормативного, доцільного, оптимального використання мовних засобів у різних сферах і ситуаціях спілкування. Його інтелектуально-діяльнісну специфіку становлять типи розумової і фізичної діяльності, форми суспільної свідомості і творчості, системи концептів і понятійних полів, що виражають форми профільної суспільної свідомості, специфіку мовомислення і мовотворення в різних вербальних формах» [3, с. 16].

У процесі засвоєння змісту навчального матеріалу важливо сформувати в учнів термінологічну компетентність як складник лінгвістичної компетентності. Адже систематизацію знань, формування необхідних компетентностей, мовний та інтелектуальний розвиток старшокласників неможливо уявити без знання термінів, їх розуміння та правильного застосування, оскільки терміни становлять основу наукового філологічного знання.

У науковій літературі поняття *термінологічна компетентність* (або *професійно-термінологічна компетентність*) розглядають лише в аспекті вищої школи в контексті формування її у майбутніх фахівців.

Базовим є тлумачення Г. Бондаренко, в якому чітко окреслені основні професійні вміння: «*Термінологічна компетентність* – це вміння добирати терміни відповідно до теми висловлювання, урахувати відмінності паронімічних термінів, не допускати заміни однієї термінологічної одиниці іншою, уживати терміни відповідно до їхніх дефініцій, розрізняти терміни та професіоналізми, відрізняти терміни однієї галузі знань від термінів інших галузей, нормативно перекладати» [1, с. 22].

Г. Ракшанова та І. Назаренко визначають *професійно-термінологічну компетентність* як «сформовану здатність влучно та доцільно використовувати фахові терміни під час виконання посадових обов'язків; набуті вміння та навички граматично правильно будувати речення та власний діалог, використовуючи при цьому досвід, одержаний під час вивчення спеціальних дисциплін свого фаху у ВНЗ» [2, с. 254].

Отже, для термінологічної компетентності певного фаху характерне вміле застосування термінів у професійній діяльності та мовленні, з урахуванням набутого досвіду у цій галузі. Термінологічна компетентність фахівця ураховує всі можливі професійні ситуації, де необхідно правильно, а головне майстерно та влучно використати терміни відповідної галузі.

Уважаємо за необхідне сформулювати власне визначення *термінологічної компетентності старшокласника* в контексті навчання української мови у профільному класі філологічного напрямку.

На нашу думку, *термінологічна компетентність старшокласника* – це

володіння лінгвістичною термінологією у межах програми з української мови; повне розуміння терміна у певному науковому тексті або мовленні; здатність розрізняти паронімічні терміни відповідно до контексту; вміння користуватися термінологічними словниками; вміння вводити терміни у власне мовлення та тексти, створювати та вільно вести діалоги з використанням термінів; уміння будувати асоціативні ланцюжки, які мають зв'язок із життям, під час запам'ятовування термінів; уміння проводити місток між попередньо засвоєними термінами та термінами, що потрібно осягнути.

Термінологічна компетентність у профільній школі має допомогти старшокласникам упорядкувати та узагальнити здобуті знання та підготуватися до майбутньої професії.

Як висновок стверджуємо, що термінологічна компетентність – один із найважливіших складників лінгвістичної компетентності здобувача освіти на уроках української мови. Успішне засвоєння лінгвістичної термінології можливе лише за умов вибудовування лінгводидактичної системи, в основі якої – загальнодидактичні та специфічні принципи, методи та прийоми навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко В. Формування термінологічної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2021. № 4. С. 21–26. URL: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.4.2021.250130> (дата звернення: 01.03.2024).

2. Ракшанова Г. Ф., Назренко І. Л. Формування фахової термінологічної компетентності у студентів. Філологічні студії. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2018. Вип. 17. С. 249–260. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2018_17_24 (дата звернення: 01.03.2024).

3. Українська мова. 10–11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям, профіль – українська філологія / Л. Мацько, Т. Груба, О. Семенов, Т. Симоненко. 2017. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 01.03.2024).

УДК 811.161.2(07):373.5

Агафія ВАСИЛЬЧУК

здобувач II рівня вищої освіти

ОПП «Середня освіта (Українська мова і література)»

*Науковий керівник: **Леся ЗЛАТІВ***

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри

стилістики та культури української мови

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ НУШ

Провідним принципом діяльності освіти визначено єдність навчання, виховання та розвитку. Тож процеси навчання та виховання є нероздільними, і вони визначають комплекс педагогічних, науково-методичних заходів, які скеровані на розвиток учня через формування компетентностей як єдиний та важливий освітній процес, що відбувається під час проведення уроків та поза ними. Виховна робота, яка проводиться після уроків, доповнює, поглиблює процес виховання, який відбувається під час уроків [5].

У «Концепції позакласної виховної роботи в загальноосвітній школі» зазначено, що позакласна робота має на меті формувати і розвивати особистість учня, а також покликана змінювати небажані соціальні відхилення, які можуть проявлятися в поведінці та свідомості учнів. Позакласна робота формує в школярів потребу в постійному саморозвитку та самореалізації власних сил [4].

На думку С. Діденко, позакласна робота – це «нерегламентована часом робота, яка характеризується відсутністю оцінювання учнів, вільним спілкуванням суб'єктів навчально-виховного процесу між собою, свободою вибору змісту, форм, методів, засобів позакласної роботи» [3, с. 17]. Різноманітність видів роботи дає змогу здобувачам середньої освіти різнобічно розкривати їхні індивідуальні здібності.

Нова українська школа базується на формуванні цінностей, орієнтації на дитину, на педагогіці партнерства школи та батьків, школи та суспільства, а також школи та дітей. Головна ідея НУШ полягає у збереженні національної ідентичності, вихованні відповідальності за добробут і розвиток суспільства та своєї країни.

Виховним пріоритетом сьогодення є формування у здобувачів середньої освіти правильного погляду на суспільство і світ загалом із опорою на духовні та загальнолюдські цінності. Важливим є процес формування відповідальної діяльності, патріотизму, поваги до прав, свободи, гідності та законних інтересів особистості, а також розвиток в учнів екологічної культури, толерантності,

терпимості, доброти, шанобливого ставлення до навколишнього середовища тощо.

Велике значення мають сучасні пріоритети створення освітнього середовища в НУШ:

- дитиноцентризм (полягає у розвитку індивідуального стилю учня, темпу, психічних та фізіологічних потреб і особливостей);
- визнання цінності дитинства (полягає у відповідності поставлених вимог віковим особливостям учнів, в розумінні прав дитини навчатися через діяльність, зменшення обсягу завдань додому тощо);
- радість пізнання (полягає у збільшенні часу на дослідницьку та творчу діяльність через обмеження кількості домашнього завдання);
- презумпція дитячої талановитості (полягає у забороні будь-якої дискримінації учнів, утвердженні демократичних цінностей тощо);
- розвиток особистості учня (полягає у збереженні незалежного мислення, справедливому відношенні до всіх учнів, забезпеченні психологічної підтримки та комфорту тощо);
- плекання дитячого здоров'я (полягає у формуванні здорового способу життя та створенні умов для цього);
- безпека (полягає у перетворенні освітнього закладу на безпечне місце, у якому відсутні будь-які види насильства та цькування) [2].

С. Баля, А. Кучерук виокремлюють найактуальніші виховні напрямки в освітніх закладах сьогодення: духовно-моральне, екологічне, громадянсько-патріотичне та військово-патріотичне виховання [1].

Організація позакласної роботи в контексті НУШ змушує педагогів до модернізації форм роботи згідно з нинішніми умовами, які формуватимуть життєву компетентність школярів. Виділяємо такі сучасні форми проведення позакласних заходів з мови (враховуючи дистанційне навчання та умови воєнного стану): лекції, тематичні уроки, мовні вечори, вебінари, флешмоби, челенджі, квести, конкурси есе на патріотичну тематику, написання листів-подяк ЗСУ, віртуальні екскурсії і т. ін.

Отже, враховуючи наведені вище аргументи, робимо висновок, що позакласна робота з української мови в контексті НУШ – це системна робота, що базується на цінностях, зокрема збереженні національної ідентичності, вихованні відповідальності за добробут і розвиток своєї країни, а також враховує сучасні пріоритети НУШ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баля С., Кучерук А. Про організацію виховної роботи в закладах освіти у 2023/2024. *Майбуття*. 2023. № 13–16, липень-серпень. С. 75–77.

2. Гущина Н. І., Орлова Т. Г., Кондратова Л. Г. Нова українська школа: організація позаурочної діяльності в початковій школі на засадах партнерської взаємодії учасників освітнього процесу : навч.-метод. посіб. Київ : «Освіта», 2021. 160 с.

3. Діденко Н. М. Методика позакласної роботи з української мови у процесі профільного навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2016. 24 с.

4. Концепція позакласної виховної роботи в загальноосвітній школі. Київ, 1991. 12 с.

5. Про освіту : Закон України від 5.09.2017 р. № 2145-VIII зі змінами 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 01.03.2024).

УДК 373.3/5091:81

Людмила ГОДУНКО

кандидат педагогічних наук

викладач методики навчання іношомовної освітньої галузі

Аліна ТУМАХА

здобувач КР «молодший спеціаліст» ОПП «Початкова освіта»

ВСП «Сарненський педагогічний фаховий коледж РДГУ», м. Сарни

РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ У ФОРМУВАННІ ІНОШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

У сучасному світі вивчати англійську мову – важливо, з цим важко не погодитись, а провідну роль у цьому відіграє вчитель. Саме від вчителя залежить на якому рівні сформуються компетентності в школярів. Вимоги до вчителя з кожним роком зростають, адже у сучасній школі вчитель – це не тільки джерело знань, він виконує й інші функції. Всі звикли розкривати основні завдання вчителя як, по-перше, – навчити, а, по-друге, – виховати. Проте це дуже стислий опис роботи педагога. Вчитель початкових класів виконує безліч ролей для дитини [1, с. 21; 2 с. 25], а саме – мотиватора, модельєра, медіатора, керівника, оцінювача.

Важливо зазначити, що є багато інших ролей, яких вчителі набувають завдяки численним функціям, які вони мають робити, наприклад, впливати на поведінку учнів, бути головним мовним зразком для наслідування або просто бути їхнім другом, створюючи хороше мовне середовище. Таким чином, вчителі повинні бути гнучкими та виконувати всі ці ролі, орієнтуючись на ситуацію, але завжди з обережністю та легкістю [1, с. 21].

Польща – країна-сусід України. У сучасній Україні більшість громадян

підтримують інтеграцію з ЄС. А Польща входить в ЄС з 2004 року, а тому і є зразком для наслідування України в освітній діяльності. Вивчення, аналіз та узагальнення досвіду модернізації педагогічної освіти Польщі має для України велике теоретичне і практичне значення через подібну історію в освіті, економіці, політиці. Зближення навчання з реаліями сучасного життя, виховання сучасної людини, позбавленої стереотипів минулого, демократизація системи освіти з урахуванням європейського досвіду, підготовка до вступу країни до Європейського Союзу, можливість саморегуляції нової системи освіти – це ті завдання, що були реалізовані через освітню реформу у Польщі.

Початкова школа в Польщі є обов'язковою частиною системи освіти в цій країні. Інтеграція Польщі в ЄС стала поштовхом до реалізації програми зростання рівня компетенції вчителів, пристосування до західноєвропейських стандартів. Педагогічне новаторство вчителя сприяє удосконаленню педагогічної освіти Польщі. Підготовка педагогічних кадрів у Польщі, зазвичай, здійснюється в університетах, академіях, вищих педагогічних навчальних закладах.

Якщо говорити про роль вчителя англійської мови в початкових класах України і в Польщі, то важко виокремити щось відмінне. У Польщі вчителі повинні виконувати всі ті самі ролі, що й в Україні. Єдині відмінності полягають у підготовці вчителя та в самому освітньому процесі. Підготовка педагогічних кадрів у Польщі, зазвичай, здійснюється в університетах, академіях, вищих педагогічних навчальних закладах, вищих професійних школах, вчительських колегіумах [3].

Випускники вищих педагогічних навчальних закладів України та Польщі отримують дипломи про вищу освіту державного зразка. Документи про вищу освіту, видані українськими вищими педагогічними навчальними закладами, визнаються державою і дійсні лише на території України, а польський диплом – це диплом європейського зразка, його визнають у Європейському Союзі та в більшості країн світу.

Підготовка майбутніх учителів, як в Польщі, так і в Україні повинна бути спрямована на професійний розвиток педагогічних працівників через розширення бази знань, необхідних для здійснення модернізації освітньої системи загалом і забезпечення рівного доступу до якісної освіти зокрема. Адже розвиток загальноосвітньої школи залежатиме від того, який учитель прийде до сучасного навчального закладу. Якщо раніше вчитель був просто носієм знань і ключова його функція полягала в передачі цих знань учням, то з розвитком науки та розширенням інформаційного простору змінилось і розуміння навчальної діяльності вчителя.

Обидві країни мають однаковий вік початку навчання в школі. Становить він 6 років. Характерною ознакою організації навчання в Україні є один учитель, який працює з дітьми впродовж усіх 4 років початкової школи. У Польщі початкове навчання триває 6 років (зі зміною вчителя, а також введенням учителів з окремих предметів) [3].

Також слід зауважити, що наповнюваність класів у Польщі не перевищує 26 учнів, в Україні – 30. Суттєвою особливістю організації навчання в Польщі є свідоцтво, що підтверджує завершення початкової школи.

Загальне навчання в початковій школі Польщі становить фундамент освіти – школа м'яко вводить учнів у світ знань, дбаючи про їх гармонійний, інтелектуальний, етичний, емоційний, інформаційний, суспільний і фізичний розвиток. Метою загального навчання в початковій школі Польщі є: засвоєння учнями основної бази знань, принципів, теорії й практики; здобуття учнями вміння використовувати наявну інформацію під час виконання завдань і розв'язування проблем; формування в учнів чіткого розуміння і відповідальної поведінки в сучасному суспільстві [3].

Отже, важливим завданням вчителя у Польщі та Україні є розвиток комунікативних навичок та вмінь учнів. Роль вчителя – зразок для тих, хто навчається, полягає в сумлінній підготовці до виконання цієї функції. Його завдання – отримати правильні знання, компетенції та навички, які допомагають у організації дидактичного процесу, встановлення хороших стосунків у спілкуванні з учнями, завдяки якому учень оволодіває певними знаннями, а також формуватиме специфічні навички та компетентності. Однією з них є комунікативна компетентність, яка заслуговує на особливу увагу, оскільки обумовлює цілий процес навчання. Завдяки йому можливий прийом і передача повідомлень, продукування мови. Отже, основною метою вивчення англійської мови в початкових класах обох країн є розвиток здатності спілкуватися цією мовою в повсякденних ситуаціях [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карпюк К. Т. Нова українська школа: методика навчання англійської мови у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. Тернопіль : «Видавництво Астон», 2020. 144 с.
2. Карпюк О. Д. Нова українська школа: методика навчання англійської мови у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. Тернопіль : «Видавництво Астон», 2020. 160 с.
3. Кучай О. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій у Польщі та Україні : навч. посіб. Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2015. 41 с.

4. Muszyński M., Campfield D., Szpotowicz M. Język angielski w szkole podstawowej – proces i efekty nauczania. 2015. 98 s.

5. Rapacka-Wojtala S. Rola nauczyciela (języków obcych) w kształceniu kompetencji komunikacyjnej uczestników procesu dydaktycznego. 2014. 9 s.

6. Szpotowicz M., Szulc-Kurpaska M. Język angielski w nauczaniu zintegrowanym. Program nauczania języka angielskiego do edukacji wczesnoszkolnej. 2017. 4 2 s.

УДК 376.54;371.212.3(73)

Ірина ГОЛУБЄВА

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов,
Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне*

ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ

Проблемі вивчення структурних елементів лінгвістичної обдарованості та побудови її теоретичних концепцій присвячено значну кількість наукових розвідок вітчизняних та зарубіжних дослідників. Американські вчені досягли помітних успіхів у вивченні обдарованих особистостей та пошуку ефективних шляхів навчання обдарованих школярів завдяки використанню тестових методик у дослідженні феномену обдарованості. Вагомі наукові знахідки в цій галузі здійснено також на європейському континенті.

Лінгвістична обдарованість – це результат сполучення вищих за середні лінгвістичних здібностей людини, вищого рівня лінгвістичної креативності, достатньої мотиваційної бази та сукупності сприятливих факторів для розвитку обдарованої особистості. Структурними компонентами лінгвістичної обдарованості вважаємо [1]:

- 1) психофізіологічні особливості людини, яка вивчає мову, різні види пам'яті та мислення, уяву, увагу тощо;
- 2) наявність та рівень розвитку лінгвістичних здібностей;
- 3) особистісний аспект кожного, хто прагне досягти розвитку лінгвістичної обдарованості, зокрема наявність мотивації у вивченні мови;
- 4) лінгвістична креативність.

Лінгвістичний інтелект особистості не є однорідним. Можливо виділити щонайменше чотири види лінгвістичного інтелекту: мовний, іншомовний, літературний та ораторський (спікерський). Відповідно має сенс виокремлення чотирьох видів лінгвістичної обдарованості: мовної, іншомовної, літературної

та спікерської (ораторської).

Основою лінгвістичного інтелекту є лінгвістичні здібності. На думку Р. Елліс (R. Ellis) лінгвістичні здібності включають:

1. Фонематичні здібності, або здібності розрізняти звуки іноземної мови та співвідносити їх із певними символами.

2. Граматичне відчуття, що означає здібності розпізнавати граматичні функції слів у реченнях.

3. Індуктивні мовні здібності, або здібності ідентифікувати відповідність між формою і значенням слів.

4. Вербальна пам'ять, або здібність чітко і швидко запам'ятовувати слова, поповнювати словниковий запас [3].

Дослідження лінгвістичної обдарованості молоді у США базується на вивченні словесно обдарованих школярів, задіяних у програмах пошуку талантів, які функціонують у низці американських університетів. Світову популярність набули такі програми в університеті Джона Хопкінса і адресовані лінгвістично та математично обдарованим учням.

Американські дослідники відзначають, що для лінгвістично обдарованих школярів найважливішою характеристикою є вербальні здібності. Так, третина учнів, які приймали участь в програмах пошуку талантів, були ідентифіковані вже в сьомому класі. У цей період вони проявили лінгвістичну обдарованість у багатьох своїх працях, про що свідчить резерв пам'яті для запам'ятовування нових слів, швидкий темп розуміння їх значення. Зазвичай такі обдаровані особистості дуже рано навчалися писати та читати [1].

Американська дослідниця Дж. Ван Тассел-Баска (J. Van Tassel-Baska) запропонувала модель формування лінгвістичної обдарованості, яку можна у символічному вигляді представити як імплікацію від діагностичного тестування (ДТ) до регламентованого інструктування (РІ). Скорочено ця модель має такий вигляд: ДТ → РІ [2].

Відтак, для вивчення словесної обдарованості учнів використовуються тестові завдання різних типів складності. При цьому важливим є використання діагностико-описових методів оцінювання стану учнівських здібностей та інтелекту, а також прискорення надання інформації щодо розвитку інтелекту та використання технологій, що уможлиблює проведення моніторингу процесу навчання та викладання, особливо після застосування комп'ютерних технологій.

Таким чином, сформульоване визначення лінгвістичної обдарованості дає можливість конкретизувати її сутність та знайти спільне й відмінне з іншими видами обдарованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тадеєв П. О. Обдарованість і творчість особистості: американський підхід : монографія. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2008. 240 с.
2. Barbara Kerr, Sanford Cohn, and Kara T. McAlister. A Program for Linguistically Talented Youth. *Proceedings of the 4th International Symposium on Bilingualism*. Somerville, MA : Cascadilla Press, 2005. P. 1177–1186. URL: <https://www.lingref.com/isb/4/091ISB4.PDF> (дата звернення: 28.04.2024).
3. Ellis R. *Second language acquisition and language pedagogy*. Philadelphia, PA : Clevedon, 2005. 57 p.

УДК 373.3.881.1

Анастасія ДЕЙНЕКА

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Середня освіта. Німецька та англійська мови.

Зарубіжна література»

Ніна ТАРАРАЙ

асистент кафедри німецької філології

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ВИКОРИСТАННЯ ДИТЯЧИХ КАЗОК НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

З дитячих казок починається пізнання дитиною людських цінностей, взаємин і знайомство зі світом в цілому. Казки легко привертають увагу дітей своїм цікавим сюжетом та розкривають поетичні та багатогранні образи своїх героїв, при цьому залишаючи простір для уяви та фантазії дитини.

Казка – жанр народної творчості, епічний, повістувальний, сюжетний художній твір усного походження. В основі казки – захоплююча розповідь про вигадані події і явища, які сприймаються і переживаються як реальні. ... Для них характерні традиційність структури і композиційних елементів (зачини, кінцівки та ін.), контрастне групування дійових осіб, відсутність розгорнутих описів природи і побуту [2, с. 321].

Мета використання казок на уроках іноземної мови полягає в створенні цікавого, ефективного та захопливого навчального середовища, яке сприятиме розвитку різних мовних навичок, мовної структури, розширенню культурного розуміння, стимулюванню творчості та уяви та позитивному ставленню до вивчення мови.

Дидактизація казок – це процес адаптації та структурування казок для використання їх у навчальних цілях, який відбувається на таких етапах: 1) вибір казки; 2) аналіз казки; 3) визначення навчальних цілей; 4) створення плану

уроку; 5) адаптація тексту казки 6) введення в тему; 7) читання казки або прослуховування аудіозапису; 8) обговорення; 9) виконання вправ та завдань; 10) заключний висновок; 11) оцінювання та відстеження прогресу.

Вибір казки має відповідати темі та меті вашого уроку, рівню володіння мовою та віковій категорії ваших учнів, наприклад: *дошкільний вік (3–6 років): “The Ugly Duckling”, “Der Hase und der Igel”*; *молодший шкільний вік (6–10 років): “Alice’s Adventures in Wonderland”, “Max und Moritz”*; *старший шкільний вік (10–14 років): “The Chronicles of Narnia”, “Harry Potter”, “Der kleine Prinz”*.

Тематичні казки сприятимуть поглибленому вивченню конкретної теми або проблематики, наприклад: *екологічні казки: “The Lorax”, “Die Geschichte von der Schüssel und vom Löffel”*, *соціально-емоційний розвиток: “The Rainbow Fish”, “Frederick”*; *диференціація: “It’s Okay to Be Different”, “Der Elefant, der das Glück vergaß”*; *моральні цінності: “The Selfish Giant”, “Der Wolf und die sieben jungen Geißlein”*; *мультикультурна тематика: “Abuela”, “Das Schneemädchen”*; *історичні казки: “Paul Revere’s Ride”, “Die Geschichte von Wilhelm Tell”* [3; 4].

Обравши казку, ретельно проаналізуйте її зміст, виділивши основні теми, персонажів, ключові сюжетні лінії та моральні висновки. Наступним етапом дидактизації казки є встановлення конкретних цілей і завдань для розвитку лексичних, граматичних або комунікативних навичок, а також критичного мислення або міжкультурної компетентності. Слід розробити відповідний план уроку, враховуючи різні активності та методи навчання. Враховуючи рівень знань мови, лексичні можливості та вікові особливості, адаптуйте текст казки до потреб ваших учнів.

Перед тим, як безпосередньо почати роботу над казкою, презентуйте учням тему казки, пояснюючи контекст, важливі підтеми та мету вивчення. Казачінер О. С. радить обирати казки не надто великі за обсягом, оскільки кожна хвилина уроку є цінна і нам потрібно раціонально її використовувати. Загалом тривалість представлення казки не повинна перевищувати 5 Applied Linguistics-3D: Language, IT, ELT: International Scientific and Practical Conference –6 хвилин уроку [1, с. 2].

Вчитель може казку прочитати або увімкнути запис для занурення учнів у іншомовне середовище та активації навички слухання тексту іноземною мовою. Наступним кроком у роботі над казкою є обговорення ключових моментів, персонажів та теми казки за допомогою запитань, які стимулюють мовленнєву активність та критичне мислення учнів. Етап виконання вправ передбачає активну участь школярів у роботі з текстом. Вправи та завдання повинні відповідати навчальним цілям і бути спрямовані на їх досягнення. Прикладом

можуть бути вправи на вимову, лексику, граматику, читання, письмо, аудіювання, розвиток мовлення та творчі завдання: заповнення пропущених слів, малюнок казки, відтворення діалогів, рольова гра, написання продовження казки, дискусія за сюжетом казки, виразне читання тощо.

Завершення уроку має бути коротким підсумком та обговоренням вражень учнів від казки та вправ. Оцінка роботи учнів, ефективність використання подібних завдань, а також спостереження за учнівською активністю є імпульсами для подальшого використання казок на уроках іноземної мови.

Запропонований алгоритм адаптації та дидактизації казки допоможе вчителю ефективно впровадити казки в уроки, забезпечуючи якісне навчання та розвиток мовних навичок учнів.

Використання дитячих казок на уроках іноземної мови – це не лише забава, але й потужний засіб для вивчення мови та створення цікавого навчального середовища. Вони стимулюють мовний розвиток, культурне розмаїття та творчість учнів, роблячи процес навчання більш захоплюючим та ефективним і мотивуючи учнів до вивчення іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Казачінер О. С. Використання лінгвістичних казок під час навчання англійської мови. *Англійська мова і література*. 2007. № 33. С. 2–5.
2. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ : Академія, 2007. 752 с.
3. Казки англійською мовою. URL: <https://www.oratorica.ua/ua/blog/naykrasch-kazki-angl-yskoyu-movoyu> (дата звернення: 28.04.2024).
4. Казки німецькою мовою. URL: https://www.vorleser.net/grimm_siebengeisslein/hoerbuch.html (дата звернення: 28.04.2024).

УДК 811.161.2:378.016

Леся ЗЛАТІВ

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
стилістики та культури української мови*

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ЗАСТОСУВАННЯ ФРЕЙМОВОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ

У сучасному глобалізованому світі інтенсивно зростає потік наукової інформації, відповідно збільшується кількість навчальних дисциплін та обсяг

професійних компетентностей, які необхідно сформувати у здобувача вищої освіти за порівняно короткий час. Гострота проблеми посилюється збільшенням частки самостійної позааудиторної роботи, уведенням дуальної освіти, дистанційного або змішаного навчання, а також викликами сьогодення (пандемія, військовий стан). Це актуалізує потребу в пошуку технологій інтенсивного навчання, які можна було б легко втілити в освітній процес, враховуючи сучасні реалії.

Цілком погоджуємось із думкою Л. Ковальчук, що інтенсифікації процесу навчання сприяє впровадження технології концентрації навчальної інформації за допомогою знаково-символічних структур, що ґрунтується на засадах фреймового підходу [2].

Створюючи у 80-х роках ХХ ст. теорію фреймів, американський учений Марвін Мінський передбачав, що процеси людського мислення базуються на численних структурах – фреймах, які зберігаються в пам'яті людини і відповідно розпізнаються нею. Відповідно до цього припущення вчені виокремлюють: фрейми візуального сприйняття (*схеми-графи, блок-схеми, таблично-матричні структури, структурно-логічні схеми, схеми-конспекти, концепти*); фрейми-сценарії (*роздуми, дії*); фрейми вербального розуміння (*семантичні фрейми*); поверхнево-синтаксичні фрейми (*графічний розбір складних речень*); поверхнево-семантичні фрейми (*побудова фреймових ланцюжків на основі значення слова та його зв'язків з іншими родовими поняттями*); тематичні фрейми (*сценарії, пов'язані з діяльністю, портретами, емоціями та ін.*); фрейми-розповіді (*каркас типової розповіді*). До загальних ознак фрейму належать такі: типовість, повторюваність, можливість візуалізації (схема, модель, графіка, таблиця, матриця), ключові слова, універсальність, наявність рамки (обмеження), асоціативні зв'язки, гнучкість, варіативність, оперативність [2].

Ми ставимо за мету окреслити можливості застосування фреймового підходу у формуванні лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів-словесників.

Услід за проф. В. Шарком, вважаємо, що фреймовий підхід може ефективно застосовуватись при вивченні тих дисциплін, у яких виділяється однакове повторюване змістове ядро, що може бути представлене у вигляді каркасу, кліше, схеми, моделі та перенесене в інші ситуації [3]. Методика навчання української мови належить до таких дисциплін, тому застосування фреймового підходу під час її вивчення є доволі перспективним, оскільки фреймування дозволяє не лише ущільнювати навчальний матеріал із метою кращого його розуміння та запам'ятовування, а й формувати лінгводидактичну

компетентність майбутніх учителів-словесників. При цьому фреймові структури виступають інструментом пізнання, своєрідною інструкцією, за допомогою якої студенти можуть самостійно здобувати (поповнювати, коригувати) знання та формувати професійні компетентності.

Наведемо із власного досвіду приклади застосування фреймового підходу на заняттях із дисциплін лінгвометодичного циклу.

В умовах змішаного або дистанційного вивчення методичних дисциплін (синхронного чи асинхронного) проводимо різні види лекцій (інформативна, проблемна, лекція із задалегідь запланованими помилками, лекція-бесіда, лекція-візуалізація, бінарна лекція, лекція-трансформація та ін.), супроводжуючи їх обміном думками, демонструванням наочного матеріалу, відеофрагментів та/або спеціально створеною презентацією. На деяких лекційних заняттях практикуємо колективне створення фреймових структур (наприклад, під час проведення інтегрованої лекції «Система роботи вчителя-словесника зі здібними та філологічно обдарованими старшокласниками» на етапі підсумкової рефлексії пропонуємо магістрам колективно заповнити дві фреймові структури «Функційний образ сучасного вчителя-філолога» та «Характерні риси сучасного учителя-словесника, який працює зі здібними й філологічно обдарованими учнями»). Після кожної лекції пропонуємо здобувачам освіти заповнити фреймову структуру, яка мотивує їх вибрати з поданого матеріалу ключову інформацію з урахуванням внутрішніх взаємозв'язків, мотивує до рефлексії та демонструє викладачеві адекватність сприйняття навчальної інформації. (Для студентів, які навчаються асинхронно, таке завдання є обов'язковим).

Під час практичних та лабораторних занять активно формуємо у здобувачів вищої освіти лінгвометодичну компетентність, занурюючи їх у спостереження за шкільним освітнім процесом зі всіма його атрибутами та акцентуючи особливу увагу на ґрунтовному аналізі нормативних документів (програм, підручників, посібників), відеоуроків учителів і студентів-практикантів, порівняльному аналізі різних уроків на одну тему, моделюванні фрагментів уроків із їх подальшим методичним коментарем, перевірці й оцінюванні учнівських творчих робіт тощо. На цих заняттях формуємо у майбутніх учителів-словесників уміння створювати моделі уроків мови або трансформувати авторські розробки уроків у фреймові структури. (Здобувачі освіти мають навчитися формулювати та вписувати в порожні слоти фреймової структури тему, мету уроку, прогнозовані результати (за змістовими лініями програми), методи, прийоми, форми, засоби навчання, тип уроку та його етапи).

Серед ефективних видів самостійної роботи в умовах дистанційного

навчання, які зводять до мінімуму запозичення інформації з інтернету, рекомендуємо застосовувати трансформування тексту у модель, схему або фреймову структуру, зокрема: укладання таблиці за опрацьованим матеріалом; моделювання фреймової структури побаченого уроку чи самостійно опрацьованого текстового матеріалу (зокрема з елементами порівняльного аналізу); моделювання шкільної документації; створення презентацій, наприклад: *Складіть план-проспект удосконалення вашої особистості як майбутнього учителя-словесника, врахувавши такі її аспекти, як мовний, мовленнєвий, комунікативний, риторичний, дискурсний. Скористайтесь запропонованою фреймовою структурою. Підготуйте презентацію плану-проспекту для ваших колег-студентів [1].*

Таким чином, фреймовий підхід дозволяє розвивати у майбутніх учителів-філологів системне, понятійне, алгоритмічне, репродуктивне, критичне та творче мислення, а також формувати лінгвометодичну компетентність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Златів Л. М. Шляхи модернізації лінгводидактичного інструментарію викладача-мовника ВЗО в умовах сучасних викликів. *Нова педагогічна думка* : науково-методичний журнал. Рівне : РОІППО, 2023. № 2 (114). С. 76–83.

2. Ковальчук Л. Розвиток професійного мислення майбутнього вчителя на засадах фреймового підходу до вивчення педагогічних дисциплін у класичному університеті. *Вісник Львівського університету. Сер. Педагогічна*. 2008. Вип. 23. С. 110–119. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/periodic/visnyk/23/14_kovalchuk.pdf (дата звернення: 01.03.2024).

3. Шарко В. Д. Фреймовий підхід до засвоєння знань та підготовка майбутніх учителів фізики до його застосування в навчальному процесі. *Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Херсон : ХДУ, 2016. Вип. 71. С. 83–89. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2016_71\(2\)__31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2016_71(2)__31) (дата звернення: 01.03.2024).

УДК 811.161.2:[373.5.091.33:004]

Юлія КОЗАЧЕНКО

здобувач II рівня освіти

ОПП «Середня освіта (Українська мова і література)»

*Науковий керівник: **Олександр АНТОНЧУК***

кандидат педагогічних наук

доцент кафедри стилістики та культури української мови

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ

У контексті використання мультимедійних технологій для інтерактивного навчання української мови в старших класах виникає проблема ефективного впровадження цих засобів у навчальний процес. Важливо визначити оптимальні методи та підходи до використання мультимедіа для покращення якості навчання учнів української мови, враховуючи особливості навчального процесу, індивідуальні потреби учнів та можливості шкільного середовища.

Низка досліджень зазначає про позитивний вплив мультимедійних засобів на якість навчання та засвоєння навчального матеріалу. Наприклад, робота О. Ю. Андріянової та співавторів відзначає використання мультимедійних технологій у дистанційному навчанні, що може бути актуальним у контексті сучасних умов. Водночас, дослідження Л. І. Васецької та О. В. Соловйової вказують на проблеми та перспективи упровадження мультимедійних технологій у навчальний процес. Роботи Л. В. Іванової, Д. В. Джабраїлова, В. Ларіонова та інших відзначають мультимедійні технології як засіб підвищення якості освіти та показують їхній позитивний вплив. Дослідження М. М. Назара відзначають психологічні можливості інфокомунікативних і мультимедійних технологій у сучасному навчанні, що розкриває важливі аспекти використання таких технологій у педагогічній практиці.

«Мультимедіа» визначається як комп'ютерна технологія, що дозволяє обробляти різноманітну інформацію. Крім того, це охоплює програми та комп'ютерні засоби, які використовують цю технологію, а також методи передачі даних. Слово «мульти» перекладається з англійської як «багато», а «медіа» – як «засіб» [4]. Мультимедіа представляє собою комплекс апаратних та програмних засобів, що дозволяють користувачам взаємодіяти з різноманітними даними у формі єдиного інформаційного середовища.

Використання мультимедійних технологій не лише відкриває нові перспективи для організації навчального процесу, але й сприяє розвитку

творчих здібностей учнів [1]. Однак для успішної реалізації активних та інтерактивних методів навчання необхідно мати належне обладнання та доступ до зовнішніх джерел інформації, а також розробляти мультимедійні курси з відповідними методичними рекомендаціями чи правилами їх використання. За таких умов як учні, так і вчителі отримують необхідні навички, які є важливими в освітньому та професійному середовищі, що в свою чергу підвищує якість освіти, що є основою для розвитку суспільства в цілому. Треба також відзначити, що мультимедійні технології є одним з найбільш динамічних напрямків нових інформаційних технологій у навчальному процесі [5].

На уроках української мови в старших класах учні розвивають більшу самостійність та мають власні навчальні цілі, оскільки починають працювати за допомогою комп'ютера як основного засобу навчання. Це призводить до того, що значна частина уроків відводиться на роботу, яка відбувається незалежно від учителя, зменшуючи обсяг їхньої спільної діяльності [2].

Ефективне використання мультимедійних технологій на уроках української мови можливе за умови виділення таких типів уроків: уроки, які спрямовані на формування знань, умінь та навичок; уроки, що сприяють зміцненню вже наявних знань, умінь та навичок; уроки, які орієнтовані на поглиблення знань, умінь та навичок [3].

Дослідження ефективності різних форм роботи, що використовують мультимедійні технології для навчання української мови, проводилося в Карпилівському ліцеї Рокитнівської селищної ради. Для цього було обрано 28 учнів десятого класу цього ліцею. У рамках дослідження використовувалися онлайн-платформи для проведення тестів Kahoot та Online Test Pad.

Результати дослідження свідчать про те, що учні десятого класу віддають перевагу платформі Online Test Pad, вважаючи її більш ефективною для проведення навчальних тестів порівняно з онлайн-платформою Kahoot. Таке переконання підтверджується простотою та зрозумілістю завдань на платформі Online Test Pad, ясністю відображення отриманих результатів, а також її здатністю зацікавити й мотивувати учнів до нових навчальних досягнень. Для успішного впровадження мультимедійних технологій у навчальний процес необхідно звертати увагу на індивідуальні потреби та вікові особливості кожного учня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріянова О. Ю., Каськова Л. Ф., Янко Н. В., Яценко П. І. Використання мультимедійних технологій в навчальному процесі під час дистанційного навчання. *Вісник проблем біології і медицини*. 2021. Вип. 3 (161). С. 181–184.

2. Афанасьєва Л., Смирнова М. Використання інноваційних мультимедійних технологій на заняттях з іноземної мови в технічному університеті. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологія.* 2019. № 6 (74). С. 158–161.

3. Васецька Л. І., Соловійова О. В. Упровадження мультимедійних технологій у навчальний процес: проблеми і перспективи. *Викладання мов у вищих навчальних закладах.* 2019. Вип. 34. С. 30–40.

4. Винницька Н., Жигайло О. Особливості застосування мультимедіа-технологій в сучасній системі освіти. *Молодь і ринок.* 2023. № 2 (210). С. 109–112.

5. Іванова Л. В., Джабраїлов Д. В. Дослідження впливу мультимедійних технологій на якість засвоєння навчального контенту. *Автоматизація технологічних і бізнес-процесів.* 2022. Вип. 14. С. 4–10.

УДК 81'23

Олена КОЛЬЦОВА

здобувачка 3 курсу СО Доктор філософії ОНП «Філологія»

Науковий керівник: Вікторія ГРОМОВЕНКО

доктор філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

за спеціальністю 035 «Філологія»

доцент кафедри іноземних мов професійного спілкування

Міжнародний гуманітарний університет, Одеса

МОДЕЛЮВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ: ЕМОЦІЙНІ КОНЦЕПТИ ‘ЗАЦІКАВЛЕННЯ / INTEREST’ ТА ‘ЗАДОВОЛЕННЯ / JOY’

Емоції постають предметом наукових зацікавлень сучасних психологів, лінгвістів, конфліктологів та інших вчених. Відтак, зацентруємо увагу на визначенні поняття емоції у працях з психолінгвістики: емоції – це психічні стани людини, у яких реалізується безпосереднє ситуативне переживання (задоволення, радість, страх) особистістю значущості діючих на неї явищ і ситуацій, задоволення чи незадоволення її актуальних потреб. В емоціях проявляється позитивне або негативне ставлення особистості до певних об'єктів, сфер діяльності, до самої себе, інших людей. Емоційне життя людини наповнене різноманітним змістом і виражає оцінні ставлення до: а) конкретних умов, що сприяють або перешкоджають здійсненню діяльності (наприклад, страх, гнів тощо); б) конкретних досягнень у діяльності й поведінці (наприклад, радість, жаль, смуток тощо); в) ситуацій, що склалися, або можливих. Характер і динаміка емоцій визначаються як об'єктивними подіями, так і переживаннями, з яких вони розвиваються (так, з кохання може розвинутиися гордість за кохану

людину, засмучення через її невдачі тощо) [2, с. 96]. У статті під емоцією розуміємо «первинне, засноване на перцептивних уявленнях психічне переживання людини, що є психологічно універсальним і найбільш релевантним культурним феноменом для того чи того етносу» (за визначенням Жанни Краснобаєвої-Чорної [1, с. 321]). Актуальною наразі є проблема вербалізації емоцій за допомогою різноманітного мовного матеріалу.

Емоційний концепт ‘зацікавлення / Interest’

Поняттєвий складник ЕК ‘зацікавлення / Interest’ формують такі дефініції: 1) відчуття бажання привернути вашу увагу до чогось або бажання бути залученим і дізнатися більше про щось (Cambridge Dictionary); 2) якщо вас щось цікавить, ви хочете дізнатися або почути про це більше (Collins English Dictionary); 3) якщо вас цікавить щось або хтось, ви хочете знати або дізнатися більше про них (Longman Dictionary of Contemporary English).

Значений ЕК нараховує 118 ФО (дібрані методом суцільного обстеження з: Siefiring J. The Oxford Dictionary of Idioms. 2004. 340 p.): *a – to end all – s* ‘something so impressive of its kind that nothing that follows will have the same impact’; *a ball of fire* ‘a person who is full of energy and enthusiasm’; *a bit of all right* ‘a pleasing person or thing, especially a woman regarded sexually’; *a bit of crackling* ‘an attractive woman regarded as a sexual object’; *a class act* ‘a person or thing displaying impressive and stylish excellence’; *a great one for* ‘a habitual doer of; an enthusiast for’; *a nine days’ wonder* ‘something that attracts enthusiastic interest for a short while but is then ignored or forgotten’; *a piece (or slice) of the action* ‘a share in the excitement of something’; *a rotten (or bad) apple* ‘a bad person in a group, typically one whose behaviour is likely to have a corrupting influence on the rest’; *after your own heart* ‘of the type that you like or understand best; sharing your tastes’; *airs and graces* ‘an affected manner of behaving, designed to attract or impress’; *all that glitters is not gold* ‘the attractive external appearance of something is not a reliable indication of its true nature’; *an admirable Crichton* ‘a person who excels in all kinds of studies and pursuits, or who is noted for supreme competence’; *be all eyes* ‘be watching eagerly and attentively’; *be anyone’s* ‘(of a person) be open to sexual advances from anyone’; *be art and part of* ‘be an accessory or participant in; be deeply involved in’; *be blown away* ‘be extremely impressed’; *be nuts about (or on)* ‘be very enthusiastic about or fond of’; *beat a path to someone’s door* ‘(of a large number of people) hasten to make contact with someone regarded as interesting or inspiring’; *belle of the ball* ‘the most admired and successful woman on a particular occasion’; *bend someone’s ear* ‘talk to someone, especially with great eagerness or in order to ask a favour’; *bit of fluff (or skirt or stuff)* ‘a woman regarded in sexual terms’; *blow hot and cold* ‘alternate inconsistently between two moods, attitudes, or courses of action; be sometimes enthusiastic, sometimes unenthusiastic

about something'; *catch fire* 'become interesting or exciting'; *culture vulture* 'a person who is very interested in the arts, especially to an obsessive degree'; *cut a dash* 'be stylish or impressive in your dress or behaviour'; *do (or lose)* 'your nana lose your temper'; *dressed to kill* 'wearing attractive and flamboyant clothes in order to make a striking impression'; *dull as dishwater (or ditchwater)* 'extremely dull'; *for all someone is worth* 'as energetically or enthusiastically as someone can'; *from the bottom of your heart (or from the heart)* 'with sincere feeling'; *get stuck in (or into)* 'start doing something enthusiastically or with determination'; *get-up-and-go* 'energy, enthusiasm, and initiative'; *give a good (or bad) account of yourself* 'make a favourable (or unfavourable) impression through your performance or actions'; *go a bundle on* 'be very keen on or fond of'; etc.

Можна стверджувати, що емоція зацікавлення (репрезентована вищеподаними ФО) – форма прояву пізнавальної потреби, що забезпечує спрямованість особистості на усвідомлення цілей діяльності й цим сприяє орієнтуванню, ознайомленню з новими фактами, кращому відображенню дійсності. Суб'єктивно проявляється в емоційному тоні, якого набуває процес пізнання, в увазі до об'єкта інтересу. Задоволення інтересу не приводить до його вгасання, частіше навпаки – викликає нові інтереси, що відповідають більш високому рівню пізнавальної діяльності. Інтерес у динаміці розвитку може перетворитися в схильність як прояв потреби до здійснення діяльності, що викликає інтерес / до оволодіння об'єктом (суб'єктом), яким зацікавлена мовна особистість.

Емоційний концепт 'задоволення / Joy'

Поняттєвий складник ЕК 'задоволення / Joy' формують такі дефініції: 1) велике щастя (Cambridge Dictionary); 2) відчуття великого щастя (Collins English Dictionary); 3) велике щастя і насолода (Longman Dictionary of Contemporary English).

Значений ЕК нараховує 106 ФО (дібрані методом суцільного обстеження з: Siefring J. The Oxford Dictionary of Idioms. 2004. 340 p.): *a bad quarter of an hour* 'a short but very unpleasant period of time; an unnerving experience'; *a barrel of laughs* 'a source of fun or amusement'; *a bread-and-butter letter* 'a guest's written thanks for hospitality'; *a broth of a boy* 'a lively boy'; *a bundle of fun (or laughs)* 'something extremely amusing or pleasant'; *a golden age* 'a period in the past when things were at their best, happiest, or most successful'; *a laugh a minute* 'very funny'; *a red letter day* 'a pleasantly memorable, fortunate, or happy day'; *a sight for sore eyes* 'a person or thing that is very attractive or that you are extremely pleased or relieved to see'; *all of a doodah* 'very agitated or excited'; *an old chestnut* 'a joke, story, or subject that has become tedious and boring as a result of its age and constant repetition'; *as bright as a button* 'intelligently alert and

lively’; *be a box of birds* ‘be fine or happy’; *be meat and drink to* ‘be a source of great pleasure or encouragement to’; *be nutty about* ‘like very much’; *be tickled pink (or to death)* ‘be extremely amused or pleased’; *beat a hasty retreat* ‘withdraw, typically in order to avoid something unpleasant’; *beer and skittles* ‘amusement’; *bit of rough* ‘a (usually male) sexual partner whose toughness or lack of sophistication is a source of attraction’; *boys will be boys* ‘childish, irresponsible, or mischievous behaviour is typical of boys or young men’; *bread and circuses* ‘material benefits and entertainment employed by rulers or political parties to keep the masses happy and docile’; *bright young thing* ‘a wealthy, pleasure-loving, and fashionable young person’; *bright-eyed and bushy-tailed* ‘alert and lively; eager’; *bring the house down* ‘make an audience respond with great enthusiasm, especially as shown by their laughter or applause’; *cakes and ale* ‘merrymaking’; *carry (or win) the day* ‘be victorious or successful’; *come back (down) to earth (or bring someone back (down) to earth)* ‘return or make someone return suddenly to reality after a period of daydreaming or euphoria’; *crack wise* ‘make jokes’; *cut loose* ‘begin to act without restraint, informal’; *devil-may-care* ‘cheerfully or defiantly reckless’; *dine out on* ‘regularly entertain friends with a humorous story or interesting piece of information’; *do someone proud* ‘act in a way that gives someone cause to feel pleased or satisfied’; *don’t sweat it* ‘don’t worry’; *easy on the eye (or ear)* ‘pleasant to look at (or listen to)’; *fast and furious* ‘lively and exciting’; etc.

Відтак, емоція задоволення, яку передають вищенаведені ФО, являє собою підвищений радісний, веселий настрій, стан благодушності й безтурботності, що зазвичай відповідає об’єктивним обставинам; при ньому спостерігається мимічне і загальне рухове пожвавлення, психомоторне збудження тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Емотивна картина світу в українській фраземіці: аксіологічний вимір фундаментальних емоцій людини. *Studia Slavica*. 2018. № 63/2. Рр. 321–332.
2. Шагар В. Сучасний тлумачний психологічний словник. 2007. 640 с.

УДК 378-044.3

Ірина МАСЛО

*асистентка кафедри іноземних мов,
Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне*

ОЦІНЮВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ НАВИЧОК

У нашому житті відбуваються швидкі трансформації. На жаль чи на щастя, з розвитком цифрових технологій, зростанням глобальної економічної конкуренції, збільшенням різноманітності та мобільності наше суспільство перебуває у постійному русі. Відповідний темп змін можна спостерігати і на робочому місці. Дедалі частіше визнається, що освіта повинна охоплювати більше, ніж звичайні традиційні предмети, якщо ми хочемо підготувати учнів і студентів до успіху й процвітання зараз та в майбутньому. Діти у будь-якому віці повинні отримувати навички, які є життєво важливими для навчання впродовж усього життя.

Тому, були розроблені рамки для визначення і класифікації нових навичок, які можна переносити з одного предмета на інший та застосовувати в житті, за межами навчального закладу. Зростає визнання того, що ці навички – **глобальні навички** – можуть і повинні викладатися та оцінюватися в кожному освітньому середовищі [4].

Часто оцінювання асоціюється з формальним оцінюванням, що включає тести і оцінювання робіт. Однак комплексний характер глобальних навичок дозволяє розглядати їх як збір інформації для прийняття рішень (неформальний збір інформації з повсякденних занять, проєктів, самооцінювання студентів), а також вимагає якісних форм оцінювання на занятті (не лише позначки чи оцінки).

Оцінювання глобальних навичок має бути насамперед формувальним, безпосередньо сприяти подальшому навчанню, надаючи інформацію про прогрес студентів і про те, що потрібно для їхнього розвитку, та сприяти розвитку цих навичок [3]. *Наприклад*, якщо навчання зосереджене на розвитку творчих здібностей студентів, то завдання, які використовуються в оцінюванні, повинні заохочувати їх до творчих відповідей.

Викладачі використовують різні методи оцінювання глобальних навичок, залежно від контексту викладання та власної підготовки. *Наприклад*, одні викладачі зосереджуються на комунікативних навичках, тоді як інші – на граматичному підході до вивчення мови. В обох варіантах є можливості для розвитку глобальних навичок. А саме: організація парної та групової роботи або ж створення умов для творчого вирішення проблем з використанням

цифрових технологій.

Розглянемо приклад формування і оцінювання глобальних навичок. Метод навчання – онлайн-репортаж.

Студенти працюють в парах. За допомогою своїх мобільних пристроїв вони роблять короткий відео- чи аудіорепортаж про певну проблему із запропонованими рішеннями. Готові записи завантажуються на навчальну платформу. На цьому етапі можна підключити ще один метод навчання – дискусію. Адже саме цей метод направлений на розвиток критичного мислення й комунікативних здібностей студентів і передбачає цілеспрямований та впорядкований обмін думками між учасниками проєкту. Аналізуючи протилежні погляди, з'являється можливість розширити діяльність і запропонувати командну роботу: студенти створюють колективну пропозицію щодо вирішення поставленої проблеми.

Таким чином, запропонований метод навчання спрямований на розвиток глобальних навичок, а саме [2]:

- *комунікація та співпраця* (увага й повага до слів співрозмовника; вміння працювати у команді);
- *творчість і критичне мислення* (творчий підхід до створення запису; здатність аналізувати інформацію, ухвалювати зважені, раціональні рішення);
- *міжкультурна компетентність та громадянство* (демонстрація громадянських навичок і цінностей; розуміння важливості висвітлення поставленої проблеми);
- *цифрова грамотність* (безпечне і ефективне використання цифрових технологій та онлайн-ресурсів).

Також даний метод надає докази навчання: 1) запис; 2) спостереження викладача за процесом підготовки та роботи в парі; 3) відгуки і враження одногрупників.

Адже оцінювання глобальних навичок передбачає використання різноманітних доказів для визначення прогресу студентів, що дає змогу зробити висновки про їхню якісну успішність. Досвід показує, що багато студентів зосереджують свою увагу лише на тих предметах, які підлягають оцінюванню. А головною перевагою оцінювання глобальних навичок є те, що всі зацікавлені сторони цінуватимуть ці навички та з більшою ймовірністю вважатимуть їх невід'ємною частиною викладання й навчання. Щоденні оцінки зосереджуються на засвоєнні вимог навчальної програми, а глобальні навички заохочують до залучення цього навчання в життя за межами аудиторії.

Особливість глобальних навичок полягає в тому, що оцінювання можна

проводити протягом тривалого періоду часу, використовуючи метод безперервного оцінювання. Не обов'язково залучати кожного студента щоразу. Викладач може обрати певну групу студентів для спостереження й подальшого обговорення. Крім того, робота незадіяних груп також може бути оцінена. Студенти мають можливість оцінити себе зі сторони однолітків або отримати оцінку від своїх одногрупників. Самооцінювання є цінним інструментом для розвитку автономії студентів, оскільки заохочує їх до роздумів про власний прогрес, свої досягнення та плани на майбутнє [1].

Отож, оцінювання розвитку глобальних навичок студентів підкреслює важливість навичок для всіх зацікавлених сторін. Допоміжні методи оцінювання можуть забезпечити мотивацію для студентів розвивати свої глобальні навички, а для викладачів – надати ефективний зворотний зв'язок щодо наступних кроків у навчанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Mattew Hayes. Advancing Learning: Global Citizenship Education in the ELT classroom. *One Stop English*. URL: <https://www.onestopenglish.com/advancing-learning/advancing-learning-global-citizenship-education-in-the-elt-classroom/557149.article> (дата звернення: 20.04.2024).
2. Oxford University Press ELT. Developing Global Skills in the ELT classroom | ELTOC 2020. *Oxford University Press*. URL: <https://teachingenglishwithoxford.oup.com/2019/10/11/global-skills-eltoc2020/> (дата звернення: 20.04.2024).
3. Rhona Snelling. Global Skills and the Classroom. *Macmillan English*. URL: <https://www.macmillanenglish.com/ua/blog-resources/article/global-skills-and-the-classroom> (дата звернення: 20.04.2024).
4. Sarieva Feruzabanu, & Gaurieva Guljan. DEVELOPING GLOBAL SKILLS IN ELT CONTEXT: DIGITAL LITERACIES. *Journal of Universal Science Research*. 2023. Vol. 1(4). P. 289–293. URL: <https://universalpublishings.com/index.php/jusr/article/view/479> (дата звернення: 20.04.2024).

УДК 811

Наталія МУШИРОВСЬКА

*кандидат філологічних наук, в. о. доцента кафедри
стилістики та культури української мови
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне*

ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЯ ОНОМАСТИКА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА

Пропріативи є невідемним складом лексичної системи мови. Маючи певні особливості утворення та традиції уживання, власні назви здатні відображати особистісні, історичні, ландшафтні, культурологічні особливості розвитку національно-мовних спільнот. Останніми роками кількість ономастичних досліджень зростає, розширюється мовний матеріал, що до них залучається, та їх методологія як результат усвідомлення мовознавцями того, що без аналізу власних назв не можна досягнути історію розвитку мови та її лексичний склад.

Традиційно ономастика пов'язана з низкою мовознавчих дисциплін, серед яких – ономазіологія, лінгвістика тексту, структурна лінгвістика, стилістика, комунікативна лінгвістика, когнітивна лінгвістика, етнолінгвістика, соціолінгвістика, порівняльно-історичне мовознавство та ін. Цим обумовлюється те, що ономастика як дисципліна стала частиною освітніх програм з філології багатьох університетів, вона покликана надати філологам важливі інструменти для майбутньої фахової викладацької і дослідницької діяльності.

Вивчення ономастики сприяє формуванню професійної компетентності майбутнього вчителя-філолога, яка визначається О. Семеног як «інтегральна особистісна якість, що включає педагогічну, психологічну, лінгвістичну, мовну, комунікативну, фольклорну, літературну, етнокультурознавчу, методичну, інформаційну, дослідницьку компетенції й виявляється на високому рівні готовності філологів до педагогічної діяльності» [15, с. 38].

Метою розвідки є схарактеризувати особливості літературно-художньої ономастики серед інших напрямів ономастичної науки, описати її проблематику й методологію, визначити вплив на формування особистісних і професійних рис майбутніх вчителів-філологів.

Сьогодні ономастика стає однією з найбільш активно досліджуваних галузей мовознавства. Дослідниками ведеться активна розробка методологічного апарату ономастичної науки. У процесі викладання доречно ознайомити студентів з основними ономастичними дослідженнями, що пов'язані з іменами Ю. Карпенка (методологія ономастики), С. Вербича (функціональний аспект сучасної української онімної лексики), А. Зубка

(проблеми сучасної ономастики), М. Торчинського (історія й перспективи української ономастики, структура онімного простору української мови), Д. Янчури (опис ономастичних шкіл в Україні), В. Лучика (актуальні напрями сучасної ономастики), О. Карпенко (когнітивна ономастика), Г. Лукаш (проблеми української конотонімії), Н. Колесник (проблеми фольклорної ономастики), З. Купчинської (стратифікація архаїчної ойконімії) В. Котович (лінгвокультурологічні дослідження ойконімії України), О. Михальчук (дослідження з соціономастики) М. Романюк (соціально зумовлені інновації ономастикону), Г. Мельник (теоретичні засади літературної ономастики), М. Максимюк (термінологія української літературної ономастики), Я. Редькви (міжмовне вивчення омонімів), М. Скляренко (зіставний аналіз онімів), Т. Карпової, Н. Ярошенко, М. Карпенка (власні назви в інтернеті), І. Скорук (регіональна ономастика) та ін. [10, с. 186]. Virізняється практичною, методичною спрямованістю робота І. Скорук – навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів «Курсова та дипломна роботи з ономастики» [17].

Ядром української академічної ономастики вважається відділ ономастики Інституту мовознавства НАН України, також на сьогодні в Україні діють три провідні ономастичні школи, а саме: Одеська (Ю. Карпенко, О. Карпенко, М. Зубов, Т. Крупеньова, Л. Фоміна), Донецька (В. Калінуїн, Е. Кравченко, Г. Лукаш, Є. Отін, О. Філатова) та Ужгородська (П. Чучка, Л. Белей). Окремі дослідники згадують Київську ономастичну школу (С. Вербич, В. Німчук, І. Желізняк, В. Лучик), Чернівецьку ономастичну школу (Н. Колесник, Я. Редькович, О. Юдін), Тернопільський ономастичний осередок (Г. Бучко, С. Панцьо), Львівську ономастичну школу (І. Фаріон, М. Худаш) [19, с. 49–50]. Кожен з означених осередків зробив значний внесок у розробку ономастичної теорії, а також докладно вивчав специфіку функціонування онімів у художньому стилі.

Варто звернути увагу в контексті вивчення ономастики як окремої дисципліни на її багатоаспектність. Традиційно серед сучасних ономастичних досліджень учені виділяють п'ять самостійних напрямів, що зосереджені на власній системі проблем та методів. До них належать: *описова ономастика* як фундамент усіх ономастичних досліджень, що займається збиранням та аналізом онімів, зокрема, вивченням їхньої будови та функцій, а також інтерпретацією зібраного матеріалу; *теоретична ономастика*, що досліджує загальні закономірності розвитку й функціонування системи власних назв; *прикладна ономастика*, яка скерована на вивчення функціонування онімів у щоденному та офіційно-діловому мовленні, дає практичні рекомендації

картографам, біографам, бібліографам, юристам; *історична ономастика*, що фокусує увагу на історичному розвитку власних назв, а також їхніх зв'язках з реаліями різних епох і регіонів; *літературна ономастика*, що студіює специфіку поширеності власних назв у художніх текстах [19, с. 47; 10, с. 187].

Українська ономастика розвиває науково-теоретичне підґрунтя, вдосконалюючи методику опису онімного матеріалу. Зокрема, антропоцентричний підхід, який отримав поширення у гуманітарних науках останнім часом, знайшов застосування в ономастичних лінгвістичних працях. Власні назви – «важливий матеріал для вивчення мовної картини світу, утворюючи також гідну дослідження онімну картину світу» [10, с. 185].

Зацікавлення викликає соціологічний та соціолінгвістичний аспект онімів, який зосереджений на властивостях власної назви свідчити про місце людини в суспільстві, розкриває соціокультурну зумовленість мотивів номінації, порушує питання престижності власних назв [10, с. 185].

В історичних дослідженнях топоніми, гідроніми, ойконіми, ороніми використовують для реконструкції міграційних процесів та пояснення субстратних та суперстратних мовних явищ. Назва існує в конкретному суспільстві людей як соціальне явище й підпорядкована історичним закономірностям [10, с. 185].

Поширеною тенденцією останнього часу є етнолінгвістична спрямованість ономастичних досліджень, що враховують етнокультурні, етнопсихологічні функціонування мови. «Із лінгвокультурологічного погляду онім розглядають як мовну одиницю, що набула еталонного, символічного, образно-метафоричного значення в певній культурі й фіксується в міфах, легендах, переказах, обрядах, релігійному дискурсі цієї культури» [10, с. 185].

Активно розробляється в сучасній ономастиці когнітивно-прагматичний аспект, зосереджений на розкритті смислового наповнення власних назв, екстралінгвальних особливостей, прагматичної спрямованості онімної лексики. «Із розвитком ідей когнітивізму в мовознавстві ономасти частіше почали розглядати пропріальну лексику з когнітивних позицій. <...> Можливо, певною мірою можемо говорити про становлення онімної концептології, основним завданням є виявлення максимально повного складу пропріативів, що репрезентують онімний концепт; опис семантики цих одиниць, моделювання концепту як глобальної ментальної одиниці» [10, с. 189].

При цьому одним з напрямів, що викликає особливе зацікавлення, є літературно-художня ономастика, яка досліджує функціональне навантаження власних назв у художній літературі, на відміну від навантаження реальних власних назв. «Якщо перші виконують номінативну функцію, служать для

диференціації однорідних об'єктів (ця людина, ріка, вулиця і т.д. виділяється з-поміж усіх інших) і мають, як правило, нейтральне забарвлення, то другі виконують передусім стилістичну функцію <...>. Митець обирає (чи творить) оніми, яких ужито в його творі, з певними художніми настановами» [7, с. 70].

Літературна ономастика вивчає особливості вживання онімів у контексті художньої мови, тобто у літературному творі та за його межами. Відомо, що тривалий час літературна ономастика цікавила дослідників як прикладна дисципліна, затребувана, як правило, при публікації різних коментарів до художніх текстів, при складанні словників власних імен до художніх творів. Формування літературної ономастики активізувалося у другій половині ХХ ст. Літературна ономастика виникає на стику ономастики зі стилістикою, поетикою, лінгвістикою тексту, лексичною семантикою, семіотикою та ін.

Термін *літературна ономастика* має різні синоніми, такі як: *поетична ономастика, стилістична ономастика, літературно-художня ономастика, поетика оніма, поетонімологія* і т.д. [12, с. 20]. Сьогодні літературна ономастика – це самостійна наукова дисципліна зі своїм об'єктом дослідження та власними методами аналізу, що розвивається у тісному зв'язку із загальною лексикологією, семіотикою, стилістикою, поетикою та лінгвістикою тексту.

В основі методологічної бази таких досліджень лежать методи: денотатно-характеристичний, етимолого-словотвірний, функціональний, стилістичний, екстралінгвальний [14, с. 180]. Дослідження онімного матеріалу відбувається із застосуванням методів: описового, стилістичного аналізу (для опису стилістичних функцій онімів), кількісного (математичних підрахунків слововживань та встановлення їхнього відсоткового співвідношення), контрастивного аналізу (зіставлення семантичних полів онімів, визначення їх спільних та відмінних рис), етимологічного аналізу (актуалізація внутрішньої форми слова через пошук етимона).

Досліджуючи будь-який літературний текст, не можна залишити поза увагою наявність різноманітної онімної лексики, яка його наповнює. Пропріальна лексика надає художнім творам образності, дозволяє глибше зрозуміти текст. Традиційно літературні оніми також поділяють на категорії: *назви живих істот*: антропоніми – власні назви людей (особове ім'я, ім'я по батькові, прізвище, псевдонім, прізвисько); зооніми – власні назви (клички) тварин; міфоніми – власні назви, найменування вигаданих суб'єктів у казках, міфах; *назви неживих предметів*: топоніми – назви географічних об'єктів – міст (астіоніми), сіл, селищ (комоніми), вулиць (урбаноніми), областей (хороніми), річок (потамоніми), озер (лімноніми), морів (пелагоніми), океанів (океаноніми), боліт (гелоніми); космоніми – назви космічних об'єктів; фітоніми – назви

рослин; хремотоніми – назви окремих предметів; ергоніми – назви організацій, виробничих і суспільних об'єктів; хрононіми – назви відрізків часу, подій тощо. У художніх текстах вони виконують різноманітні функції, зокрема: стилістичну, номінативну, характеристичну, локалізаційну, символічну, соціологічну та алюзійну функції [7].

У завдання літературної ономастики входить дослідження ролі онімних компонентів у структурі ідіостилю, систематизація комплексу онімних маркерів, встановлення обсягу кожного онімного фрейму, з'ясування семантичного та стилістичного навантаження вжитих письменниками власних назв, виокремлення новаторських прийомів номінації, характеристика екстралінгвістичних факторів на формування особливостей ідіостилю, зіставлення уживання власних назв в ідіостилі різних письменників.

Дослідження ідіостилю письменників стало найактуальнішою проблематикою лінгвістики, оскільки дає змогу поглибити знання про індивідуальні й національні світоглядні та естетичні доміанти, репрезентовані авторськими інтерпретаціями дійсності, зокрема, науковцями доведено вагомість власних назв у функціонуванні та організації їх ментального лексикону (О. Карпенко), а отже, й ідіостилю. Ономастична лексика, крім номінацій, створює історичний, культурний фон текстових подій, наповнює його різноманітним образним змістом, який має бути прочитаний. Оніми у поетичному тексті також мають необмежені можливості щодо конотування, змістового та експресивного наповнення.

Важливість пізнання ономастикону полягає у пізнанні ціннісного ядра національної культури, суспільства та окремих творчих індивідуальностей. Оніми є кодами певної суми фонових знань, специфічними видами згорнутих національно-культурних текстів та культурно-історичних сюжетів, вписаних у суспільну свідомість [4, с. 73]. Роль засвоєння студентами фонових знань, які концентруються в пропріальній лексиці, визначається необхідністю інтерпретації різних онімних одиниць художнього тексту у процесі лінгвістичної освіти. Розуміння значення поетонімів є одночасно засвоєнням ключових концептів національної культури, проникненням у глибину тексту, відчитуванням його конотацій, вправністю стилістичних характеристик, а відтак сприяє формуванню професійних навичок у філологів.

Таким чином, викладання літературно-художньої ономастики на філологічному факультеті сприятиме формуванню у студентів умінь аналізувати художні тексти через призму їхньої ономастики (розуміти сюжет, персонажі та мотиви твору), виділяти у літературному тексті ономастичні одиниці, досліджувати стилістичні функції номенів, зіставляти ономастикони

письменників, формувати елементарні онімні словники, а також розвиватиме наукове мислення, естетичні смаки, розвиватиме креативне мислення та мовну чутливість, загалом відіграватиме важливу роль у формуванні мовної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеви́ч М. Пропріальна лексика художнього тексту та її функціональне навантаження. *Студентський науковий альманах факультету іноземних мов ТНПУ ім. В. Гнатюка*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. № 1 (16). С. 9–12.
2. Белей Л. О. Нова українська літературно-художня антропонімія: проблеми теорії та історії. Ужгород, 2002. 156 с.
3. Боева Е. В. Онімна та безіменна системи у художньому тексті: На матеріалі драматургії О. Олеся. *Записки з ономастики*. 2005. № 8. С. 103–113.
4. Гонца І. С. Ономастика як засіб підвищення естетичної культури студентів. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. Ч. 2. С. 72–78.
5. Калінкін В. М. До визначення статусу поетики оніма як наукової дисципліни. *Проблеми слов'янської ономастики*. Ужгород, 1999. С. 53–58.
6. Карпенко Ю. О. Власні назви в художній літературі. *Наукові записки. Сер. Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград, 2001. Вип. 37. С. 170–172.
7. Карпенко О. Ю. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження. *Записки з ономастики*. Одеса, 2000. Вип. 4. С. 68–74.
8. Корнієнко І. А. З історії розвитку літературної ономастики. *Слов'янський збірник*. 2014. № 18. С. 60–68.
9. Левочкіна С. В. Лінгвокогнітивні аспекти онімів у художньому тексті в жанрі фентезі (на матеріалі творів Урсули Ле Гуїн) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018. 306 с.
10. Лукаш Г. П. Нотатки з теорії ономастики. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2023. № 2 (100). С. 184–194.
11. Мацько Л. І. Стилїстика й історія української літературної мови у лінгводидактичному полі підготовки українських філологів. *Вісник Львівського університету. Сер. Філологічна*. 2010 / Львівський нац. унів. ім. Івана Франка. Вип. 50. С. 112–116.
12. Мельник Г. І. Міркування про теоретичні засади літературної ономастики. *Записки з ономастики*. Одеса : Астропринт, 2008. Вип. 11. С. 20–28.
13. Мельник Г. І. Онімікон у структурі ідіостилю (на матеріалі поезії

Євгена Маланюка) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2009. 186 с.

14. Насакіна С. В. Методи ономастичного дослідження. *Зан. з ономастики* : зб. наук. пр. 2018. Вип. 21. С. 176–185.

15. Семенов О. М. Система професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (в умовах педагогічного університету) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. К., 2005. 476 с.

16. Сколоздра О. Літературно-художня ономастика як предмет дослідження у вищій школі. *Вісник Львівського університету. Сер. Філологічна*. 2010 / Львівський нац. унів. ім. Івана Франка. Вип. 50. С. 355–360.

17. Скорук І. Д. Курсова та дипломна роботи з ономастики : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., доп. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 272 с.

18. Торчинський М. М. Українська ономастика : навч. посіб. Київ : Міленіум, 2010. 238 с.

19. Янчура Д. Ономастичні школи в Україні. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2018. Vol. VI. С. 45–52.

УДК 316.772.5

Ірина ОЗАРЧУК

*асистент кафедри іноземних мов
Національний університет водного
господарства та природокористування, м. Рівне*

БЛОГОСФЕРА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Професійна лінгводидактика, якщо вона хоче відповідати статусу науки, повинна реагувати на виклики сучасності та передбачати розвиток подій. Основними викликами сьогодення є війна, яка на підготовчому етапі мала характер інформаційного протистояння. Викликом найближчих років стане демографічна катастрофа. Історія України в найгірші часи не знала еміграції таких масштабів. Демографічна криза в європейських країнах сприятиме тому, що будуть створені умови для того, щоб з мільйонів українців, особливо молоді, значна частина залишилася на їх території. Ці системні виклики обумовлюють зростання уваги до електронних форм комунікації, починаючи від побутового спілкування, завершуючи дистанційним навчанням, медичними консультаціями, психологічною допомогою в кризових ситуаціях.

Систематичні огляди блогосфери для читачів UAINFO свідчать про те, наскільки проблема актуальна. Автори, які проводять аналітичну оцінку

блогосфери в Україні, звертають увагу на питання війни. Зацікавленість викликає структурний поділ матеріалів: політика, суспільство, економіка, надзвичайні події, світ, культура, знання, ТЕСН, здоров'я, спорт. Автори також використовують «блогожаби», щоб боротися з противниками з гумором. У блогосфері також обговорюються різні аспекти допомоги біженцям.

Поговоримо про особливості використання блогів і блогосфери в світлі вищезазначених проблем і умов переходу до інформаційного суспільства. Ми підкреслюємо, наскільки важливим є період переходу, оскільки кожна країна розвивається за своїм власним темпом; частина населення ще не готова до використання переваг інформаційних систем; доступність технічного забезпечення не завжди співпадає з грошовими можливостями; і рівень інформаційної культури, особливо в процесі спілкування, потребує значно кращого науково-методичного супроводу. Важливим є висновок, що «поява глобальної мережі інтернет є новим етапом розвитку людства, який характеризується домінуючою цінністю інформації, новою соціальною диференціацією за принципом «наближеності до знання», а також симбіозом соціальної організації з інформаційними технологіями». Масова комунікація через мережу Інтернет є особливим типом соціального спілкування, який відбувається в усьому суспільстві та є найважливішою умовою суспільного [1, с. 51]. Необхідно відзначити, що блоги та блогосфера стали широкомасштабними та охоплюють майже всі сфери життя, виходячи за рамки однієї професії.

Основи якісного блогерства розглядаються в оригінальному посібнику О. Чекмишева і Л. Ярошенко [4]. Значимість блогів у соціальних мережах розглядає О. Лівіцька. Зарубіжні вчені, такі як С. Карлос, Б. Гарінгтон, П.-Й. Рау та В. Шнейдер мають також присвячені проблемам блогосфери праці. Дослідники підкреслюють важливість досліджень щодо інтернет-комунікації: П. Абджон, Д. Белл, Ж. Далез, Дж. Гелбрейт, М. Кастельс, Е. Кінг, Н. Кляйн.

У порівнянні з іншими країнами ми помітно відстаємо у кількості дисертаційних досліджень, присвячених блогосфері. Думаємо, що це нетривале явище, яке відбувається під час пошуку теоретичних основ і закономірностей процесу. Тим більше, українські письменники починають утверджуватися як професіонали в міжнародному конкурсі “Best of the blogs”. М. Шенкнехт має рацію, стверджуючи, що «у 2007-му блогери були білими воронами, яких не завжди сприймали серйозно, але у 2024-му їх називають «лідерами думок» і активно вичитують кожну нову публікацію». Блогерство тепер не просто модно. Тепер це так само звичайна робота, як менеджер із продажів, арт-критик і ведучий на радіо [5].

В професійній лінгводидактичній системі блогосфера відіграє важливу роль у розвитку та підтримці спільноти викладачів і лінгвістів. Ці аспекти можуть бути важливими:

1. Блоги дають вчителям можливість обмінюватися ідеями та досвідом, а також кращими практиками, інноваціями та ресурсами. Це сприяє навчанню та вдосконаленню професійних навичок.

2. Рефлексія та відображення: блоги дозволяють викладачам аналізувати результати викладання, вносити корективи та думати про свою практику. Це сприяє постійному розвитку професії.

3. Доступ до ресурсів: блоги часто містять посилання на навчальні програми, ефективні матеріали, онлайн-курси та інші ресурси, які можуть бути корисними для навчання мови.

4. Комунікація зі спільнотою: блоги дають вчителям і викладачам можливість спілкуватися зі спільнотою однодумців, обговорювати проблеми, ділитися своїми думками та отримувати підтримку.

5. Популяризація нововведень: блогери можуть використовувати свої платформи для поширення нових технологій, інструментів і методів навчання мови.

6. Мультикультурний аспект: блоги можуть сприяти обміну культурно-мовною інформацією та використанню культурно чутливих методів навчання мови через різноманітність мов і культур [3].

У загальному, блогосфера в галузі лінгводидактики допомагає розвивати спільноту вчителів і викладачів мов, підвищувати їхню кваліфікацію та поширювати інноваційні методи навчання.

Нарешті ми можемо говорити про окрему науку, яка займається описом, аналізом причин і прогнозуванням явищ. Думаємо, що блогосфера також буде досліджуватися в рамках цієї науки, а з часом стане окремою наукою під назвою «блогологія». Тим більше, що ця ідея вже існує, але в значно спрощеному вигляді, наприклад як спосіб заробітку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білан Н. Особливості інтернет-комунікації. *Наукові записки інституту журналістики*. 2015. Том 59. С. 51–54.

2. Варенко Т. К. Виховний потенціал студентських блогів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 46. С. 54–60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2016_46_10. (дата звернення: 24.04.2024).

3. Гнатишин С. І. Блогологія: Теорія і практика. *Медицина освіта*. № 2. С. 88–95. URL: <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2022.2.13273> (дата

звернення: 24.04.2024).

4. Чекмишев О. Основи якісного блогерства. URL: http://www.prostir-monitor.org/foto/mtree/2014/03/Blog_CS4_48str.pdf (дата звернення: 24.04.2024).

5. Шенкнехт М. Українська блогосфера: хто, коли, навіщо. URL: <https://mixarium.wordpress.com/2017/01/14/українська-блогосфера/> (дата звернення: 24.04.2024).

УДК [378.091.3.016:811.111]

Ірина ОЗАРЧУК

*асистент кафедри іноземних мов
Національний університет водного
господарства та природокористування, м. Рівне*

ВИКЛИКИ ТА РЕАЛІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ НА НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЯХ У ЗВО

У сучасних умовах інтеграції України в європейське суспільство система освіти переходить на новий етап модернізації, а потреба в кваліфікованих фахівцях зростає. Для досягнення цілей системи освіти щодо підвищення рівня знань майбутніх фахівців і формування їхніх професійних компетенцій необхідні не лише професійні знання, але й володіння іноземною мовою як засобом спілкування в умовах глобалізації знань. Багато дослідників, таких як І. Берман, Р. Джонсон, М. Євдокимова, Б. Лапідус, В. Плахотник та інші, вивчали проблему підготовки майбутніх фахівців з іноземної мови. Впровадження нових методів, ресурсів і методів викладання в немовних ЗВО має вирішальне значення для вирішення проблеми технології навчання іноземних мов для студентів немовних спеціальностей [3, с. 44].

Програми іноземної освіти можуть підвищити престижність немовних спеціальностей, привертаючи більше уваги до цих напрямків і збільшуючи бажання студентів вивчати їх. Іншими словами, іноземна освіта на немовних спеціальностях у ЗВО відіграє важливу роль у формуванні компетентних і конкурентоспроможних фахівців, здатних працювати в міжнародному середовищі та розвивати культурні зв'язки. Це пов'язано з тим, що основою державної політики у сфері вищої освіти є «міжнародна інтеграція та інтеграція системи вищої освіти України у Європейський простір».

У державному освітньому стандарті вищої професійної освіти зазначено, що навчання іноземної мови повинно включати професійний зміст, орієнтований на завдання майбутньої професійної діяльності [5]. Навчання іноземної мови в немовних навчальних закладах передбачає розвиток у студентів здатності спілкуватися з іншими людьми в певних професійних,

ділових і наукових контекстах [3, с. 45].

Студенти повинні бути підготовлені до викликів сучасного ринку праці, який вимагає вміння співпрацювати з іноземцями, щоб адаптуватися до потреб ринку праці та в командних проєктах між країнами. Розвиток навичок міжкультурної комунікації та розуміння культурних особливостей країн, мова яких вивчається, повинні бути основним напрямком у цьому контексті. У той же час вивчення мови в контексті її культури, історії та сучасних подій сприяє кращому розумінню та використанню мовних структур. Студенти повинні брати активну участь у навчанні іноземної мови, виконуючи різноманітні завдання та проєкти, щоб розвивати свої навички критичного мислення та застосувати свої знання до реальних ситуацій. Однак залучення студентів і створення захопливого та ефективного навчального середовища можна досягти за допомогою сучасних технологій, таких як відеоуроки, аудіоконтент, онлайн-ресурси та мобільні додатки. Очевидно, що ефективність навчання іноземних мов підвищиться, якщо впровадити сучасні технології в освітній процес.

Для досягнення оптимальних результатів впроваджують диференційоване навчання, яке використовує різноманітні методи та підходи до навчання, враховуючи індивідуальні потреби та мовні навички кожного студента вищої освіти. У навчанні іноземної мови студентам немовних спеціальностей дієвою є невелика імерсія, коли дозволяється використовувати рідну мову при введенні нових термінів і понять. Це означає, що мова викладання є мовою спілкування, що допомагає студентам поглиблювати свої знання та навички мовлення. На думку німецького вченого Х. Воде, «метод імерсії є найбільш успішним прикладом навчання іноземної мови, оскільки саме таким чином досягається більш високий рівень знання мови і не страждають спеціальні знання з дисциплін, які викладаються іноземною мовою» [1, с. 45].

Ми поділяємо думку німецького вченого та вважаємо, що мовленнєва імерсія, яка полягає в зануренні студентів у мовне середовище, є одним з найефективніших методів навчання іноземної мови для студентів немовних спеціальностей з таких причин: – навчання в аутентичному середовищі (мовленнєва імерсія дозволяє студентам навчатися мови в аутентичних ситуаціях, що сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню мовних структур); – активна практика мови (студенти мають можливість використовувати іноземну мову в реальних ситуаціях, що спонукає їх активно спілкуватися та вдосконалювати свої мовні навички); – стимулювання мовного середовища (перебуваючи в мовному середовищі, студенти оточені мовою, що сприяє постійному вживанню та вдосконаленню мовленнєвих навичок); – інтеграція мови та культури (мовленнєва імерсія допомагає студентам краще

розуміти культурні та соціальні аспекти мови, що сприяє їхній міжкультурній компетентності); – імпульс до вивчення (занурення у мовне середовище може надихати студентів та та мотивувати їх вивчати мову, оскільки вони бачать практичні застосування своїх знань). Таким чином, мовленнєва імерсія є ефективним методом навчання іноземної мови для студентів немовних спеціальностей. Це пов'язано з тим, що вона спрямована на активну практику мови в реальному середовищі, стимулює мовне середовище та сприяє інтеграції мови та культури. Крім того, прозорі стандарти для оцінювання та сертифікації іноземної мовної компетенції студентів є важливими. Для постійного вдосконалення системи іншомовної освіти на немовних спеціальностях освітні заклади, викладачі та дослідники повинні звернути увагу на ці аспекти. Зазначені методи допомагають створити стимулююче та ефективне навчальне середовище, яке відповідає вимогам сучасного світу та сприяє успішному навчанню іноземних мов.

Тим не менш, незважаючи на зусилля методистів, існує низка проблем у викладанні іноземних мов на немовних спеціальностях. Основною проблемою для студентів, які обирають немовні спеціальності, є низька мотивація, оскільки вони часто не вважають, що вивчення іноземної мови є обов'язковим і не завжди мають достатню мотивацію для цього. Друга проблема полягає в тому, що деякі студенти можуть бути погано володіти англійською мовою ще зі школи. Студенти можуть не бачити практичного використання вивченої мови в професійних діяльностях.

Таким чином удосконалення методів навчання, підвищення мотивації студентів, забезпечення доступу до ресурсів для навчання та використання практичних методів навчання, які сприяють розвитку мовної компетентності, є основними засобами вирішення цих проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабинець М. Європейське мовне портфоліо як новітній метод у викладанні іноземних мов. *Міжнародний досвід у викладанні іноземних мов* : тези доповідей. К. : Київський національний торгово-економічний університет, 2015. С. 6–8.

2. Білоус Н., Чала Н. Warming-ups як засіб активізації навчального процесу в немовному ВНЗ. *Міжнародний досвід у викладанні іноземних мов* : тези доповідей. К. : Київський національний торгово-економічний університет, 2015. С. 11–13.

3. Бойчевська І. Особливості вивчення іноземних мов у немовних навчальних закладах України. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини* / під. ред. М. Мартинюк.

Умань, 2015. Вип. 1. С. 44–55.

4. Волошанська І. В. Зміст та специфіка застосування методу проєктів при вивченні іноземної мови. *Young Scientist*. 2018. № 3.1 (55.1). С. 19–22. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3.1/5.pdf> (дата звернення: 24.04.2024).

5. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дати звернення: 24.04.2024).

УДК 81'22

Анна ПЕРЕПЕЛЮК

здобувачка I рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Анатолій ЗАГНІТКО

доктор філологічних наук, професор кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ГРАФІЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЇ ЗАЦІКАВЛЕННЯ УЧНЯМИ, ЩО ВИВЧАЮТЬ АНГЛІЙСКУ МОВУ

Мета роботи – дослідити графічні засоби вираження емоції *зацікавлення* на матеріалі дискурс-відгуків учнів з початковим рівнем вивчення англійської мови. **Матеріал дослідження** – 32 дискурс-відгуки учнів, що починають вивчати англійську мову та 8 текстів у форматі вільного висловлювання на задану тему, що стосується вивчення англійської мови.

Сучасні лінгвістичні дослідження все більшою мірою звертають свою увагу на значення емоцій та їх роль у мові та мовному дискурсі, співвідносність емоції з відповідним ярусом мовної картини світу, когнітивними інтенціями індивіда. Емоції – важлива складова частина розуміння людської сутності, експресивності, яку містить і послідовно виражає людське мовлення: усне і писемне. Водночас важливо зазначити, що емоції несуть оцінну функцію та функцію зв'язку між людьми, адже саме емоції, позитивні чи негативні, слугують тим елементом, який визначає ставлення людей один до одного й навколишнього світу.

Емоція – це безпосередня миттєва чи обмежена в певному часі індивідуальна реакція людини на певні події, внутрішні та зовнішні подразники, що може бути виражена в діапазоні від позитивної (*радість, щастя, задоволення, зацікавлення*) до негативної (*незадоволення, страждання, гнів, горе, ненависть*) [1].

У сучасному світі, де візуальна комунікація стає все більш важливою, розуміння того, як графічні засоби впливають на наші емоції та сприйняття,

стає ключовим завданням для дослідників мовної та візуальної культури. Одним з таких напрямів досліджень може стати дискурс-аналіз графічних засобів вираження емоції *зацікавлення*. Він спрямований на дослідження способів, якими графічні елементи впливають на сприйняття та розуміння тексту або контексту, а також вираження емоцій як реакцій на контекст чи певний процес.

У нашому дослідженні було виявлено 7 анкет, у яких наявні графічні засоби. Вони використовувалися протягом або всіх відповідей на запитання, або в конкретних питаннях, на які учасники чи не мали бажання відповідати, чи покладалися на графічні засоби для вираження їх думок та емоцій.

Переважною особливістю вживання графічних засобів були:

- підсилення значення слів: використання емоджі американського прапора, емоджі у вигляді книжок при розмові про знання та навчання, емоджі для ілюстрації слів, проведення асоціацій між емоціями та емоджі (рис. 1):

#Америка 🇺🇸 #саморозвиток 🧐, #мотивація 🤝, #знання 📖 # бажання 🥰, # зацікавлення 🤔

Рис. 1

- привернення уваги: кольорові шрифти, малюнки на відповідях анкети, використання більших шрифтів та верхнього регістру (рис. 2):

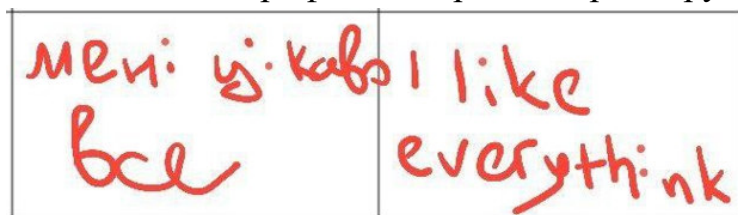

Рис. 2

- вираження певних емоцій: використання смайлів, що сміються радіють, смайлів-сердечок, вогників, смайлів піднятого пальцю вгору, що означає «круто» (рис. 3):

Мені в цій мові все подобається 🤗❤️❤️

Це дуже круто 🤙

Я рекомендую її вивчити 😊😊.

Рис. 3

Важливо зазначити, що візуально-графічні елементи покликані відтворювати експресивність висловлювань, надавати їм глибшу конотацію та можливість вивести глибину висловлювання на вищий рівень. Вживання графічних засобів можна віднести до вищого ступеня вираження емоцій, в

контексті нашого дослідження – емоції *зацікавлення*.

У нашому дослідженні також зустрілися графічні засоби, які не були покликані висловлювати емоцію *зацікавлення*, а радше навпаки – негативні чи нейтральні емоції. Більшість з них були на позначення *незацікавлення* та радше бажання не вивчати мову (або не проходити анкетування) (рис. 4):

Рис. 4

Отже, дискурс-аналіз графічних засобів довів, що вираження емоції *зацікавлення* може підсилюватися за рахунок використання смайлів, що ілюструють слова, смайлів на позначення певних емоцій та кольорових шрифтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Скрипченко О. В., Волинська Л. В., Огороднійчук З. В. Загальна психологія : підручник. Київ : Либідь, 2005. 464 с.
2. Wierzbicka A. Emotions Across Languages and Culture. Cambridge : Cambridge University Press, 1999.

УДК 81'33

Ольга ПИНДИК

здобувачка II рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Науковий керівник: Ірина ГАРБЕРА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ІНТЕРАКТИВНІ КОМП'ЮТЕРНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Сучасний етап розвитку методики вивчення української мови в середній школі характеризується застосуванням різних навчальних та контрольних мультимедійних комп'ютерних програм, дистанційних курсів з метою інтенсифікації освітнього процесу. Сформовано новий напрям – комп'ютерну лінгводидактику як відгалуження дидактики, що освоює теорію й практику використання комп'ютерних та мережевих технологій у процесі навчання мови. Сучасні засоби навчання поповнюються новими, що дають змогу проводити автоматизований контроль знань, дистанційне вивчення [3].

Лінгводидактичні інтернет-ресурси збільшують потенціал формування мовного середовища для школярів, надаючи постійний доступ до оригінальних

мовленнєвих джерел. Інтернет-ресурси – прекрасна альтернатива традиційним, паперовим підручникам, що в опануванні 4 видів мовленнєвої діяльності виконує визначальну роль на сучасному етапі розвитку української мови зокрема, та методики викладання мови загалом. Однак для ефективного використання цих ресурсів необхідно мати платформу, куди можна завантажувати будь-які аудіо й відео, граматичні завдання та тести тощо [1, с. 79].

Виокремлюють такі актуальні інтернет-ресурси для вивчення української мови в середній школі:

1. **50Languages** (на сайті презентовані чітко структуровані 100 уроків, розділені за темами; кожен урок включає аудіофайли, тексти яких озвучили справжні носії української мови);

2. **Електронні словники:** ВЕСУМ, ГОРОХ, СУМ, Словник синонімів (антонімів, фразеологізмів тощо), у яких можна ознайомитися зі значеннями слів, правильними граматичними формами, типовими вживаннями мовних і фразеологічних зворотів тощо;

3. **Корпуси української мови:** ГРАК, Корпус текстів української мови, ПАВУК, Український парламентський корпус, Лабораторія Української та ін. (ці ресурси дають змогу ознайомитися з комунікативною, стилістичною реалізацією українських лексем, словосполучень, фраз у конкретних контекстах, дізнатися особливості їх функціонування; матеріали корпусів стануть у пригоді викладачу на різних етапах навчання, а вміння працювати із цими ресурсами допоможе школярам краще ознайомитися з лексикою, граматикою і комунікативною специфікою української мови);

4. **«Крок до України»** – освітній сайт, на якому представлені навчальні матеріали для вивчення української мови та культури (можна застосовувати задля розвитку всіх ключових видів мовленнєвої діяльності (говоріння, писання, читання, слухання));

5. **Hosgeldi.com** – словниковий тренажер, що містить різні пізнавальні блоки («Слухай слова», «Вгадай слова», «Збери слово», «Збери фразу», «Вивчи сьогодні» (щоденно пропонується вивчити 10 нових слів)); крім того, можна створити власний словничок української мови;

6. **Internet Polyglot** – ресурс, який дозволяє обрати мову, якою буде пояснено семантику українських слів (серед них – арабська, італійська, китайська, німецька, французька тощо); лексеми згруповані у спеціальні тематичні блоки;

7. **Ukrainian lessons** – сайт із безкоштовними подкастами українською мовою (цифровий запис радіо- або телепередачі, які можна завантажити з

інтернету) та тематичними текстами (наприклад – «Великдень в Україні», «Мої нові захоплення», «Майстер-клас з писанкарства» та ін.);

8. **W2mem.com** – українська мова (на цьому ресурсі школярі також мають змогу укласти власний словничок українських слів; є функція формування словничка за комунікативними темами; також пропонується виконувати цикл вправ із метою визначення рівня засвоєння українськомовного матеріалу) та ін. [2, с. 111–112].

Це далеко не вичерпний перелік усіх інтернет-ресурсів, що можна застосовувати у процесі вивчення української мови в середній школі. Також важливо, що у віртуальному мовному середовищі навчання ті, хто вчить, і ті, хто навчається, мають можливість повсякчасної комунікації через електронну пошту, чати, телеконференції, засоби IP-телефонії (Skype, Viber, Telegram, WhatsUp та ін.), форуми, мережеві щоденники, соціальні сервіси і мережі (Facebook, Instagram, Twitter та ін.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довгий І. М. Інструментальні засоби дистанційного вивчення мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. 2007. Вип. 2. С. 77–80.

2. Зозуля І. Є., Стадній А. С. Використання онлайн-ресурсів та мобільних додатків у вивченні української мови як іноземної. *Міжнаціональна комунікація – полілог культур (актуальні питання навчання іноземців)*: зб. наук. праць / за заг. редакцією проф. Л. В. Рєви-Лєвшакєвої. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мєчнєєвої, 2019. С. 110–113.

3. Янкова М. А. Особливості застосування дистанційного навчання у викладанні української мови як іноземної. URL: <http://kmp.fl.kpi.ua/uk/node/42> (дата звернення: 23.04.2024).

УДК 81'24

Олександр СЛОБОДЯНИК

здобувачка I рівня освіти

ОПП «Прикладна лінгвістика»

Анатолій ЗАГНІТКО

доктор філологічних наук, професор кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

СУЧАСНІ АКЦЕНТУАЦІЙНІ ВПРАВИ ДЛЯ ОПАНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ: ВИВЧЕННЯ СЛОВЕСНОГО НАГОЛОСУ В ПЕРІОД МОВНИХ КОНТАКТІВ

Мета студіювання – дослідити явище білінгвізму, яке формується під час паралельного опанування мов, та розробити інноваційні вправи для опрацювання словесного наголосу в українській, англійській та німецькій мовах за допомогою теоретико-методологічних засад мнемотехніки. **Завдання:**

– проаналізувати феномен «білінгвізму», який здатен впливати на мовні навички особистості;

– розробити творчі лінгводидактичні вправи, які мають наукове підтвердження та засновані на інноваційних авторських методиках.

Білінгвізм – як «практика почергового спілкування двома мовами» (А. Загнітко [1]) під час паралельного опанування української мови з англійською та німецькою – породжує явище інтерференції. Феномен особливий тим, що він накладає мовні одиниці з однієї системи на іншу. Таким чином, відбуваються зміни не тільки на лексико-семантичному, але й на фонологічному рівнях мови. Крім цього, явище реалізується під час наголошування слів (Г. Кузнецова, А. Панасенко [2]).

Словесна акцентуація, як лінгвістичне явище, допомагає розпізнавати семантичне ядро лексем (ідентифікаційна функція), диференціювати їх за значенням та формою (дистинктивна функція) та розрізняти кількість ізольованих слів (О. Колесник, К. Гаращук, Л. Гаращук [3]).

Тому, щоб закріпити нормативне наголошування слів, було розроблено інноваційні лінгводидактичні вправи, які відрізняються від сучасних усталених (які з плином часу певною мірою втрачають ефективність) у підручниках, розвивають пам'ять, образне мислення, та побудовані на засаді мнемотехнічних прийомів (М. Гладка [4]):

– «Метод римування», «Прийом символізації» – під час вправи необхідно якнайшвидше прочитати слова, концентруючи увагу на виділеному афіксі, та пам'ятати про співзвучні лексеми (були використані схематичні символи, щоб

можна було ідентифікувати наголошений склад). Наприклад:

1) у німецькій мові наголос падає після префіксу “ge-”: ge→lingen, ge→stehen, ge→hören;

2) в англійській мові – перед суфіксом “-ic”: histor←ic, dram~~at~~←ic, scienti~~f~~←ic;

3) в українській мові – на “-ання”: питання, існування, навчання, видання.

Також завдяки цьому методу можна ефективно вивчити відокремлювані префікси в німецькій мові, використовуючи символ відбиття:

“ich sehe **aus**” → | **aus**sehen; “ich drücke **aus**” → | **aus**drücken

– «Метод символізації» – допомагає відрізнити як семантичні, так і граматичні омографи, використовуючи картинки-символи. Наприклад, для німецької мови: ‘übersetzen (перенаправити) | über’setzen (перекладати); для англійської мови: RE-fuse (сміття) | re-FUSE (відмовляйтесь); для української мови: замо́к | замо́к; насіпати | насіпа́ти.

– «Метод Цицерона» – розвиває образне мислення через співставлення компонентів за їхніми семантико-граматичними ознаками. Вправи створені для розрізнення головного та побічного наголосів в складних словах англійської та німецької мови (алгоритм спільний для обох мов). Наприклад: У словах з трьома композиціями в німецькій мові – дві останні утворюють основу. Головний наголос (позначений символом <...>) буде падати на перший компонент, інші ж – матимуть другорядне наголошування (позначене символом (...)) (О. Стеріополо [5, с. 182]): <Місто, ім.: Stadt> + |(Навкруги, присл.: rund) + (Їхати, дієсл. 2 ос. одн.: fährt)| → ‘**Stadt**, rund, fahrt.

Отже, можна констатувати, що інноваційні мнемотехнічні методи сприятимуть ефективному опануванню словесного наголосу в українській, англійській та німецькій мовах з урахуванням їхніх особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Донецьк : ДонНУ, 2012. 402 с.

2. Кузнецова Г. П., Панасенко А. В. Фонологічні аспекти української та англійської мови у системі білінгвального навчання. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2021. № 2. С. 48–58.

3. Колесник О. С., Гаращук К. В., Гаращук Л. А. Теоретична фонетика англійської мови : навч. посіб. Житомир, 2015. 232 с.

4. Гладка М. Використання мнемотехніки при навчанні лексики німецької мови студентів-філологів. *Міжвузівський збірник наукових праць молодих*

вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Вип. 41, Т. 1. С. 131–135.

5. Стеріополо О.І. Теоретичні засади фонетики німецької мови : підручник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 320 с.

УДК 37.013.43

Алла ШИКУН

*асистент кафедри іноземних мов,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м.Рівне*

ВІРШІ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ ВИМОВИ ТА ІНТОНАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У світі вивчення іноземних мов поетичність часто виявляється маловживаним, але ефективним інструментом. Спілкування, читання, та письмо – це важливі аспекти навчання, але вивчення вимови та інтонації часто видається складним завданням. Втім, за допомогою віршів, студент здатний не лише розвивати свої творчі здібності, але й покращити свою вимову та інтонацію. У цій статті ми дослідимо, як вірші дозволяють стати ефективним інструментом для поліпшення навичок вимови та інтонації в іноземних мовах, та як вони допомагають студентам досягати високого рівня мовної вправності. Вивчення іноземних мов – це завдання, яке вимагає різноманітних підходів та методів. Серед них поетичність відіграє важливу роль, ставлячи перед студентами завдання не лише засвоїти мовні структури, але й відтворити їх з правильною вимовою та інтонацією.

Використання віршів для навчання вимови та інтонації в іноземних мовах має численні переваги. По-перше, вони акцентують увагу на ритмі та мелодії мови, допомагаючи студентам легше сприймати та відтворювати природну інтонацію. Далі, вірші збагачують лексику та граматику, оскільки вони часто містять різноманітні мовні структури та лексичні одиниці. Також вони надають засоби виражати почуття та емоції через мову, що робить процес вивчення більш захопливим та емоційно насиченим. Ритмічна структура віршів сприяє активному запам'ятовуванню мовних конструкцій та вимови слів, що полегшує процес навчання. Крім того, вірші часто мають певний контекст або сюжет, що допомагає студентам краще розуміти значення слів та виразів в контексті. І нарешті, вони стимулюють творчість студентів, що сприяє більш активному вивченню мови та розвитку мовленнєвих навичок [3]. Саме ці переваги роблять вірші ефективним інструментом для навчання мовної вимови та інтонації.

Зазначимо кілька методів використання віршів у процесі вивчення мови, які дозволяють студентам максимально ефективно залучати цей літературний жанр для покращення своїх мовних навичок. По-перше, читання віршів в оригіналі допомагає студентам ознайомитися з мовною структурою, лексикою та особливостями вимови конкретної мови. Для більшого розуміння інтонації та акценту, варто використовувати аудіоматеріали, де носії мови читають вірші, що дозволяє студентам відчувати мелодію мови та правильно відтворити звучання слів. Письмовий аналіз та розбір віршів за граматичними конструкціями, лексичним складом та мовною структурою допомагає закріпити знання та розширити словниковий запас. Крім того, студенти здатні самостійно та спільно творити власні вірші на основі засвоєного матеріалу, що сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню мовних правил і конструкцій [1]. Такі методи дозволяють студентам не лише вивчати мову, але й насолоджуватися творчим процесом та активно застосовувати отримані знання.

Приклади віршів для поліпшення вимови та інтонації повинні включати різноманітні літературні твори, які відображають різні аспекти мови та викликають різні емоційні реакції у студентів. Наприклад, вірші з чіткою ритмічною структурою та повторенням звуків або слів здатні допомогти у вивченні правильної вимови та інтонації. Також корисно використовувати вірші з різними акцентами та мелодійними лініями, щоб стимулювати правильну інтонацію та відтворення натурального мовного ритму. Поезія, яка відображає різноманітні ситуації та емоції, також є корисною для вивчення мовленнєвої експресії та виразності. Наприклад, вірші, які описують природні явища, почуття або різноманітні сценарії, стимулюють студентів до точної вимови та відтворення емоційного забарвлення мови. У цілому, різноманітність тематики та стилів віршів дозволяє студентам практикувати різні аспекти вимови та інтонації, роблячи процес вивчення більш цікавим та ефективним.

Вибір віршів для конкретних мовних навичок є ключовим аспектом успішного використання поезії у вивченні іноземних мов. Перш за все, важливо визначити, які мовні аспекти потребують поліпшення: це правильна вимова певних звуків, розвиток лексичного запасу, навички інтонації тощо. Наприклад, для вивчення правильної вимови певних звуків варто використовувати вірші, де ці звуки часто повторюються або вживаються в контексті. Далі, важливо враховувати рівень мовної компетентності студентів. Для початківців доцільно використовувати прості вірші з легкими фразами та короткими реченнями, які допоможуть закріпити базові мовні навички. Для студентів більш високого рівня варто вибирати складніші вірші з багатшою лексикою та складнішими мовними конструкціями, які сприятимуть розвитку мовної вправності [2].

Інтерактивні методи роботи з віршами є важливою складовою успішного використання поезії у вивченні мови. Перш за все, можна організувати групове читання віршів, де кожен студент має можливість висловити своє сприйняття та розуміння тексту, обговорити незрозумілі моменти та спільно вирішувати мовні виклики. Такий підхід стимулює активну участь студентів у процесі навчання та сприяє зміцненню їх мовних навичок. Крім того, вчителі пропонують використовувати ігрові методи, такі як рольові ігри або імпровізації на основі віршів. Це дозволяє студентам не лише вивчати мову, але й втілювати її в життя, відчуваючи себе частиною мовного середовища. Крім того, важливо використовувати інтерактивні технології, такі як відео- або аудіоматеріали з використанням віршів. Це дозволяє студентам слухати носіїв мови та спостерігати за їхньою вимовою та інтонацією, що полегшує їм правильне відтворення. Інтерактивні методи роботи з віршами допомагають зробити процес вивчення мови цікавим та захоплюючим, стимулюють активну участь студентів та сприяють більш ефективному закріпленню мовних навичок.

Застосування звукозаписів та аудіоматеріалів є важливою складовою ефективного використання віршів у вивченні мови. Ці матеріали дозволяють студентам слухати вимову віршів носіями мови, сприяючи кращому розумінню та відтворенню мовного звучання. Прослуховування аудіоверсій віршів допомагає студентам правильно вивчати та закріплювати інтонацію, акцентуацію та мелодію мови. Звукозаписи доцільно використовувати для проведення вправ на вимову окремих звуків або фраз, допомагаючи студентам усвідомити та відтворити правильну артикуляцію та інтонацію. Використання аудіоматеріалів у поєднанні з віршами дозволяє створити іммерсивне мовне середовище, що сприяє збагаченню мовного досвіду та покращенню мовних навичок студентів. Звукозаписи та аудіоматеріали залучають інтерактивно під час вивчення віршів для створення різних мовних завдань та вправ. Наприклад, студентам варто запропонувати послухати аудіо та відтворити вимову або інтонацію певних фраз, які вони почули. Також ефективно створити завдання на порівняння вимови різних виконавців або різних версій віршів, що допоможе студентам розвивати свій слуховий аналіз та мовленнєві навички. Звукозаписи використовують для створення аудіоматеріалів для самостійного вивчення, дозволяючи студентам самостійно працювати над вимовою та інтонацією віршів у зручний для них час. Крім того, звукозаписи залучають для проведення групових дискусій чи обговорень про виконання та інтерпретацію віршів, що сприяє спільному вивченню мови та взаємному вивченню відмінностей у вимові та інтонації [1]. Такий підхід активізує мовленнєву практику студентів та сприяє їхньому зростанню як мовців.

Приклади віршів та їх авторів, які варто використовувати під час вивчення мови:

1. “Stopping by Woods on a Snowy Evening” – Роберт Фрост
2. “If” – Ред’ярд Кіплінг
3. “The Road Not Taken” – Роберт Фрост
4. “I Wandered Lonely as a Cloud” – Вільям Вордсворт
5. “Do Not Go Gentle into That Good Night” – Ділан Томас
6. “The Raven” – Едгар Алан По
7. “Sonnet 18: Shall I compare thee to a summer’s day?” – Вільям Шекспір
8. “Jabberwocky” – Льюїс Керролл
9. “The Love Song of J. Alfred Prufrock” – Т. С. Еліот
10. “Daffodils” – Вільям Вордсворт
11. “Annabel Lee” – Едгар Алан По
12. “The Waste Land” – Т. С. Еліот
13. “She Walks in Beauty” – Джордж Гордон Байрон
14. “Ozymandias” – Персі Шеллі
15. “The Tyger” – Вільям Блейк
16. “A Dream Within a Dream” – Едгар Алан По
17. “Ode to a Nightingale” – Джон Кітс
18. “The Highwayman” – Альфред Нойс
19. “I Am Offering this Poem” – Джиммі Сантіаго Бака
20. “The Second Coming” – Вільям Бьятт Єйтс

Ці вірші різних авторів та жанрів надають різноманітність у вивченні мови та дозволяють студентам досліджувати різні стилі та теми.

Вивчення мови є викликом для багатьох студентів, але застосування віршів як інструменту навчання дозволяє розширити їхні можливості та зробити процес вивчення більш захопливим та ефективним. Вірші не лише допомагають у вивченні правильної вимови та інтонації, але й сприяють розвитку лексичного запасу, граматичних навичок та виразності мовлення. Інтерактивні методи роботи з віршами, використання звукозаписів та аудіоматеріалів створюють стимулююче мовне середовище, де студенти активно залучаються до процесу навчання та вдосконалювати свої мовні навички. Такий підхід до вивчення мови є шляхом до успішного опанування іноземної мови, а також дозволить студентам відчувати задоволення від процесу вивчення та досягнення мовних цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. How does poetry help in language learning? *For the Love of Teachers*. URL: <https://www.fortheloveofteachers.com/how-does-poetry-help-in-language-learning/>

(accessed: 29.04.2024).

2. How to learn a language through poetry – talkpal. *Talkpal*. URL: <https://talkpal.ai/how-to-learn-a-language-through-poetry/> (accessed: 29.04.2024).

3. Why poetry is good for learning languages. *Busuu*. URL: <https://www.busuu.com/en/languages/poetry-language-learning> (accessed: 29.04.2024).

**СЕКЦІЯ 4. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ
МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

УДК 81'243.3

Альвіна АЛИЄВА
*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземної та української філології,*
Тетяна ФЕДЧУК
*здобувач I рівня вищої освіти
ОП «Філологія Прикладна лінгвістика»
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк*

**ПРОЄКТНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ МАЙБУТНІМ ЛІНГВІСТАМ**

В сучасному світі, де глобалізація й швидкі зміни в технологіях стають нормою, вивчення англійської мови для майбутніх лінгвістів важливо не лише для розширення комунікаційних навичок, але й для успішної кар'єри. У цьому контексті, проєктна методика викладання стає не лише ефективним інструментом, але й стратегічним напрямком в освітньому процесі.

Проєктна методика викладання ґрунтується на ідеї активного навчання, коли студенти залучаються до процесу вивчення та розв'язання реальних завдань. Основними складовими цієї методики є:

1. Контекстуалізація, тобто проєкти розробляються з урахуванням специфіки майбутніх професій лінгвістів. Наприклад, студентам можуть запропонувати проєкт по перекладу спеціалізованих текстів, створенню мовних ресурсів для конкретних галузей чи розробці мультимедійних навчальних матеріалів.

2. Колективна робота. У рамках проєктів здобувачі освіти працюють у командах, що сприяє розвитку комунікативних навичок, вмінню працювати в групі та розподіляти обов'язки. Це відповідає вимогам сучасного ринку праці, де командна робота дедалі більше набуває значення.

3. Автентичність завдань. Завдання проєктів мають бути максимально близькими до реальних життєвих ситуацій, що дозволяє студентам отримати практичний досвід та навички, необхідні для майбутньої професійної діяльності.

4. Інтерактивність та творчість. Проєктна методика сприяє розвитку творчого мислення студентів, оскільки вона передбачає пошук нетрадиційних рішень і використання інноваційних підходів у вирішенні завдань.

5. Оцінка результатів. Ефективна оцінка проєктів включає як оцінку

досягнень окремого студента, так і оцінку роботи команди в цілому, що дозволяє стимулювати активну участь в освітньому процесі та розвивати самооцінку [1].

Застосування проєктної методики викладання англійської мови спрямовано на досягнення таких цілей, як розвиток комунікативних навичок здобувачів освіти через реальні ситуації спілкування; підвищення мотивації до вивчення мови шляхом зацікавленості у процесі проєктної діяльності; формування комплексу мовних та професійних навичок, необхідних для успішної реалізації у майбутній кар'єрі [2; 3].

Зважаючи на професійну спрямованість майбутніх лінгвістів, завдання для проєктів мають бути орієнтовані на різні аспекти мови та мовознавства. Розглянемо деякі приклади.

1. Створення мовного посібника для туристів. Студенти можуть розробити посібник з основами місцевої мови для туристів, які відвідують конкретний регіон. Таке завдання передбачає аналіз потреб цільової аудиторії, вивчення особливостей мовленнєвого етикету та розробку корисних виразів і фраз для подорожуючих.

2. Переклад спеціалізованих текстів. Здобувачі освіти можуть працювати над проєктом перекладу спеціалізованих текстів з галузей, що цікавлять їх, наприклад, медицина, право, технології чи мистецтво. Це дозволить їм отримати практичний досвід у використанні мовних навичок у відповідних контекстах.

3. Створення мовного корпусу. Студентам можна запропонувати створити мовний корпус, який містить тексти з різних жанрів і стилів, а також відповідні анотації та метадані. Цей проєкт допоможе їм поглибити розуміння структури та функцій мови, а також навчитися використовувати спеціалізовані мовні інструменти.

4. Мовна аналітика в медійних матеріалах. Здобувачі освіти можуть аналізувати мовні особливості та стилістику текстів з медійних джерел (наприклад, статті, блоги, відео), порівнюючи їхні вербальні та невербальні аспекти, використання мовних засобів для досягнення певних цілей та впливу на аудиторію.

5. Розробка навчальних матеріалів. Здобувачам освіти можна поставити завдання створити навчальні матеріали для вивчення англійської мови, такі як онлайн-курси, інтерактивні вправи або відеоуроки. Це завдання вимагає не лише знань мови, але й розуміння педагогічних принципів та методик викладання.

Запропоновані приклади проєктів надають студентам можливості

застосувати свої мовні навички у реальних ситуаціях і розвинути професійні компетенції, необхідні для успішної кар'єри в галузі лінгвістики.

Отже, проєктна методика викладання англійської мови за професійним спрямуванням майбутнім лінгвістам є важливим етапом у модернізації освітнього процесу. Вона дозволяє студентам не лише засвоїти мовні знання, а й отримати практичний досвід та навички, які знадобляться їм у подальшій професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Залевська А. В., Соловійова Л. Ф. Особливості використання проєктного методу при вивченні дисципліни «Ділова іноземна мова» здобувачами немовних спеціальностей закладів вищої освіти. *Актуальні проблеми навчання іноземних мов за професійним спрямуванням*. 2022. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/33830> (дата звернення: 28.04.2024).
2. Устименко О. М. Етапи проєктування у навчанні іноземних мов. *World Science*. 2016. № 5(2(6)). С. 53–56.
3. Чубук Р. В. Професійна підготовка соціальних працівників з використанням методу проєктів. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*. 2014. Вип. 1. С. 181–185.

УДК 373.3.091.2-054.73(430)

Людмила БЛИЗНЮК
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДІТЕЙ – БІЖЕНЦІВ З УКРАЇНИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ НІМЕЧЧИНИ

Постановка проблеми. Зміст освіти визначає пріоритети німецької початкової освіти, найважливішими з яких є: ґрунтова диференціація навчального процесу, гуманізація освіти, поширення індивідуальних форм і методів педагогічної взаємодії, акцент на вивченні предметів, що формують освітню сферу особистості та розвивають творчі здібності, науково-методичне Пріоритетами є забезпечення високого рівня науково-методичного супроводу, орієнтація на компетентності учнів. Ці пріоритети становлять педагогічні умови формування цілісного освітнього середовища в початковій школі Східної Німеччини [3, с. 6].

Мета дослідження полягає у дослідженні особливостей організації навчального процесу українців у німецьких початкових школах (визначити

зміст освіти, проблеми оцінювання знань молодших школярів та планування навчального процесу).

Результати дослідження. У німецьких початкових школах велике значення надається освітньому розвитку дітей. Методи навчання застосовуються різними способами і в різному темпі в щоденній і щотижневій навчальній програмі. Це означає, що учням надаються всебічні можливості для ознайомлення з навколишнім середовищем і навчальною діяльністю. Вчителі розробили систему диференційованих завдань, включаючи навчальні пропозиції для ознайомлення з предметами та відпрацювання навичок. У німецьких початкових школах базова освіта базується на рідній мові, математиці та природознавстві. Німецька мова, природознавство, математика та релігія викладаються в різних класах від 20 до 24 годин на тиждень. У початковій освіті в класі існує наступний цикл, оскільки система освіти тяжіє до гуманітарних, природничих і математичних дисциплін [2, с. 98].

У 1–4 класах українські діти відвідують звичайні класи початкової школи. Як додаток до цих регулярних занять є додаткові мовні курси. За даними Міністерства освіти, відвідування школи є обов'язковим у Баварії після 90 днів навчання. У міністерстві працює 1 400 співробітників, включаючи вчителів і студентів, які викладають у групах для іноземців. Близько 300 з них розмовляють російською або українською мовами. Учителі, які вимушено покинули Україну, вже працюють у кількох школах Баварії. Однією з найглобальніших проблем прийому дітей до шкіл є нестача шкільного персоналу.

Протягом навчального року у дітей канікули тривалістю 12 тижнів: 6 тижнів влітку, 2 тижні восени, Різдво і Великдень. Початок навчального року не має визначеної дати для всіх шкіл Німеччини. Кожна федеральна земля планує це самостійно. Батьки дізналися про дату відпустки 2 роки тому, щоб мати можливість спланувати поїздку.

У Німеччині дуже серйозне ставлення до навчання в школі, тому пропуск уроків допускається хіба з дуже важливої причини, наприклад через важку хворобу. Тобто, повернення з канікул пізніше і пропуск початку навчального року є дуже серйозним порушенням за таке можна навіть отримати штраф.

Уроки у першому класі тривають до 11:30 ранку, з перервою на сніданок після 2-го уроку, діти мають з собою ланч-бокси. Після школи діти йдуть обідати або додому, або на групу продовженого дня (OGS).

Навчання в школі безкоштовне, але доводиться платити за обід і заняття продовженого дня. Учні цих шкіл ходять на обід в їдальню. Там вони отримують смачний та поживний комплексний обід. Опісля мають прогулянку

та виконання домашніх завдань із наставниками. У Німеччині діти гуляють в будь-яку погоду.

Оцінки не виставляються, але вчитель пише кілька слів про виконану роботу. Колір ручки не має значення, вчитель може писати зеленим, синім і червоним. Це може бути словесне заохочення, смайлик чи будь-яка інша позитивна фігура. Якщо діти допускаються помилок, практикується позитивне ставлення до помилок, що дозволяє учням сприймати їх як можливості для розвитку та вдосконалення [1].

Діти не беруть підручники додому (вийнятками є книги для читання у перших класах), але є папки для вчителів і батьків, у яких попредметно зберігаються домашні завдання, які вчителі дають після кожного уроку. Майже щодня школа надсилає батькам інформацію про шкільні заходи, новини та оголошення, які зберігаються у конвертику у щоденниках (Tagesbuch).

Педагоги мають активно працювати над створенням навчального середовища, у якому учні будуть почуватися впевнено і вільно, не боячись зробити помилки [1].

Висновок. Тема адаптації українських школярів у німецьких школах на майже другому році повномасштабного вторгнення росії в Україну потребує ретельнішого дослідження, адже діти це наше майбутнє. Ми як педагоги маємо максимально сприяти тому, аби українці, де б вони не були, мали змогу отримати якісну освіту та гідно представляти Україну закордоном. Також тема даного дослідження буде актуальною і у інших країнах, де навчається велика кількість українських школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Близнюк Л. М., Гесь А. А. Перетворення помилок на можливості: формування нової культури реагування на помилки в Новій українській школі. *Наука і техніка сьогодні. Сер. Педагогіка*. 2023. № 9 (23). С. 259–271.
2. Гончарук М. Сучасні тенденції початкової школи Німеччини та їх вплив на освітні реформи в Україні. Опубліковано 11.05.2018. URL: <https://nus.org.ua/view/suchasni-tendentsiyi-pochatkovoyi-shkolynimechchyny-ta-yih-vplyv-na-osvitni-reformy-v-ukrayini/> (дата звернення: 27.04.2023).
3. Громовий В. Родзинки німецьких дитсадочків та початкових шкіл. Опубліковано 07.10.2018. URL: <http://educationua.org/ru/articles/1255-rodzinki-nimetskikh-ditsadochkiv-ta-pochatkovikh-shkil> (дата звернення: 27.04.2024).

УДК 81'243:004.8(043.2)

Ольга БОЙКО

здобувач I рівня вищої освіти

ОП «Кибербезпека»,

Оксана КОВАЛЬЧУК

кандидат педагогічних наук,

*доцент кафедри іноземної та української філології,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк*

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

З кожним днем стрімко розвиваються нейронні мережі. Штучний інтелект (ШІ) – набір технологій, які здатні вирішувати проблеми та виконувати поставлені завдання, досягати визначених цілей без явного втручання людського інтелекту. ШІ все частіше використовується в галузі освіти, зокрема у навчанні іноземних мов.

Вивчення іноземної мови – складний когнітивний процес, який потребує не лише теоретичних знань, але й розвитку мовленнєвих навичок [1, с. 34]. Поява ChatGPT стала революційним кроком серед традиційних методів навчання іноземних мов. Традиційні методи навчання іноземної мови часто вважалися стандартизованою навчальною програмою.

Інструменти та платформи для вивчення мови на основі штучного інтелекту забезпечують більш персоналізоване навчання, що дозволяє учням працювати у власному темпі, опираючись на власний досвід [2, с. 12].

Технологія розпізнавання мовлення виявилась цінним інструментом у вивченні іноземної мови, оскільки це допомагає здобувачам значно покращувати свої комунікативні навички. Вона зосереджена на сприйманні, розумінні та виконанні команд, заданих розмовною мовою. Здобувачі освіти можуть використовувати цю технологію для запису власного мовлення та миттєво отримувати зворотній зв'язок, щодо вимови та інтонації. Можливість брати участь у розмові за допомогою програмного забезпечення та миттєво отримувати відповіді на запитання та коментарі допомагає взаємодіяти з мовою більш природнім чином.

Технологія машинного перекладу надає можливість перекладу слів, речень або цілих текстів з однієї мови на іншу за допомогою комп'ютерних програм та алгоритмів. Найголовніша перевага даної технології – швидкий, точний та зрозумілий переклад різними мовами. Це допомагає долати проблеми розуміння слів, полегшення комунікації. Усім відомо, що переклад під час вивчення іноземної мови є невід'ємною ланкою, проте зазвичай переклад

вимагає багато часу та зусиль [4]. Завдяки технології машинного перекладу процес навчання стає більш автоматизованим. Затрачаючи менше часу та власних зусиль, здобувачі освіти мають можливість приділити більше часу закріпленню набутих знань та навичок.

Технологія обробки природної мови – одна із сфер штучного інтелекту. Вона зосереджена на розумінні, аналізі та відтворюванні природної мови, якою звертається людина. Однією з переваг даної технології є генерація персоналізованих навчальних матеріалів, згідно успішності учнів. Користуючись даною технологією, розвивається навичка користування мовою в реальних ситуаціях. Якщо здобувач освіти має обмежений словниковий запас, технологія обробки природної мови може надати список слів для практики. Це робить вивчення іноземної мови більш привабливим та цікавим.

Технологія чат-ботів – інноваційний крок у сфері технологій. Зручний інтерфейс, можливість повсюдного використання залучає широкий спектр користувачів. Він містить у собі всі технології, які були згадані вище (технологія розпізнавання мовлення, технологія машинного перекладу, технологія обробки природної мови). Окрім цього, чат-боти можуть імітувати дискурсивну поведінку людей. Починаючи вивчати іноземну мову, чат-бот може бути незамінним помічником. Основні фрази (в діапазоні A1-A2) часто мають чіткі, шаблонні структури без використання особливої, специфічної лексики [3, с. 30–33]. Тому ШІ навряд чи зазнає невдачі під час виконання поставлених завдань.

Уникаючи висловлень в реальному житті, страх неправильності вираження думок, побудови речень, використання словосполучень чи окремих слів – усе це може бути проблемою під час вивчення іноземної мови. Така проблема часто відома як «страх мовного спілкування» [4]. Імітація ШІ дискурсивної поведінки людей стимулює здобувачів освіти до активного спілкування. Таким чином, використання чат-ботів допомагає звужувати бар'єри та страхи, пов'язані з вивченням іноземної мови, забезпечуючи повну конфіденційність.

Однак важливо звернути увагу на обмеження та недоліки технологій штучного інтелекту. Надаючи велику кількість лексичних, теоретичних, граматичних, аудіо- та відеоматеріалів, він не може повністю замінити роль викладача. Технологія розпізнавання мовлення може не точно розпізнавати мовлення, технологія машинного перекладу може надати неточний переклад, а технологія чат-ботів може мати негативний психологічний вплив. Технології ШІ є відносно механізованими та монотонними. Однією з головних проблем є генерація неповних або неточних відповідей системою ШІ.

Викладач у процесі вивчення іноземної мови може надати додаткові пояснення, виправити помилки, які можуть виникнути під час взаємодії з ШІ. На відміну від ШІ, викладач наділений гуманно-особистісним підходом. Він підтримує емоційний стан учнів, враховує індивідуальні потреби, сприяє розвитку здобувача освіти як особистості, а не просто як носія знань, прагне створити стимулююче середовище. Майбутні тенденції розвитку штучного інтелекту у вивченні мов є багатообіцяючими, проте важливо підкреслити наявність людського фактору та гуманного підходу у вивченні іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Морська Л., Паршикова О., Максименко А. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Київ : Ленвіт, 2013. 591 с.
2. Bialik M., Holmes W., Fadel C. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. Independently Published, 2019.
3. Dyshel M., Lane H. Natural Language Processing in Action, Second Edition. Manning Publications Co. LLC, 2022.
4. Steve P. Jefferson Ed. D., McKesson R. R. Integrating Technology into the Classroom. Independently published, 2018. 190 p.

УДК 81'243:378.147

Катерина БРЮХОВА

здобувач I рівня освіти ОПП «Менеджмент»,

Анастасія КІНАЩУК

доктор філософії, старший викладач кафедри іноземних мов,

Національний університет водного господарства

та природокористування, м. Рівне

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС» У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки дедалі частіше у поле зору дослідників потрапляє питання про використання різних технологій у навчанні іноземних мов. У своїх розвідках науковці намагаються визначити групи педагогічних технологій, що є найбільш ефективними (О. Ярмоленко), окреслити інноваційні освітні технології у вивченні іноземних мов (Ю. Щербина), проаналізувати сучасні технології навчання у контексті їхньої ефективності для індивідуальної освіти (Я. Григошкіна, І. Яненко О. Янишин) та ін. Названі напрацювання авторів засвідчують неабияку актуальність досліджень на предмет вивчення дієвості різних технік у викладанні іноземних

МОВ.

Мета розвідки – схарактеризувати особливості застосування технології «перевернутий клас» у навчанні іноземної мови для здобувачів освіти немовних спеціальностей.

Технологію «перевернутий клас» (англ. *flipped classroom*) характеризуємо як передовий, інноваційний підхід до вивчення навчального матеріалу, який відображає сучасні тенденції в освіті та сприяє активному залученню здобувачів до навчального процесу. Трансформація традиційних методів викладання в університетах України була обумовлена низкою факторів, найвпливовішими з яких виявились пандемія COVID-19 та російсько-українська війна, що спричинили перехід українських освітян на дистанційну форму навчання, а згодом і змішану. Викладачі змушені опановувати знаннями новітніх технологій для того, щоб продовжити навчання, забезпечити різноманітність пізнавальної діяльності в онлайн-середовищі та сформувати у здобувачів необхідні для подальшого професійного життя компетентності.

Вимоги ж сучасних здобувачів вищої освіти прості та зрозумілі – більше свободи і самостійності під час вивчення нового матеріалу, а надто коли це іноземні мови. За результатами аналізу ринків праці виявлено, що у сучасному інформаційному просторі знання щонайменше однієї іноземної мови є одним із ключових *hard-skills*, причому майже для працівників кожної сфери діяльності: від бізнесу та науки до мистецтва і технологій. Навіть програми академічних обмінів та стажувань в інших країнах передбачають обов'язкове знання англійської мови. Така реальність вимагає від викладачів запровадження дійсно ефективних методів навчання іноземних мов, зокрема, і для здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей. Відтак, у закладах освіти починають використовувати технологію саме «перевернутий клас» для вивчення іноземних мов [5], суть якої полягає у намаганні змінити звичний для всіх підхід «лекція – в аудиторії, домашнє завдання і групова робота – поза нею» надаючи можливість здобувачеві опрацювати новий теоретичний матеріал удома, а час аудиторної роботи присвячують виконанню практичних завдань. Ефективність такої технології полягає у максимальній зручності для здобувачів з різним типом мислення: гуманітаріїв та математиків, де першому для засвоєння нових слів чи граматичної структури достатньо одного разу переглянути навчальне відео, тоді як другому знадобиться більше часу для вивчення. У цьому і полягає суть домашнього засвоєння теоретичного матеріалу: здобувач сам визначає ретельність та глибинність засвоєння (скільки разів йому потрібно переглянути відео чи перечитати правило, маючи можливість відзначити питання, які згодом можна обговорити з викладачем в аудиторії) [1].

До прикладу, для здобувачів економічних спеціальностей пропонуємо наступне завдання з метою упровадження технологій «перевернутий клас» на заняттях з вивчення іноземної мови: самостійно опрацювати лексичні одиниці *affect, effect, influence, impact*, проаналізувавши сутність значень, тоді як особливості вживання названих лексем у різних контекстах можна прослідкувати вже на занятті [5]. Чим більшою гнучкістю володіють викладачі під час відведеного їм часу на занятті, тим більше можливостей вони мають для персоналізації змісту для різних рівнів здобувачів і розвитку різних здібностей [5]. Для самих же учасників навчальний процес відбуватиметься за принципом «менше сидіти і слухати, а більше робити і вчитися» [3]. Крім того, технологія «перевернутий клас» надає здобувачам освіти вільний доступ до інформаційних матеріалів [5]. Однак М. Капур, Д. Хетті, І. Гроссман та Т. Сінха після проведеного мета-аналізу відзначають і недоліки у застосуванні цієї технології в умовах, коли викладач не перевіряє, чи дійсно здобувачі опрацювали наданий для них матеріал або ж його вивчення було поверхневим (перегляд коротких відео-лекцій з подвійною швидкістю, невиконання завдань для домашнього опрацювання тощо) [4]. Усе ж переваги застосування технології «перевернутий клас» лишаються безсумнівними, позаяк такий підхід сприяє більш гнучкому та індивідуальному навчанню (на чому наголошують здобувачі немовних спеціальностей) [2, с. 106]. Разом з тим важливо уникати переваги пасивного навчання над активним, використовуючи інтерактивні вправи, дебати на певну тему, ініціювання реальних ситуації для дискусій іноземною мовою [3].

Таким чином, технологія «перевернутий клас» рекомендує себе як ефективна і водночас затребувана на заняттях з вивчення іноземної мови здобувачами вищої освіти немовних спеціальностей, позаяк відповідає їх потребам у швидкості засвоєння матеріалу та розвитку комунікативних навичок. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у більш детальному вивченні особливостей застосування досліджуваної технології для здобувачів вищої освіти мовних спеціальностей у зіставному аспекті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Veric A. Flipped Classroom: що треба знати про нову модель навчання в Грін Кантрі. URL: <https://greencountry.com.ua/journal/read/flipped-classroom-cshortreba-znati-pro-novu-konsepciyu-navchannya-v-grin-kantri> (дата звернення: 12.03.2024).

2. Довгань Л. «Перевернуте навчання» як студентоцентризований підхід до викладання іноземних мов. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/239324> (дата звернення: 12.03.2024).

3. An Introduction to Flipped Learning. URL: <https://lesley.edu/article/an-introduction-to-flipped-learning> (accessed: 12.03.2024).

4. Jeffrey R. Young. Does 'Flipped Learning' Work? A New Analysis Dives into the Research. URL: <https://www.edsurge.com/news/2023-02-16-does-flipped-learning-work-a-new-analysis-dives-into-the-research> (accessed: 12.03.2024).

5. The Flipped Classroom: 4 Reasons Why It Really Works. URL: <https://www.cae.net/why-flipped-classroom-works/> (accessed: 12.03.2024).

УДК 81'243:378

Карина ВЕРЕМЧУК

здобувач I рівня вищої освіти ОПП «Право»,

Тетяна МАРТИНОВА

асистент кафедри іноземних мов

Національний університет водного господарства

та природокористування, м. Рівне

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Вже майже рік поспіль на постійному обговоренні науковці та дослідників перебуває тема штучного інтелекту. Штучний інтелект (artificial intelligence, AI) – це метод змусити комп'ютер чи програмне забезпечення «мислити» як людський мозок [3]. На сьогодні існує велика кількість представників штучного інтелекту від найвідомішого ChatGPT до Siri чи Alexa. Такий стрімкий розвиток лякає багато науковців, котрі вважають, що штучний інтелект є загрозою академічної доброчесності, але у розрізі нашого питання штучний інтелект не становить загрози лише навпаки, він може передбачити нові інтерактивні методи вивчення іноземних мов.

Аналізуючи ChatGPT та його можливості ми можемо навести для вас наступні перспективи його використання:

- Діалог. Ви можете звертатись до штучного інтелекту та розмовляти з ним на будь-які теми (інтерактивний репетитор), окрім цього ChatGPT дозволяє відтворювати подану ним інформацію за допомогою «read aloud».

- ChatGPT використовується для вивчення нових слів і граматики [2]. Користувач може задати запитання стосовно надання значення поданого ним слова, правильного його вживання чи використання його в реченнях, навести приклади застосування тощо.

- ChatGPT може допомогти покращити навички читання та письма за допомогою уточнюючих питань від користувача. Ви можете попросити в ШІ написати вам текст на будь-яку тему іноземною мовою та відповідно

задавати питання стосовно слів та речень, що будуть Вам не зрозумілі.

- ChatGPT може допомогти вам вирішити пунктуаційні проблеми. До прикладу потрібно перевірити текст, надішліть його запитом до ШІ та вкажіть, що його потрібно перевірити на помилки, якщо буде не зрозуміло чому ШІ вирішим саме так, то його можна перепитувати безліч разів.

- Словниковий запас також можна покращити за допомогою штучного інтелекту. Якщо Вам потрібно вивчити тему сім'ї англійською попросіть в ШІ навести слова цієї теми із синонімами. Приклад запити: «напиши синоніми до слова *charming* з прикладами вживання» після цього ChatGPT може навести Вам декілька прикладів, якщо вони будуть неякісними, то можна оновити запит та він відповідно надасть нові синоніми.

- Завдання. Ви можете звертатись до ШІ з проханням надати Вам завдання для покращення знань граматики чи ін.

- Оплата. ChatGPT та інші представники ШІ є безкоштовними, звичайно додаткові функції здійснюються за оплатою проте більшу кількість його ресурсу Ви отримуватиме безкоштовно.

- Живе спілкування. Якщо людина ніяковіє від того що їй потрібно вчити англійську із репетитором або її власні навички пошуку недостатні для швидкого та якісного вивчення, то вона може користуватись штучним інтелектом.

Чат-бот має певні недоліки, про які варто пам'ятати при користуванні ним, аби уникнути помилок [1]. Інформація яка перебуває у запасі ChatGPT може бути застарілою відносно Ваших запитів, оскільки ним була опрацьована інформація лише до 2021 року через потрібно бути уважним і після надання ним інформації варто її перевіряти на офіційних джерелах чи в підручниках від міністерства освіти. Також інформація не завжди буває точною. Зазвичай це стосується визначень чи цитувань відомих людей або наведення статистики чогось, для цього також варто шукати на перевірених джерелах інформації. Але правильність наданої інформації залежить і від Ваших запитів, радимо вказувати чіткі запитання та надавати більше уточнюючих вказівок аби отримати якісну та достовірну інформацію.

Але на противагу самостійному навчанню є також надбання штучного інтелекту така як інтерактивна платформа MyEnglishLab від Pearson. MyEnglishLab – це інноваційна онлайн-платформа, яка забезпечує тисячі різноманітних заходів для вивчення англійської мови різними способами / форматами; забезпечує індивідуальний реверс спілкування; дозволяє виконувати завдання 24/7; підтримує різні стилі навчання; забезпечує студентів величезною кількістю контрольованої практики на базі ПК, яку

можна практикувати будь-де і коли. О. Зубенко у своїй праці «Штучний інтелект і вивчення іноземної мови наводить чимало кількості переваг саме цієї платформи перераховуючи її функції: пізнавальна, тренувальна, розвиваюча, діагностична тощо.

Отже, використання штучного інтелекту у навчальному середовищі стало його невід'ємною складовою. Ми навели чимало переваг його використання та власне самі «за» такий метод, оскільки він може надати нові та прості методи вивчення іноземних мов, просто та швидко. Але варто пам'ятати про авторські права та не використовувати ШІ під час написання наукових / творчих робіт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 6 варіантів, як використати ChatGPT для вивчення англійської. URL: <https://cases.media/article/6-variantiv-yak-vikoristati-chatgpt-dlya-vivchennya-angliiskoyi> (дата звернення : 06.05.2024).

2. Вивчення англійської мови за допомогою системи штучного інтелекту ChatGPT. URL: <https://nubip.edu.ua/node/138186> (дата звернення : 06.05.2024).

3. Що таке штучний інтелект: історія, види та складові. URL: <https://gigacloud.ua/blog/navchannja/scho-take-shtuchnij-intelekt-istorija-vidi-ta-skladovi> (дата звернення: 06.05.2024).

УДК 811.111:378.147

Марія ВЛАСЮК

здобувач II рівня вищої освіти

ОПП «Середня освіта. Англійська мова і література, психологія»

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне,

Науковий керівник: Ірина МАСЛО

асистентка кафедри іноземних мов,

Національний університет водного господарства та

природокористування, м. Рівне

ГЛОБАЛЬНІ НАВИЧКИ ТА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У наші дні відбуваються значні соціальні, культурні та технологічні зміни. Це призвело до значних змін у навичках, необхідних для успіху як у професійному, так і в особистому житті. Таким чином, з'явилася потреба в новому наборі навичок – глобальних. У багатьох країнах світу нові навички стають важливою частиною навчальних програм і формалізованими цілями навчання на інституційних рівнях [3].

Усі навчальні програми включають різноманітне розуміння глобальних навичок, які дедалі більше інтегруються в навчальні цілі. Це стосується всіх дисциплін або предметів. У більшості випадків обов'язки викладачів

охоплюють не лише викладання конкретних дисциплін, але й залучення додаткових навичок і компетентностей до навчального процесу. Таким чином, глобальні навички є важливими для всіх студентів і викладачів, незалежно від предмету, який вони вивчають, чи курсу, який вони викладають.

Незважаючи на те, що кожен викладач несе відповідальність за розвиток цих навичок, викладачі-філологи мають унікальні можливості для досягнення цього. По-перше, сучасне викладання англійської в багатьох контекстах базується на принципі вивчення англійської мови як засобу комунікації. Дві форми вивчення мови – комунікативне викладання мови (CLT – Communicative language teaching) і предметно-мовне інтегроване навчання (CLIL – Content and language integrated learning) – значною мірою ґрунтуються на концепції використання мови. CLIL демонструє, як можна об'єднати подвійні навчальні цілі в одне заняття, оскільки ця форма розроблена для інтеграції двох цілей: вивчення мови разом зі змістом.

По-друге, отримання можливостей використовувати мову в спілкуванні з іншими людьми, які часто живуть у різних культурах, є важливим компонентом комунікативного викладання мови. Це означає, що соціально-емоційні, міжкультурні та комунікативні навички лежать в основі будь-якого мовного заняття, а також є результатом практики вивчення мови [2]. Незважаючи на те, чи вивчають студенти англійську як іноземну чи як другу мову, методи викладання англійської мови забезпечують розвиток глобальних навичок.

Викладачі можуть виявити, що вони вже поєднують цілі викладання мови з глобальними навичками, такими як креативність або міжкультурна компетентність. Завдяки навчальній програмі, розкладу занять і культурному контексту вони можуть також використовувати інші навички.

Основний виклик для викладачів, які мають намір інтегрувати подвійні цілі навчання – розвиток мовних і глобальних навичок – полягає в тому, щоб забезпечити ефективне й результативне викладання обох навичок без шкоди для якості навчання [1]. Плануючи заняття, важливо чітко обмірковувати обидва набори цілей, як на загальному рівні заняття, так і на рівні кожного виду діяльності, щоб тримати в полі зору кожен набір навчальних цілей.

Найефективніший спосіб почати впроваджувати глобальні навички в практику викладання – це інтегрування коротких вправ з вивчення мови, які зосереджуються на глобальних навичках [2].

Після цього викладачі можуть використовувати поглибленіший підхід до розвитку навичок, працюючи з більш цілеспрямованими видами діяльності та послідовностями завдань. Так, проектна робота може бути дуже ефективним методом інтеграції різних навичок, якщо вона відповідає навчальній

програмі [4]. Студенти працюють у парах або групах під час проєктної роботи, створюючи власний план виконання завдання, адаптуючи свій підхід до навчання та, коли це можливо, використовуючи цифрові ресурси для дослідження й впорядкування своїх ідей.

Отже, навчання або викладання можуть і повинні бути використані для розвитку глобальних навичок. Глобальні навички, які можна передавати між предметами у навчальному закладі, роботою та соціальним середовищем, є бажаним результатом навчання і частиною навчального процесу. Багато елементів комунікативного викладання мови підходять для розвитку глобальних навичок, і ці дві цілі можуть бути досягнуті разом в інтегрований спосіб. Адже поширеність англійської мови на міжнародному рівні означає, що англійська все частіше розглядається як життєво важлива навичка сама по собі. Можливо, англійська вже є глобальною навичкою, яка поширюється по всьому світу, і тому вона може бути чудовим засобом для вивчення глобальних навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Oxford University Press ELT. Developing Global Skills in the ELT classroom | ELTOC 2020. *Oxford University Press*. URL: <https://teachingenglishwithoxford.oup.com/2019/10/11/global-skills-eltoc2020/> (дата звернення: 19.04.2024).
2. Rhona Snelling. Global Skills and the Classroom. *Macmillan English*. URL: <https://www.macmillanenglish.com/ua/blog-resources/article/global-skills-and-the-classroom> (дата звернення: 19.04.2024).
3. Sarieva Feruzabanu, & Gaurieva Guljan. DEVELOPING GLOBAL SKILLS IN ELT CONTEXT: DIGITAL LITERACIES. *Journal of Universal Science Research*. 2023. Vol. 1(4). P. 289–293. URL: <https://universalpublishings.com/index.php/just/article/view/479> (дата звернення: 20.04.2024).
4. Vorobel M. SUSTAINABLE IMPEMENTATION OF GLOBAL SKILLS INTO ENGLISH LANGUAGE TEACHING. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*. (April 1, 2022; Kraków, Poland). 2022. P. 23–24. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/28> (дата звернення: 19.04.2024).

УДК 81'243:378.147

Вікторія ГРИСЮК

здобувач I рівня освіти ОПП «Інженерія програмного забезпечення»,

Анастасія КІНАЩУК

доктор філософії, старший викладач кафедри іноземних мов,

Національний університет водного господарства

та природокористування, м. Рівне

НЕЕФЕКТИВНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки дедалі частіше у поле зору дослідників потрапляє питання про різноманіття методів, за якими здобувачі освіти можуть вивчати іноземні мови. У своїх розвідках науковці намагаються визначити зв'язок між теорією навчання іноземних мов та культурами тих народів, мову яких вивчають на прикладі інтегрованого навчання (О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецька), окреслити теоретичні, практичні, організаційні аспекти навчання іноземних мов як пілкування в діалозі культур репрезентуючи використання інноваційних методичних технологій у початковій, основній та старшій школі (Л. Панова, І. Андрійко, С. Тезікова, С. Потапенко), проаналізувати специфіку навчання іноземних мов у вищій школі (О. Тарнапольський, М. Кабанова) та ін. Названі напрацювання авторів засвідчують неабияку актуальність досліджень на предмет вивчення особливостей викладання іноземних мов у вітчизняних закладах різних рівнів освіти.

Мета розвідки – схарактеризувати неефективні методики навчання іноземної мови для здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей

Навчання іноземної мови завжди було важливою складовою в освіті, особливо для тих здобувачів, які обирають мовні спеціальності. Поза тим, здобувачі немовних спеціальностей також мають змогу вивчати іноземні мови у стінах закладів вищої освіти, куди вступили. Уважаємо, що добір методик навчання іноземної мови для останніх має бути вкрай ретельним, позаяк формувати мотивацію для вивчення нефахової дисципліни у таких здобувачів важче. Відтак, доцільно уникати тих підходів навчання, котрі видаються менш продуктивними. Нижче наводимо характеристику деяких з них.

На думку С. Крашена, однією з найпоширеніших помилок у навчанні іноземної мови є переклад граматичних правил без належного контексту. Здобувачам немовних спеціальностей часто пропонують вивчати граматичні структури і правила, які не пов'язані із реальними ситуаціями мовлення [1], що спричиняє подальше невміння застосовувати завчені правила у реальних

комунікативних ситуаціях. За Ж. Рансієром, іншою проблемою стає відсутність достатньої практики усного мовлення, коли здобувачам пропонують виконувати лише письмові вправи або ж час усної взаємодії здобувачів зведений до мінімуму внаслідок превалювання мовлення викладача на занятті [2]. Особливою перешкодою є такий стан справ для здобувачів немовних спеціальностей, які потребуватимуть знань мови у професійно орієнтованому аспекті. Ще однією причиною неефективного навчання є відсутність уваги викладача до культурного контексту, адже мова завжди пов'язана з культурою, і розуміння мови без знання її культурного контексту може бути неповним [3]. Відтак, здобувачі повинні ознайомлюватися не лише з мовними структурами, але й культурними особливостями, традиціями, звичаями того народу, мову якого вивчають, щоби володіти відповідною фоновою інформацією. У той же час занадто міцний фокус на підручниках, відсутність використання інтерактивних ресурсів, онлайн-курсів, мультимедійних матеріалів демотивує вивчення іноземної мови, а надто тими, хто здобуває вищу освіту у галузі комп'ютерних технологій [4]. Крім врахування характеристик освітньо-професійних програм у процесі навчання іноземної мови, як уважає К. Робінсон, варто також пам'ятати і про індивідуальний підхід до кожного здобувача, на потреби якого потрібно зважати та максимально сприяти розвитку його потенціалу. Надмірна стандартизованість та об'єднання здобувачів у великі групи під час вивчення іноземних мов не лише є можливостями для впровадження індивідуалізованого навчання на занятті.

Таким чином, відсутність мовленнєвих вправ у тренувальних комунікативних ситуаціях, інтерактивних ресурсів, сучасного мультимедійного матеріалу та індивідуального підходу не може забезпечити ефективне навчання іноземної мови для здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у дослідженні неефективних методик навчання іноземної мови мовних спеціальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борщовецька В. Д., Ігнатенко В. Д. Основи методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. Біла Церква : БНАУ, 2018. 158 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. 218 с.
3. Зєня Л. Я. Навчання іноземних мов у старшій профільній школі. Горлівка : Вид. ГДПШМ, 2008. 14 с.
4. Інноваційні технології навчання : навч. посібн. для студ. вищих

технічних навчальних закладів. К. : НТУ, 2017. 172 с.

5. Методи навчання: ефективні та неефективні. URL: <https://znoclub.com/dovidnik-zno/290-metodi-navchannya-efektivni-ta-neefektivni.html> (дата звернення: 20.03.2024).

УДК 378.147:81'243

Ірина ЗАБІЯКА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної та української філології
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк*

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У контексті здійснення переходу сучасної освіти на загальну інформатизацію і парадигму активного навчання, основними інноваційними інструментами, що зумовлюють більш ефективне формування міжкультурної комунікативної компетентності здобувачів освіти, слугують, насамперед, нові інформаційні технології.

Зважаючи на визначення у науковому дискурсі міжкультурної комунікативної компетентності, як складного особистісного утворення, що має на увазі засвоєння лінгвокультури та її компонентів (загальнокультурний, комунікативний, стратегічний), формування цієї властивості потребує пошуку інноваційних технологій [1]. Аналіз автентичної інформації про культуру країн, які вивчаються, комунікація з носіями мови, необхідність спроектувати автентичне мовне середовище, зумовлюють соціалізацію особистості в іншій культурі та мотивують її до вивчення іншомовних лінгвокультурних реалій.

Основні вимоги, які ставляться щодо формування міжкультурної комунікативної компетентності, передбачають не лише здатність до міжособистісного іншомовного спілкування, а і знання національно-культурної специфіки та адекватне сприйняття поведінки іншомовного співрозмовника та реакцію на зміни комунікативної ситуації. В контексті зазначених вимог до процесу формування міжкультурної компетентності входить інтерактивність, що передбачає знання прийомів і стратегій ефективного іншомовного спілкування, які забезпечуються засобами активування іноземної мови та інформаційними технологіями навчання іноземної мови.

У розвитку сучасних технологій навчання іноземних мов мультимедійність на сучасному етапі переважає, тому що особливість представлення інформації в комбінації зображення, тексту, аудіо та відео, які

здійснюються в одному просторово-часовому форматі, мають інтегративний вплив, занурюючи здобувачів освіти у віртуальне іншомовне середовище, і сприяє реалізації повноцінного міжкультурного спілкування [3]. Саме віртуальне освітнє іншомовне середовище, а точніше його компонент – віртуальне мультимедійне середовище навчання є одним із основних засобів формування міжкультурної компетентності.

Відтак, можна зазначити, що основними інноваційними засобами формування міжкультурної компетентності здобувачів освіти виступають сучасні інформаційні технології, які сприяють утворенню віртуального міжкультурного іншомовного середовища. Його структура може бути представлена трьома блоками: ресурсно-інформаційним, комунікативним, тренувально-оцінним. Ресурсно-інформаційний блок віртуального мультимедійного іншомовного середовища орієнтований на можливість комп'ютерних технологій надавати як освітні ресурси, так і інформаційні. Даний блок охоплює: мультимедійні програми (Euro Plus+, English Discoveries, Language in use, Reward), що включають іншопольовну інформацію та реалізують міжкультурне спілкування, іншомовні соціальні мережі (Facebook, The English Web Connection, Twitter, Instagram), віртуальну фонотеку та відеотеку з автентичними матеріалами, веб-технології, мультимедійні словники та енциклопедії.

Оснору віртуальної комунікативного блоку складають: електронна пошта, чати, блоги, відеоконференції, міжкультурні форуми (www.culture-at-work.com).

Тренувально-оцінний блок може бути представлений різними видами інформаційних технологій: система тестування на комп'ютері з мультимедійними можливостями (Діалог NIBELUNG), виконання тестових завдань і вправ онлайн, проєктні технології (Mind Maps, вебквести – IT In Multicultural World).

Використання інформаційних технологій при вивченні іноземної мови, сприяє результативному формуванню міжкультурної комунікативної компетентності здобувачів освіти. За допомогою комплексу інформаційних технологій, які створюють віртуальне мультимедійне іншомовне середовище навчання, підвищується не лише рівень володіння іноземною мовою, а удосконалюється процес міжкультурної взаємодії, що особливо актуально у сучасному полікультурному середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демченко Д. І. Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх юристів засобами іноземної мови у фаховій підготовці : монографія. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2014. 213 с.

2. Кемінь Г. Формування у студентів вищих навчальних закладів комунікативної компетенції на заняттях англійської мови. *Молодь і ринок*. 2014. № 6 (113). С. 48–50.

3. Науменко У. Інноваційні методи навчання англійської мови у вищій школі в умовах модернізації. *Молодий вчений*. 2018. № 3.1. С. 118–121.

4. Mukhametzyanova L., Svirina L. Intercultural Citizenship and English Classroom Language. *Journal of Organizational Culture, Communications and Conflict*. Special Issue, 2016. № 20. P. 256–262.

УДК 378.1.372.881

Ангеліна КОВАЛЬЧУК

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Мова і література англійська. Переклад»,

Леся БАСЮК

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк*

ПРАГМАТИКА АУДІЮВАННЯ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Аудіювання є однією із чотирьох основних мовних навичок, яку необхідно розвивати на уроках іноземної мови. Важливість використання матеріалів для аудіювання на уроках іноземної мови для кращого розуміння мови та культурної інтеграції в мовне середовище не підлягає сумніву.

Аудіювання дозволяє учням розуміти нову лексику та граматику, ознайомитися з культурою країни, мова якої вивчається, розвивати комунікативні навички, відчувати себе комфортно в ситуаціях, коли необхідно слухати іноземну мову [4].

Проблемою аудіювання займалися багато вчених, зокрема Майкл Рост, який акцентує увагу на практичних аспектах навчання аудіювання для покращення навичок комунікації [3].

Аудіювання – це складний вид мовної діяльності, який включає в себе розуміння мовлення співрозмовника, його намірів, контексту спілкування. Розвиток умінь та навичок аудіювання відбувається поступово від формування мовного слуху, через часткове розуміння тексту та до його детального осмислення зі здатністю висловлювання певної думки [1, с. 47].

Прагматика слухання – це наука про те, як люди використовують мовлення в різних ситуаціях спілкування. Мета використання аудіювання на уроках іноземної мови є навчити учнів розуміти мовлення носіїв мови під час спілкування на різні теми. У контексті аудіювання на уроках іноземної мови стратегії – це загальні підходи до розуміння мови, а тактики – це конкретні дії,

які сприяють реалізації цих підходів.

Однією з найпоширеніших стратегій аудіювання на уроках іноземної мови є слухання з опорою на питання. Під час прослуховування аудіотексту, слухач може відповідати на запитання відкритої або закритої форми. Цей метод сприяє кращому розумінню тексту, стимулює до аналізу почутої інформації та розвиває критичне мислення.

Тактиками реалізації вищезгаданої стратегії аудіювання на уроках іноземної мови є:

- тактика підготовки до слухання: перед тим, як слухати аудіотекст, важливо сформулювати мету слухання та підготуватися до нього лексично;
- тактика прогнозування змісту тексту: для розуміння загальної ідеї аудіотексту, важливо вміти передбачати хід подій та зміст тексту;
- тактика формування загального враження: слухач повинен спочатку сформулювати загальне враження про аудіотекст, а потім деталізувати його;
- тактика виділення ключових слів та фраз: слухач повинен виділяти слова та фрази, які є важливими для розуміння аудіотексту;
- тактика перевірки розуміння почутого: слухач повинен періодично перевіряти своє розуміння аудіотексту, задаючи собі запитання про аудіотекст, відповідаючи на запитання вчителя або виконуючи завдання до аудіотексту [2].

Отже, прагматичний підхід під час аудіювання на уроках іноземної мови сприяє не лише ефективному розумінню учнями нової інформації на слух, а й допомагає розвивати соціокультурну компетенцію та комунікативні навички спілкування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тарнопольський О. Б. Використання Інтернет-технологій у навчанні англійської мови для професійного спілкування студентів немовних спеціальностей. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2010. Вип. 53. С. 47–51.
2. Brown H. D. *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy*, Second edition. 2007. URL: <https://octovany.files.wordpress.com/2013/12/ok-teaching-by-principles-h-douglas-brown.pdf> (дата звернення: 11.01.2024).
3. Rost M. *Teaching and researching listening*, Second Edition. *Applied linguistics in action Series*. 2011. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Teaching_and_Researching_Listening_Michaela.pdf (дата звернення: 09.01.2024).
4. Wen Zh., Sparks R., Biedroń A. and T., Feng M. *Cognitive Individual Differences in Second Language Acquisition: Theories, Assessment and Pedagogy*.

2023. URL: https://www.researchgate.net/figure/Wen-Zhisheng-Edward-Sparks-Richard-L-Biedron-Adriana-and-Teng-Mark-Feng_fig1_283151475 (дата звернення: 03.01.2024).

УДК 378:811.111+26-535.7

Марія КОРТИЛІСЕЦЬ

здобувач I рівня вищої освіти ОПП «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»,

Наталія ТАРАСЮК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ГЕЙМІФІКАЦІЯ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Гейміфікація – це застосування принципів гри в неігровому середовищі. Від інших ігрових форматів відрізняється фокусом на досягненні конкретної цілі, а не на власне грі. Іншими словами, це підхід, що використовує елементи гри для залучення учнів та підвищення їх мотивації та інтересу до навчання. Цей метод може включати в себе використання ігрових завдань, конкурсів, балів, досягнень, рівнів тощо, для стимулювання навчання та досягнення успіху.

Проблему гейміфікації у вивченні англійської мови досліджували такі дослідники, як: О. В. Крекотень, О. П. Березняк, Л. Д. Зеленська, Габе Зіхерманн і Ліндер, Е. Джо Кім, І. Дьоміна, К. Капп.

Як зазначає Зеленська Л. Д, проєвропейський курс України вимагає від сучасного студента вільного володіння англійською мовою. Утім, класична система навчання іноземних мов в умовах інформаційного суспільства втрачає ефективність і потребує впровадження нових цікавих та дієвих методів, зокрема ігрових. Сьогодні у світі ігрові методи активно використовуються під час навчання іноземної мови не лише в практиці роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку, а набувають поширення в організації освітнього процесу в ЗВО та навчанні дорослих. З метою підвищення якості навчання студентів ЗВО англійської мови пропонується розглянути метод гейміфікації більш детально з наведенням конкретних прикладів. Цей метод навчання є досить новим, лише 26% наукових публікацій стосовно його впровадження здобули практичне застосування в системі, а перші розробки цього методу побачили світ декілька років тому. Утім, популярність методу гейміфікації стрімко зростає завдяки можливості вирішення завдань, що протягом останніх років поставали перед системою класичної освіти, як-от: упровадження електронних засобів навчання, розвиток креативності студентів, їхньої

мобільності, підвищення мотивації до навчання англійської мови тощо. Гейміфікація в зарубіжній теорії й практиці характеризується як дієвий та захоплюючий метод навчання іноземної мови, зокрема англійської [1].

Зарубіжні дослідники подають різні визначення гейміфікації. У статті Зеленської Л. Д. та Ковінько К. В. подано різні трактування гейміфікації такими іноземними вченими як Е. Джо Кім та К. Капп. Е. Джо Кім вважає, що гейміфікація – це використання ігрових технологій з метою перетворення завдань на більш захоплюючі та цікаві. К. Капп, в свою чергу, подає найбільш розгорнуте визначення гейміфікації. На його думку, це використання принципів ігрової механіки (набору дій та правил, що реалізуються в процесі інтерактивної взаємодії гри та гравця), естетики і мислення для того, щоб залучити студентів до навчального процесу, підвищити їхню мотивацію, активізувати навчання і вирішити проблему [1].

Зарубіжні вчені довели позитивний вплив гейміфікації на мотивацію студентів. Студенти опановували навчальні курси з використанням цього методу з більшим інтересом, аніж інші курси. До того ж у процесі використання цього методу мало місце підвищення якості умов та результатів навчання. Дослідники констатують, що саме застосування елементів гейміфікації сприяє перетворенню нецікавих завдань у захоплюючі. Емоційні результати використання цього методу, як правило, зосереджуються на таких елементах підвищення рівня сприйняття та володіння англійською мовою, як мотивація, ставлення до предмету та задоволення від процесу навчання, про що свідчать проведені інтерв'ю та анкетування [2].

Отже, використання ігрових елементів, конкуренції, співпраці та інтерактивних завдань робить процес навчання більш захоплюючим та мотивуючим. Гейміфікація допомагає створити стимул для активного вивчення мови, підвищує рівень участі студентів та сприяє розвитку різних мовних навичок, включаючи читання, письмо, говоріння та слухання. Крім того, цей сучасний напрямок у засвоєння інформації забезпечує можливість навчання в розважальній формі, що, в свою чергу, сприяє збереженню інтересу та мотивації до досягнення успіху в навчанні. Таким чином, гейміфікація є потужним інструментом для покращення ефективності навчання англійської мови та залучення студентів до активної участі в цьому процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зеленська Л. Д., Ковінько К. В. Гейміфікація як метод навчання здобувачів вищої освіти англійської мови. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/6329b47f-b511-499e-a1c8-eaba6371d272> (дата звернення: 16.04.2024).

2. Галацин К. Гейміфікація як метод оптимізації викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/27_2020/part_1/43.pdf (дата звернення: 18.04.2024).

УДК 378.147:811.111

Ольга КОСТЮК
здобувач I рівня вищої освіти
ОПП «Управління персоналом і економіка праці»,
Тетяна МАРТИНОВА
асистент кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне

ЕФЕКТИВНІСТЬ НОВІТНІХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Під час вивчення іноземної мови студенти стикаються з низкою проблем, однією з яких є низька мотивація до навчання. У таких випадках інтерактивні технології є цінними, оскільки вони створюють умови, в яких студенти відчують себе успішними та інтелектуально спроможними. Інтерактивне навчання передбачає деякі методи співпраці в процесі навчання. Успішне виконання завдання, поставленого перед всією групою, повністю залежить від успішного виконання цього завдання кожним окремим учнем, а також від відповідальності кожного учня за виконання свого завдання. Ефективна співпраця та комунікація є основними складовими такого навчання, яке спрямоване на спільне вирішення проблем, набуття навичок монологічного мовлення, відповідальності, критичного мислення та досягнення значних результатів. Тому процес навчання слід активізувати за допомогою використання інтерактивних технологій, залежно від мети та поставлених перед ним завдань. Можливості інтеграції інтерактивних методів у навчальний процес практично необмежені.

Виявляється, що на кожному етапі уроку доцільно використовувати різні методи, спектр ідей, імітаційні ігри тощо. Важливу роль відіграватиме також тип уроку та його місце в циклі уроків з предмета. Доведено, що інтерактивна форма роботи має значні переваги перед фронтальною та індивідуальною формами: в групах учні залучаються до колективної творчої діяльності, змістовного спілкування та взаємодії, розподілу праці між членами групи, взаємонавчання та взаємоконтролю.

У процесі спілкування студенти вчать:

– вирішувати складні проблеми, аналізуючи обставини та відповідну

інформацію;

- висловлювати альтернативні думки
- приймати обґрунтовані рішення
- спілкуватися з різними людьми
- брати участь у дискусіях.

Сучасні комунікативні методики пропонують широке впровадження в навчальний процес активних нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу. На практиці ефективність таких форм роботи, як індивідуальна, парна, групова та командна, виявилася досить високою.

Найбільш відомими формами парної та групової роботи є:

- brain storm – мозковий штурм;
- inside / outside circles – внутрішні / зовнішні кола;
- jigsaw reading – читання головоломок;
- pair-interviews – парні інтерв'ю та інші;
- think-pair-share – подумай-обміняйся думками в парі.

Новітні методи викладання мови можуть бути більш ефективними, ніж традиційні, у багатьох відношеннях. Однак, важливо зазначити, що не всі сучасні методи навчання однаково ефективні. Викладачі повинні обирати методи, які відповідають їхньому власному стилю викладання та потребам студентів.

При виборі найсучаснішого методу викладання іноземної мови слід враховувати наступні фактори:

- вік та рівень підготовки студентів;
- стиль навчання студентів;
- цілі навчання;
- наявні ресурси.

Також важливо, щоб викладачі постійно оновлювали свої знання та навички, щоб йти в ногу з сучасними методами викладання мови. Загалом, новітні методи викладання мов відкривають багатообіцяючі можливості для покращення вивчення мови. Їх використання може допомогти учням досягти кращих мовних навичок, стати більш вмотивованими та самостійними, а також краще зрозуміти культуру країни, мова якої вивчається.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альошина О. М. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов у ВНЗ. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. Харків, 2012. С. 242–247.

2. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. *Іноземні мови в навчальних*

закладах. Педагогічна преса, 2003.

3. Крючков Г. Болонський процес – як гармонізація Європейської системи вищої освіти. Педагогічна преса, 2004.

УДК 811.111:004

Вікторія КУЦАЙ

здобувачка I рівня вищої освіти

ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,

Алла ГУБІНА

кандидат психологічних наук, доцент кафедри

іноземної та української філології

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ВИКОРИСТАННЯ ONLINE РЕСУРСІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В сучасному глобалізованому світі вивчення іноземних мов стає важливим елементом освіти та професійного розвитку. Однак, традиційні методи навчання не завжди відповідають потребам сучасного студента чи професіонала. Тому використання онлайн-ресурсів для вивчення іноземних мов стає все більш популярним і важливим аспектом освіти.

На сьогодні вивчення іноземної мови не обходиться без використання різноманітних онлайн-ресурсів, серед яких Quizlet, WordWall, Netflix, Podcasts, online-курси та штучний інтелект (AI). Величезна популярність соціальних мереж, вебсайтів створила нові можливості для оволодіння іноземними мовами та англійською мовою зокрема. Завдяки доступності Інтернету та розвитку технологій, ці ресурси забезпечують широкий доступ до навчального матеріалу будь-де і будь-коли. Це особливо корисно для людей з напруженим графіком чи обмеженими можливостями для фізичного навчання в аудиторії. Більше того, online ресурси часто забезпечують інтерактивність та індивідуалізацію, дозволяючи студентам вчитися у власному темпі та з мотивацією. Новий спосіб подачі матеріалу викликає зацікавлення студентів, адже це дозволяє вивчати мову не лише за допомогою виконання традиційних тренувальних вправ, а й ігор та інших неординарних форм роботи.

Ресурси Quizlet та WordWall надають інтерактивні вправи та картки зі словами, фразами та виразами, що полегшують запам'ятовування та використання мови в практичних ситуаціях. Користувачі Quizlet можуть використовувати картки для запам'ятовування слів, перевірки знань через тести та інші інтерактивні вправи. Однією з переваг цієї online-платформи є можливість спільного використання та співпраці між користувачами, що сприяє

колективному навчанню та обміну знаннями.

WordWall – це інтерактивна платформа для створення навчальних ігор та вправ на основі слова. Вона надає широкий спектр інструментів для створення різноманітних вікторин, кросвордів, головоломок та інше. Крім того, WordWall може бути використаний для проведення віртуальних конкурсів та групових дискусій, що стимулює співпрацю та активне включення студентів у навчальний процес.

Netflix та подкасти (Podcasts) стають важливими джерелами автентичного мовного матеріалу. Слухання реальних розмов та діалогів носіїв мови допомагає покращити розуміння мови в реальному контексті та розвиває навички слухання. Це особливо корисно для підвищення рівня володіння мовою та акцентуації на мовній компетенції.

Однією з важливих переваг Netflix для вивчення іноземних мов є наявність широкого вибору контенту різними мовами та субтитрів. Користувачі можуть переглядати фільми та серіали на мові, яку вони вивчають, щоб покращити свою вимову та розуміння мови в реальному контексті.

Подкасти – це аудіофайли, що містять розмови, інтерв'ю та інші аудіоформати, доступні для безкоштовного прослуховування в Інтернеті. Подкасти стали популярним засобом для вивчення іноземних мов, оскільки вони надають можливість слухати реальні розмови та діалоги носіїв мови. Деякі подкасти навіть створені спеціально для навчання мови, надаючи аудіоуроки та вправи для розвитку мовних навичок [1].

Сучасний інтернет пропонує широкий вибір online-курсів для вивчення різних іноземних мов [2]. Ці курси можуть бути розроблені як індивідуально викладачами, так і великими мовними школами. Більшість онлайн-курсів пропонують гнучкий графік, що дозволяє студентам вчитися у власному темпі та в зручний для них час. Вони можуть містити різноманітні матеріали, такі як відеоуроки, аудіофайли, тексти та вправи, що дозволяє залучити різні типи навчальних матеріалів. Також студенти можуть обирати курси на різні рівні володіння мовою, що дозволяє початківцям починати з базових рівнів, а більш досвідчені студенти можуть обирати більш складні курси для покращення своїх навичок.

І, звичайно, – штучний інтелект (AI), який відкриває нові горизонти для навчання мови. Використання інтелектуальних систем у вигляді інтерактивних вправ, online-курсів та персоналізованих рекомендацій дозволяє кожному знайти підхід до навчання, що найбільше підходить саме йому. AI може адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб та рівня володіння мовою кожного студента, забезпечуючи ефективне навчання.

Використання онлайн-ресурсів для вивчення іноземних мов стає не лише зручним, але й важливим елементом освіти в сучасному світі. Ці ресурси забезпечують широкий доступ до навчального матеріалу, інтерактивність та індивідуалізацію, що сприяє швидкому та ефективному прогресу у володінні мовою. Створюють динамічне та цікаве середовище для вивчення іноземної мови. Таким чином, вони відкривають нові можливості для навчання та розвитку мовних навичок, що є важливим елементом в сучасному світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гагіна Н. В., Лось О. В. Роль сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні дорослих іноземної мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологія*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 1. С. 96–99.

2. Топ-13 онлайн-ресурсів, де можна вивчити безкоштовно англійську. URL:
https://tvoemisto.tv/exclusive/top11_onlaynresursiv_de_mozhna_vyvchyty_bezkoshtovno_angliysku_94704.html (дата звернення: 25.04.2024).

УДК 373.091.32:811.112.2:004

Світлана МАРЧУК

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Середня освіта. Англійська мова та зарубіжна література»,

Людмила БЛИЗНЮК

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк*

ГЕЙМІФІКАЦІЯ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Нова українська школа – це освітнє середовище, де діти отримують задоволення від процесу пізнання, можуть використовувати вивчений матеріал у конкретних умовах і ситуаціях. Метою НУШ є всебічний розвиток дитини, її нахилів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових особливостей. Вивчення іноземних мов сьогодні є необхідною умовою для успішної реалізації людини у житті. Знання іноземних мов – ключ до успіху в сучасному світі, де міжкультурне спілкування та обробка величезних обсягів інформації набуває все більшого значення [1].

Однією з ключових проблем у вивченні та викладанні мови є різниця у рівні успішності учнів. Застосування гейміфікації в освіті сприяє покращенню процесу навчання, створюючи сприятливе середовище, яке стимулює та підтримує індивідуальний прогрес. Схожість гейміфікації з теорією мотивації полягає в тому, що вона розбиває навчання на елементи, поділяючи цілі на підцілі. Це також передбачає використання ігрових елементів та їх

проектування на реальні ситуації, стимулюючи певні моделі поведінки в ігровому середовищі. Найважливішою перевагою гейміфікації у вивченні мови є її диференційований підхід. Учні можуть прогресувати у власному темпі, отримуючи індивідуальну оцінку, а їхня мотивація значною мірою залежить від власних навичок та здібностей, які підкріплюються гейміфікацією. Це робить процес навчання більш гнучким та адаптованим до потреб кожного учня. У цій статті ми розглянемо найважливіші результати досліджень гейміфікації у вивченні мови, а також дослідимо її фундаментальні принципи в контексті мотивації.

Гейміфікація – це застосування принципів та методів ігор до навчального процесу та інших аспектів освіти. Гейміфікація почала набирати популярність у 2011 році, коли її часто визначали як «застосування елементів ігрового дизайну в неігровому середовищі» [4]. Основними цілями використання гейміфікації в освіті є збільшення мотивації учнів, підвищення їхньої активності та залучення до навчального процесу. Вчені, такі як Лопес, Калонге, Родрігес, Рос і Леброн, підкреслюють, що стратегії, засновані на гейміфікації, роблять навчання більш цікавим та захоплюючим, підтримують цікавість учнів та підвищують їхню активність. Гейміфікація змінює підходи до оцінювання, роблячи процес навчання більш конкурентним, індивідуалізованим та відстежуваним. Важливою складовою гейміфікації в освіті є використання різноманітних ігрових елементів, таких як бали, досягнення та змагання, які мотивують учнів до активного навчання та досягнення успіху. Такий підхід до навчання дозволяє залучити учнів до процесу навчання, зробити його більш ефективним та захоплюючим.

Гейміфікація в освіті може включати різноманітні методи, наприклад, створення системи балів за виконання завдань чи виконання тестів може стимулювати учнів до більш активної участі в навчальному процесі. Ще одним методом є використання ігрових сценаріїв, де учні можуть рольово займатися вирішенням реальних мовних завдань або ситуацій. Наприклад, ігрові сценарії можуть включати ситуації з подорожей, ділового спілкування або розв'язання мовних загадок. Це дозволяє створити цікаві та захопливі уроки, де учні можуть випробувати свої знання та навички в реальних ситуаціях. Крім того, гейміфікація може включати використання різних інтерактивних онлайн платформ, таких як «Kahoot!» або «Quizizz», для того щоб створити вікторини чи ігри різного типу, з метою перевірки знань учнів з німецької мови. Це полегшує та допомагає учням засвоїти нову лексику та граматику. Не менш цікавим варіантом є конкурси та групові виклики, де учні працюють разом для досягнення спільних цілей або змагаються між собою за найкращі

результати [2]. Такі форми співпраці та змагання можуть стимулювати учнів до більш активного та продуктивного навчання.

Загалом, гейміфікація в освіті використовує різноманітні методи, щоб зробити навчання цікавим, захоплюючим та ефективним для учнів, сприяючи їхньому успіху у вивченні мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Близнюк Л. Мотивація школярів початкової школи до вивчення іноземних мов в умовах НУШ. *Applied linguistics-3d: language, it, elt.* 2022. С. 41.

2. Відділ освіти, молоді та спорту Золочівської селищної ради. URL: <https://zolochivotg.gov.ua/3968-2/> (дата звернення: 29.04.2024).

3. From game design elements to gamefulness | proceedings of the 15th international academic mindtrek conference: envisioning future media environments. *ACM Other conferences.* URL: <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/2181037.2181040> (дата звернення: 29.04.2024).

4. Детердінг С., Халед Р. *Уявлення про медіасередовища майбутнього* : матеріали 15-ї Міжнародної академічної конференції MindTrek. м. Тампере, 28 верес. 2011 р. Нью-Йорк, 2011. С. 9–15.

УДК 378.016:81'243]165.612+37.091.33-027.31(043.2)

Дарина МУДРИК

*кандидат педагогічних наук, асистентка кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Сучасні системи іншомовної освіти повинні враховувати професійну специфіку аспектів методики викладання іноземних мов та орієнтуватися на виклики майбутньої професії випускників. Сьогодні іншомовна компетентність є важливою складовою готовності сучасних фахівців до іншомовної комунікації та компонентом їхньої професійної підготовки [1, с. 323–325].

Наразі викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах здійснюється за допомогою традиційних методів, одним із прикладів є класичний метод викладання іноземних мов. Він дає базові знання, уможливорює створення грамотного усного та писемного мовлення, більш глибоке знання основ фонетики та морфології мови, розуміння особливостей синтаксичних конструкцій, фонетичної та ритміко-інтонаційної

будови [2, с. 258].

Використання прямого методу в процесі вивчення іноземної мови сприяє зануренню майбутніх фахівців в іншомовне середовище. Ефективність цього методу залежить від викладацького складу, який в ідеалі має бути носієм мови, а для наочності використовуються наочні посібники, граматики та мова, що вивчаються індуктивно [2, с. 260].

Інші традиційні методи, які часто використовуються, включають метод граматичного перекладу (вивчення граматичних правил і дослівний переклад) і метод перекладу тексту (вивчення іноземної мови в основному базується на оригінальному тексті, а не адаптується шляхом перекладу на рідну мову) [3, с. 348].

Аудіовізуальний (структурно-глобальний метод) та аудіолінгвальний метод спрямований на використання аудіо- та відеотехніки для вивчення слів та фраз. Аудіолінгвальний метод використовується в процесі вивчення іноземної мови для швидкого запам'ятовування слів і фраз та розвитку навичок говоріння за допомогою багаторазового повторення, яке допомагає виробити правильну вимову та інтонацію [3, с. 349].

Основою традиційних аспектів викладання іноземних мов є комунікативний метод, під час якого основна увага приділяється говорінню та аудіюванню. Мета комунікативного методу – занурити майбутніх фахівців у реальне іншомовне середовище, навчити їх спілкуватися іноземною мовою, засвоїти лексику та граматику [3, с. 350].

Лінгвосоціокультурна методика викладання іноземних мов включає в себе як лінгвістичний, так і міжкультурний аспекти спілкування. Суть цієї методики полягає в інтерактивному методі навчання на заняттях, тобто використанні різних форм діалогу, парного спілкування та командної роботи [4, с. 162].

Наразі, для ефективності викладання іноземних мов, крім традиційних методів, застосовують новітні аспекти методики викладання іноземних мов, до яких відносять комп'ютерне навчання мови, що є навчальним інструментом для засвоєння зовні генерованої поведінки на рівні мотивів і потреб, створює інтерактивність [4, с. 165].

Застосування методу сценаріїв у вивченні іноземної мови ґрунтується на поєднанні запланованого змісту навчання з інтересами та уявленнями майбутніх фахівців. Викладач ставить перед майбутніми фахівцями ключові питання, а вони беруть участь у створенні сюжету, що включає творче планування, формування гіпотези, досвід [4, с. 166–167].

Симуляція є наступним новітнім аспектом викладання іноземних мов.

Цей метод використовується для відпрацювання мовних і розмовних навичок. Він дозволяє розвивати їх в команді, правильно вести переговори та вчить переконувати під час ділової комунікації [3, с. 354].

Ділові та рольові ігри набули значної популярності в останні роки. Ігри – це вид інтегрованої професійної діяльності фахівців, змодельованої на основі реальної дійсності, вид діяльності, в якій реалізуються мотиви та інтереси учасників [4, с. 169].

Кейс-метод у викладанні іноземних мов полягає в тому, що фахівці потрапляють у змодельовані ситуації, пов'язані з основним предметом вивчення. Від допомагає майбутнім фахівцям отримати мотивацію до ефективного спілкування іноземною мовою в процесі вирішення проблем, котрі їх цікавлять або пов'язані з їхньою майбутньою професією [4, с. 170].

Метод проєктів, таке є новітнім аспектом викладання іноземних мов, він створює навчальне середовище, в якому іншомовне спілкування майбутнього фахівця є збалансованим і допомагає вирішувати проблемні завдання з метою розвитку творчих здібностей [2, с. 264].

Методи мозкового штурму, стимулюють майбутніх фахівців правильно мислити, висловлюючи свої думки та ідеї і прислухаючись до думок інших. Сутність методу полягає в активізації творчого потенціалу при генеруванні ідей групою та подальшому формулюванні контрпропозицій [2, с. 265].

Таким чином, на сьогоднішній день для досягнення високих результатів у викладанні іноземних мов, використовують як традиційні так і новітні методи, враховуючи їх переваги та недоліки. Поєднання традиційних та новітніх методів викладання іноземних мов може допомогти майбутнім фахівцям розвинути свої лідерські якості, розвиваючи вміння висловлювати та відстоювати свою позицію, брати участь у дискусіях, отримувати важливу інформацію, працювати в команді, спілкуватися та практикуватись.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голубєва І. Порівняльний аналіз використання традиційних та новітніх методик вивчення іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. № 64. С. 322–328.
2. Марєєв Д. Сучасні методики викладання іноземних мов у ЗВО. *Академічні студії*. 2022. № 1. С. 257–265.
3. Сафронович В. Використання інноваційних технологій навчання іноземної мови. *Тенденції та перспективи розвитку сучасної освіти* : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. Мюнхен, Німеччина : МНУ, 2023. С. 347–355.
4. Стірка Ю. Сучасне і традиційне навчання іноземної мови: переваги і недоліки. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2019. № 20. С. 161–170.

УДК 811

Софія ПЕТРУЧИК

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Середня освіта. Англійська мова та зарубіжна література»,

Людмила БЛИЗНЮК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

МЕТОДИКА CLIL: ВИВЧАЄМО ІНОЗЕМНУ МОВУ НЕВИМУШЕНО

Сучасний ринок праці диктує нові вимоги до фахівців, роблячи акцент не лише на глибоких знаннях у певній галузі, але й на володінні іноземними мовами. Це зумовлює необхідність застосування ефективних методів навчання, які б сприяли одночасному розвитку предметної та іншомовної компетентностей.

Несподівано для себе викладачі іноземних мов опинилися в центрі суспільної уваги: фахівці з різних областей науки, культури, бізнесу, техніки і всіх інших областей людської діяльності зажадали негайного навчання іноземним мовам як знаряддю виробництва. Їх не цікавить ні теорія, ні історія мови – іноземні мови, в першу чергу німецька, потрібні їм виключно функціонально, для використання в різних сферах життя суспільства як засіб реального спілкування з людьми з інших країн Європейського Союзу. У зв'язку з цим треба було кардинально змінювати погляд на викладання іноземної мови з урахуванням більшої уваги і ухилу на лінгвістику і міжкультурну комунікацію. [3, с. 144]. Яким чином поєднувати фахові знання та загальномовні компетенції? Це і є метою CLIL.

CLIL розшифровується як Content and Language Integrated Learning (предметно-мовне інтегроване навчання). Головний принцип CLIL – викладання предмета будь-якою іноземною мовою, яка не є рідною для учнів. Наприклад, дії з раціональними числами на уроках математики викладають англійською мовою. Або робочою мовою на уроці хімії є німецька. Мета такого навчання подвійна – вивчення змісту конкретного предмету (математика, інформатика, біологія тощо) та одночасне вивчення іноземної мови, покращення розмовних навичок.

Методика CLIL базується на основних 4 принципах (4 «С»): cognition, community, content, communication. Cognition: формування та розвиток різних видів мислення. Учні аналізують, синтезують та оцінюють інформацію. Community: учні відчують себе членами навчального співтовариства. Content: знання, уміння і навички, які зобувачі освіти будуть засвоювати на уроках. Communication: активне використання мови в процесі навчання. Ці принципи

можуть служити орієнтиром для планування уроків [4, с. 31].

CLIL умовно ділять на hard CLIL і soft CLIL. М'який CLIL часто використовується в початковій школі і здебільшого стосується вивчення слів і лексики іноземною мовою, тобто ознайомлення учнів з другою мовою. При цьому викладання переважно здійснюється рідною мовою. М'який CLIL підходить для елементарного рівня володіння іноземною мовою. Жорсткий CLIL означає, що весь курс викладається іноземною мовою, і учні мають володіти іноземною мовою на середньому або вищому рівні.

Предметно-мовне інтегроване навчання вже багато років застосовується в школах Німеччини, Швейцарії, Фінляндії. У школах Німеччини вчителі середньої школи викладають, як правило, по два предмети. Учитель, який має диплом викладача, скажімо, французької мови та історії має право викладати обидва предмети в школі. У німецьких школах, наприклад, зараз прийнято поєднувати географію з англійською. Це означає, що є кваліфіковані вчителі для двомовного навчання. У білінгвальних і суто німецькомовних класах діти показують схожі предметні результати, однак інколи в білінгвальних класах вони вищі. Вчителі пояснюють це тим, що, вивчаючи предмет іноземною мовою, учень вимушено більше зосереджується і докладає більших зусиль, і як результат – досягає кращих успіхів. І є ще один безумовний результат: учні в білінгвальних класах мають відчутно вищу міжкультурну компетентність та кращі комунікаційні навички [2].

У варіанті Content and Language Integrated Learning in German (CLILiG) вивчення німецької мови комбінується зі змістом інших фахових галузей. FūDaF – це єдиний з чотирьох варіантів CLILiG, в якому йдеться про навчання іноземній мові, відкрите для впливів фахового навчання. При цьому викладач інтегрує в уроки іноземної мови окремі теми та особливості інших предметів. При інтеграції фахових тем в FūDaF мова (іноземна) – це не тільки предмет, а передусім елементарний та автентичний засіб комунікації в ході вивчення німецької мови як іноземної. Викладачі можуть вводити у навчання фахові теми як з орієнтацією на підручник, так і на заміщення підручника. Вони або доповнюють окремі розділи додатковим змістом, або пропускають розділи (частини розділів) [1].

Отже, CLIL – це ефективний метод вивчення німецької мови, який допоможе учням покращити мовні навички, розширити знання з інших предметів. Вивчення німецької мови з використанням методики CLIL можна розпочинати в дитячому садочку в ігровій формі і продовжувати у початковій, середній та вищій школах. За допомогою цього методу вчитель закладає лінгвістичну основу, над якою здобувачі освіти зможуть працювати самостійно,

наприклад, під час навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Віке Райнер Е. CLIL, FÜDAF, DFU, CLILIG – ПЕРЕПРОШУЮ, ЩО? Goethe-Institut. URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/kul/mag/20879807.html> (дата звернення: 20.04.2024).
2. Коберник І. Білінгвальні школи. Німецький досвід двомовного навчання. URL: <https://nus.org.ua/view/bilingvalni-shkoly-nimetskyj-dosvid-dvomovnogo-navchannya/> (дата звернення: 21.04.2024).
3. Козак А. В., Близнюк Л. М. Міжкультурна комунікація у вивченні німецької мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологія*. Острог : Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 12(80). С. 143–146.
4. Mehisto P., Marsh D., Frigols M. J. *Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in bilingual and multilingual education*. Oxford : Macmillan Education. 2008. 240 p.

УДК 81'243:378.147

Антоніна ПИЛИПЧУК

здобувач І рівня вищої освіти ОПП «Водні біоресурси та аквакультура»,

Анастасія КІНАЩУК

доктор філософії, старший викладач кафедри іноземних мов,

Національний університет водного господарства

та природокористування, м. Рівне

ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ПОГЛЯД ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки дедалі частіше у поле зору дослідників потрапляє питання про формат та структуру найбільш оптимального та ефективного заняття для здобувачів за ступенем засвоєння матеріалу та викладачів за обсягом зусиль та часу, потрібних для підготовки. У своїх розвідках науковці намагаються визначити доцільність застосування мовних ігор на заняттях з іноземної мови (Н. Таценко, Ю. Гузакова), окреслити особливості методики предметно-мовного інтегрованого навчання для вивчення іноземної мови у педагогічному закладі освіти (Л. Халявка-Васильєва, О. Жданова-Неділько), проаналізувати структуру та основні цілі практичного заняття з іноземної мови за професійним спрямуванням для здобувачів немовних спеціальностей (Т. Олендр) та ін. Названі напрацювання авторів засвідчують неабияку актуальність досліджень на предмет вивчення особливостей застосування різних методик у викладанні іноземних мов.

Мета розвідки – схарактеризувати заняття з іноземної мови відповідно до

результатів проведеного опитування серед здобувачів вищої та передвищої освіти в аспекті його наповненості різними типами вправ, структури, методичного забезпечення та формату.

Опитуванням називають метод збору соціальної інформації про досліджуваний об'єкт під час безпосереднього (інтерв'ю) чи опосередкованого (анкетування) соціально-психологічного спілкування соціолога і респондента (опитуваного) шляхом реєстрації відповіді респондентів на сформульовані соціологом питання, які впливають з цілей і завдань дослідження. Проведення опитувань дає змогу оволодіти тією інформацією, котра не завжди відображена в офіційних документах, доступна прямому спостереженню або у тих випадках, коли людина, котру опитують, стає єдиним джерелом інформації [1]. Результати опитувань дають можливість визначити наслідки та причини, особисте ставлення опитуваних, негативні та позитивні компоненти тієї чи тієї проблеми з різних позицій. Таким чином можна запровадити зміни чи здійснити відкриття у певній галузі, в тому числі й мовознавстві. Лінгвістичні опитування здебільшого націлені на покращення викладання іноземних мов шляхом усунення недоліків та впровадження сучасних методик.

З метою визначення застарілих та нецікавих підходів у викладанні для здобувачів було проведено анонімне опитування «Заняття з іноземної мови: погляд здобувача освіти», у якому взяло участь 395 осіб віком від 15 до 29 років з 14 закладів вищої та передвищої освіти в Україні (Національний університет водного господарства та природокористування, Луцький національний технічний університет, Рівненський державний гуманітарний університет, Донецький національний університет ім. Василя Стуса, Національний авіаційний університет, Національний університет «Острозька академія», Національний університет «Львівська політехніка», Волинський національний університет ім. Лесі Українки, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Одеський національний економічний університет, Львівська національна академія мистецтв, Рівненський фаховий коледж інформаційних технологій, Міжрегіональна академія управління персоналом, Український католицький університет). Опитувані здобувачі освіти вивчають іноземну мову (англійську) за рівнями А2 (30,9%) та В1 (29,9%), тоді як 44,1% з них мають на меті володіти рівнем В2+.

На думку майже усіх опитаних (90,6%), ідеальне заняття з іноземної мови має містити у своїй структурі завдання для розвитку навичок говоріння, а вже потім слухання (58,6%), читання (40%) та письма (37%). За характером виконання усні тренувальні вправи обрало 77% здобувачів, а тренувальні замість контрольних аж 98%. Більшість вправ на вимогу опитаних мають бути

двомовними (74%), а з рецептивних вправ найбільшою популярністю користуються саме ті, що сприяють розвитку навичок слухання повідомлень, запитань, розпоряджень тощо на рівні фрази, речення або групи речень (39%), за ними слідує вправи для слухання або читання тексту з метою отримання інформації (38%), а вже далі здобувачі надають перевагу вправам для сприйняття або розрізнення звуку, термінального тону, орфограми, графеми, лексичної одиниці, граматичної структури (25%). Щодо репродуктивних вправ відповіді учасників мають помітну різницю у відсотках: 53% воліють вчитися трансформувати зразки мовлення (розширювати його, звужувати, завершувати, переказувати тощо), 28% мають на меті заучувати лексичні одиниці, речення, тексти напам'ять, і лише 20% вважають за доцільне переказувати невідомий раніше текст. Разом з тим тільки 38% опитаних підтримують викладання без першої мови, хоча 78% вважають корисним виконання домашніх завдань для закріплення пройденого матеріалу на заняттях, частотність яких упродовж тижня, на думку 63%, має бути двічі на тиждень, 26% – тричі на тиждень, причому 50% учасників вважають, що вік викладача впливає на якість викладання, а саме заняття може бути в офлайн- (62%) або онлайн-форматах (30%). 80% мають бажання виконувати інтерактивні завдання після перегляду фільмів іноземною мовою, і 73% воліють виконувати такі ж завдання після прослуховування іноземних пісень. Крім того, 64% опитаних із задоволенням взяли би участь у тематичній екскурсії іноземною мовою, а 57% здобувачів найзручніше послуговуватися електронними навчальними матеріалами, 39% з них надають перевагу роздрукованому варіанту.

Таким чином, результати опитування засвідчують бажання здобувачів вищої та передвищої освіти максимально практикувати на заняттях з іноземної мови навички усного мовлення та слухання поєднуючи такий формат роботи з мінімальною кількістю контрольних та одномовних вправ із можливістю викладання без першої мови з роботою в групах, де можна зосередитися на виконанні інтерактивних завдань для обговорення переглянутих фільмів, прослуханих пісень чи іншого матеріалу іноземною мовою. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у проведенні анонімного опитування серед здобувачів загальної середньої освіти у закладах України та Європи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Роль, види та методи соціологічного опитування. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12369/> (дата звернення: 03.04.2024).

УДК 81'243:378.147

Дарія ПОПЧУК

*здобувач I рівня вищої освіти ОПП «Гідротехнічне будівництво,
водна інженерія та водні технології»,*

Анастасія КІНАЩУК

*доктор філософії, старший викладач кафедри іноземних мов,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки дедалі частіше у поле зору дослідників потрапляє питання про основні підходи навчання іноземної мови. У своїх розвідках науковці намагаються визначити сучасні підходи у викладанні іноземних мов професійного спрямування (О. Карпова), для школярів з особливими освітніми потребами (К. Шапочка), окреслити лінгвокраєзнавчий, комунікативно-етнографічний та соціокультурний підходи до іншомовності освіти майбутніх фахівців (О. Канюк), проаналізувати важливість інтерактивності між учителем та учнем (К. Гнатик, К. Фодор) та ін. Названі напрацювання авторів засвідчують неабияку актуальність досліджень на предмет вивчення нових технік, використовуваних у процесі викладання іноземних мов.

Мета розвідки – схарактеризувати ефективні методики навчання іноземної мови для здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей.

До однієї з найбільш ефективних відносно лексичний підхід, котрий має в основі розвиток словникового запасу та використання реальних сценаріїв комунікативних ситуацій для кращого засвоєння матеріалу, позаяк здобувачі освіти можуть послуговуватися вивченими лексемами та словосполученнями, комбінуючи їх у речення навіть за умови часткового розуміння співрозмовника. Помічним у підвищенні ефективності засвоєння іноземної мови стає і комунікативний підхід (робота в парах та групах, панельна дискусія та ін.), мета якого полягає у розвитку навичок безпосереднього спілкування у режимі реального часу послуговуючись відповідними мовними засобами задля досягнення різних комунікативних цілей (рекомендація, подяка, запрошення, скарга тощо) [2]. Наступним у переліку найбільш продуктивних виокремлюють прямий метод, коли упродовж усього заняття звучить лише цільова мова без залучення першої. Такий підхід змушує здобувача освіти не лише спілкуватися мовою, яку вивчає, а й намагатися думати іноземною. У таких умовах опрацьовують і ключові граматичні поняття, що лише сприяє підвищенню

впевненості здобувача у власних знаннях. Не залишає сумнівів у своїй дієвості і сприяння розвитку навичок читання та письма під час точного перекладу тексту з іноземної мови рідною, а також використання вже засвоєних граматичних конструкцій на письмі [3]. Та все ж найбільш ефективним у короткій розвідці окреслюємо інтерактивне навчання: моделювання професійно зумовлених ситуацій, використання симуляційних та рольових ігор, пошук спільного рішення у виконанні поставлених завдань іноземною мовою. Такий підхід сприяє формуванню комунікативних навичок, а також ситуативних вмінь, знань та soft skills. Серед переваг інтерактивного навчання називають і формування демократичної атмосфери у спілкуванні, розвиток критичного мислення та толерантного ставлення до думки співрозмовників. У такій моделі навчального процесу викладач виконує роль помічника, координатора, консультанта, організатора та виступає одним із джерел інформації [1].

Таким чином, найбільш ефективними підходами у процесі навчання іноземної мови вважаємо ті, що сприяють збагаченню словникового запасу, розвитку навичок говоріння у різних змодельованих ситуаціях в режимі реального часу із максимальним застосуванням гнучких навичок (soft skills). Перспективи подальших розвідок вбачаємо у більш детальному аналізі особливостей застосування проаналізованих підходів на різних рівнях вивчення іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Костенко В. Г., Сологор І. М., Знаменська І. В. Інтерактивне навчання іноземній мові за професійним спрямуванням. Інтерактивне навчання. URL: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/18575/1/Kostenko_Interaktivne_navchannya.pdf (дата звернення: 28.04.2024).

2. *Learn about effective English teaching methods and techniques*. DPSG Dehradun : вебсайт. URL: <https://www.dpsgs.org/dehradun/blog/learn-about-effective-english-teaching-methods-and-techniques> (дата звернення: 28.04.2024).

3. The 10 best language teaching strategies explained! URL: <https://sanako.com/the-10-best-language-teaching-strategies-explained> (дата звернення: 28.04.2024).

УДК 811.112.2:004.8

Іванна РИБІНСЬКА

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Середня освіта. Німецька мова»,

Людмила БЛИЗНЮК

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри німецької філології,

Волинський національний університет

імені Лесі Українки, м. Луцьк

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ НА ЗАНЯТТЯХ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми: Ми є спостерігачами неймовірного технологічного прогресу. Одним з відкриттів та нововведень зокрема і в освіті став штучний інтелект (ШІ). Проте, разом із можливостями автоматизації, персоналізації та інших переваг, які він може принести, виникають і питання стосовно ефективності таких технологій, їх впливу на навчання та розвиток учнів, а також етичних аспектів використання ШІ у навчальних закладах.

Мета дослідження: Головною метою дослідження є аналіз впливу штучного інтелекту на освіту, зокрема на уроках німецької мови.

Результати дослідження: Дослідження дозволить отримати глибше розуміння впливу штучного інтелекту на освітній процес, зокрема на уроках німецької мови, ідентифікувати ключові аспекти, що впливають на ефективність таких технологій, а також розробити рекомендації щодо оптимального використання ШІ.

Основний виклад матеріалу: Штучний інтелект (ШІ) – це одна з найбільш захоплюючих галузей нашого часу, що відкриває перед сучасним суспільством безліч можливостей та викликів. Він проникає в різні сфери нашого життя, зокрема і у освіту, змінюючи підхід як і учнів, так і вчителів до навчання. Зростаючий інтерес до ШІ викликаний не лише його потенційними можливостями, але і питаннями, які він породжує.

Історія ШІ налічує багато етапів розвитку. Людина завжди намагалася полегшити свою працю, що і стало поштовхом до розробки штучного інтелекту (ШІ), перші алгоритми якого з'явилися ще в 60-х роках ХХ століття [1]. Сьогодні штучний інтелект трактується як можливість системи автономно підбирати найбільш якісний варіант вирішення проблеми з набору наперед визначеного набору варіантів; здатність автоматизованої системи або комп'ютерної програми виконувати функції людини, приймаючи оптимальне рішення на основі аналізу зовнішніх чинників та з урахуванням життєвого досвіду людства [3].

Використовуючи штучний інтелект на уроці, учитель показує своє вміння використовувати традиційний та дигітальний підходи у вивченні іноземної мови, у нашому випадку німецької. Розглянемо приклад застосування ШІ з точки зору опрацювання нової лексики на занятті. Одним із найпоширеніших традиційних методів є введення словників. Учні створюють дві колонки «Слово – Переклад», куди регулярно виписують нові слова. Поряд вони також занотовують приклади вживання їх у контексті, синоніми, антоніми, слова-асоціації. Це допомагає упорядкувати й систематизувати вивчену лексику, але без її повторення та використання, звичайно, вона не закріпиться у довготривалій пам'яті [2]. На противагу даному традиційному методу штучний інтелект може запропонувати Quizlet. Quizlet – це інструмент для створення, вивчення та тестування слів та фраз різними мовами світу, включаючи й німецьку. Система використовує штучний інтелект для автоматичного створення вправ та тестів на основі навчального матеріалу. Quizlet пропонує кілька методів вивчення слів, включаючи повторення за допомогою карток, тестування з вибором відповіді, відкритого тестування та інші. Це дозволяє користувачам вибрати найбільш зручний для них метод навчання.

Також ШІ може допомогти вчителю у перевірці завдань аналізі результатів, допомагаючи оцінити прогрес учнів та ідентифікувати слабкі місця для подальшого вдосконалення навчального процесу. Він може виділяти граматичні помилки та надавати відповідні корекції, що може стати значною допомогою для вчителя. Також за допомогою ШІ учні можуть виконувати різноманітні завдання і отримувати автоматичні відповіді, пояснення, корекції. Корисними можуть стати такі сервіси як LanguageTool, Babbel. Перший використовується для перевірки граматики та правопису в текстах, який також використовує штучний інтелект. Другий використовує штучний інтелект для створення інтерактивних вправ та завдань. Він надає користувачам можливість вивчати німецьку мову через вправи на аудіювання, письмо, граматику та лексику.

Отже, використання штучного інтелекту на уроках німецької мови є перспективним інструментом, що може покращити ефективність навчання та стимулювати розвиток учнів, також допомогти у роботі вчителю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми мовно-літературної освіти в середній та вищій школах. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47655/1/I_Kachur_Konf_APMLO_FRGF.pdf (дата звернення: 29.04.2024).
2. Близнюк Л. М., Трушковська А. Д. Основи роботи з лексикою на

уроках німецької мови: традиційний та дигітальний підходи. *Сучасні тенденції розвитку лінгвістики та лінгводидактики* : наук. видання. Рівне : Національний університет водного господарства та природокористування. 2022. № 4. С. 220–223.

3. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови.
URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/27/part_2/15.pdf (дата звернення: 29.04.2024).

УДК 81'243:004.8

Богдан СМОКОВИЧ

здобувач I рівня вищої освіти ОПП «Інженерія програмного забезпечення (Інтернет речей)»,

Анастасія КІНАЩУК

*доктор філософії, старший викладач кафедри іноземних мов,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки дедалі частіше у поле зору дослідників потрапляє питання про використання інформаційних технологій у вивченні іноземних мов. У своїх розвідках науковці намагаються визначити сутність понять «інтерактивні технології» та «інноваційна педагогічна технологія» (Н. Годованець), окреслити інтеграцію інформаційних та комунікаційних технологій (Т. Крамаренко), проаналізувати особливості використання інформаційно-комп'ютерних технологій як інноваційного методу в навчанні іноземних мов у вищій школі (Н. Рожкова) та ін. Названі напрацювання авторів засвідчують неабияку актуальність досліджень на предмет вивчення переваг цифрової пріоритетності, застосування якої у різних галузях, однак, має і певні прогріхи.

Мета розвідки – схарактеризувати недоліки використання штучного інтелекту у вивченні іноземної мови.

Штучний інтелект характеризуємо як потужний та інноваційний інструмент, можливості якого не мають обмежень у своєму запровадженні в освіті. На разі існує безліч сервісів штучного інтелекту і з кожним днем їх кількість лише зростає. Також збільшується і кількість інвестицій, які зацікавлені особи готові вкласти у подальше його вдосконалення з розрахунку на грандіозний вплив останнього на майбутнє усього людства [5].

Штучний інтелект поділяють на 4 види: реактивний, з обмеженою

пам'яттю, теорія розуму та самосвідомий, де перший не має великого обсягу пам'яті для роботи, другий оновлює старі алгоритми автоматично з метою економії обсягу своєї пам'яті, третій розуміє думки та емоції, а четвертий виконує ті ж функції, що і третій, але на більш досконалому рівні [2]. У галузі освіти найчастіше послуговуються теорією розуму та самосвідомим штучним інтелектом, позаяк два останні можуть найкраще виконувати роль викладача за допомогою своїх алгоритмів та нейронно-машинних властивостей [3].

Найбільш популярними сервісами штучного інтелекту, які активно використовують у вивченні іноземних мов, називають «ChatGPT», «Quazel», «Lingostar», а також окремі додатки, які мають вбудований штучний інтелект, («Duoingo», «Polyglot», «LangAI»).

З одного боку, із використанням вище названих інструментів освітній процес стає легшим та більш доступним як для викладача, так і для здобувача освіти. З іншого боку, одним з найбільш помітних недоліків активного застосування сервісів штучного інтелекту у вивченні іноземної мови є проблема порозуміння з користувачем через неповність запиту або нестачу відповідної інформації, а надто у режимі реального часу розгортання певної комунікативної ситуації, де користувач є учасником. Наступним у переліку прогріхів активного упровадження нейронної мережі на заняттях визначають звикання: замість того, щоб самому виконувати поставлені перед ним завдання, здобувач буде постійно звертатися до штучного інтелекту, що призведе до втрати елементарних навичок самостійного критичного мислення. Окрім того, база даних, котрою послуговується штучний інтелект далеко не досконала, від чого на запити користувача нейронна мережа відповідає точно та правильно не завжди. Ось чому важливо аналізувати та перевіряти інформацію, надану сервісами штучного інтелекту. Проте найголовнішим недоліком використання штучного інтелекту у вивченні іноземної мови називаємо відсутність людського фактора, оскільки цифровий розум не в усі випадках здатний зрозуміти глибину контексту та емоційно-експресивне забарвлення комунікативної ситуації, що важливо в етичному аспекті спілкування [1].

Таким чином, недоліки використання штучного інтелекту у вивченні іноземних мов полягають у недосконалості бази даних, який володіє нейронна мережа, втраті навичок безпосереднього спілкування, відсутності розвитку здібностей критично мислити та часткове розуміння емотивності, що виражена різними мовленнєвими засобами іноземними мовами. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у більш детальному аналізі перспектив застосування штучного інтелекту у вивченні іноземних мов на індивідуальних та групових заняттях у зіставному аспекті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тупальська О. 4 переваги та недоліки ШІ: пожирає тисячі книжок, знає десятки іноземних мов, проте нехтує емоціями людей. URL: <https://bigkyiv.com.ua/4-perevagy-ta-nedoliky-shi-pozhyraye-tysyachi-knyzhok-znae-desyatky-inozemnyh-mov-prote-nehtuye-emocziyamy-lyudej/> (дата звернення: 28.04.2024).
2. Що потрібно знати про штучний інтелект. URL: <https://bizmag.com.ua/shho-take-shtuchnyj-intelekt/> (дата звернення: 28.04.2024).
3. Що таке штучний інтелект: історія, види та складові. URL: <https://prometheanworld.com.ua/potentsijni-nedoliky-shtuchnogo-intelektu-v-osviti/> (дата звернення: 28.04.2024).
4. Як штучний інтелект допомагає вчити іноземні мови. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cw0p8xjy5qko> (дата звернення: 28.04.2024).
5. Essentials of Artificial Intelligence for Language Learning. URL: <https://intellias.com/how-ai-helps-crack-a-new-language/> (accessed: 28.04.2024).

УДК 371.3.015.31

Марія ТАДЕЄВА

*доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри іноземних мов, Національний університет водного
господарства та природокористування, м. Рівне,*

Юдіта ПАВЛОВИЧ

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології, Закарпатський
Угорський Інститут імені Ференца Ракоці II, м. Берегово*

**РЕАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНО-ПІЗНАВАЛЬНИХ
ЦІЛЕЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ
ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ TASK-BASED LEARNING**

За останніх тридцять років у вітчизняній та зарубіжній іншомовній освіті школярів і студентів особливої популярності набуває використання технології Task – based learning, яка передбачає вивчення та навчання іноземної мови під час аудиторних практичних занять на основі виконання низки завдань, зміст яких носить комплексний мовний, мовленнєвий та соціокультурний характер і ґрунтується на міжпредметних зв'язках. Особливістю використання цієї технології є той факт, що завдання розглядаються як засіб, що сприяє реалізації комунікативно-пізнавальних цілей оволодіння іноземними мовами. Виходячи з тези, що комунікативний стиль дає змогу якісно організувати виконання

завдань, стратегія *task-based learning* дає змогу відчувати студентам, що мовна комунікація має відбуватися перш за все за їхньої ініціативи, а потім уже продовжуватися з боку вчителя або викладача. Відтак, тематика і зміст поставленого викладачем завдання спрямовані на досягнення комунікативно-пізнавальних цілей заняття в цілому, а не на реалізації певних граматичних, лексичних та орфографічних аспектів мови, зокрема.

Серед лінгводидактів та фахівців з методики викладання іноземних мов на сьогодні не існує єдиного визначення поняття «завдання», а також його трактування у технології *task-based learning*. На наш погляд, цілком зрозумілим і прийнятним є трактування завдання у зазначеній технології науковцями M. Bygate, P. Skehan, M. Swain, як от: завдання – це діяльність, яка передбачає вміння вивчаючими використовувати мову, акцентуючи на значенні її на шляху досягнення мети [1]. При цьому варто зауважити, що успішне виконання поставленого на занятті завдання потребує творчих підходів до реалізації основної його мети. У цьому аспекті саме визначення завдання спрямоване на досягнення комплексної мети, а сам процес навчання під час виконання завдання сфокусовано не стільки на структурах і мовних функціях та лексичних вправах, а на реалізації конкретної пізнавальної і комунікативної задачі. Отже, основним пунктом реалізації стратегії *task-based learning* в іншомовній освіті старшокласників і студентів є реалізація комунікативно-пізнавальних цілей в оволодінні іноземною мовою з акцентом на результат і значення виконаного завдання, а вже потім – на використання певного набору лінгвістичних форм і структур.

Зарубіжними науковцями також доведено, що існує тісний взаємозв'язок у використанні лінгвістичних та педагогічних завдань в рамках роботи із студентами за зазначеною вище технологією. У цьому відношенні для нас важливими є теоретичні концепти *task-based learning*, запропоновані V. Cook [3], R. Ellis and P. Skehan [2], N. Prabhu [4], які базуються на лінгводидактичних та психологічних засадах навчання та оволодіння студентами іноземними мовами. На практиці діяльність усіх учасників групи студентів побудована у формі педагогічного діалогу, у якому викладач виконує інструктивні дії, інформуючи учасників про зміст завдання та запрошує їх продемонструвати попередні вміння, навички й здібності на шляху до креативного вирішення поставленої проблеми або задачі. При цьому освітня цінність використання зазначеної стратегії на практичному занятті з іноземної мови залежить від когнітивної цінності та практичної спрямованості поставленого викладачем завдання, яке має бути сконцентроване на мета-пізнання та враховувати вплив освітнього середовища на реалізацію

комунікативно-пізнавальних цілей.

На практичному занятті викладач іноземної мови пропонує студентам різні типи завдань, які дають їм змогу вдосконалити шляхи і засоби відбору необхідної інформації, розширити способи її систематизації та оброблення, вибрати на власний розсуд правильні підходи до виконання завдання за нетрадиційною схемою та запропонувати інноваційні підходи до трактування результатів виконаної роботи. На думку N. Prabhu, цінними на шляху до реалізації пізнавально-комунікативних цілей під час навчання іноземних мов в межах цієї стратегії є три типи завдань: 1) завдання на подолання недоліків у роботі студентів щодо ефективного пошуку інформації; 2) завдання, які передбачають використання попередніх лінгвістичних та міжпредметних знань; 3) завдання, які базуються на уміннях і навичках студентів демонструвати власні судження та пропонувати нові ідеї [4].

Натомість, R. Ellis пропонує використовувати в практиці аудиторної роботи студентів виконання нескладних практичних завдань і пропонує такий їх перелік, як на приклад: створити родинне генеалогічне дерево; написати лист з психологічною підтримкою хворій тітці або кузині; розробити програму екскурсії та огляду визначних місць та музеїв рідного міста, щоб запропонувати родичам, які приїхали з іншої країни; підготувати свої роздуми (трактування) прислів'я чи «крилатого висловлювання»; залишити повідомлення – вибачення для подруги, з якою недавно посварилися тощо [2].

Розглянемо також природу самих завдань, що використовують в рамках розглянутої нами стратегії. J. Willis пояснює природу цих завдань таким чином, що вони впливають із таких видів розумової діяльності людини, як порядок засвоєння і сортування інформації, порівняння, систематизація, спрямованість на вирішення проблеми, вміння поділитися власним досвідом, творчий підхід до вирішення проблеми, уміння передбачити майбутній результат, навички спілкування з учасниками групи, уміння учитися від інших та ділитися власними ідеями [5]. Для ефективного розроблення різних типів завдань та організації роботи викладача із студентами на практичному занятті важливо взяти до уваги той факт, що сам процес виконання завдання складається з трьох етапів: перший етап, що включає саму інструкцію викладача про постановку завдання; другий етап – це власне етап роботи студентів над завданням (планування, обдумування, обмін ідеями, огляд результатів); третій етап – це оцінювання виконання завдання (обговорення та підсумки роботи, мовні та мовленнєві досягнення студентів, перспективи).

Таким чином, використання технології task-based learning на практичних заняттях з іноземних мов дає змогу студентам розвивати як комунікативні, так і

когнітивні аспекти іншомовної взаємодії, що забезпечує не тільки подальший розвиток їхньої іншомовної комунікативної компетентності, а й творчого та критичного мислення до вирішення комплексних завдань міжпредметного характеру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bygate M., Skehan P., Swain M. *Researching Pedagogic Tasks, Second Language Learning, Teaching and Testing*. Harlow : Longman, 2001. 272 p.
2. Ellis R., Skehan P., Shaofeng L., Shintani N., Lambert C. *Task-Based Learning Teaching*. Cambridge : University Printing House, 2020. 412 p.
3. Cook V. *Second Language Learning and Language Teaching*. London : Hodder Education, 2011. 306 p.
4. Prabhu N. *Second Language Learning*. Oxford : Oxford University Press, 1987. 153 p.
5. Willis J. *A Framework for Task-based Learning*. Essex, England : Longman, 1996. 183 p.

УДК 37:004.8

Алла ШИКУН

*асистент кафедри іноземних мов,
Національного університету водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

ЕТИКА В ШТУЧНОМУ ІНТЕЛЕКТІ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Швидкий прогрес у сфері штучного інтелекту та його використання в сфері вивчення іноземних мов останнім часом породжує низку етичних питань, які вимагають уважного розгляду та вирішення. З розвитком автономних систем, машинного навчання та розпізнавання образів етика в штучному інтелекті стає ключовим аспектом використання технології в суспільстві [1, с. 86]. Здатність створювати і використовувати штучний інтелект впливає на етичні норми, права та цінності, які визначають наше життя і взаємодію з технологіями. Джейсон Тан стверджує: «Оскільки штучний інтелект продовжує розвиватися та проникати в різні аспекти суспільства, етичні міркування стають все більш вирішальними» [4].

Основні етичні проблеми використання штучного інтелекту в сфері вивчення іноземної мови включають:

1. Використання штучного інтелекту в процесі навчання потребує збору

та аналізу великої кількості особистих даних студентів. Це викликає питання про захист конфіденційності та приватності користувачів. Збір та обробка особистих даних студентів може порушити їхню конфіденційність та приватність, якщо ці дані потраплять у неналежні руки або будуть використані без їхньої згоди. Це може стати причиною невпевненості та недовіри до системи навчання, а також може викликати серйозні правові проблеми.

2. Технології штучного інтелекту часом здатні створювати бар'єри для людей з обмеженими можливостями або з низьким рівнем доступу до інтернету. Це посилює нерівності в доступі до якісної освіти. Деякі інноваційні програми та платформи, що використовують штучний інтелект у навчальних цілях, можуть бути платними або вимагати платну підписку. Це може створювати бар'єри для людей з низькими доходами або з обмеженими можливостями оплати. Для розв'язання цих проблем важливо розробляти та впроваджувати технології штучного інтелекту з урахуванням потреб різних груп користувачів. Це включає в себе розробку доступних інтерфейсів, адаптованих до потреб людей з обмеженими можливостями, а також забезпечення доступу до безкоштовних або недорогих навчальних ресурсів на основі штучного інтелекту. Крім того, потрібно активно працювати над забезпеченням рівних можливостей в доступі до Інтернету та комп'ютерної технології для всіх груп населення.

3. Алгоритми штучного інтелекту, які використовують в процесі вивчення іноземної мови, зокрема оцінювання, часом знаходяться під впливом особистих уподобань чи культурних стереотипів, що призводить до несправедливого оцінювання та рекомендацій для студентів.

4. Враховуючи те, що штучний інтелект здійснює рішення та аналізує дані автономно, виникає питання про відповідальність за можливі помилки або не правильні рекомендації, які можуть бути надані студентам [2, с. 147].

Забезпечення етичного використання штучного інтелекту в навчанні іноземної мови вимагає уважного розгляду цих проблем та розробки відповідних стратегій і політик для їх вирішення [3, с. 64].

Існує безліч програм штучного інтелекту, які можуть допомогти коректно оцінити знання студентів під час вивчення іноземних мов, а саме:

1. Lingodeer. Програма пропонує цікаві та інтерактивні уроки для вивчення різних іноземних мов. Вона використовує штучний інтелект для адаптації матеріалів до потреб кожного користувача та надає зворотний зв'язок з оцінкою прогресу.

2. Busuu. Додаток надає можливість вивчати іноземні мови шляхом взаємодії з реальними людьми з різних країн. Він також використовує штучний

інтелект для оцінки рівня знань користувачів та рекомендацій для покращення.

3. Speakly. Програма спеціалізується на активному вивченні мови через спілкування, слухання та повторення. Вона використовує алгоритми штучного інтелекту для аналізу прогресу студентів та рекомендацій для подальшого навчання.

4. Pimsleur. Метод навчання базується на аудіо-уроках та використанні повторення для запам'ятовування. Він використовує аудіо-треки, щоб допомогти студентам розвинути навички аудіювання та вимови, а штучний інтелект може використовуватися для оцінки прогресу та рекомендацій для покращення.

5. Mondly. Додаток пропонує інтерактивні уроки з вивчення різних мов, використовуючи голосовий інтерфейс та анімовані персонажі. Він використовує штучний інтелект для адаптації навчального процесу до індивідуальних потреб користувачів.

6. HelloTalk. Соціальна мережа дозволяє користувачам спілкуватися з носіями мови з усього світу для покращення своїх знань. Вона використовує штучний інтелект для підбору партнерів для мовного обміну, а також для надання рекомендацій щодо покращення мовленнєвих навичок.

7. FluentU. Платформа пропонує відео-уроки з вивчення іноземних мов, використовуючи відеоролики з реальними ситуаціями. Вона використовує штучний інтелект для адаптації контенту до рівня знань та інтересів користувачів.

8. Anki. Програмне забезпечення для повторення та запам'ятовування, яке використовує штучний інтелект для оптимізації часу повторень та вивчення нових слів та виразів.

9. Tandem. Додаток дозволяє користувачам спілкуватися з носіями мови з усього світу через текстові повідомлення, аудіо та відеовиклики. Він використовує штучний інтелект для підбору індивідуальних партнерів для мовного обміну та надання рекомендацій щодо покращення мовленнєвих навичок.

10. Beelinguapp. Програма пропонує вивчення мов через читання текстів паралельно на двох мовах. Вона використовує штучний інтелект для адаптації рівня складності текстів до потреб користувача та надання контекстуальних пояснень.

11. Speechling. Додаток спрямований на покращення мовленнєвих навичок шляхом запису та аналізу користувальницьких вимов. Він використовує штучний інтелект для надання зворотного зв'язку та рекомендацій щодо покращення вимови.

12. LanguageTool. Програмне забезпечення для перевірки правопису та граматики, яке використовує штучний інтелект для виявлення та корекції помилок у текстах на різних мовах.

13. Clozemaster. Платформа пропонує ігровий підхід до вивчення мови через заповнення прогалін у реченнях. Вона використовує штучний інтелект для адаптації складності завдань до рівня знань користувача.

14. Babbel. Babbel також використовує штучний інтелект для адаптації матеріалів навчання до потреб кожного студента, надаючи персоналізовані уроки та вправи.

15. SuperMemo. Програмне забезпечення для вивчення мови, яке використовує методи повторення та запам'ятовування для ефективного навчання. Воно використовує алгоритми штучного інтелекту для оптимізації навчального процесу.

Ці програми, разом з раніше згаданими, створюють різноманітні можливості для студентів вивчати іноземні мови з використанням штучного інтелекту та отримувати індивідуалізовану підтримку у своєму навчанні.

Використання штучного інтелекту в сфері вивчення іноземної мови має безсумнівний потенціал для поліпшення якості освіти та зручності для студентів. Проте це також вносить важливі етичні виклики, пов'язані з приватністю, доступом, справедливістю та відповідальністю. Для успішного вирішення цих проблем потрібно розробляти та впроваджувати етичні стандарти, вдосконалювати алгоритми з урахуванням різноманітності користувачів, а також активно співпрацювати з експертами та зацікавленими сторонами. Лише таким чином можна забезпечити використання штучного інтелекту в навчанні іноземної мови з максимальною користю для всіх учасників процесу та з урахуванням етичних принципів та цінностей суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безлюдний О. І., Безлюдна В. В., Щербань І. Ю., Комар О. С. Досвід використання змішаного навчання на заняттях з англійської мови у закладах вищої педагогічної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. № 5. Т. 73. С. 86–100. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11769/1/2669-Article%20Text-14091-1-10-20191031.pdf> (дата звернення: 23.04.2024).

2. Вейхуа Л. Мультимодальна побудова технології штучного інтелекту в сучасному навчанні іноземним мовам. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2019. № 7 (330). С. 147–155.

3. Дубчак А., Литвиненко Я. Напрями використання штучного інтелекту

за сучасних умов. *Іван Пулюй: життя в ім'я науки та України* : тези Міжнародної наукової конференції. Тернопіль, 2020. С. 64–65. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/32876/2/IPJINU_2020_Dubchak_A-Directions_of_use_artificial_64-65.pdf (дата звернення: 23.04.2024).

4. Тан Дж. Етика штучного інтелекту: чи є Engage AI етичним? | Залучайте ШІ. *Engage AI*. URL: <https://engage-ai.co/uk/займатися-етичним/> (дата звернення: 23.04.2024).

УДК 378:658

Алла ШИКУН
*асистент кафедри іноземних мов,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПОКРАЩЕННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ: ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МОБІЛЬНИХ ДОДАТКАХ

Сьогоднішній світ прагне до постійного розвитку, із технологічними інноваціями швидко входять в різні сфери нашого життя, включаючи освіту та навчання. Однією з ключових компетенцій, яка набуває все більшого значення, є діалогічне мовлення – здатність ефективно спілкуватися, обмінюватися ідеями та виражати свої думки. У цьому контексті виникає питання: як технології штучного інтелекту можуть допомогти у покращенні цієї важливої навички? В даній статті ми розглянемо перспективи використання додатків зі штучним інтелектом для розвитку діалогічного мовлення та їх потенційний вплив на процес навчання та комунікацію.

Штучний інтелект варто використати у мобільних додатках для покращення діалогічного мовлення наступними способами:

1. *Покращення аналізу мови.* Використання алгоритмів машинного навчання для аналізу та розуміння тексту, голосу та семантики. Це дозволить додатку краще розуміти користувача та взаємодіяти з ним на більш глибокому рівні.

2. *Персоналізовані рекомендації.* Використання алгоритмів рекомендацій для адаптації діалогового інтерфейсу до потреб конкретного користувача. На основі аналізу його взаємодії з додатком можна надавати персоналізовані поради, інформацію та рекомендації.

3. *Навчання на основі зворотного зв'язку.* Реалізація системи зворотного зв'язку, яка надає користувачам можливість давати відгуки про діалоговий інтерфейс додатка. Це дозволить постійно вдосконалювати алгоритми

штучного інтелекту, щоб підвищити їх ефективність та задоволення користувачів.

4. *Автоматизовані навчальні модулі.* Розробка інтерактивних навчальних модулів з використанням штучного інтелекту, які допоможуть користувачам покращити своє діалогічне мовлення. Такі модулі можуть включати в себе вправи з вимови, граматики, лексики та інших аспектів мовлення.

5. *Автоматичне виправлення помилок.* Використання алгоритмів автоматичного виправлення помилок для надання користувачам зворотного зв'язку та підказок щодо поліпшення їхнього мовлення. Такий підхід допоможе користувачам вдосконалювати свої навички безпосередньо під час взаємодії з додатком.

6. *Використання ігрових елементів.* Впровадження ігрових елементів у додаток для стимулювання користувачів вдосконалювати своє діалогічне мовлення. Наприклад, можна створити віртуального помічника або групу персонажів, з якими користувачі можуть спілкуватися та виконувати завдання для покращення мовлення.

7. *Підтримка мовних тренерів.* Розробка інструментів для мовних тренерів, які допомагають вивчати мову через діалог з штучним інтелектом. Це може включати в себе спілкування на різних темах, вправи на вимову та інші мовні навички.

Ці способи можуть бути ефективно використані в мобільних додатках для покращення діалогічного мовлення за допомогою штучного інтелекту.

Персоналізовані рекомендації базуються на використанні алгоритмів рекомендацій, які адаптують діалоговий інтерфейс мобільного додатка до індивідуальних потреб кожного користувача. Ці алгоритми аналізують історію взаємодії користувача з додатком, враховуючи його дії, вибори, попередні запити та відгуки.

На основі цього аналізу додаток може пропонувати користувачеві індивідуально налаштовані поради, інформацію та рекомендації. Наприклад, якщо користувач використовує додаток для вивчення іноземної мови і часто звертається до розділу зі словником, алгоритм може автоматично включати цей розділ у головне меню додатка або пропонувати користувачеві доступ до нових функцій для покращення вивчення мови. Такий підхід дозволяє додатку стати більш адаптивним до потреб і уподобань кожного користувача, забезпечуючи персоналізований досвід взаємодії і підвищуючи його корисність і зручність.

Додатки, що використовують штучний інтелект, відкривають нові горизонти для розвитку діалогічного мовлення, надаючи користувачам інноваційні інструменти та можливості для поліпшення комунікативних

навичок. Ці додатки використовують різноманітні технології штучного інтелекту, включаючи голосові асистенти, розпізнавання мови та аналіз тексту, щоб створити інтерактивне середовище для тренування у діалоговій взаємодії. Вони дозволяють користувачам виконувати різноманітні завдання, такі як розмовляти з віртуальними супутниками, участь у симульованих діалогах та отримання зворотного зв'язку щодо їхнього мовлення. Деякі додатки навіть адаптуються до індивідуальних потреб користувачів, пропонуючи персоналізовані вправи та рекомендації для поліпшення їхньої комунікативної компетентності.

Приклади додатків з використанням штучного інтелекту для розвитку діалогічного мовлення:

1. *Elsa Speak*. Цей додаток пропонує інтерактивні вправи з вимови та розуміння мови за допомогою технологій штучного інтелекту. Він надає зворотний зв'язок щодо правильності вимови та допомагає користувачам покращити їхню артикуляцію. [Elsa Speak] (<https://www.elsaspeak.com/>) [2].

2. *DuoLingo*. Цей популярний додаток для вивчення мов пропонує різноманітні завдання, включаючи аудіо- та письмові вправи, що сприяють розвитку діалогічного мовлення. Він також використовує технології штучного інтелекту для індивідуалізації навчання. [DuoLingo] (<https://www.duolingo.com/>)

3. *Speechling*. Цей додаток дозволяє користувачам записувати своє мовлення та отримувати зворотний зв'язок від професійних викладачів з метою поліпшення їхньої вимови та граматики. [Speechling] (<https://speechling.com/>) [4].

4. *Google Assistant*. Цей голосовий асистент від Google надає можливість спілкуватися з штучним інтелектом для відповідей на запитання, виконання завдань та навіть проведення невеликих діалогів. [Google Assistant] (<https://assistant.google.com/>) [3].

5. *Tandem Language Exchange*. Цей додаток дозволяє користувачам спілкуватися з носіями мови з усього світу, вдосконалюючи свої навички мовлення через реальні діалоги. [Tandem Language Exchange] (<https://www.tandem.net/>) [5].

Ці додатки є лише кількома прикладами існуючих рішень, які використовують штучний інтелект для розвитку діалогічного мовлення. Вони надають користувачам можливість вдосконалювати свої навички мовлення у зручній і ефективній спосіб.

Програми штучного інтелекту, які варто використовувати для створення тестів для перевірки діалогічного мовлення:

1. *Dialogflow*. Це інструмент Google для створення чат-ботів та віртуальних асистентів. Він надає можливості створення різноманітних

діалогових сценаріїв та тестування їх з використанням штучного інтелекту [1].

2. Microsoft Bot Framework. Цей фреймворк дозволяє розробляти інтерактивних ботів для різних платформ, таких як Facebook Messenger, Skype, Slack тощо. Він має вбудовані засоби для створення тестів та перевірки діалогічного мовлення.

3. IBM Watson Assistant. Це рішення від IBM для створення розумних віртуальних асистентів. Воно має можливості для автоматичного аналізу тексту, визначення інтентів та створення тестів для перевірки діалогічного мовлення.

4. Rasa. Це відкрите програмне забезпечення для розробки чат-ботів та віртуальних асистентів. Воно надає інструменти для створення тестів та перевірки якості діалогового інтерфейсу.

Ці програми можуть бути використані для створення тестів, які оцінюють діалогічне мовлення шляхом взаємодії з користувачами через чат-ботів або віртуальних асистентів.

Інноваційні підходи до покращення діалогічного мовлення через застосування штучного інтелекту у мобільних додатках відкривають нові можливості для ефективного навчання та розвитку мовленнєвих навичок. Штучний інтелект дозволяє персоналізувати досвід користувача, надаючи індивідуально налаштовані рекомендації, автоматизовані навчальні модулі та інтерактивний зворотний зв'язок. Використання алгоритмів машинного навчання дозволяє розпізнавати та аналізувати мовлення користувачів, надаючи їм можливість вдосконалювати навички вимови, граматики та лексики. Подібні інноваційні рішення сприяють не лише ефективному вивченню мови, а й підвищенню мотивації користувачів через інтерактивний та цікавий досвід взаємодії з мобільними додатками. Отже, застосування штучного інтелекту у мобільних додатках виявляється перспективним напрямком у розвитку навчання та покращенні діалогічного мовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Dialogflow | Google Cloud. *Google Cloud*. URL: <https://cloud.google.com/dialogflow> (accessed: 24.03.2024).
2. ELSASPEAK. The world's best way to improve your English pronunciation | *elsaspeak*. URL: <https://www.elsaspeak.com/> (accessed: 24.03.2024).
3. Google Assistant, your own personal Google. Assistant. URL: <https://assistant.google.com/> (accessed: 24.03.2024).
4. Speechling – Speak Languages Better. Speechling – Speak Languages Better. URL: <https://speechling.com/> (accessed: 24.03.2024).
5. Tandem Language Exchange App | Find Conversation Exchange Partners.

Tandem – Speak Any Language. URL: <https://www.tandem.net/> (accessed: 24.03.2024).

УДК 811.111.001:004.8

Тетяна ШТИК

здобувач I рівня вищої освіти

ОПП «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»,

Наталія ТАРАСЮК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов

Національний університет водного господарства та

природокористування, м. Рівне

ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ CHAT GPT

ChatGPT – це чат-бот, що навчений розуміти підтекст розмови і генерувати свої відповіді, щоб вони звучали природно. Chat GPT, який розшифровується як Generative Pre-trained Transformer, є розмовною моделлю штучного інтелекту (AI), розробленою OpenAI.

Бот можна використовувати для вдосконалення рівня володіння англійської мови. Науковці представляють кілька типових ідей у методиці викладання іноземних мов для розширення лексичного запасу та розвитку вмінь говоріння:

- Попроси чат-бот виправляти помилки.
- Покращи свій словниковий запас. По-перше, ти можеш говорити з ботом на будь-яку тему, щоб покращити свій вокабулярний запас – «Please suggest vocab for this conversation». По-друге, коли спілкуєшся з чатом GPT для вивчення англійської, попроси його використовувати слова для певного рівня. Наприклад: «Could you please use the C1 vocab». Говори з ботом на цікаві теми та намагайся зрозуміти всі слова, що бачиш.
- Працюй над вимовою. Попроси нейромережу показати тобі слова зі схожими звуками. Наприклад, парами чи у вигляді тексту. Намагайся їх вимовляти правильно. Для цього у тебе мають бути поставлені звуки – над цим треба працювати з викладачем. Можна використати text-to-speech app, що озвучить написаний ботом текст і ти можеш прислухатися та повторювати вимову.
- Використовуй чат як свого мовного партнера. Якщо ти не знаєш як вивчати англійську в чат-боті, просто сприймай нейромережу як партнера, з ким можна попрактикувати мову. Почни зі звичайного чату та простих тем – у тебе буде більше часу подумати та сформулювати думку. Якщо ж ти додаси до свого браузера extensions, що конвертують текст у мову і навпаки, ти можеш

спробувати поговорити з нейромережею. Це хороший спосіб додатково потренувати свої мовленнєві навички та вміння [1: 2].

Також представлено способи оволодіння граматиною, синтаксисом, вдосконалення навичок письма та гейміфікації за допомогою ChatGPT:

1) Збільшення словникового запасу

Одним із основоположних елементів вивчення мови є словниковий запас. ChatGPT може допомогти вам вивчити нові слова, їх значення та вживання речень. Ви навіть можете попросити модель перевірити вас на словниковий запас, зробивши процес навчання інтерактивним і цікавим.

2) Граматика і синтаксис

ChatGPT може служити перевіркою граматики в режимі реального часу, пропонуючи виправлення та пояснення типових граматичних помилок. Цей інтерактивний підхід часто виявляється ефективнішим, ніж традиційні методи навчання.

3) Навички письма

Удосконалення вашого письма є ще однією сферою, де ChatGPT може бути неоціненним. Ви можете надіслати короткі есе, абзаци чи речення на перевірку, і модель забезпечить конструктивний відгук щодо словникового запасу, структури речень і загальної зв'язності.

4) Інтерактивні вікторини та тести.

ChatGPT спроможний створювати вікторини та тести на основі вашого поточного рівня та сфер інтересів, щоб зробити навчання більш привабливим. Ці оцінювання допомагають закріпити те, що ви навчилися, і забезпечують цікавий спосіб оцінити ваш прогрес.

5) Навчання через ігри

ChatGPT може зробити вивчення англійської мови приємним за допомогою ігор. Беріть участь у словесних іграх, розповідайте історії та інших інтерактивних заходах, які роблять навчання цікавим і допомагають запам'ятовувати нову інформацію [3].

Отже, ChatGPT пропонує багатогранний підхід до вивчення англійської мови. Його адаптивність, інтерактивний характер і майбутній потенціал роблять його безцінним ресурсом для учнів усіх рівнів. Інтегрувавши ChatGPT у свій розпорядок дня, ви зможете зробити вивчення мови більш ефективним, приємним і корисним. Використовуючи можливості ChatGPT, ви можете зробити свою подорож з вивчення англійської привабливішою та ефективнішою. Його постійні оновлення та вдосконалення роблять його все більш цінним ресурсом для тих, хто вивчає мови в усьому світі. ChatGPT – це інтерактивна платформа, яка може допомогти в різних аспектах вивчення мови.

Його можливості поширюються від навчання базовим словниковим запасам і граматичним правилам до допомоги у вдосконаленні навичках письма та розмови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Машталяр А. Чат GPT: що це таке та як він допоможе вивчати англійську. URL: <https://solid.codopomozhe-vyvchaty-anhliysku/> (дата звернення: 10.04.2024).

2. Мельник А. Використання чат боту ChatGPT у практичній мовній підготовці майбутніх викладачів. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/96> / (дата звернення: 10.04.2024).

3. Сайфон С. Як використовувати ChatGPT для вивчення англійської мови: вичерпний посібник. URL: <https://medium.com/@saifon.so/how-to-use-chat-gpt-to-learn-english-a-comprehensive-guide-e3bbbee134a1> (дата звернення: 28.03.2024).

УДК 378.011

Наталія ЯЩИК

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології
та методики навчання німецької мови
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. В. Гнатюка, Тернопіль*

МЕТОДИКА КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЧАТУ GPT

Методика контекстного навчання є підходом до вивчення іноземних мов, що базується на тому, щоб навчати мову в контексті реальних комунікативних ситуацій. Поняття «контекстної підготовки» включає розуміння контекстної освіти як процесу, спрямованого на формування в студентів відповідних компетенцій, а також контекстного навчання як активної діяльності учнів із засвоєння цих компетенцій. За визначенням зарубіжних дослідників контекстна освіта та навчання становлять концепцію, в якій навчальний зміст співвідноситься з реальними життєвими ситуаціями [1; 2; 5]. Ця концепція навчання спонукає студентів до встановлення зв'язків між отриманими знаннями та їх застосуванням у різних контекстах життя, включаючи сімейне життя, громадянські обов'язки та професійну діяльність. Розглядаючи історичний контекст та досвід видатних педагогів [3; 4] можна зрозуміти, що ідея контекстної підготовки та навчання вже давно існує в освітній сфері.

Використання чату GPT в контекстному навчанні німецької мови відкриває нові можливості для ефективного навчання та поглиблення розуміння мови. Чат GPT дозволяє імітувати ситуації навчання, які максимально наближені до реальних життєвих сценаріїв. Це допомагає студентам не лише засвоювати мовний матеріал, а й розвивати комунікативні навички та вміння спілкуватися німецькою мовою. Використання чату GPT сприяє індивідуалізації навчання. Кожен студент має можливість вибирати теми для спілкування, практикувати навички, які для нього найбільш актуальні та цікаві. Чат-бот може адаптуватися до рівня знань кожного учня та надавати індивідуалізовані вправи та завдання. Крім того, важливим аспектом є негайний фідбек та корекція помилок. Студенти можуть отримувати зворотній зв'язок від чат-бота щодо свого вживання мови, наділяючи їх можливістю негайно виправляти помилки та покращувати свої навички. Усі ці аспекти роблять методику контекстного навчання з використанням чату GPT надзвичайно ефективною та перспективною для вивчення німецької мови.

Наведемо декілька прикладів завдань та сценаріїв, які можна використовувати:

Рольові ігри: Студенти грають роль покупця та продавця в магазині. Студент може запитувати про товари та ціни, а чат-бот відповідатиме та встановлюватиме комунікацію.

Beispiel:

Schüler (Käufer): Guten Tag! Ich interessiere mich für Ihren Laptop. Könnten Sie mir bitte mehr Informationen dazu geben?

Chat-GPT (Verkäufer): Guten Tag! Natürlich, gerne. Unser Laptop ist ein hochwertiges Modell mit einem Intel Core i7 Prozessor, 16 GB RAM und einer 512 GB SSD-Festplatte. Er hat auch eine dedizierte Grafikkarte.

Schüler (Käufer): Das klingt gut. Wie ist die Batterielaufzeit?

Chat-GPT (Verkäufer): Die Batterielaufzeit beträgt etwa 8 Stunden bei normaler Nutzung. Es hängt jedoch von der Art der Verwendung und den Einstellungen ab.

Schüler (Käufer): Und wie sieht es mit der Garantie aus?....

Творчі завдання: Створіть діалог з вигаданим персонажем, використовуючи GPT для створення відповідей персонажа. Можете створити персонажа з казкового світу, фільму, книги або вигадану історію. Розмовляйте з цим персонажем, задаючи йому питання та реагуючи на його відповіді.

Beispiel:

Schüler: Guten Tag, Herr Däumling! Wie geht es Ihnen heute?

Chat-GPT (als Herr Däumling): Guten Tag, lieber Schüler! Mir geht es heute sehr gut.

Schüler: Das freut mich zu hören! Haben Sie heute schon wieder versucht, auf eine Kirsche zu klettern?

Chat-GPT: Ja, das habe ich! Aber leider bin ich wieder abgerutscht. Diese Kirschbäume sind einfach zu glatt für mich.

Schüler: Sie sind wirklich ein Abenteurer, Herr Däumling! Was planen Sie als Nächstes?

Chat-GPT: Ich plane, eine Reise zum Riesenland zu unternehmen. Ich habe gehört, dass es dort wunderschöne Blumenfelder gibt!....

Інтерактивні вікторини: Вікторина про німецьку культуру, історію та мову, де студенти відповідають на питання, а чат-бот надає зворотний зв'язок.

Beispiel:

Lehrkraft: Guten Tag, liebe Schüler! Willkommen zur interaktiven Quiz-Session über Deutschland.

Frage 1: Wann wurde die Berliner Mauer errichtet?

Schüler 1: Im Jahr 1961.

Chat-Bot: Richtig! Die Berliner Mauer wurde tatsächlich im Jahr 1961 errichtet, um die Teilung zwischen Ost- und Westdeutschland zu verstärken.

Frage 2: Wer ist der Autor des Romans «Faust»?

Schüler 2: Johann Wolfgang von Goethe.

Chat-Bot: Sehr gut! Johann Wolfgang von Goethe ist der Autor des berühmten Romans «Faust»....

Практика граматики та лексики: Використання чату GPT для розбору та вивчення складних граматичних правил або нових слів.

Beispiel:

Schüler: Guten Tag! Können Sie mir bitte erklären, wie man das Modalverb *müssen* verwendet?

GPT-Chat: Sicher! *Müssen* wird verwendet, um eine Verpflichtung oder Notwendigkeit auszudrücken: *Ich muss zur Schule gehen. Du musst deine Hausaufgaben machen. Wir müssen pünktlich sein.*

Schüler: Danke! Wie bildet man das Modalverb *müssen*?

GPT-Chat: Das Modalverb *müssen* wird im Deutschen wie folgt gebildet: *ich muss, du musst, er/sie/es muss, wir müssen, ihr müsst, sie müssen....*

Ці приклади демонструють, як чат GPT може бути використаний для

різноманітних навчальних цілей у вивченні німецької мови. Важливо створити цікаве та пізнавальне середовище, яке стимулюватиме студентів до активного навчання та вдосконалення мовних навичок.

Поряд з рядом переваг використання чату GPT у контекстному навчанні, які включають стимулювання активного навчання, можливість індивідуалізації процесу навчання, практичне застосування мовних навичок у реальних життєвих ситуаціях, а також зручний доступ до навчального матеріалу в будь-який час та з будь-якого пристрою, є ряд недоліків: *неідеальна відповідь*: чат GPT може надавати не завжди точні або адекватні відповіді на запитання студентів, особливо у складних або нестандартних ситуаціях, *обмежені можливості*: чат GPT все ще має обмеженість у розумінні контексту та вирішенні складних завдань, *навчання без взаємодії з живою людиною*, що може бути важливим для розвитку мовних навичок, *потенційні помилки*: чат GPT може генерувати неправильні відповіді або надавати некоректну інформацію, що може спричинити непорозуміння та плутанину у навчанні, *проблеми з конфіденційністю та безпекою даних*: особливо у випадку збереження особистої інформації користувачів.

Для ефективного використання чату GPT у навчанні важливо враховувати ці переваги та виклики, розробляти адекватні стратегії та заходи безпеки, а також постійно вдосконалювати та адаптувати методiku навчання до потреб студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Baacke D. *Ins Netz gegangen. Internet und Multimedia in der außerschulischen Pädagogik*, Bielefeld. 1999.
2. Ballin D. Brater, M. *Handlungsorientiert Lernen mit Multimedia. Lernarrangements planen, entwickeln und einsetzen*, Nürnberg, 1996.
3. *Befähigung zu grenzenloser Kommunikation: Ansätze – Methoden – Verfahren. Thomas Tinnefeld Germany: HTW Saar. 2022. V-13. 193 p.*
4. Issing L. J., Klimsa P. *Information und Lernen mit Multimedia. Lehrbuch für Studium und Praxis*. Weinheim, 2002. 3. Auflage.
5. Schiersmann C.; Busse J. Krause, D. *Medienkompetenz – Kompetenz für Neue Medien. Materialien des Forum Bildung*. Berlin, 2001. Bd. 12.

UDC 81'243:004.8(043.2)

Anastasiia HRYSHCHUK

student of the 1st level of higher education

EP "Software Engineering"

Oksana KOVALCHUK

PhD in Pedagogical Sciences, associate professor of the Department of

Foreign and Ukrainian Philology

Lutsk National Technical University, Lutsk

USING ENGLISH IN PROGRAMMING

In the modern world, programming has a significant impact on English. It unites people and computers with the common goal of achieving innovation and technological progress. English is not only a tool for communicating in the digital world, but it is also the key to accessing the latest information technologies and opportunities to collaborate with professionals from around the world.

Using English in programming is a standard that facilitates common understanding and cooperation among developers from different parts of the world. It covers every aspect of the software development process, from writing code and making comments to documentation and team communication.

Programming languages are mostly written in English. Whether it's Python, JavaScript, Java, C++, or any other language, the keywords, syntax, and documentation are predominantly in English. This is a standard rule that facilitates learning and adoption by developers around the world.

In addition to naming variables and functions, English is also used to define classes and methods in object-oriented programming. Class names, such as «User», «Product», or «Invoice», and method names, such as «calculateTotal()» or «getUserInfo()», follow English naming conventions for clarity and consistency.

For version control systems such as Git, the use of English is necessary, as clear and descriptive change notifications and branch names provide context and history for collaborative development efforts.

In software industry interviews, candidates are usually asked to demonstrate their programming and problem-solving abilities in English. The description of algorithms, discussion of design patterns, and writing code on a whiteboard or online coding platforms are all part of this.

English is the primary language spoken by online communities and forums for programmers, such as Stack Overflow and GitHub. English proficiency is necessary for effective communication as developers all over the world use these platforms to get help, share knowledge, and collaborate on open source projects.

The use of English is common in software documentation tools like Doxygen,

Javadoc, and Sphinx. Developers can create clear documentation for their projects and users by using these tools to generate documentation from comments written in the code.

Effective collaboration in a software development team is made possible by English language skills, especially in international companies or remote work. English is the preferred language for meetings, stand-ups, and code reviews to ensure clear communication and consistency among team members.

Moreover, English proficiency opens up opportunities for developers to work for international technology companies, contribute to global open source projects, or pursue higher education in computer science and related fields at world-renowned universities.

In addition, English is a language in which programmers can achieve career opportunities. Many companies, especially in the tech sector, require their employees to know English. This can open doors to new job opportunities, travel opportunities, and professional development opportunities.

So, we can conclude that English plays a critical role in modern programming. It is an essential tool for communication, code development, and learning, which contributes to the development and growth of the global programming community.

REFERENCES

1. Чому англійська мова важлива для айтишників? PortaOne Education Center. URL: <https://education.portaone.com/why-english-is-important/> (accessed: 01.04.2024).
2. English in computing. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/English_in_computing (accessed: 03.04.2024).
3. Важливість англійської мови для технологій + ідеї для підвищення вільного володіння технічними командами (voxy.com). URL: <https://voxy.com/> (accessed: 03.04.2024).

UDC 373.5:004

Liubov KOZUB

*PhD in Philology, Associate Professor,
Department of Foreign Languages for Mathematical Faculties
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv*

SOCIAL MEDIA PLATFORMS AS AN EFFECTIVE TOOL FOR LEARNING ENGLISH

Social media has undoubtedly changed the world, evolving tremendously over the last two decades and profoundly influencing the way we communicate, acquire information, and engage with each other. It is actively used by people of different ages for a variety of purposes. Teenagers may use it for chatting, while IT specialists might integrate “social media networking into their software programs” or structure their IT systems to prioritize the types of information and content they want people to see on social media [1]. This integration can have a significant impact on users. Furthermore, it is widely embraced by businesses, enabling them to target the right audience through advertising technology, taking into account factors such as the audience’s age, gender, social status, and interests.

According to statistics, the list of the most popular social media platforms includes Facebook, YouTube, Instagram, TikTok, X (Twitter), LinkedIn, Telegram, Reddit, etc. Recent studies indicate a growing interest among scholars in various aspects of social media. Researchers explore topics such as the increasing popularity of social media platforms [3], the impact of social media on language [4], the role of social media in education [2], etc.

The versatile nature of social media platforms allows for their use in educational purposes. They can serve as effective tools for learning and practicing English. One of the social media platforms that offers an abundance of information is YouTube. According to Sh. Walsh, it “continues to hold the crown as the dominant original video social media platform” [5]. Experience with IT students demonstrates that this tool can serve both for professional development and enhancing students’ proficiency in English. Particularly effective for this purpose are TED Talks videos, where speakers employ a range of techniques, both linguistic and non-linguistic, to attract and maintain audience attention, ensuring engagement and leaving a lasting impression on listeners or viewers. Listening to TED Talks speakers, students enhance their listening skills, adapt to various accents, learn proper intonation and speech patterns for specific contexts, foster critical thinking, and gain insights into working in multicultural teams.

Another social media platform, which may not be the most popular among

Ukrainian users, is LinkedIn. However, it provides a good opportunity for professional growth, enabling professionals to connect, exchange information, and discover new job opportunities. Additionally, it offers a wealth of useful information on various topics. For example, it currently suggests the new LinkedIn Possibilities in Tech Scholarship program for IT students. This program aims to provide young people with the resources and support they need to begin their software engineering careers.

Considering social media as an effective tool for learning English and relying on the experience of using this tool while working with IT students, it is worth mentioning that social media serves as an invaluable resource for enriching the vocabulary of IT students. It makes their language more vibrant, relevant, up-to-date, and diverse, offering the following idioms and word combinations: *keep one's finger on the pulse, give unprecedented freedom to explore online, streamline decision-making and problem-solving, wander the internet, proliferate at lightning speed, the site surprised, congratulated, and then humbly thanked the visitors, get over technological hurdles, experience the thrill of participation, a hefty review process, to be Internet-savvy, contribute to the wow-effect, immerse the user in a multimedia emotional experience, seek cutting-edge entertainment experiences, a strong visual aesthetic of the site, a complex set of cutting-edge features, provide information-rich decision tools, simple, elegant, and functional design, etc.*

The examples mentioned above demonstrate that the speech of IT specialists is not necessarily dry, packed with terms and specifications. It can be rich in vocabulary and employ various linguistic devices, showcasing their versatility, open-mindedness, and awareness of the related fields in which they contribute to creating new technology and computer programs. The information obtained from social media may assist students in acquiring knowledge that enables them to effectively present their ideas to prospective customers, either by drawing inspiration from successful entrepreneurs or by developing their own unique presentation style.

While there may be debates about the advantages and disadvantages of various social media platforms, it is undeniable that they are powerful tools that significantly influence their users. These platforms can serve as valuable resources for effectively learning the English language, enabling users to enhance their listening skills, refine pronunciation and intonation, expand their vocabulary (both basic and professional), and polish their reading, speaking, and writing abilities. With the abundance of information available on modern social media platforms, they undoubtedly contribute to the development of a versatile personality, fostering ongoing growth and progress through their usage.

REFERENCES

1. Bhatla P. How Social Media is Changing Technology. 2020. URL: <https://www.entrepreneur.com/en-in/technology/how-social-media-is-changing-technology/361871> (accessed: 01.05.2024).
2. Christison C., Lauron S. Using Social Media in Education: 10 Can't-Miss Tips. 2024. URL: <https://blog.hootsuite.com/social-media-in-education/> (accessed: 01.05.2024).
3. Kemp S. Five Billion Social Media Users. 2024. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2024-deep-dive-5-billion-social-media-users> (accessed: 01.05.2024).
4. Umirov S. Exploring the Impact of Social Media on Language: Uncovering the Pros and Cons. 2023. URL: <https://www.researchgate.net/publication/368755494> (accessed: 01.05.2024).
5. Walsh Sh. The Top 10 Social Media Sites and Platforms. 2024. URL: <https://www.searchenginejournal.com/social-media/social-media-platforms/> (accessed: 01.05.2024).

UDC 373.3.016:81'243

Nataliia KVASNETSKA
*PhD in Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of English Language Practice
and Teaching Methodology,
Rivne State University for the Humanities, Rivne*

CREATION OF FAVORABLE CONDITIONS IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN NUS

The format of education at NUS is undergoing serious changes, namely: students become the center of the educational process, actively participate in the process of acquiring new knowledge and its practical application. It is important to note that teachers are not the only mentors and sources of knowledge, but rather trainers, social guides, mentors and regulators in learning [1].

The development of life skills is not limited to individual tasks, on the contrary, it has an end-to-end character and is the basis for the formation of key competences of the individual. Learning English ensures the consistent and gradual acquisition of key skills by students. To do this, teachers learn how to create favorable conditions for learning, giving preference to a person-oriented approach and choosing modern technologies, methods, techniques.

In order to develop students' creative abilities, to gradually and systematically involve them in independent cognitive activities, to ensure cooperation between

students and the teacher, only the traditional lesson was insufficiently used. This especially applies to English language lessons, where most of the lesson is spent on forming students' abilities and skills, applying acquired theoretical knowledge. The main task of the teacher is to arouse, maintain and support motivation in a timely manner. But for this, the teacher needs to clearly see and understand the possible sources of motivation. The most effective methods of forming motivation are integrated lessons with the use of game technologies, visualization, computer support and involving students in research and search activities. A foreign language lesson provides certain opportunities for the development of children's emotional intelligence. In the context of a traditional school, a foreign language is one of the few subjects in which it is possible to model various communicative situations, allowing students to imagine themselves outside the school walls and practice certain behavior patterns in various communication situations. Anticipatory development of children's emotional sphere improves the quality of learning a foreign language at an early age. Many teachers agree that during classes, children should not sit at desks, but in a circle – on chairs or on the carpet. The shape of a circle, for example, creates a sense of integrity, facilitates mutual understanding and interaction of children.

Today, special attention is being paid to the use of emotional learning techniques, therefore, in lessons at NUS, it is worth using:

- direct inclusion (we start with the main one, if the children are familiar with the topic of conversation);
- surprise (a vivid illustrative example at the beginning of the lesson);
- an element of informality (discussion of one's own experience);
- empathy (description of events that connect the teacher with students, make them feel);
- dramatization in order for the child to identify himself with the actors and life situations;
- hyperbole (resorting to exaggerations to identify relationships between events, processes and people's behavior);
- appeal to authority (reference);
- “provocation” (development of critical thinking);
- motivation to make a decision (solving problems by comparing arguments)

[2, p. 55].

It is well known that the effectiveness of training depends on the degree of involvement in the perception of all human senses. The more diverse the sensory perceptions of the educational material, the stronger it is assimilated. This regularity found its expression in the didactic principle of clarity. The principle of visualization plays a special role in learning a foreign language. When learning a foreign language,

the task arises – to create a system of reflecting the objective world in the forms of a second language. In school conditions of learning in the absence of a foreign language environment, the objective world is modeled with the help of visualization. Using various visual aids: objects, models, pictures, gestures, movements, filmstrips, films. The principle of visuality when applied to foreign language learning appears in the form of situational visuality. In addition, visual aids can be used as indicative supports and in the generalization of language phenomena, where they manifest themselves in the same way as in the teaching of other educational subjects. In relation to computer-based learning, the principle of visualization, also called “interactive visualization” plays a very important role. If, in the traditional sense, visuality is, first of all, an illustration of a component, ensuring the student’s need to see an object or phenomenon in any form, then in computer-based learning, visuality allows you to see what is not always possible in real life, even with the help of the most sensitive and precision instruments

It is also worth noting the dual task of teaching a foreign language: to form students’ cultural tolerance and create adequate conditions for their acquisition of a certain level of intercultural foreign language competence.

REFERENCES

1. Іванова О. Є. Особливості викладання англійської мови в початкових класах. URL : <http://olena-english.com/methods> (дата звернення: 16.03.2024).
2. Прибиловська Н. В. Пізнавальні методи мотивації. Класна оцінка: освітній портал. URL: <http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/piznavalni-metodi-motivatsiyi-.html>. (дата звернення: 16.03.2024).

UDC 377.8

Alona LITVINCHUK

*PhD in Pedagogy, Associate Professor
of the Department of Foreign Languages
National University of Water and
Environmental Engineering, Rivne*

ENHANCING LANGUAGE LEARNING THROUGH DIGITAL STORYTELLING

In today’s digital age, the landscape of education is constantly evolving, embracing innovative methodologies to engage and empower the learners. One of such methods that has gained significant traction is digital storytelling produced by merging traditional linguistic instruction with modern technology. By harnessing the power of digital tools, educators can create immersive learning experiences that cater to diverse learning styles while fostering creativity and linguistic proficiency among

students.

Digital storytelling is generally related to the practice of using computer-based tools to tell stories and it revolves “around the idea of combining the art of telling stories with the use of multimedia, including graphics, audio, video, and Web publishing” [2]. Creating visual content to accompany narrative is claimed to facilitate “the process of information perception by young people with clip thinking because the visualization of information attracts their attention and forms interest” [4, p. 402].

As with traditional storytelling, most digital stories focus on specific topic and contain a particular point of view. However, as the name implies, digital stories usually contain some mixture of computer-based images, text, recorded audio narration, video clips, and/or music. They can vary in length, those employed in educational context typically span between 2 to 10 minutes. The topics explored in digital storytelling range from personal anecdotes to historical events, from environmental conservation to cultural traditions, covering a diverse array of subjects in between.

At the tertiary level of education, it can be used as a dynamic and immersive tool for engaging students in meaningful learning experiences. In this advanced academic setting, the power of digital resources and multimedia resources is harnessed to enhance language instruction, foster critical thinking, and cultivate creativity among students. Through carefully curated digital storytelling projects, students delve deeper into complex topics, explore interdisciplinary connections, and develop their language skills. According to the study, the use of this method can greatly contribute to the development of the 3Cs in teaching the language – comprehension, communication, and creativity. The students’ comprehension is promoted through embedding language and content within meaningful contexts, communicative competence is enhanced by having students share their learning takeaways, and their creativity is cultivated when anything that takes a fancy can be utilized towards it [1].

One of the key benefits of digital storytelling in language education is its ability to contextualize language learning. Instead of learning vocabulary and grammar rules in isolation, students are exposed to authentic language use with meaningful narratives. This immersion in real-life scenarios helps learners develop their language skills in more holistic manner, enabling them to understand cultural nuances, idiomatic expressions, and linguistic subtleties that are essential for effective communication.

Digital storytelling can become an effective instrument for offline, online, or blended learning, for introducing new material, memorizing and practicing,

encouraging a conversation, and comprehending complex topics. It can be used as individual or group work, to collaborate on assignments and communicate actively, or share duties, e.g. speaker, note-taker, leader, researcher, editor, designer, etc.

Another advantage is that this method promotes multimodal learning, catering to the diverse needs and preferences of students. Visual learners can benefit from the use of images and videos to reinforce vocabulary and comprehension, while auditory learners can improve their listening and pronunciation skills through audio recordings and dialogues. Interactive elements such as quizzes, games, and collaborative projects further enhance engagement and facilitate peer-to-peer interaction, creating a dynamic learning environment.

It is recommended to provide digital storytelling with a systematic procedure that can help teachers design “effective instructional activities based on learning objectives” [3]. They can involve four phases with sublevels and activities to be performed at each level:

- pre-production: posing specific questions, exploring appropriate information, writing a script, performing oral storytelling, designing story board;
- production: preparing multimedia contents, recording a story;
- post-production: sharing digital stories and comments;
- distribution: arranging contents, editing contents into a digital story [3].

There can also be identified six steps for students to follow when composing a digital story: (1) identifying the main idea to convey, (2) seeking relevant information and materials for support, (3) planning the structure of the story through storyboarding, (4) collaboratively editing the narrative script and then revising it, (5) producing the digital movies with added music and spoken narration, and (6) publishing the story on the web [3].

In conclusion, digital storytelling represents a powerful paradigm shift in language education, offering a dynamic and immersive approach to language learning that engages, empowers, and inspires students. By using the creative potential of digital tools and multimedia resources, language instruction creates the interactive experience that promotes the development of linguistic accuracy, cultural sensitivity, and digital literacy skills.

REFERENCES

1. Fulgueras M. J., Garcia G. C. The Effects of Digital Storytelling in Teaching 21st Century Literature to Enhance ESL Learners’ 3Cs – Comprehension, Communication, and Creativity. *13th International Conference on TESOL: Breakthrough in English Language Teaching in the Post-Pandemic*. Vietnam, 2022. URL: https://www.vnseameo.org/TESOLConference2022/wp-content/uploads/2022/11/Fulgueras-Garcia_TESOL2022 (accessed: 29.04.2024).

2. Educational Uses of Digital Storytelling. *The Center for Digital Storytelling*. URL: <https://digitalstorytelling.coe.uh.edu/page.cfm?id=27&cid=27&sublinkid=29> (accessed: 28.04.2024).

3. Moradi H., Chen H. Digital Storytelling in Language Education. *Behav. Sci.* 2019. № 9. P. 147. doi:10.3390/bs9120147 (accessed: 30.04.2024).

4. Shkola, I., Saliuk, B. Enhancing Students' Speaking Skills by Using Digital Storytelling in Teaching English Language at the University. *Наукові записки БДПУ. Сер. Педагогічні науки*. 2022. Вип. 3. С. 398–405. DOI 10.31494/2412-9208-2022-1-3-398-405

**СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

БАРТОШИК Валентин, МАСЛО Ірина	3
Схожість німецької та англійської мов	
БОЙКО Ірина	5
Ключове слово вербалізації концепту mafia в англomовному кінодискурсі “The Godfather”	
БОНДАР Тетяна, ШКЛЯЄВА Ірина	8
Лексико-семантична репрезентація війни росії проти України в промовах світових політиків	
БОРИСЮК Ольга	10
Семантичний аналіз медичних термінів у інструкціях до лікарських засобів	
ВОЛОШИНА Марія, МУШИРОВСЬКА Наталія	13
Лексико-стилістичний аспект мовної організації прози Р. Іваничука	
ГАРБЕРА Ірина	18
Термінологійний апарат сучасної лінгвоконфліктології	
ГНІДЕЦЬ Максим, РИСЬ Лариса	22
Неологізми сучасної німецької мови у сфері інформаційних технологій	
ГРАБАР Анастасія, КРУТЬКО Тетяна	25
Рекламні повідомлення на персональних Facebook-сторінках	
ДАВИДЮК Дарина	27
Переклад медичних текстів: помилка, яка може вартувати життя людини	
ДАНИЛЕЙКО Юлія, ГАРБЕРА Ірина	29
Лексичні діалектизми м. Тербовля та Чортків Тернопільської області: лексикографічний та корпусний підходи	
ДАНИЛЮК Діана, ГАРБЕРА Ірина	32
Роль психолінгвістичних методів у судочинстві	
ДАНІЛОВИЧ Мирослава	34
Лексичні вербалізатори концепту ВІЙНА у романі «Герої, херої та не дуже» Віталія Запеки	
ДЖИГА Марина, ЗАГНІТКО Анатолій	38
Процес аббревіації в сучасній українській та англійській мовах	
ЖДАНОВА Олександра, ГАРБЕРА Ірина	40
Аналіз трактування терміну «допит»	
ЗАГНІТКО Анатолій	43
Типологія сполучникової аналітичності: конструкційно-граматичний вимір	
КАЧАН Олександр, ЛЕВУН Галина	46
Лексико-стилістичні особливості маркетингових текстів англomовних веб-сайтів виробничих компаній	
КОВАЛЕЦЬ Катерина, МАСЛО Ірина	48

Суфікси в англійській мові КОРОВІНА Юлія, КРАВЧЕНКО Елла	51
Специфіка онімного простору у романі І. Павлюка «Білий попіл» ЛИНДЮК Анастасія	53
Структурно-прагматичні патерни англомовних номінацій лікарських засобів ЛУЦИШИНА Наталія, ГАРБЕРА Ірина	56
Лінгвістична база даних як спосіб репрезентації конфліктних комунікативних ситуацій МАЛЕВИЧ Леся, ВЕРЕЩУК Микола	59
Заголовки як засіб реалізації контент-політики сайту інформаційного агентства «Армія INFORM» МОЙСЕЙКО Анастасія	61
Modern Ukrainian military prose МУСІЄВИЧ Андрій, ОСЕЦЬКА Наталія	63
Аналіз структурної класифікації скорочень аерокосмічних термінів (на матеріалі англійської та української мов) НАЗАРУК Анна, БОЙКО Ірина	66
Експресивно-стилістичні повтори у мотиваційних промовах Н. Вуйчича НЕПИЙВОДА Іванна, ГАРБЕРА Ірина	68
Макроструктура електронного словника термінів із прикладної лінгвістики НОВОСАДЮК Андрій, ЯНОВЕЦЬ Анжеліка	71
Перекладацький аналіз англомовних скорочень в соціальних мережах ПАСИК Людмила	73
Лексична об'єктивація концепту KRIEG у німецькому віртуальному дискурсі ПАХОЛЬЧУК Дарина, БОЙКО Ірина	76
Лінгво-стилістичний прийом метафори як засіб реалізації глютонічного гумору (на матеріалі популярного американського кіно) ПИЛИПЧУК Дар'я, ГАРБЕРА Ірина	78
Особливості психолінгвістичної експертизи ПОЛЮХОВИЧ Олександр, ШИКУН Алла	80
Використання іноземних мов у веб-розробці: переклад та локалізація веб-сайтів та додатків для глобальної аудиторії РУДНІК Олексій, МАСЛО Ірина	85
Етимологічний аналіз слова «water»	

СВИРИД Наталія, КРУТЬКО Тетяна	87
Мовні аномалії як засіб мовної гри	
СЕМЕНЮК Тетяна, СТЕПАНЮК Анастасія	89
Тема війни у дзеркалі індивідуальної свідомості головного героя у п'єсі В. Борхерта «За дверима»	
СТЕПАНЮК Дарія, ЛИСЕЦЬКА Наталія	92
Тропи у сучасному німецькому політичному дискурсі	
СТЕРНІЧУК Віта, КОВАЛЬЧУК Діана	94
Авторське «Я» в гротескних та біблійних мотивах Фрідріха Дюрренматта	
ХОМИЧ Вікторія, РИСЬ Лариса	96
Контамінація як особливий спосіб словотворення у сучасній німецькій мові	
ФЕДОРЧУК Олександра	99
Прецедентні висловлення в публічних промовах В. Зеленського періоду російсько-української війни	
ХОДЖАЄВА Олена	102
Квантитативне тематико-ідеографічне моделювання цінності 'здоров'я' в англійській фразеології: фразеосемантична група «сенсорні функції та біль»	
ЧЕРНЕЦЬ Ірина	107
Характеристики воєнно-політичного дискурсу (на матеріалі німецьких ЗМІ)	
ШКЛЯЄВА Ірина, ЯНОВЕЦЬ Анжеліка	110
Англійські терміни-неологізми комп'ютерної лексики: поняття та функції	
ЯШУНІНА Кіра, ГАРБЕРА Ірина	112
Лінгвістичний експеримент як метод аналізу специфіки перекладу назв у сучасному кіно дискурсі	
DOVHUN Mariia, MASLO Iryna	118
Strength and authenticity: women facing war	
FEDCHUK Andrii, SHYKUN Alla	120
English neologisms in contemporary society	
KVACHUK Daryna, SHYKUN Alla	123
English neologisms in business analytics: key concepts and examples	
ZAKHARCHUK Anastasia, YANOVETS Anzhelika	127
Definition and examples of ambiguity in English	

**СЕКЦІЯ 2. МОВА – КУЛЬТУРА – КОМУНІКАЦІЯ:
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

<i>БЄЛЄЙ Анастасія, БАРАНОВСЬКА Лідія</i>	130
Засоби експресивності в текстах онлайн-медіа	
<i>БОДНАЖЕВСЬКА Анна, БАРАНОВСЬКА Лідія</i>	132
Словник термінів моди: специфіка перекладу термінологічної лексики в галузі моди з англійської мови, польської та української	
<i>БОНДАРЧУК Олена</i>	135
Небезпеки для демократії у відкритому суспільстві (досвід Німеччини)	
<i>БУШОВСЬКА Любов, ПОТАПЧУК Світлана</i>	138
Емоція «смуток» у фразеологічному фонді англійській мові	
<i>ГЕЗУН Вікторія, ГУБІНА Алла</i>	140
Міжкультурна комунікація: проблеми і перспективи	
<i>ГУРА Ірина, ГУБІНА Алла</i>	142
Особливості ділового спілкування з представниками азійського континенту	
<i>ГУСАРЕНКО-БАРСЬКИЙ Петро, ГУСАРЕНКО-БАРСЬКА Ревекка, ЛЕВУН Галина</i>	145
Лексеми на позначення різних форм спілкування в англійській мові	
<i>ДЕВ'ЯТКО Мирослава, ПИЛИПАК Валерія</i>	147
Жіноче та чоловіче мовлення в Інтернеті: гендерологічний аспект	
<i>ДОРОЩУК Анна, МАРТИНОВА Тетяна</i>	150
Англіцизми в сучасній українській мові	
<i>ЗАРІЧНЮК Анастасія, БАРАНОВСЬКА Лідія</i>	152
Роль інтернет-платформ у формуванні гендерної ідентичності в українському віртуальному дискурсі	
<i>ЗУБИК Ольга, ПАСИК Людмила</i>	155
Особливості перекладу німецькомовних рекламних текстів	
<i>КОВАЛЬЧУК Володимир, ПАСИК Людмила</i>	157
Проблеми перекладу та локалізації вебсторінок	
<i>КОРНІЙЧУК Софія, МУДРИК Дарина</i>	160
Мова – культура – комунікація: перспективи розвитку	
<i>КРАВЧЕНКО Яна</i>	162
Алгоритм сентимент-аналізу текстів конфліктної комунікації в Instagram	
<i>МАЛЕВИЧ Ірина</i>	165
Напрями метафоричної концептуалізації в англійському дискурсі інформаційних технологій: концепт COMPUTER	

<i>МАРТИНЮК Станіслав, ШИКУН Алла</i>	167
Мовна політика та її вплив на міжнаціональні відносини	
<i>МИХАЙЛОВА Єлизавета, КАЛЕНСЬКА Антоніна</i>	170
Когнітивні аспекти використання прикметників у турецькому мовленні: взаємозв'язок з комунікативною ефективністю	
<i>МУХІНА Анна, ПИЛИПАК Валерія</i>	173
Вживання фемінітивів у сучасному мас-медійному дискурсі	
<i>НЕСТЕРУК Ярослава, БОНДАРЧУК Олена</i>	178
Лінгвокультурний типаж «Ukrainer»	
<i>НИКОЛЮК Роман, НИКОЛЮК Тамара</i>	180
Педагогічна термінологія на сторінках регіональних медіа	
<i>ПАВЛЮК Наталія</i>	183
Гендерні особливості спілкування в професійній діяльності	
<i>ПІДГАЙНА Світлана</i>	185
Роль української мови у формуванні особистості старшокласника	
<i>ПОТАПЧУК Світлана</i>	188
Культурно-національна специфіка фразеологічних одиниць з компонентом-ойконімом в англійській та українській мовах	
<i>РУКНІЛІДКО Маруна, РУЛІПАК Valeriia</i>	190
Thematic groups of modern gaming slang	
<i>СВЕРДЛЮК Анастасія, БОНДАРЧУК Олена</i>	192
Метафоричне зображення образу України у сучасному німецькомовному медійному дискурсі	
<i>СТАДІЙЧУК Олена, ПОТАПЧУК Світлана</i>	195
Фразеологічні одиниці з компонентом-соматизмом «ГОЛОВА» в англійській мові	
<i>СТУПНИЦЬКА Софія, МАРТИНОВА Тетяна</i>	197
Англійські запозичення та їх використання в українській мові	
<i>РУХЕР Софія, МАСЛО Ірина</i>	199
Українська пісня на світовій арені	
<i>ХМЕЛЬКОВА Оксана, БАРАНОВСЬКА Лідія</i>	201
Хронологія утисків української мови ХХ-ХХІ століть	
<i>ЧЕБЕРЯКА Ольга, ОСІПЧУК Наталія</i>	203
Як The Beatles вплинули на формування сучасної англійської лексики	
<i>ЧИЖ Єлизавета, ШИКУН Алла</i>	206
Зв'язок мови та культури у сучасному світі	
<i>ШУЛЬЖУК Наталія</i>	209
Комунікативно-прагматичні виміри наукової кваліфікації погрози	

ЯНЮК Вікторія, ПАСИК Людмила	212
Особливості перекладу українських власних назв у німецькомовних медійних текстах	
ЯРМОЛЮК Валерія, ГУБІНА Алла	215
Невербальні засоби комунікації	
MARTYNOVA Tetiana	217
Collocations with money in English	
СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЛІНГВОДИДАКТИКИ	
АНТОНЧУК Олександр	219
Роль музичного мистецтва у навчанні української мови	
БЕРЕЗЮК Світлана, ПАСИК Людмила	221
Метафорична концептуалізація війни в німецькому медіа дискурсі	
БОНДАРУК Галина	223
Визначення поняття «термінологічна компетентність» у контексті профільного навчання	
ВАСИЛЬЧУК Агафія	226
Модернізація позакласної роботи з української мови в контексті НУШ	
ГОДУНКО Людмила, ТУМАХА Аліна	228
Роль вчителя англійської мови у початкових класах у формуванні іншомовної компетентності здобувачів освіти в Україні та Польщі. Порівняльна характеристика	
ГОЛУБЄВА Ірина	231
Визначення структурних елементів лінгвістичної обдарованості	
ДЕЙНЕКА Анастасія, ТАРАРАЙ Ніна	233
Використання дитячих казок на уроках іноземної мови	
ЗЛАТІВ Леся	235
Застосування фреймового підходу у формуванні лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів-словесників	
КОЗАЧЕНКО Юлія	239
Мультимедійні технології інтерактивного навчання української мови в старших класах	
КОЛЬЦОВА Олена	241
Моделювання емоційної картини світу в англійській фразеології: емоційні концепти ‘зацікавлення / Interest’ та ‘задоволення / Joy’	
МАСЛО Ірина	245
Оцінювання глобальних навичок	

МУШИРОВСЬКА Наталія	248
Літературно-художня ономастика у професійній підготовці вчителя-філолога	
ОЗАРЧУК Ірина	254
Блогосфера в системі професійної лінгводидактики	
ОЗАРЧУК Ірина	257
Виклики та реалії впровадження іншомовної освіти на немовних спеціальностях у ЗВО	
ПЕРЕПЕЛЮК Анна, ЗАГНІТКО Анатолій	260
Графічні засоби вираження емоції зацікавлення учнями, що вивчають англійську мову	
ПИНДИК Ольга, науковий керівник ГАРБЕРА Ірина	262
Інтерактивні комп'ютерні лінгвістичні технології у вивченні української мови в середній школі	
СЛОБОДЯНИК Олександр, ЗАГНІТКО Анатолій	265
Сучасні акцентуаційні вправи для опанування української, англійської та німецької мов: вивчення словесного наголосу в період мовних контактів	
ШИКУН Алла	267
Вірші як ефективний інструмент для поліпшення вимови та інтонації при вивченні іноземних мов	
СЕКЦІЯ 4. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	
АЛИЄВА Альвіна, ФЕДЧУК Тетяна	272
Проектна методика викладання англійської мови за професійним спрямуванням майбутнім лінгвістам	
БЛИЗНЮК Людмила	274
Організація освітнього процесу дітей – біженців з України у початковій школі Німеччини	
БОЙКО Ольга, КОВАЛЬЧУК Оксана	277
Використання штучного інтелекту в навчанні іноземної мови	
БРЮХОВА Катерина, КІНАЩУК Анастасія	279
Особливості застосування технології «перевернутий клас» у навчанні іноземної мови для здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей	
ВЕРЕМЧУК Карина, МАРТИНОВА Тетяна	282
Використання штучного інтелекту під час вивчення іноземних мов	
ВЛАСЮК Марія, науковий керівник МАСЛО Ірина	284
Глобальні навички та викладання англійської мови	

ГРИСЮК Вікторія, КІНАЩУК Анастасія	287
Неефективні методики навчання іноземної мови для здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей	
ЗАБІЯКА Ірина	289
Формування міжкультурної компетентності засобами інформаційних технологій при вивченні іноземної мови	
КОВАЛЬЧУК Ангеліна, БАСЮК Леся	291
Прагматика аудіювання на уроках іноземної мови	
КОРТИЛІСЕЦЬ Марія, ТАРАСЮК Наталія	293
Гейміфікація у вивченні англійської мови	
КОСТЮК Ольга, МАРТИНОВА Тетяна	295
Ефективність новітніх методів викладання іноземних мов	
КУЦАЙ Вікторія, ГУБІНА Алла	297
Використання online-ресурсів для вивчення іноземної мови	
МАРЧУК Світлана, БЛИЗНЮК Людмила	299
Гейміфікація на уроках німецької мови	
МУДРИК Дарина	301
Традиційні та новітні аспекти методики викладання іноземних мов	
ПЕТРУЧИК Софія, БЛИЗНЮК Людмила	304
Методика CLIL: вивчаємо іноземну мову невимушено	
ПИЛИПЧУК Антоніна, КІНАЩУК Анастасія	306
Заняття з іноземної мови: погляд здобувача освіти	
ПОПЧУК Дарія, КІНАЩУК Анастасія	309
Ефективні методики навчання іноземної мови для здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей	
РИБІНСЬКА Іванна, БЛИЗНЮК Людмила	311
Штучний інтелект на заняттях з німецької мови	
СМОКОВИЧ Богдан, КІНАЩУК Анастасія	313
Недоліки використання штучного інтелекту у вивченні іноземної мови	
ТАДЕЄВА Марія, ПАВЛОВИЧ Юдіта	315
Реалізація комунікативно-пізнавальних цілей навчання іноземних мов студентів за технологією task-based learning	
ШИКУН Алла	318
Етика в штучному інтелекті: забезпечення справедливості та ефективності в процесі вивчення іноземних мов	
ШИКУН Алла	322
Інноваційні підходи до покращення діалогічного мовлення: застосування штучного інтелекту у мобільних додатках	

<i>ШТИК Тетяна, ТАРАСЮК Наталія</i>	326
Вивчення англійської мови за допомогою ChatGPT	
<i>ЯЩИК Наталія</i>	328
Методика контекстного навчання з використанням чату GPT	
<i>HRYSCHUK Anastasiia, KOVALCHUK Oksana</i>	332
Using English in programming	
<i>KOZUB Liubov</i>	334
Social media platforms as an effective tool for learning English	
<i>KVASNETSKA Nataliia</i>	336
Creation of favorable conditions in foreign language education in NUS	
<i>LITVINCHUK Alona</i>	338
Enhancing language learning through digital storytelling	

Наукове видання

***СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
ЛІНГВІСТИКИ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ***

V ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ЗБІРНИК ТЕЗ

Розміщуються статті в авторській редакції

Технічний редактор

Галина Сімчук

*Видавець і виготовлювач
Національний університет
водного господарства та природокористування
вул. Соборна, 11, м. Рівне, 33028.*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції РВ № 31 від 26.04.2005 р.*